มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี
BTU
Bangkokthonburi University

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ภาพ ประสูติ
โดย เมธาสิทธิ์ อัดดก

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2558 (6 เดือน)
Vol.4 No.2 July - December 2015
ISSN. 2286-6590

สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม BUILD INTELLECT, MAN, MORALS

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ISSN.2286-6590 ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2558

เจ้าของวารสาร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา

เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

โทรศัพท์ (02) - 8006800 - 5 โทรสาร (02) - 8006806

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการอิสระ เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ โดยครอบคลุมสาขาวิชานิติศาสตร์ ดุริยางคศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ด้านการเมือง การปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ ด้านการตลาด การจัดการ บัญชี การเงินการธนาคาร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจต่างประเทศ การจัดการโลจิสติกส์ ศึกษาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีการศึกษา การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน การศึกษาปฐมวัย และนิเทศศาสตร์ ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และศิลปะการแสดง เป็นต้น

นโยบายการพิจารณาบทความ

* บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ได้รับการพิจารณาประเมินคุณภาพทางวิชาการก่อนการตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตามสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในหรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
* บทความและแนวคิดใดๆ ที่พิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
* บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
* กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกเพื่อการพัฒนาเชิงวิชาการ แต่ต้องได้รับการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร เบ็ญจาธิกุล	อธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยา เบ็ญจาธิกุล	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร.ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ประธานฝ่ายจัดการวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ นิยมญาติ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

บรรณาธิการ

ดร. เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน

ศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ สำเรียง เมฆเกรียงไกร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ	ราชบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเสกข์ พงษ์หาญยุทธ	ข้าราชการบำนาญ
Professor Emeritus Dr. Terry E. miller	Kent State University

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถาบัน

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงค์	ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริรัศมี
ศาสตราจารย์ ดร. เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ	รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง

ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสงี่ยม บุษบาบาน	อาจารย์วาทิน หนูเกื้อ
ว่าที่ ร.ต.สุวุฒิ สุกิจจากร	

ฝ่ายประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิ

อาจารย์วริสรา ธีรธัญปิยศุภร

ฝ่ายออกแบบวารสารและพิสูจน์อักษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนม วรรณศิริ	อาจารย์ซูซิต ชายทวีป
อาจารย์สุธีรา ธาตรีนรานนท์	อาจารย์ทวีศักดิ์ ครองสุข

ฝ่ายออกแบบปกและตีพิมพ์

ว่าที่ ร้อยตรี ดร. อนันต์ โพธิกุล	อาจารย์พลศิต เสวันนา

กำหนดการตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170 โทรศัพท์ (02) 8006800 - 5 โทรสาร (02) 8006806

พิมพ์เมื่อ : ธันวาคม 2558

จำนวน : 1,000 เล่ม

* บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
* บทความและแนวคิดใดๆ ที่พิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
* กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก เพื่อการพัฒนาเชิงวิชาการ แต่ต้องได้รับการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความฉบับนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์
ศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ รัฐฉัตรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร. สถิตย์ นิยมญาติ
รองศาสตราจารย์ ดร. วัชรินทร์ ชาญศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรัทยา ธรรมกิตติภพ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะตังกูร
รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตังกูร
รองศาสตราจารย์ ผุสดี รุมาคม
รองศาสตราจารย์ ธโสธร ตู้ทองคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อัตถากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานุภาพ รักษ์สุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งภพ คงฤทธิ์ระจัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย พงศ์สิทธิกาญจนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม วรรณศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐชา หน่อทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อริศรา เล็กสรรเสริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ เมืองแมน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล รำไพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สูติเทพ ศิริพิพัฒนกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์
อาจารย์ ดร.บุญช่วย แจ้งเวชฉาย
อาจารย์ ดร.รัฐศิรินทร์ วังกานนท์
อาจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์
อาจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรมย์
อาจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักฟ้อน

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558) ประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 1 เรื่อง บทความวิจัยจำนวน 18 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 19 เรื่อง โดยบทความทั้งหมดมีเนื้อหาสาระทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ครอบคลุมหลากหลายสาขาวิชา

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ยินดีเป็นสื่อกลางเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่จากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัยและนักศึกษา ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยผลงานวิชาการนั้นๆ ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน รวมถึงการดำเนินการพัฒนากระบวนการพิจารณาและกลั่นกรองบทความให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล และนำไปสู่การพัฒนาในศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน

ดร. เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

มูลเหตุการณ์เปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระเจ้าอโศกมหาราชสู่การปกครองที่ทรงธรรรม 1
Grounds for Mind Conversion of Asoka the Great to Rule rightly
ชูชิต ชายทวีป

บทความวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 14
Development of the Life Quality of the Elderly
ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น 29
Creating Good Governance in Local GovernmentAdministration
บังอร เบ็ญจาธิกุล

การมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 43
Public Participation in Local Development for the AEC Preparation
กมลพร กัลยาณมิตร

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน 54
Buddhism Propagation Strategies for Sustainable National Security
กรศิริ คตภูธร , เกษมชาติ นเรศเสนีย์ , บุญเลิศ ไพรินทร์

อิทธิพลด้านจิตสำนึก คุณธรรม ความถูกต้องและความพึงพอใจ ของอาจารย์ 70
และนักศึกษาสายงานบริหารธุรกิจ
The Influence of Consciousness, Moral, Rightness and Satisfaction of the Instructors
and Students at in Business Administration Line
กฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล

พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขัน 91
วิทยาคมกรุงเทพมหานคร
The Effect of Family Communications Behaviors on the Students' Learning
Performance of Bangyikhan Wittayakhom School, Bangkok Metropolis.
ชยุต โพธิรัตน์

สารบัญ

หน้า

อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย 106
The Influence of Transformational leadership and Learning Organization on the Effectiveness of Secondary Schools in Lower Northern Thailand
พยอม วงษ์พูล

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 120
RELATIONSHIP BETWEEN STRATEGIC MANAGEMENT AND LEARNING ORGANIZATION OF THE FACULTY OF EDUCATION, BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY
พีรพงศ์ ทิพนาค , กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา , ภัธรภร ปุยสุวรรณ

พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน 134
BEHAVIOR IN THE ACCOUNTABILITY FUNCTION OF SUPPORTING STAFF IN KASETSART UNIVERSITY KAMPHANGSAN CAMPUS
มณฑนี อุบลสิงห์ , วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ , สมเกียรติ วันทะนะ

โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 145
Relationship Model between school Administrators' Leadership and Teachers' working Life Quality of Primary Schools under Chiangmai Primary Educational Service Area Office 4
วรางคณา ศิริวัย , ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ , โอฬาร กาญจนากาศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 162
A People's Participation in Mangrove Conservation of Bangyaphrak Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province
สุนทรี จินดาสอน , จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม

สารบัญ

หน้า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร 174
Factors Influencing the Performance of Garment Industry Entrepreneurs in Bangkok area
สุภาสินีย์ ปริญญานิพนธ์ , เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น 184
Evaluate the development of groundwater for agriculture in drought area Ban Had district Khon Kaen province's project
อานนท์ ผงกุลา , นิตยา เงินประเสริฐศร

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 200
Development of a Training Package on WHY-WHY ANALYSIS Techniques by using Problem-Based Learning to Analyze Root Cause in Production
อิสเรส ตันเจริญ , ทิพย์เกสร บุญอำไพ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน 214
The Development Blended Learning Web-based instructional Model
ปริญญา บรรณเภสัช , สาโรช โศภีรักษ์

คุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร 224
Characteristics Affecting the Effectiveness of Administration in Teaching Chinese Language at Private Schools in Bangkok Metropolitan Area
ชัยวุฒิ คูอาริยะกุล , พีรพงศ์ ทิพนาค

การติดการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร 236
Facebook Addict of Students in Bangkok Metropolitan Area
พิจารณ์ เจริญศรี , วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล

สารบัญ

หน้า

การวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 245
The Administrative Planning of Bangkruay Municipality, Bang Kruay District, Nonthaburi Province
ฐิติมา ให้ลำยอง

รายละเอียดผู้ลงบทความ 255

แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 260

มูลเหตุแห่งการเปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระเจ้าอโศกมหาราช สู่การปกครองที่ทรงธรรม

Grounds for Mind Conversion of Asoka the Great to Rule rightly

ชูชิต ชายทวีป

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระเจ้าอโศกมหาราชมาสู่การปกครองที่ทรงธรรม โดยการศึกษาข้อมูลสนับสนุนมูลเหตุที่ทรงเปลี่ยนพระราชหฤทัยตามที่ปรากฏในคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนาอรรถกถา ฎีกา รวมถึงผลงานวิชาการของนักวิชาการสมัยใหม่ เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจสนับสนุนการทำดีต่อไป จากการศึกษาพบว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเปลี่ยนพระทัยมานับถือพระพุทธศาสนาและประกาศพระบรมราชโองการอันเป็นธรรมด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) พระองค์ทรงสลดสังเวชกับการตายของทหารและประชาชนในการทำสงครามที่แคว้นกาลิงคะซึ่งพระองค์เป็นต้นเหตุและ 2) การได้สดับตรับฟังพระธรรมเทศนาจากสามเณรนามว่านิโครธในเรื่องความไม่ประมาท อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางคนมองว่า พระองค์อาจมีพระประสงค์จะเปลี่ยนพระทัยมานานแล้วเพราะเหตุว่า พื้นฐานจิตใจของพระองค์ไม่ใช่คนชั่วมาโดยธรรมชาติ เป็นเพราะพระองค์ยังไม่ได้สติและยังมัวเมากับอำนาจ ภายหลังจากที่พระองค์มีสติสำนึกชั่วดีแล้ว พระองค์จึงสร้างคุณานุปโยชน์แก่ชาวโลกอย่างมากมายมหาศาล

คำสำคัญ : มูลเหตุแห่งการเปลี่ยนพระราชหฤทัย, พระเจ้าอโศกมหาราช, การปกครองที่ทรงธรรม

Abstract

This article aimed to search for grounds for mind conversion of Asoka the Great to rule rightly. This study supported the data about causes of his mind conversion based on Buddhist texts, exegesis, sub-exegesis as well as academic works of modern scholars to engage the inspirations to do the good deeds. From studying all of these, it was found that Asoka the Great converted to Buddhism and declared right command with two reasons: 1) he felt so profoundly sorrow and remorse concerning the soldiers

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

and people death in the aggressive war caused by him at Kalinga region, and 2) he listened to Buddhist teaching and the diligence from the novice named Nikrodha. On the other hand, some scholars said that he might have wanted to convert for a long time because his mind is not bad by nature. Perhaps he might feel non conscious to realize what it is and infatuated with his own might. After he had been able to realize what it is, he also gave various values to people.

Keywords: Grounds for Mind Conversion, Asoka the Great, to Role rightly

บทนำ

ความดีเป็นสิ่งประเสริฐที่นำความสุขมาให้แก่ผู้ทำความดี แต่การทำความดีกลับเป็นการยากสำหรับคนชั่ว และเป็นการง่ายสำหรับคนดี ทั้งนี้ก็เพราะว่า คนดีมีคุณสมบัติของจิตใจที่ได้รับการสั่งสมฝึกฝนอบรมจนเกิดเป็นความเคยชินและชอบกระทำสิ่งที่นำความสุขมาให้ตนอย่างสม่ำเสมอและไม่นิยมชมชอบกับการทำความเดือดร้อนให้กับตนและคนอื่น ซึ่งตรงข้ามกับคนชั่ว ที่มีจิตใจโน้มเอียงกับการทำสิ่งที่เป็นความผิด อันเป็นเหตุนำความทุกข์มาให้ตนและคนอื่น การที่คนชั่วสามารถกลับใจมาเป็นคนดีจึงเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและควรให้โอกาสแก่ผู้นั้น แต่การที่คนดีกลับใจเป็นคนชั่วหรือเป็นคนเลวโดยอ้างความจำหรือสถานการณ์บีบบังคับเพื่อการอยู่รอดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าสรรเสริญเยินยอและเป็นสิ่งน่ารังเกียจ ความดีเป็นประหนึ่งเพชรและทองซึ่งมีค่าอยู่ทุกที่ ไม่ว่าจะอยู่ในที่ไหนๆ คุณค่าของเพชรและทองก็คงอยู่อย่างนั้นมิแปรผันเป็นอย่างอื่น ส่วนความชั่วเป็นเหมือนกับอุจจาระ ซึ่งแม้ว่าจะอยู่ในที่ไหนก็ไม่มีใครต้องการ เพราะคุณค่าของอุจจาระเป็นที่น่ารังเกียจน่าขยะแขยง ไม่มีผู้สรรเสริญเยินยอและตีค่าอุจจาระเป็นสิ่งประเสริฐที่สามารถนำมาไว้ใกล้ตัวได้เหมือนเพชรและทองเช่นเดียวกัน การทำความดีก็มีแต่คนยกย่องสรรเสริญ ตรงข้ามกับการทำชั่วย่อมมีแต่การด่าทอและสาปแช่ง นี่คือคุณสมบัติและค่าที่แตกต่างกัน เช่นกันเดียวกันกับพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งเป็นเป็นพระราชาที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญเยินยอมีพระเกียรติคุณกว้างไกลยิ่งใหญ่ไพศาลด้วยพระองค์ทรงเป็นผู้ทรงธรรมและปกครองอาณาจักรของพระองค์ด้วยธรรม ดังนั้นจึงไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้กับพสกนิกรของพระองค์ซึ่งก่อนที่พระองค์จะหันมาทรงธรรมได้ดังนี้ อะไรเป็นมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระองค์ซึ่งบทความนี้จะได้นำเสนอและค้นหาข้อเท็จจริงของการเปลี่ยนพระราชหฤทัยจากอธรรมมาสู่ธรรม

ประวัติพระเจ้าอโศกมหาราช

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นพระราชาแห่งราชวงศ์โมริยะพระองค์ที่สาม รองจากพระเจ้าจันทรปคุปต์และพระเจ้าพินทุสารซึ่งเป็นพระราชบิดา และทรงเป็นพระราชาพระองค์แรกที่รวมประเทศอินเดียเป็นหนึ่งและแบบอย่างแห่งการปกครองที่ดีที่สุดพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ที่โลกเคยจารึกไว้ พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นพระโอรสของพระเจ้าพินทุสารกับพระนางเจ้าธรรมา ประสูติในปีพ.ศ. 184 และเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชมีพระชนมายุได้ 17 พรรษาพระองค์ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นอุปราช เสด็จไปครองแคว้นอวันตี ณ นครอุชเชนี ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางเวทิสามหาเทวี ทรงมีพระโอรสองค์แรกเมื่อพระชนมายุได้ 20 พรรษา ชื่อ เจ้าชายมหินทะ และมีพระราชธิดาองค์แรก ชื่อ พระนางสังฆมิตตา เมื่อพระชนมายุได้ 22 พรรษา ในปีพ.ศ 214 พระเจ้าพินทุสารเสด็จสวรรคต เจ้าชายอโศกทรงมีพระชนมายุ 30 พรรษา ได้เสด็จกลับพระนครปาฏลีบุตร ทำสงครามชิงราชสมบัติได้สำเร็จ เสด็จเสวยราชสมบัติ และราชาภิเษกเมื่อ พ.ศ. 218 พร้อมกับทรงสถาปนาพระนางอสันธิมิตตาเป็นพระอัครมเหสี (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2541 หน้า 106-107) พระองค์ได้เข้าโจมตีแคว้นกาลิงคะบริเวณแม่น้ำมหานทีกับแม่น้ำโคธาวารีซึ่งได้ฆ่าผู้คนตายมากกว่าหนึ่งแสนคนและจับนำมาเป็นเชลยอีกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน นี่คือโศกนาฏกรรมอันเกิดจากสงครามในยุคของพระองค์ สี่ปีต่อมาพระองค์ได้มีพระกระแสรับสั่งให้จารึกความสลดสังเวชพระทัยในเรื่องนี้ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน และใช้ชีวิตที่เหลือของพระองค์ด้วยการเผยแผ่ธรรม (www.encyclopedia.com/topic/Asoka.aspx) พระองค์ทรงครองราชย์รวมทั้งสิ้น 42 ปี จึงสวรรคตในปี พ.ศ. 260 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 หน้า 30) อย่างไรก็ตามนักวิชาการชื่อเอ็กเจอมันท์ (Eggermont) ผู้อุทิศตนเองเพื่อศึกษาประวัติและเรื่องราวของพระเจ้าอโศกกล่าวว่า วันเวลาเหตุการณ์ต่างๆของพระเจ้าอโศกมหาราชยังเป็นเรื่องที่ต้องถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการ(P.H.L.Eggermont,1956) ทั้งนี้เพราะมีหลายคัมภีร์ที่กล่าวถึงพระเจ้าอโศกต่างๆกัน เป็นต้นว่าคัมภีร์อโศกาวทานเป็นคัมภีร์ฉบับภาษาสันสกฤต คัมภีร์มหาวังศ์ คัมภีร์ทิพวทาน ชินกาลมาลีปกรณ์ และปฐมสมันตปาสาทิกา อรรถกถาวินัยปิฎก รวมถึงในตำราชั้นหลัง เช่น ปฐมสมโพธิกถา ซึ่งบทความนี้ จะชี้ให้เห็นถึงมูลเหตุที่พระองค์ทรงเปลี่ยนพระราชหฤทัยที่โหดร้ายมาสู่ธรรมได้อย่างไรต่อไป

มูลเหตุสำคัญของการเปลี่ยนพระราชหฤทัยจากจัณฑาโศกสู่ธรรมาโศก

คัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวว่า วันหนึ่ง พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นสามเณรนามว่านิโครธ ผู้มีลักษณะอาการสำรวมสงบ มีอิริยาบถงดงาม ทรงชื่นชมเลื่อมใส จึงโปรด

ให้อำมาตย์นิมนต์สามเณรเข้ามา ณ ที่ประทับ ทรงถวายภัตตาหารแล้วตรัสถามว่า สามเณรทราบคำตรัสของพระพุทธเจ้าไหม สามเณรนั้นแท้ที่จริงทรงเป็นพระอรหันต์ ได้ถวายพระพรตอบว่าพอทราบอยู่บ้าง และได้ถวายอนุโมทนาด้วยคาถาธรรมบทอันเป็นการแสดงหลักความไม่ประมาท ทำให้พระเจ้าอโศกทรงเลื่อมใสยิ่งขึ้น จึงทรงอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุจำนวนมาก และได้ตั้งอยู่ในสรณะและศีล (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552 หน้า 43) คัมภีร์สมันตปาสาทิกา กล่าวว่า แท้จริง สามเณรรูปนี้คือโอรสของเจ้าชายสุมนะซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์โตของพระเจ้าพินทุสารเมื่อพระเจ้าพินทุสารสวรรคต เจ้าชายอโศกเข้ามายึดอำนาจจับเจ้าชายสุมนะสังหารเสีย ชายาของเจ้าชายสุมนะซึ่งมีครรภ์แก่ได้หลบหนีไปจนถึงหมู่บ้านคนจัณฑาลแห่งหนึ่งและประสูติเจ้าชายนิโครธที่นั่นแล้วได้รับการดูแลจากหัวหน้าคนจัณฑาลจนอายุ 7 ขวบ จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรและต่อมาได้พบกับพระเจ้าอโศก (ปฐมสมันตปาสาทิกาแปลภาค 1 หน้า 77) จากเรื่องราวในทางพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกทรงพิจารณาลักษณะของสามเณร ดังนี้ "*ครั้นทอดพระเนตรเห็นแล้ว พระราชาได้ทรงพระรำพึง ดังนี้ว่า "ชนแม้ทั้งหมดนี้ มีจิตฟุ้งซ่าน มีส่วนเปรียบเหมือนมฤคที่วิ่งพล่านไป, ส่วนทารกคนนี้ ไม่มีจิตฟุ้งซ่าน, การมองดู การเหลียวดู การคู้แขน และการเหยียดแขนของเขางามยิ่งนัก ภายในของทารกคนนี้ น่าจักมีโลกุตรธรรมแน่นอน ดังนี้ พร้อมกับการทอดพระเนตรเห็นของพระราชานั้นเอง พระหฤทัยก็เลื่อมใสในสามเณร ความรักก็ตั้งขึ้น ถามว่า "เพราะเหตุไร" แก้ว่า "เพราะได้ยินว่า แม้ในกาลก่อนในเวลาทำบุญนิโครธสามเณรนี้ได้เป็นพ่อค้าผู้เป็นพี่ชายใหญ่ของพระราชา*" (ปฐมสมันตปาสาทิกาแปลภาค 1 หน้า 73) หลักฐานในทางคัมภีร์พระพุทธศาสนาชี้ให้เห็นว่า พระองค์ได้ทรงรับฟังพระธรรมเทศนาจากสามเณรนามว่านิโครธ ในเรื่องความไม่ประมาท ทำให้พระองค์ได้มีสติและปัญญาที่จะเปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระองค์ที่ชื่นชอบการสงครามมาสู่การเผยแผ่ธรรม การเปลี่ยนพระทัยของพระองค์ทำให้พระองค์ได้ประกาศยกเลิกการประหารชีวิต โดยมีพระกระแสรับสั่งให้สรรพสัตว์ได้รับการปกป้องคุ้มกันดูแลรักษา แม้แต่ในโรงครัวของพระราชวัง พระองค์ยังมีกระกระแสรับสั่งอนุญาตให้ฆ่าเฉพาะนกยูงสองตัว เนื้อหนึ่งตัว เนื้อก็ไม่ถูกฆ่าสม่ำเสมอ และในอนาคตเนื้อเหล่านี้จะไม่ถูกฆ่าอีกต่อไป พระองค์มีพระกระแสรับสั่งให้ปลูกต้นไม้สมุนไพร ตามรายทางเพื่อให้ผู้คนและสัตว์ได้พึ่งพิง (Anuradha Seneviratna, 1994 p. 3) อย่างไรก็ตาม คำถามที่น่าสงสัยของผู้ศึกษาประวัติพระเจ้าอโศกมหาราชก็คือว่า พระองค์ทรงเปลี่ยนพระทัยในตอนไหน ที่ไหนและเมื่อไร ยังเป็นข้อถกเถียงกันในแวดวงวิชาการ

คัมภีร์ลังกา ฉบับภาษาบาลี กล่าวว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเปลี่ยนพระทัย

หันมานับถือพระพุทธศาสนาสี่ปีหลังจากทรงราชาภิเษก ส่วนคัมภีร์สันสกฤตไม่ได้ระบุแน่ชัด แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของพระเจ้าอโศกมหาราชในตอนแรกเหมือนกันในแง่ที่ว่าทรงเป็นผู้โหดร้ายทารุณอำมหิต คัมภีร์บาลีระบุว่า พระองค์ได้สังหารพี่น้องรวม 99 พระองค์ คัมภีร์ทิพวตาน ฉบับภาษาสันกฤตกล่าวถึงลักษณะอันดุร้ายอำมหิต น่าเกลียดน่ากลัวของพระเจ้าอโศก และวิธีการเปลี่ยนพระทัยจากการเป็นคนน่ากลัว กดขี่ข่มเหงทารุณอำมหิต การสังหารคณะมนตรีหรือข้าราชการ 500 คน รวมถึงการเผาสนมนางในทั้งเป็น 500 คนไว้โดยละเอียด ส่วนคัมภีร์อโศกาวทาน ฉบับภาษาจีนรจนาในเชิงกวีชั้นสูงแสดงลักษณะของพระเจ้าอโศกว่าเป็นคนโหดร้าย เรื่องราวดังกล่าวนี้นักวิชาการทางพุทธศาสนาพยายามจะอธิบายเพื่อชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนพระทัยของพระองค์ก่อนการเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่เชิงอภินิหาริย์ และในทางวิชาการต่างก็เห็นด้วยกับการสลดพระทัยในสงครามแคว้นกาลิงคะซึ่งมีพระองค์เป็นต้นเหตุ อย่างไรก็ตามเจมส์ เอ็ม เมคไพลกล่าวถึงจุดเปลี่ยนพระทัยของพระเจ้าอโศกเอาไว้อย่างน่าสนใจว่า การทำความเข้าใจเรื่องที่ว่า เหตุใดโศกนาฏกรรมในสงครามจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก พระองค์อาจต้องการเปลี่ยนพระทัยมานานแล้ว เป็นไปได้ว่าคำสอนของสาวกของพระพุทธเจ้าได้ทำให้พระองค์ประทับใจมากกว่าการที่พระองค์เข้าใจด้วยพระองค์เอง การที่พระองค์เข้าใจหลักธรรมด้วยพระองค์เองนั้นเป็นจุดเปลี่ยนพระทัยเกิดขึ้นจากการที่นักวิชาการตีความและการเทียบเคียงในเชิงจิตวิทยาโดยเทียบเคียงให้เหมือนในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปเจอเทวทูตทั้ง 4 คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจกระบวนการเกิดขึ้นของธรรมชาติอย่างแท้จริง จึงทำให้พุทธองค์มีพระประสงค์จะเสด็จออกบวชผนวชมากกว่าอยู่เสวยสุขในพระราชวัง พระเจ้าอโศกรับสั่งว่า เนื่องจากแคว้นกาลิงคะได้รับความปราชัย การปฏิบัติหน้าที่ที่สัมพันธ์กับธรรมอย่างจริงจังจึงเป็นการแสดงความเคารพและการตอบแทนต่อพระเมตตาของเทพเจ้าที่ได้ให้ชัยชนะเหนือแคว้นกาลิงคะ (Anuradha Seneviratna, 1994 pp.53-54) จะเห็นได้ว่า ความคิดในเรื่องกำชัยชนะเหนือแคว้นกาลิงคะนั้นจะเป็นพันธะสัญญาต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการตอบแทนต่อพระเมตตาของเทพเจ้าหรือไม่ เป็นสิ่งที่ควรจะหาหลักฐานกันต่อไป

นโยบายสังคามวิชัยสู่ธรรมาวิชัย

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราชเน้นแต่นโยบายเรื่องการปกครองแบบธรรมวิชัย คือ ชัยชนะด้วยธรรมะโดยโปรดให้ส่งราชทูตที่เรียกว่า ธรรมะ-มหามาตย์” ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศ ดัง

ข้อความที่ว่า "ส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เป็นนโยบายการปกครองของพระองค์โดยพระราชดำริจัดพิธีปกครองขึ้นอย่างใหม่ ให้พุทธจักรกับอาณาจักรเป็นเครื่องอุปการะแก่กัน และลงมือจัดการปกครองอย่างนั้นในราชธานีและมณฑลที่ใกล้ชิดติดต่อกับราชธานีก่อน แล้วขยายต่อออกไปเป็นลำดับ โดยอาราธนาพระโมคัลบุตรติสเถระให้จัดคณะสงฆ์ส่งออกไปยังเหล่าปัจจันตประเทศอันอยู่ในพระราชอาณาจักรให้ไปอยู่สั่งสอนพระพุทธศาสนาและให้อุปสมบทกุลบุตรทั้งสังฆมณฑลขึ้นในแว่นแคว้นนั้นๆ (สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2502 หน้า 29-33) จะเห็นได้ว่า การที่พระเจ้าอโศกมหาราชเน้นการปกครองโดยธรรมก็เพราะทรงเห็นว่าการชนะด้วยสงครามหรืออาวุธหาเป็นการได้ชัยชนะที่แท้จริงไม่ แต่การได้ใช้ธรรมะเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจของคนให้รู้จักความดีความชั่ว จะช่วยทำให้คนทำแต่สิ่งที่ดีงามน่ายกย่องสรรเสริญ ข้อความดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับร่องรอยจารึกในศิลาจารึกที่ 1 ซึ่งสรุปความได้ว่า มหาอำมาตย์ข้าราชการประชาชนทั้งหลายควรเป็นผู้สนใจในธรรมอย่างยิ่งยวด ใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างยิ่งยวด ตั้งใจฟังคำสั่งสอนอย่างยิ่งยวด เกรงกลัวต่อบาปอย่างยิ่งยวด และมีความอุตสาหะอย่างยิ่งยวด พร้อมทั้งกำหนดวิธีการปฏิบัติราชการ ดังนี้ การปกครองโดยธรรม การวางระเบียบข้อบังคับหรือบัญญัติกฎหมายให้เป็นไปโดยธรรม การอำนวยความผาสุกแก่ประชาชนโดยธรรม และการช่วยปกป้องคุ้มครองโดยธรรม พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552) เห็นว่าการกำหนดวิธีการปฏิบัติราชการนั้นเกี่ยวข้องด้วยธรรมพระองค์ทรงเล็งเห็นคุณประโยชน์อันเกิดขึ้นโดยธรรมจึงได้ทรงวางหลักการที่เกี่ยวข้องโดยธรรม พระองค์ทรงนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เป็นนโยบายในการปกครองอาณาจักรของพระองค์โดยใช้ธรรมเป็นใหญ่ พระองค์ทรงตระหนักด้วยพระองค์ว่า ชัยชนะที่แท้จริงหาใช่เกิดจากเดชานุภาพทางการทหารหรือจากการประหัตประหารชีวิตด้วยกันเองไม่ เพราะชัยชนะดังกล่าวนั้นเป็นชัยชนะที่มีอยู่ชั่วครู่ชั่วคราวมิได้ยั่งยืนและถาวร ในทางตรงกันข้าม ชัยชนะที่เกิดจากคุณานุภาพของธรรมก็จะเป็นความคงทนและไม่กลับแพ้ได้อีกตลอดชั่วกาลนาน พระองค์ได้ปฏิบัติพระองค์ในความเป็นจักรพรรดิราช ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ทรงชี้ให้เห็นว่า ในข้อปฏิบัติขององค์พระจักรพรรดิธรรมราชาก็เน้นที่การคุ้มครองประชาราษฎร์ คือการเน้นที่คน โดยจำแนกประชาชนที่จะพึงดูแลเป็นหมู่เหล่า 8 พวก คือ อันโตชน ขันติยะ อนุยนต์ พลกาย พราหมณคหบดี ชาวนิคมชนบท สมณพราหมณ์ และมิคปักษี (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 หน้า 79) การที่พระราชาถือธรรมเป็นใหญ่เรียกว่า ธรรมราชา อันมีความหมาย 2 ประการ คือ ราชาผู้ทรงธรรม และผู้มีธรรมเป็นราชา สำหรับสอง

คำนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ท่านได้อธิบายความเอาไว้ว่า ราชาผู้ทรงธรรมนั้น ชัดอยู่แล้ว แต่ในความหมายที่ 2 คือ ผู้มีธรรมเป็นราชา พระพุทธเจ้าทรงอธิบายว่า “ธรรม” เป็นราชาของพระองค์และของพระเจ้าจักรพรรดิ คือ พระพุทธเจ้าและพระเจ้าจักรพรรดิ ทรงเคารพธรรมยึดธรรมเป็นหลักนำ ถือธรรมเป็นใหญ่ เป็นธรรมาธิปไตยโดยวิเคราะห์ให้ลึกอีกว่า ราชาแปลว่า ผู้ทำให้ประชาชนชื่นชมยินดี เพราะฉะนั้น ธรรมราชา จึงแปลว่า ผู้ทำประชาชนให้ชื่นชมยินดีด้วยธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 หน้า 79-80)

นโยบายธรรมนำสู่ความสุขอันยั่งยืน

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่หลักธรรมเพื่อนำความสุขมาสู่ประชาชนดังที่ปรากฏเป็นแนวนโยบาย ปรากฏในเสาศิลาจารึกไปทั่วประเทศอินเดียและเนปาลอันเป็นข้อปฏิบัติที่ประชาชนจะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อนำความสุขมาให้ตนซึ่งผลก็จะทำให้รัฐหรืออาณาจักรของพระองค์เกิดความสงบสุขไปด้วย แนวนโยบายดังกล่าวได้สะท้อนเจตนารมณ์ที่จะมอบความสุขความเจริญแผ่ขยายไปให้กว้างไกลยิ่งใหญ่ไพศาล ด้วยการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือกล่อมเกลาให้ประชาชนไม่กระด้างกระเดื่องต่อรัฐ และไม่ก่อการกบฏเกิดขึ้นในรัฐหรืออาณาจักรของพระองค์ แนวนโยบายดังกล่าวนี้ เป็นการใช้ธรรมโดยให้พระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นทูตสัมพันธไมตรีออกเป็น 9 สาย ดังนี้ สายที่ 1 จัดส่งพระมัชฌันติกเถระเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แคว้นกัสมีระ หรือแคชเมียร์และแคว้นคันธาระ ปัจจุบันได้แก่ดินแดนแถบตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย สายที่ 2 จัดส่งพระมหาเทวเถระเป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แถบแคว้นมหิงสกมณฑล ปัจจุบันได้แก่ รัฐไมเชอร์ และดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโคธาวารีซึ่งอยู่ตอนใต้ของประเทศอินเดียติดกับแคว้นมัทราส สายที่ 3 จัดส่งพระรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แถบเขตวนวาสี ปัจจุบันได้แก่ ดินแดนแถบถิ่นแคว้นกนราเหนือ ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย สายที่ 4 จัดส่งพระธรรมรักขิตเถระหรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระกล่าวกันว่า ท่านผู้นี้เป็นฝรั่งชาติกรีก ดูเหมือนจะเป็นฝรั่งคนแรกที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แถบถิ่นอปรันตกชนบทปัจจุบันสันนิษฐานว่า คือ แถบชายทะเลเหนือเมืองบอมเบย์ (มุมไบ) สายที่ 5 จัดส่งพระมหาธรรมรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แถบถิ่นแคว้นมหารัฏฐะ ปัจจุบัน ได้แก่ รัฐมหาราษฎร์ หรือดินแดนแถบตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากเมืองบอมย์ออกไป สายที่ 6 จัดส่งพระมหารักขิตเถระเป็นหัวหน้าเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ แถบถิ่นโยนกประเทศปัจจุบัน ได้แก่ แว่น

แคว้นของพวกฝรั่งชาติกรีกในทวีปเอเชียตอนกลาง เหนือประเทศอิหร่านต่อขึ้นไปจนถึงเตอรกีสถาน (ดินแดนที่เป็นประเทศอิหร่านและตุรกี) สายที่ 7 จัดส่งพระมัชฌิมเถระเป็นหัวหน้าเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ ดินแดนแถบถิ่นภูเขาหิมาลัย (หิมวันตประเทศ) ปัจจุบัน คือ ดินแดนแถบเทือกเขาหิมาลัยและประเทศเนปาล ซึ่งอยู่ตอนเหนือของประเทศอินเดีย สายที่ 8 จัดส่งพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าไปประกาศหลักธรรม ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ปัจจุบัน คือ ดินแดนแถบถิ่นบริเวณประเทศพม่า มอญ และประเทศไทย และสายที่ 9 ส่งพระมหินทเถระ ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปประกาศหลักธรรม ณ ตามพปัณณิทวีปหรือเกาะลังกา คือ ประเทศศรีลังกาในปัจจุบัน ซึ่งมีพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะเป็นกษัตริย์ปกครองอยู่ในสมัยนั้น โดยพระองค์ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ส่งผลให้พระพุทธศาสนาในศรีลังกาได้เจริญตั้งมั่นสืบกันมาจนถึงทุกวันนี้ อย่างไรก็ตาม ในการไปแต่ละสายนั้นนักวิชาการเพิ่มเติมว่า จะต้องมีพระภิกษุร่วมเดินทางไปอย่างน้อย 5 รูปขึ้นไป เพื่อสามารถให้การอุปสมบทกุลบุตรในถิ่นนั้นๆ ได้ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ (กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553 หน้า 70-74) หลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงความใส่พระทัยต่อการสร้างความสามัคคีเพื่อทำให้รัฐหรืออาณาจักรของพระองค์เกิดความสงบสุขมีปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่ศิลาจารึกที่สารนาถและอัลละฮาบาธ ส่วนหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกที่ 7 ก็เป็นอีกหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ธรรมเป็นเครื่องปกป้องคุ้มครองอาณาจักร โดยพระองค์ทรงแต่งตั้งข้าหลวงประจำเขตปกครองท้องถิ่นให้มีหน้าที่สั่งสอนประชาชน ทรงฝังหลักศิลาจารึกพระธรรมหรือพระบรมราชโองการ และทรงแต่งตั้งมหาอำมาตย์ในราชสำนักไว้เป็นพิเศษเพื่ออำนวยการในเรื่องการประกาศพระธรรมนี้ พระองค์ทรงโปรดให้ปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาให้ขุดบ่อเป็นระยะไปตามถนนและทรงแต่งตั้งข้าราชการจำนวนมากเป็นเจ้าหน้าที่อำนวยการบริจาคทานอันเป็นส่วนของพระราชินีและพระโอรส พระธิดาของพระองค์ (กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553 หน้า 73-74) อย่างไรก็ตาม เสาหินพระเจ้าอโศกมีจำนวน 84,000 ต้น ซึ่งพระองค์รับสั่งให้ประดิษฐานเอาไว้ในที่ต่างๆ เช่น ที่สังเวชนียสถาน 4 ตำบล และที่อื่นๆ ทั่วประเทศอินเดีย ลักษณะสำคัญของเสาหินเป็นหินทรายขัดมัน มีขนาดใหญ่ โดยทั่วไปมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร สูงประมาณ 10 เมตร บนหัวเสา มักแกะสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ส่วนมากเป็นรูปสิงห์ 4 ต้นหันหลังชนกัน เรียกว่า จตุรสิงห์ และบนหลังสิงห์มีธรรมจักรตั้งอยู่ อันแสดงให้เห็นถึงพระธรรมแห่งพระพุทธศาสนาได้แผ่ไพศาลไปทั่วทั้งสี่ทิศ ส่วนฐานที่รองรับหัวเสานั้นก็มักมีรูปสัตว์ต่างๆ อีก เช่น ช้าง ม้า สิงห์ และหงส์

เป็นต้น ซึ่งสัตว์แต่ละรูปก็เป็นสัญลักษณ์แทนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระประวัติของพระพุทธเจ้า เช่น ช้าง หมายถึง การประสูติ ม้า หมายถึง การเสด็จออกบรรพชา สิงห์หมายถึง การประกาศสัจธรรม หงส์หมายถึงการแยกดีแยกชั่ว เสาหินพระเจ้าอโศกในที่บางแห่งยังได้มีการจารึกอักษรพราหมี บันทึกเป็นเรื่องราวต่างๆ เช่น ที่ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ และที่ทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตร ที่อโศกเรขะในนิวเดลฮี เป็นต้น มีการจารึกเรื่องราวปรากฏบนเสาศิลา 30 กว่าแห่ง กล่าวกันว่า การปักเสาหินต่างๆ นี้ มีพระมหาโมคคลีบุตรติสสเถระ พระอรหันต์ผู้ทรงทิพยจักษุเป็นผู้ชี้บอกตำแหน่งของสถานที่นั้นๆ ด้วยญาณคือตาทิพย์ ทั้งสถูปพระเจ้าอโศก เสาหินพระเจ้าอโศก และรั้วพระเจ้าอโศกเหล่านี้ มีไว้เพื่อเป็นหลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่เป็นถาวรวัตถุ คงสภาพได้นาน ไว้ให้อนุชนพุทธบริษัทชั้นหลังได้ทราบถึงพุทธสถานในตำแหน่งที่ถูกต้อง ตรงกับเหตุการณ์ในพระพุทธประวัติอย่างแท้จริง ดังกล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความใส่พระทัยในธรรมและการเผยแผ่ธรรมให้กว้างไกลยิ่งใหญ่ไพศาลโดยการส่งพระธรรมทูตออกเป็นสายใหญ่และคัดเลือกผู้เหมาะสมที่จะสามารถนำประกาศพระบรมราชโองการของพระองค์ไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนสนใจที่จะปฏิบัติธรรมหรือทำความดีเพื่อให้ความดีเป็นศิริมงคลต่อตนเอง การใช้กุศโลบายดังกล่าวเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระทัยใฝ่ในธรรมอย่างแท้จริง

ธรรมทูต : กุศโลบายอันแยบยล

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงใช้กุศโลบายในการส่งพระธรรมทูตประกาศหลักธรรมไปทั่วประเทศอินเดียอีกทั้งพระองค์ยังทรงเลือกสรรผู้เป็นธรรมทูตซึ่งคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่ดีพร้อมที่จะทำงานให้พระองค์สำเร็จลุล่วงไปได้ ดุจเดียวกันทุกประเทศได้อาศัยการทูตในการสร้างสัมพันธมิตรไมตรีที่ดีต่อกันทั้งในด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา การทหาร การพาณิชย์ เป็นต้น ซึ่งการจะคัดเลือกทูตนั้นจะต้องคัดเลือกจากคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการ อาทิ ความรู้ ความสามารถ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบ มีการเสียสละ อันเป็นบรรทัดฐานต่อการปฏิบัติหน้าที่ในต่างแดน แน่นอนที่สุดว่า การที่ได้ทูตที่มีคุณสมบัติประการสำคัญประการหนึ่งก็คือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการสร้างความศรัทธาเลื่อมใสต่อบรรดามิตรประเทศต่างๆ ได้ จึงถือได้ว่า พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นบุคคลแบบอย่างของโลกทั้งที่เป็นนักปกครองที่ดี มีภาวะความเป็นผู้นำยอดเยี่ยมที่สามารถปกครองโดยใช้ธรรมเป็นเครื่องปฏิบัติและมีภาวะผู้นำอันเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติให้กับประชาชนได้เอาเยี่ยงอย่าง แม้อิทธิพลของพระเจ้าอโศกมหาราชก็ยังเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนที่มีอยู่จริงในทาง

ประวัติศาสตร์ที่สะท้อนภาพในรูปของโบราณคดีโบราณวัตถุต่างๆ อาทิ สถูปของพระเจ้าอโศกที่สารนาถ เสาหินพระเจ้าอโศก เป็นต้น หรือแม้แต่สัญลักษณ์จตุรสิงห์ยังได้กลายมาเป็นตราแผ่นดินของประเทศอินเดีย (http//:www.thi.wikipedia.org/wiki.) สิ่งที่ทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชสามารถครองใจประชาชนได้อย่างยาวนานจนถึงปัจจุบันก็เพราะพระองค์ทรงการปฏิบัติพระองค์ตามหลักธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ได้วิเคราะห์ถึงการปฏิบัติธรรมของพระเจ้าอโศกมหาราช ดังนี้ 1) เน้นทาน คือ การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันด้วยทรัพย์ และสิ่งของ แต่ย้ำธรรมทาน คือ การช่วยเหลือด้วยการแนะนำในทางความประพฤติ และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องว่าเป็นกิจสำคัญที่สุด 2) การคุ้มครองสัตว์ งดเว้นการเบียดเบียนสัตว์ โดยเฉพาะให้เลิกการฆ่าสัตว์บูชายัญอย่างเด็ดขาด 3) ให้ระงับการสนุกสนานบันเทิงแบบมัวเมา มั่วสุม รื่นเริง หันมาใฝ่ในกิจกรรมทางการปฏิบัติธรรมและเจริญปัญญา เริ่มแต่องค์พระมหากษัตริย์เอง เลิกเสด็จเที่ยวหาความสำราญโดยการล่าสัตว์ เป็นต้น เปลี่ยนมาเป็นธรรมยาตรา เสด็จไปนมัสการปูชนียสถาน เยี่ยมเยียนชาวชนบท และแนะนำประชาชนให้ปฏิบัติธรรม แทนการประกอบพิธีมงคลต่างๆ 4) ย้ำการปฏิบัติธรรม ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม การเชื่อฟังบิดามารดา การเคารพนับถือครูอาจารย์ การปฏิบัติชอบต่อทาสกรรมกร เป็นต้น 5) เสรีภาพในการนับถือศาสนา และความสามัคคีปรองดอง เอื้อเฟื้อนับถือกันระหว่างชนต่างลัทธิศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552 หน้า 119-120)

แบบอย่างนักปกครองโดยธรรม

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงนำหลักธรรมมาเป็นที่พึ่งในการปกครองทวยราษฎร์ทั้งหลายของพระองค์ให้อยู่เย็นเป็นสุขและมีชัยชนะโดยมิต้องใช้อาวุธศัตราดังพระเจ้าจักพรรดิทัฬหเนมิ ดังพุทธพจน์ว่า ภิกษุทั้งหลาย ...ผู้ทรงธรรม ครองราชย์โดยธรรม ทรงเป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทรทั้งสี่เป็นขอบเขต ทรงได้รับชัยชนะ มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว 7 ประการได้แก่ (1) จักรแก้ว (2) ช้างแก้ว (3) ม้าแก้ว (4) มณีแก้ว (5) นางแก้ว (6) คหบดีแก้ว (7) ปริณายกแก้ว มีพระราชโอรสมากกว่า 1,000 องค์ ซึ่งล้วนแต่กล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย่ำยีราชศัตรูได้ พระองค์ทรงชนะโดยธรรม ไม่ต้องใช้อาชญา ไม่ต้องใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดินนี้มีสาครเป็นขอบเขต” (พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค, หน้า 60) จากพระพุทธพจน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงสามารถปกครองแผ่นดินด้วยการใช้ธรรมเป็นที่ตั้งในการปกครอง ภายหลังจากที่พระองค์เปลี่ยนพระทัยมานับถือพระพุทธศาสนาแล้ว พระองค์ก็ไม่มีพระทัยโหดร้ายอำมหิตกับประชาชนหรือแม้กระทั่งสัตว์อีกเลย ตรงกันข้ามพระองค์ทรงมีพระทัย

เมตตากรุณาต่อสัตว์โลกทั้งหลายด้วยการปกป้องคุ้มครองให้อยู่ดีมีสุข อาณาจักรของพระองค์ในยุคหลังสงครามแคว้นกาลิงคะก็สงบร่มเย็น ยิ่งไปกว่านั้น พระองค์ทรงส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตาเกื้อกูล ดังที่ปรากฏในศิลาจารึกที่ 7 สรุปความได้ว่า ให้มีเมตตากรุณา เผื่อแผ่แบ่งปัน ซื่อสัตย์ สะอาด สุภาพอ่อนโอน และเป็นคนดีต่อกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 หน้า 183) ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้ปกครองที่ชนะด้วยการไม่ใช้อาวุธจะทำให้สามารถขยายอาณาจักรแผ่ไปทั่วไพศาล ซึ่งมีแต่จะนำความสงบร่มเย็นไปสู่ผู้ใต้ปกครองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ พระอาทิตย์ อคฺคจิตฺโต (มาตรา) (2554) ที่ได้ศึกษาจริยาวัตรของพระเจ้าอโศกมหาราชแล้วพบว่า *"พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระจริยวัตรที่ดีงาม เป็นแบบอย่างอันดีแก่ทุกคน การปฏิบัติตามพระจริยวัตรของพระองค์ มีคุณค่าในด้านการเป็นผู้ปกครองที่ใช้นโยบายธรรมวิชัย มีคุณค่าในด้านการเป็นคฤหัสถ์ที่ประพฤติธรรม และมีคุณค่าในด้านการเป็นชาวพุทธตัวอย่าง พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงธรรม ปกครองแผ่นดินโดยธรรม ทำคุณประโยชน์ให้กับพระพุทธศาสนา และทำคุณประโยชน์ให้กับประชาชนมากมาย ผู้ปกครองที่ปฏิบัติตามนโยบายธรรมวิชัยของพระองค์ ย่อมเป็นผู้ปกครองที่ดียิ่ง คฤหัสถ์ที่ปฏิบัติตามแบบอย่างพระองค์ ย่อมเป็นคฤหัสถ์ที่สังคมต้องการให้ร่วมงานด้วย ชาวพุทธที่ปฏิบัติตามแบบอย่างพระองค์ ย่อมเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง"* ดังกล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทางเป็นแบบอย่างแห่งการเป็นนักปกครองที่ดีทรงธรรมและนำมาปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่นักปกครองรุ่นหลังสืบมาจนทุกวันนี้

สรุป

การศึกษาประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราชรวมถึงการเปลี่ยนพระทัยมานับถือพระพุทธศาสนาซึ่งในชีวิตช่วงต้นรัชกาลของพระองค์ทรงโหดร้าย ทารุณ อำมหิตอย่างน่ากลัว ทั้งเป็นต้นเหตุในการทำให้ทหารและประชาชนตายเป็นจำนวนมากในการรบที่แคว้นกาลิงคะ ได้ทำให้พระองค์เกิดพระทัยสลดสังเวชต่อภาพการตายอันมีพระองค์เป็นต้นเหตุอีกทั้งพระองค์ก็ทรงเป็นคนที่มิใช่เป็นคนเลวหรือคนชั่วโดยธรรมชาติ พอได้ฟังธรรมจากสามเณรนามว่านิโครธจบลงและได้ดื่มด่ำกับรสพระธรรม และกลับสติคืนได้ พระองค์ก็ได้ทรงสร้างคุณานุประโยชน์มหาศาลไม่ว่าจะเป็นการปกครองที่พระองค์ทรงใช้ธรรมหรือธรรมลิปิเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาพฤติกรรมของประชาชนไม่ให้เกิดความกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ จนเกิดความสุขสงบไปทั่วอาณาจักรของพระองค์ อย่างไรก็ตาม พระองค์ถือเป็นแบบอย่างของคนทั่วไปที่อยากจะกลับใจจากความชั่วมาสู่ความดีอันจะสามารถนำความสุขมาให้ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). **ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2541). **จารึกพระเจ้าอโศก**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **จารึกอโศก (ธรรมจักรบนเศียรสี่สิงห์) รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย**. สมุทรปราการ : สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

พระอาทิตย์ อคฺคจิตฺโต (มาตรา). (2554). **ศึกษาจริยาวัตรของพระเจ้าอโศกมหาราช**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .มูลนิธิ , **พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,2539.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2508).**ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล ภาค 1 อรรถกถาพระวินัย**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2558) .พระเจ้าอโศกมหาราช. ค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2558 จาก http://www.thi.wikipedia.org/wiki.

สมเด็จฯกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2502). **ตำนานพระพุทธเจดีย์ ตอน ที่ 3**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

Anuradha Seneviratna. (1994). **King Asoka and Buddhism Historical & Literary Studies.** Kandy, Sri Lanka : Buddhist Publication Society.

Beni Madhab Barua's. (1995). **Asoka and His Inscriptions**, Pts. I and II, 2nd ed. Calcutta: New Age Publishers.

James M. Macphail. (1951). **TheHeritage of India Series.**Calcutta : YMCA.

Jerry Bentley. (1993). **Old World Encounters: Cross-Cultual Contacts and Exchanges in Pre-Modern Times.** New York: Oxford University Press.

P.H.L. Eggermont. (1956). **The Chronology of the Reign of Asoka Moriya (Leiden, 1956); "New Notes on Asoka and His**

Successors," Persica, (Leiden, 1965-66)

Pillar Edict (PE) IV.See K.R. Norman, "Asoka and Capital Punishment," **Journal of the Royal Asiatic Society,** no1, pp.16-24.

Wikipedia the Free Encyclopedia. (2015). Asoka. Search for 25th May 2015 from http://www.encyclopedia.com/topic/Asoka.aspx.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

Development of the Life Quality of the Elderly

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพเดิมของผู้สูงอายุ ลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลประจำเดือนสิงหาคม 2557 งบประมาณปี 2557 (เข้าบัญชี) จำนวน 407 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน มีอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสวัสดิการสังคม ด้านการรักษาพยาบาล ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ และรายได้ ต่างกันมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การพัฒนา, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

The study entitled "Development of the Life Quality of the Elderly" was aimed at investigating the levels of development of the life quality of the elderly living in the area under the jurisdiction of Thammasala Sub-District Municipality. Also, the study attempted to compare the life quality of the elderly with different socioeconomic - demographic backgrounds (sex, age, marital status, income, past occupation and the nature of dwelling). The population of the study was 407 old people received the elderly

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

monthly allowance from the government in August 2014 ; 222 old people were used as the sample for the study; the sample size was determined by Yamane's formula.

The data analysis has shed light on the facts specified below. Holistically, the life quality of the elderly was found to be at a medium level. Separately, the levels of the life quality of the elderly in descending order of degree were as follows : self-worth, relationship with family members, social relationship with outsiders, social welfare, medical care, mental health, and physical health. The hypothesis testing indicated that the elderly with different ages and incomes had different levels of life quality development; the difference was statistically significant at the .05 level. Thus the set hypothesis was substantiated.

Keywords: development, quality of life, the elderly

บทนำ

ผู้สูงอายุถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ถือเป็น ทุนทางสังคมที่มีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่นับถือผู้สูงอายุในฐานะผู้มีประสบการณ์มาก่อน และผู้เป็นสั่งสมภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อสืบทอดถึงบุคคลรุ่นหลัง นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของลูกหลานที่คอยให้ความอบอุ่น คำแนะนำสั่งสอนแก่บุคคลรุ่นหลังในครอบครัว ในขณะที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) สืบเนื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนวิทยาการสมัยใหม่ ส่งผลให้ประชากรไทยมีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง และประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น ปัจจัยดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่ทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชากรโดยตรงทั้งในส่วนของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประชากรวัยแรงงานที่ต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนาประเทศในด้านอื่น (ชัยภัทร เกษมณี, 2552)

จากโครงสร้างประชากรไทยในปัจจุบันจัดอยู่ในช่วงของสังคมผู้สูงอายุด้วยเงื่อนไขที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 โดยนับตั้งแต่ปี 2548 สถิติผู้สูงอายุมีประมาณ ร้อยละ 10.5 และที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราการเกิดของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง และจากการคาดประมาณประชากรโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พบว่าจำนวนและสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือประชากรวัยสูงอายุในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 17.7 ล้านคน หรือร้อยละ20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (บุญยิ่ง ประทุม, 2552) ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ "โดยได้มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีการสนับสนุนการสงเคราะห์ในการจัดการศพ จำนวน 2,000 บาท ต่อผู้เสียชีวิต 1 คน โดยแก้ไขประกาศกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนการสงเคราะห์ในการจัดการศพ และจัดสรรงบประมาณ 176,410,000 บาท สำหรับปีงบประมาณ 2558 มีเป้าหมายได้รับการสงเคราะห์ 88,205 คน และการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ 878 แห่ง สนับสนุนให้อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อยส.) 80,000 คน เป็นกลไกในระดับชุมชน รูปแบบการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ" (สรรเสริญ แก้วกำเนิด. 29 ก.ค. 58)

การดูแลผู้สูงอายุนับเป็นภาระหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมไว้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ด้วยเหตุนี้เทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่อยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร จึงทำให้เกิดความสะดวก สบาย ในการเดินทางไปมาติดต่อกัน และมีปัญหามีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะนี้ และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องมาจากความเจริญในทุกด้านกำลังเติบโตอย่างมาก โดยมีหมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ ศูนย์การค้าเพิ่มขึ้น เป็นสาเหตุทำให้จำนวนประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งจากการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของประเทศไทยและเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ส่งผลให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการเตรียมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของ

เทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพเดิมของผู้สูงอายุ ลักษณะที่พักอาศัย แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และอาชีพเดิมของผู้สูงอายุ ลักษณะที่พักอาศัย ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ประจำเดือนสิงหาคม 2557 งบประมาณปี 2557 (เข้าบัญชี) จำนวน 407 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ตัวอย่าง เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ใน 7 ด้าน คือ ด้านทางร่างกาย,ด้านทางจิตใจ, ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม, ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน, ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และด้านการรักษาพยาบาล

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม

2. ทราบผลเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพเดิมของผู้สูงอายุ ลักษณะที่พักอาศัย ต่างกัน

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาที่เน้นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Minimum Needs Approach)

แนวคิดนี้ได้พัฒนามาช่วงกลางทศวรรษที่ 1970 เป็นแนวคิดใหม่ที่เปลี่ยนจากการ พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาที่ตัวคนเป็นหลัก ในลักษณะของการปรับปรุง คุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาสังคม ซึ่งแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่สุดของโลก และเชื่อว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่อาจแก้หรือขจัด ปัญหาความยากจนได้เสมอไป มีคนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่อาจได้สิ่งซึ่งตนต้องการเป็น พื้นฐานในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศเติบโตไป

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพชีวิตของประชากรที่ใช้กันมาก ได้แก่ ความยืนยาวของชีวิต

สุขภาพพลานามัยที่ดี การศึกษา ความเสมอภาคทางเพศ รวมทั้งเสรีภาพทางสังคมและการเมือง เป็นต้น ถึงแม้ว่าดัชนีเชิงปริมาณเหล่านี้จะไม่สามารถครอบคลุมแนวคิดว่าด้วยการ พัฒนาทรัพยากรได้ ทั้งหมด แต่ก็นับว่ามีความสำคัญในทัศนะที่สองเช่นกัน เพราะการขยาย ทางเลือกในด้านวัตถุ ก็เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในทัศนะที่สอง ซึ่งมุ่งเพิ่มพูนสมรรถนะของ มนุษย์ควบคู่ไปกับการขยายทางเลือกในด้านต่างๆ (คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา, 2541 : 22)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

Power, Bullinger and WHOQOL Group (2002) อ้างถึงใน เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตด้วยการทบทวนแนวคิดของคุณภาพชีวิต และศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

คำที่ใช้เรียกบุคคลว่า คนชราหรือผู้สูงอายุนั้น โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีอายุมาก ผมขาว หน้าตาเหี่ยวย่น การเคลื่อนไหวเชื่องช้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 347) ให้ความหมายคำว่าชราว่า แก่ด้วยอายุ ชำรุดทรุดโทรม แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมเพราะก่อให้เกิดความหดหู่ใจ และความถดถอยสิ้นหวัง ทั้งนี้ จากผลการประชุมของคณะผู้อาวุโส โดย พล.ต.ต.หลวงอรรถสิทธิสุนทร เป็นประธาน ได้กำหนดคำให้เรียกว่าผู้สูงอายุแทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2512 เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้ให้ความหมายที่ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพว่าเป็นผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ประจำเดือนสิงหาคม 2557 งบประมาณปี 2557 (เข้าบัญชี) จำนวน 407 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ผู้สูงอายุโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ประจำเดือนสิงหาคม 2557 งบประมาณปี 2557 (เข้าบัญชี) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549 :

64) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือไปยังเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ในการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงเวลาไปรับกลับคืน นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าทางสถิติและการทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตนมีอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ด้านสวัสดิการสังคม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการรักษาพยาบาล ด้านจิตใจและด้านร่างกาย ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ และรายได้ ต่างกันมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

ผลการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐมประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านทางจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ด้านการรักษาพยาบาล ด้านสวัสดิการสังคม โดยภาพรวมแล้ว มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านร่างกาย อยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากขาดความรู้ในด้านการดูแลตนเอง อาจจะคิดว่ายังเป็นเรื่องไกลตัว เมื่อยังไม่เกิดปัญหาความเจ็บป่วยก็จะลืมคิดเรื่องการดูแลสุขภาพ ในขณะที่โรคที่เกิดกับผู้สูงอายุมีอยู่มากมายซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์และวัยที่เพิ่มมากขึ้น นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ (2523) ได้กล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการผู้สูงอายุที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของช่วงชีวิต มีอยู่ 2 ระยะที่เกิดพร้อมๆกัน คือ ระยะแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงก่อนอายุ40 ปี

ซึ่งหมายถึงการมีกระบวนการไปในที่เจริญงอกงามมากกว่ากระบวนการเสื่อมโทรม และเมื่อมีความเจริญเติบโตมากจนถึงขั้นสูงสุด กระบวนการการเสื่อมโทรมก็จะเริ่มมากขึ้นเหนือกว่า และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระยะที่ 2 เมื่อหลังอายุ 40 ปี ขึ้นไป เป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมถอยไปจนหมดอายุขัย และมีโรคที่เกิดกับผู้สูงอายุมากมาย เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคหลายชนิด เช่น โรคระบบประสาทและสมอง โรคกระดูกและข้อ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุควรจะให้ความสนใจต่อการดูแลสุขภาพร่างกายเพื่อให้ห่างไกลจากโรค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชาญวิทย์ บ่วงราบ (2551) เรื่องความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการได้รับสวัสดิการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย น้อยจันทร์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุบ้านปงเหนือ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้สูงอายุมีการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองโดยผู้สูงอายุสามารถร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผนและร่วมกันตัดสินใจ จนได้โครงการนำไปปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้นแบบในการนำกลุ่มออกกำลังกายทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี เห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านจิตใจ อยู่ในระดับต่ำ ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุจะมีความวิตกกังวลกับตนเองในด้านเศรษฐกิจและบุตรหลานในครอบครัว กลัวถูกทิ้ง ไม่มีใครมาเอาใจใส่ดูแล ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า เหงาและโดดเดี่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของธมนวรรณ รอดเข็ม (2554) เรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังจากได้รับเบี้ยยังชีพ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยศึกษาคุณภาพชีวิต ตามเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตชุดย่อ ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาอังกฤษ (WHOQOL-BREF, 1996) ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังได้รับเบี้ยยังชีพด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ ปัญหาทางด้านจิตใจมักจะเกิดจากความรู้สึกสูญเสีย (ณรงค์ สุภัทรพันธุ์. สุขภาพจิตผู้สูงอายุ. เอกสารคำสอนภาควิชาจิตเวชศาสตร์)โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับความสามารถของตนเอง เช่น การเคยเป็นที่พึ่ง เป็นผู้นำให้กับคนอื่น การเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากคนข้างเคียง เพื่อนฝูงหรือสังคม การขาดที่พึ่ง เช่น ผู้ใกล้ชิด เพื่อนสนิทถึงแก่กรรม เป็นต้น นอกจากนี้ การที่สุขภาพไม่แข็งแรงพอที่จะปฏิบัติภารกิจต่างๆในชีวิตประจำวันได้ ขาดการติดต่อไปมาหาสู่กับผู้อื่น บุตรหลานก็เติบโตมีครอบครัวแยกย้ายกันไป ทำให้เกิด

ความรู้สึกเหงา ว้าเหว่ ไม่สบายตามร่างกาย ปวดเมื่อย ไม่มีแรง นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ปัญหาทางด้านสังคม ก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดทางจิตใจได้มาก ถึงแม้จะมองสภาพจิตใจของผู้สูงอายุในแง่มุมต่างกันได้ก็ตาม ผู้สูงอายุนั้นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในเรื่องสำคัญๆ เหมือนกันคือ ในเรื่องของภาวะเศรษฐกิจ สังคม การหาทางออกให้กับตนเองเพื่อให้รู้สึกว่าชีวิตยังมีคุณค่า และเรื่องของหน้าที่ของตนในครอบครัว บางคนมีการเตรียมตัวเผชิญหน้ากับความตายที่ใกล้เข้ามาทุกที ในขณะที่บางคนไม่ยอมรับในเรื่องนี้เลยก็ได้ (Goldman HH.1988) สภาพทางจิตใจของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ยังทำให้เกิดผลตามมาอีกหลายประการ ที่เห็นได้ชัดคือ (ศรีประภา ชัยสินธพ. 2529) การสนใจในตนเองมากขึ้น หมกมุ่นกับเรื่องของตัวเอง (egocentricity) ความสามารถในการเก็บกดระงับความกังวลในยามที่เกิดความคับข้องใจ (repression) ลดลง เมื่อเผชิญปัญหาก็ทำให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลอย่างมาก

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับสูง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้สูงอายุมีความรู้สึกมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) (อ้างในเล็ก สมบัติ และคณะ.2552) โดย Kossuth, P. M.and Bengtson, V. (1988) ได้พัฒนาขึ้นมาวิเคราะห์ถึงการทำกิจกรรมต่างๆของบุคคล สิ่งที่ช่วยให้บุคคลมีความพึงพอใจในตนเอง และมีแรงจูงใจที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับบุคคล โดยมีกิจกรรมเป็นเครื่องมือ และเป็นการพัฒนาบุคคลโดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีกิจกรรมอธิบายบทบาทของผู้สูงอายุ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นการทำกิจกรรมที่ส่งผลให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทฤษฎีกิจกรรมแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต และปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบทบาทหน้าที่หรือการทำกิจกรรมใดๆทฤษฎีกิจกรรมยังเชื่ออีกว่า กิจกรรมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมีความเพลิดเพลิน กระฉับกระเฉง สามารถตัดสินใจได้ เกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง โดยแนวคิดทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมก่อนการเกษียณ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทที่แสดงความสามารถในสังคมมาก่อนเกษียณอายุจะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อทดแทนบทบาทที่สูญเสียไป 2) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดอารมณ์ จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ คือ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือหลัง

เกษียณ จะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเกิดขึ้น 3) ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความคาดหวังว่า กิจกรรมที่ทำจะทดแทนความสูญเสียการทำงานประจำ การมีชีวิตคู่ และการเป็นพ่อแม่ และสถานะในครอบครัวและในสังคมได้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน อยู่ในระดับสูง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้สูงอายุมีความภูมิใจที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ทำให้ตนเองยังมีความหมายและมีคุณค่าไม่เป็นภาระของครอบครัว จึงไม่เกิดความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของแบนดูรา (Bandura. 1986) ที่ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นการประเมินของตนเองว่า ตนเองเป็นคนอย่างไร ถ้าประเมินตนเองไร้ค่าก็จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ แต่ถ้าประเมินว่ามีความสามารถก็จะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองหรือมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรงศักดิ์ มีชัย (2544) ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุบ้านป่าขาม อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มโดยความสมัครใจและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย น้อยจันทร์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุบ้านปงเหนือ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้สูงอายุมีการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองโดยผู้สูงอายุสามารถร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผนและร่วมกันตัดสินใจ จนได้โครงการนำไปปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้นแบบในการนำกลุ่มออกกาลังกายทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี เห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น ดังความหมายที่ ออสบอร์น (Osborne. 1996) ให้ไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบเกี่ยวกับตนเอง อาจมีสิ่งที่ดีหรือไม่ดีเกิดขึ้นและมีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง เป็นสิ่งที่บุคคลเผชิญและเข้าใจทั้งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเอง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับสูง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ให้ความสำคัญเคารพนับถือยกย่อง ได้รับความช่วยเหลือ ความอบอุ่น ความรักและความสนใจจากทั้งบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2553) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุพบว่า ที่ผ่านมาครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมีความสุข โดยที่ครอบครัวมีการพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวอย่างน้อยปีละ 5 ครั้ง ส่วนการดูแลผู้สูงอายุ

(พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย) ด้วยการให้เงินใช้เป็นประจำถึงร้อยละ 51.2 และสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการจากลูกหลานก็คือ ต้องการให้ลูกหลานมาเยี่ยมหรือมาพูดคุย มาเยี่ยมเยียน มาดูแลเมื่อเจ็บป่วย ในด้านเยาวชนเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลัก เป็นที่ยึดเหนี่ยว เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรและให้กำลังใจกับครอบครัว

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายดี เมื่อเจ็บป่วยก็จะได้รับการบริการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการในด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพของหน่วยบริการ สถานบริการอื่นๆ หรือสถานบริการทางเลือกต่างๆ อีกทั้งส่งเสริมให้กลุ่มประชากรเป้าหมาย สำคัญ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่อยู่ในชุมชน สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยอย่างน้อยต้องได้รับบริการสุขภาพตามชุดสิทธิประโยชน์ที่คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด เพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยการบริหารจัดการของชุมชนท้องถิ่นเอง (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2549) นอกจากนี้ยังสนับสนุนจากงานวิจัยของ นัฏกานต์ แสงพิทักษ์ (2554) เรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสมสาร ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาด้านสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการ จัดให้มีบริการให้คำแนะนำปรึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสาหรับผู้สูงอายุ ออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุ เพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสวัสดิการสังคม อยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ ผู้มีสัญชาติไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป และไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ อาทิ เงินบำนาญ เบี้ยหวัดบำนาญพิเศษ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ ที่รัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัด

ให้เป็นประจำ จะมีสิทธิได้รับสวัสดิการเป็นเงินช่วยเหลือค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากรัฐในอัตราแบบขั้นบันได 1) คือ อายุ 60 – 69 ปี ได้รับคนละ 600 บาท ต่อเดือน 2อายุ 70 – 79 ปี ได้รับคนละ 700 บาท ต่อเดือน 3)อายุ 80 – 89 ได้รับคนละ 800 บาท ต่อเดือน 4)อายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับคนละ1,000บาท ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ให้การจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นสิทธิ์ที่ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทุกคนซึ่งการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นภารกิจที่ได้มีการถ่ายโอนจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยรับมาดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี มีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุนี้ยังมีสุขภาพดี มีสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ที่ยังนำมาช่วยเหลือให้เป็นประโยชน์แก่สังคมได้ จึงเป็นกลุ่มอายุที่เป็นคลังสมองให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพร ขำวงษ์ และคณะ (2554) เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.1 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกองค์ประกอบมีคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านร่างกายคิดเป็นร้อยละ 75.7 ด้านจิตใจร้อยละ 53.7 ด้านสัมพันธภาพทางสังคมร้อยละ 66.0 และด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 62.6 ตามลำดับ และพบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้และฐานะการเงินมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐานนี้ยังพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกันมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เกินกว่า 30,000 บาท มีการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต หากผู้สูงอายุมีรายได้สูงย่อมสามารถใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต้องการได้ และยามเจ็บป่วยก็สามารถใช้เงินนี้ช่วยเสริมเพิ่มการรักษาพยาบาล หรือจ้างคนดูแล โดยไม่ต้องเป็นภาระให้แก่บุตรหลานมาดูแล ซึ่งจะเห็นได้จากสังคมไทยปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว ไม่มีญาติพี่น้องคอยที่จะมาช่วยดูแลเหมือนสังคมในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของจันทร์เพ็ญ สุริยาวงษ์ (2554) เรื่องคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล และระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุจำนวน 410 คน ใช้แบบสอบถามคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL-BREF THAI) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้มาก จะมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.ด้านร่างกาย หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีหน่วยรถบริการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่เพื่ออำนวยสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ

2. ด้านจิตใจ ควรจัดให้มีการปฏิบัติธรรมในชุมชนทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนาให้แก่ผู้สูงอายุ

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรจัดให้มีกิจกรรมสันทนาการเป็นประจำแก่ผู้สูงอายุได้มาร่วมพบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน ควรให้หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ ความสามารถ มาช่วยเหลือชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงความตระหนักในคุณค่าแห่งตน

5. ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ควรส่งเสริมการสร้างค่านิยมเรื่องความกตัญญูต่อบุพการีให้แก่ครอบครัวของผู้สูงอายุ

6.ด้านการรักษาพยาบาล ควรจัดให้มีหน่วยส่งเสริมสุขภาพของท้องถิ่นได้ออกไปตรวจเยี่ยมและตรวจสุขภาพผู้สูงอายุตามบ้านและชุมชน

7.ด้านสวัสดิการสังคม ภาครัฐควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อเดือนโดยอัตราต่ำสุดอยู่ที่ 1,000 บาท เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงในเรื่องรายได้ ทำให้ความกังวลใจของผู้สูงอายุลดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในพื้นที่อื่นๆ แล้วนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

2. ควรทำการวิจัยสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปวางแผนและกำหนดโยบายให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา. (ม.ป.ป.). **วัฒนธรรมอันหลากสีของมนุษยชาติ**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

จันทร์เพ็ญ สุริยาวงษ์ (2554) **สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2554**. พจนานุกรมฉบัราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2542.

ชัยภัทร เกษมณี. (2552). **สังคมผู้สูงอายุ**. วารสารประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองโพธาราม. 51 (4), 10.

ชาญวิทย์ บ่วงราบ. (2551). **ความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโครงการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2549). **เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์โปรเกรสซิฟ.

ณรงค์ สุภัทรพันธุ์. สุขภาพจิตผู้สูงอายุ. เอกสารคำสอนภาควิชาจิตเวชศาสตร์

ทรงศักดิ์ มีชัย. (2544). **กระบวนการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุ บ้านป่าขาม อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม. (2557) **รายงานข้อมูลทะเบียนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในพื้นที่ตำบลธรรมศาลา** ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2557.

ธมนวรรณ รอดเข็ม. (2554). **การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังจากได้รับเบี้ยยังชีพ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดตรัง**. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นัฏกานต์ แสงพิทักษ์ (2554) **ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสมสาร ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการบริการ

สังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญยิ่ง ประทุม. (2552). **การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ : ทีคิวพี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ (2554) วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม - ธันวาคม ปี 2554.

วันชัย น้อยจันทร์. (2552). **การพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุบ้านปงเหนือ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, เล็ก สมบัติ ปรียานุช โชคธนวณิชย์ และธนิกานต์ ศักดาพร (2552). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์.โครงการ **ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนชนบทไทย**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้สูงอายุไทย.

ศรีประภา ชัยสินธพ. (2529). บทความ. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2553) **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร** : รายงานผลการสำรวจ ความคิดเห็นของประชาชน “ผู้สูงอายุและความห่วงใยดูแล” สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน “นิด้าโพล” รายงานวันที่ 12 เมษายน 2553.

สรรเสริญ แก้วกำเนิด. (29 กรกฎาคม 2558.http://www.thaigov.go.th/index.สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2549.

อวย เกตุสิงห์. (2523). (ม.ป.ป.). **อายุกับการออกกำลังกาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.pantown.com/board.php?id=28 (วันที่ค้นข้อมูล : 14 กันยายน 2557).

Bandura, A (1986). Social Foundations of Though and Action : A Social Cognitive Theory. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Goldman HH. f Review of general psychiatry. 2nd ed. Connecticut: Lange. 1988.

Kossuth, P. M., and Bengtson, V. (1988). *"Sociological Theories of* Aging: Current Perspectives

and Future Directions," in Birren, J. E., and Bengtson, V. L., eds., Emergent Theories of Aging. New York: Springer Publishing Companyhttp://www.medrounds.org/encyclopedia-of-aging/2005/12/activity-theory.html

Osborne, Robin (1996). Greece in the making, 1200-479 BC. New York: Routledge.

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น

Creating Good Governance in Local Government Administration

บังอร เบ็ญจาธิกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 380 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1.ระดับความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปางโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านหลักนิติธรรมกับ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก 2. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามได้ง่าย มีการเตรียมตัวและเอกสารให้พร้อมก่อนมาติดต่องาน ทำให้เกิดความรวดเร็วและประหยัดเวลา และ 2) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างระมัดระวัง เช่น น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร การลดปริมาณขยะจากครัวเรือนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล, การปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The objectives of the study were twofold : 1) to determine the people's opinions toward the creation of the good governance in public service of local administration of Kohkha Sub-District Municipality, Kohkha District, Lampang Province; and 2) to acquire recommendations for the creation of good governance in public service. 380 people aged 18 years and over living in the area under the jurisdiction of the municipality comprised the sample for the study; the sample size was determined by resorting to Yamane's formula. The study tool was a set of self-administered questionnaires containing questions with a 5 - point, rating scale.

The study tool had the reliability coefficient of 0.94. The collected data were analyzed by means of the descriptive statistics (frequency, percentage, mean and standard deviation).

As a result of the qualitative data analysis, the researcher has discovered the following facts :

(1) Holistically, the people's opinions toward the creation of good governance in public service were found to be at a high level. Separately, the people's opinions toward the following dimensions of good governance were found to be at the highest levels : principle of morality, principle of participation, principle of transparency and principle of accountability. Meanwhile, the following dimensions of good governance were found to be at high levels : rule of law and cost-effectiveness.

(2) With respect to the recommendations on the creation of good governance made by the people, they were as follows:

1. On the rule of law, attempts should be made to keep the people well informed about laws and regulations so that they could easily abide by them. In this regard, all related documents should be made available to the service users. As a result, the people's dealings with the government agencies would be expedient.

2. On the principle of cost-effectiveness, it is deemed essential that people be persuaded to cooperate in using local resources conscientiously; these resources are, among others, water for consumption and water for agriculture; moreover, garbages from households should be properly managed so as to keep the environment clean all the time.

Keywords : good governance, local government administration

บทนำ

ตามที่พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายรัฐบาลต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ว่า ตามที่มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ตนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2557 นั้น โดยแถลงนโยบายก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว 2557 แล้ว ซึ่งมีนโยบายอยู่ 11 ด้าน และนโยบายที่สำคัญด้านที่ 10 คือ *"นโยบายการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐจัดระบบอัตรากำลังและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ ลดต้นทุนดำเนินการของภาคธุรกิจเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ การรักษาบุคลากรภาครัฐที่มีประสิทธิภาพไว้ในระบบราชการ โดยจะดำเนินการตั้งแต่ระยะเฉพาะหน้าไปตามลำดับความจำเป็นและตามที่กฎหมายเอื้อให้สามารถดำเนินการได้ในระยะแรก กระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริหารสาธารณะได้รวดเร็ว ทั้งจะวางมาตรการทางกฎหมาย มิให้เจ้าหน้าที่หลีกเลี่ยง ประวิงเวลา หรือใช้อำนาจโดยมิชอบก่อให้เกิดการทุจริต หรือสร้างความเสียหายแก่ประชาชน....."* (ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 12 ก.ย.57)

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่รวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขภาวะวิกฤตที่อาจจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารของรัฐในทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยน และสร้างความพร้อมให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542)

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เก่าแก่ที่สุด เพราะเกิดขึ้นใน

สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม อำเภอเมืองสมุทรสาคร และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรในท้องถิ่นปกครองตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ได้เรียนรู้และทดลองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และในปี พ.ศ. 2476 จึงมีการจัดตั้งเทศบาลตาม พ.ร.บ.จัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลหลายแห่ง จนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญจึงได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลทั้งหมดตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ปัจจุบันได้แบ่งเทศบาลเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักสำคัญของระบบการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยการจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครองตนเอง มีสภาท้องถิ่น มีเขตพื้นที่ในการบริหารและความรับผิดชอบตามที่มีหน้าที่กำหนดให้มีสภานิติบุคคลเพื่อผลสมบูรณ์ในการดำเนินการก่อนิติสัมพันธ์หรือการทำนิติกรรมมีรายได้ มีอำนาจในการจัดทำงบประมาณและมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง โดยมีองค์กรที่คอยกำกับดูแลในระดับนโยบายทั่วไปภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของรัฐบาลกลางตามระบบทฤษฎีการกระจายอำนาจ (โกวิทย์ พวงงาม, 2558)

ซึ่งเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้เสริมสร้างการบริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 จนทำให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแห่งเดียวของประเทศที่ได้รับรางวัลดีเด่นในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการใช้จ่ายเงินแผ่นดินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยการเสริมสร้างธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับดีเด่น ตามบัญญัติ 20 ประการ เพื่อเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ภายใต้แนวคิดการสร้างเมืองให้น่าอยู่ด้วยการมีส่วนร่วม และมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เน้นการเปิดพื้นที่ทางความคิดเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านแนวคิดการสร้าง

จิตสำนึกสาธารณะ และความเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยอาศัยกลไก "เวทีข่วงผญ๋า" และเวทีประชาคมในทุกระดับ เพื่อเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ทางความคิด ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วมทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในประเด็นปัญหาสาธารณะ เน้นการเปิดเผยข้อมูลและการบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและการมีส่วนร่วม นำมาซึ่งการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง และเป็นสังคมแห่งการมีส่วนร่วม และรางวัลการประกาศเกียรติคุณนี้ถือเป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของชาวเทศบาลตำบลเกาะคา ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและยึดหลักธรรมาภิบาล ที่เน้นการทำงานด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม ผ่านแผนชุมชนและให้เกิดความคุ้มค่ากับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสของคณะผู้บริหาร พนักงานเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะคาอย่างต่อเนื่องโดยถือประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นสำคัญ (นายกเทศมนตรี : บทสัมภาษณ์ : สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะคา, จังหวัดลำปาง)

ด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. นำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 4,899 คน (แยกเป็นชาย จำนวน 2,280 คน และหญิงจำนวน 2,619 คน (ข้อมูลทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลเกาะคา.ออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 61 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 380 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้ครบตามจำนวนตามที่กำหนดไว้

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น คือปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 4,790 คนที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 61 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 380 คน โดยผู้ศึกษาได้คำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรTaro Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา

จังหวัดลำปาง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.2.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย

1) การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC

2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

5.2.2.2 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 59 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 38.3 การศึกษาระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 49.5 และมีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 47.9

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม และด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเทศบาลตำบลเกาะคาได้นำแนวทางการปฏิบัติในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการบนพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ

และหลักความคุ้มค่าแต่ละหลัก จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐ และระดับองค์กร ซึ่งแต่ระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ กล่าวคือ องค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนในประเทศซึ่งเป็นระดับภาครัฐด้วย จึงทำให้เทศบาลตำบลเกาะคามีระบบการบริหารที่ดีในการให้บริการและดูแลประชาชนให้อยู่ดีมีสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) (อ้างถึงใน อนุรัตน์ จักรเจริญพรชัย.2550) สองคล้องกับการศึกษาของพระจริญ จิรสุโภ (เมืองประทับ) (2552) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 6 ด้าน โดยภาครวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษารายด้าน “การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” แยกเป็นแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเทศบาลตำบลเกาะคาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานโดยมอบเป็นนโยบายแก่เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามและให้บริการแก่ประชาชนอย่างเสมอภาคกัน เนื่องจากหลักนิติธรรมได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งให้ประชาชนเข้าใจว่าการตราและบังคับใช้กฎหมายอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความจำเป็นจริงๆ และต้องมีการปรับปรุงกระบวนการร่าง ออกกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมาย ให้มีความรัดกุมรวดเร็วและเป็นธรรมด้วย ซึ่งการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ปาลสิฌาล์ ธีรัฐฌานล์ (2551) เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานเทศบาล : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานเทศบาลตำบลสำโรงเหนือมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนิติธรรม

ด้านหลักคุณธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารเทศบาลตำบลเกาะคาได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเอาใจใส่ ให้ความเมตตา กรุณา ให้คำแนะนำการปฏิบัติงาน รวมทั้งการดำรงชีวิต รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความกระตือรือร้น ดำรงอยู่ในการประพฤติดีปฏิบัติชอบ ทำนุบำรุงศาสนา โดยปฏิบัติตามนิยามของหลัก

คุณธรรมที่ปรากอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริการจัดการที่ดี พ.ศ. 2542 หมายถึง การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาต โชติชัชวาลกุล (2548) เรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล กรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่ง และด้านหลักความคุ้มค่า

ด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเทศบาลตำบลเกาะคาได้เปิดเผยข้อมูลด้านการใช้-จ่ายเผยแพร่ไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้กับประชาชนได้ทราบผ่านช่องทางติด ประกาศที่บอร์ดเทศบาล เอกสารแผ่นพับ หากประชาชนต้องการทราบข้อมูลเรื่องใดก็สามารถทำหนังสือขอทราบข้อมูลได้ โดยเทศบาลได้ปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับ ความโปร่งใสไว้ในหมวดต่างๆ เช่น หมวด 5 ระบุเรื่องความโปร่งใสไว้ว่า แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตราที่ 78 เกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยในวรรค 5 ระบุว่า จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม (รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรวรรณ เจริญรัตน์ (2557) เรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 115 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็น

พนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม

ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆโดยเทศบาลตำบลเกาะคาได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในเทศบาล การดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณยา นิลประยูร (2553) เรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และเพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลบางประมุง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 400 คน พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้สูงที่สุด ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม

ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรของเทศบาลตำบลเกาะคาตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ พนักงาน ทุกคน ให้ความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ รับฟังและช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆได้ทันเหตุการณ์ เพราะบุคลากรทุกคนของเทศบาลตำบลเกาะคาตระหนักดีว่า หลักความรับผิดชอบ (Responsiveness) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของธรรมาภิบาลตามที่ UNESCAPได้กำหนดไว้ หมายถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน การตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน ใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลและกล้ายอมรับผลการกระทำ ซึ่งตรงกับความหมายของหลักความรับผิดชอบที่ปรากฏอยู่ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการและบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ดังนั้น การที่บุคลากรทุกระดับในเทศบาลตำบลเกาะคามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ตนเองเป็นอย่างดีนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรงชัย นกขมิ้น (2552) เรื่อง "การพัฒนาท้อง ถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ" ผลการศึกษาพบว่า ระดับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสมุทรปราการ มีระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับกลาง เมื่อพิจารณารายด้านของการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล พบว่ามีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนาตามหลักความรับผิดชอบ

ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารของเทศบาลตำบลเกาะคามีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้ทรัพยากรทุกประเภทอย่างประหยัดและคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่ใช้ปฏิบัติงานในสำนักงาน หรือทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังประสบภาวะวิกฤติในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เกิดภาวะภัยแล้ง และขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เพื่อการเกษตร หากประชาชนในท้องถิ่นไม่รู้จักใช้กันอย่างประหยัดแล้ว ย่อมเกิดปัญหาต่อความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพที่แก้ไขได้ยากเนื่องจากเป็นสาเหตุมาจากสภาวะนิเวศน์ทางธรรมชาติ หากทุกคนในเขตเทศบาลตำบลเกาะคาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจากหลักความคุ้มค่าแล้ว เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและส่วนร่วม รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน เพราะหลักความคุ้มค่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ กองศรีมา (2553) เรื่อง "การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ศึกษากรณี : องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในมุมมองของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล/สภาเทศบาล และเจ้าหน้าที่ที่

ปฏิบัติงานตามหลักความคุ้มค่าที่มีระดับความเป็นธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ด้านหลักนิติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามได้ง่าย มีการเตรียมตัวและเอกสารให้พร้อมก่อนมาติดต่องาน ทำให้เกิดความรวดเร็วและประหยัดเวลา

2) ด้านหลักความคุ้มค่า ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างระมัดระวัง เช่น น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร การลดปริมาณขยะจากครัวเรือนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำท้องถิ่น

2) ศึกษาเปรียบเทียบธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

3) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลเพื่อทราบความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.

ข้อมูลทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลเกาะคา. ออนไลน์ : http://award.kpi.ac.th/index.php?option

ทรงชัย นกขมิ้น. (2552). ***การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ***. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ปาลสิฌาล์ ธีรัฐฌานล์. (2551). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิ บาลของพนักงานเทศบาล: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลสำโรงเหนือ อำเภอสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ,มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระจริญ จิรสุโภ, (2552) **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลบางกรวยจังหวัดนนทบุรี**, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. (สืบค้นออนไลน์. เมื่อวันที่12 กันยายน 2558:http://law.longdo.com/law/125/

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (สืบค้นออนไลน์. เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2558. :http://law.longdo.com/law/125/

ศรัณยา นิล ประยูร (2553) **ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชน**. วิทยานิพนธ์ : หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะคา, จังหวัดลำปาง. ออนไลน์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.(2550). **คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงการเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

อนุรัตน์ จักรเจริญพรชัย. (2550). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรวรรณ เจริญรัตน์.(2557). **ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม** : วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 557).

อภิชาติ โชติชัชวาลย์กุล. (2548). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ; กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี**. คณะวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกภพ กองศรีมา. (2553). **การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ศึกษากรณี : องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี**. การค้นคว้าอิสระ : หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 12 ก.ย.57 :www.manager.co.th/celebonline /View Browse.aspx?

การมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

The Participation in Local Development Preparation to ASEAN Community

กมลพร กัลยาณมิตร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมือง จำนวน 110,703 คน (ที่มา: กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2557) และกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และมาติดต่อราชการ ณ เทศบาลเมืองจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – วันที่ 31 พฤษภาคม 2558 ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 340 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า เท่ากับ 0.96 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร มี 5 ปัจจัย เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น 2) การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น 3) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น 4) การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น และ 5) การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร เรียงลำดับความถี่จาก

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มากไปหาน้อย ได้แก่ เทศบาลควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง เทศบาลควรนำความคิดเห็นที่ประชาชนเสนอไว้และนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาคมอาเซียน

Abstract

The objective of this study were 1) to determine factors affecting the participation in local development preparaion to ASEAN Community in Mueang municipality, Mukdahan province 2) the level of the participation in local development preparaion to ASEAN Community in Mueang municipality, Mukdahan province. This study was a quantitative research. The sample group was 340 people in Mueang municipality, Mukdaharn province. The data collecting instrument was a questionnaire. Statistical data analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression.

The results of this study found that there were five factors affecting the participation in local development preparaion to ASEAN Community in Mueang municipality, Mukdahan province at statistically significant level of 0.05 with correlation at the high level as follows: 1) to invite people to participate in local development planning 2) to invite people to participate in local development operation 3) to advertise people to know and understand the local development 4) to invite people to participate in making decision in local development planning 5) to invite people to participate in follow up and evaluate local development performance. Also, the holistic results of this study found that the participation in local development preparaion to ASEAN Community in Mueang municipality, Mukdahan province at the high level. The respondents had additional suggestions about the participate in local development preparation with frequency from high to low respectively, as follows : 1) the respondents had suggestions about the participate in local development in municipality area with frequency from high to low respectively as follows: 1) the municipality should arrange a join meeting at least once a month 2) the municipality should bring people's suggestions to use in local development planning.

Keywords: participation, ASEAN

บทนำ

สะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) (อังกฤษ: Second Thai–Lao Friendship Bridge; ลาว : ຂົວມິດຕະພາບ ໄທ-ລາວ II) เป็นสะพานที่เชื่อมต่อจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทยเข้ากับแขวงสุวรรณเขตในประเทศลาว เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจตะวันตกตะวันออก ซึ่งเริ่มจากพม่าผ่าน ไทย ลาวและสิ้นสุดที่เวียดนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงของธนาคารการพัฒนาแห่งเอเชีย ซึ่งมีความยาวทั้งหมด 1600 เมตร มีความกว้าง 12 เมตร และมีช่องการจราจร 2 ช่อง มูลค่าการก่อสร้างประมาณ 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแหล่งทุนในการก่อสร้างเป็นเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำจากรัฐบาลญี่ปุ่นให้กับรัฐบาลลาว 4011 ล้านเยน และให้กับรัฐบาลไทย 4079 ล้านเยน ใช้เวลาก่อสร้างตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 (วิกิพีเดีย. สารานุกรมเสรี)

สะพานมิตรภาพ 2 ตั้งอยู่ในเขตบ้านสงเปื่อย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตรโดยข้ามไปลงที่บ้านนาแก เมืองคันทะบูลี ซึ่งอยู่ห่างจากแขวงสะหวันนะเขตไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549 สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 นี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเส้นทางขนส่งเชื่อมโยงจากตะวันออก คือ เมืองดานัง (เวียดนาม) ต่อมายังมุกดาหาร และผ่านไปยังตะวันตกที่ชายแดน-พม่า ที่อำเภอแม่สอดและเมืองเมียวดี และไปสิ้นสุดที่เมืองมะละแหม่งของพม่า สะพานมิตรภาพแห่งนี้จึงเป็นจุดหนึ่งที่มีชาวลาว เวียดนาม และไทย ข้ามไปมาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสามารถใช้เป็นทางท่องเที่ยวทางรถยนต์จากไทยข้ามไปถึงเวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สวยงามมากแห่งหนึ่งของเวียดนาม ซึ่งสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 นี้ จะเชื่อมโยงประเทศลุ่มน้ำโขงรวมถึงสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ให้ใกล้ชิดกันและมีเอกภาพมากขึ้น ดังนั้น การเปิดประชาคมอาเซียนที่ประเทศไทย เวียดนาม และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่างก็เป็นประเทศสมาชิกของอาเซียนด้วย และจากการที่รัฐบาลได้จัดตั้งจังหวัดมุกดาหารเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเป็นจังหวัดที่ติดชายแดน และเป็นประตูสู่อินโดจีน (เดลินิวส์ออนไลน์. ออนไลน์) ทำให้เทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำเป็นต้องมีการตรียมความพร้อมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรองรับการรวมเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ซึ่งเป็นวันบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมอาเซียนตามที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 21 ได้ตกลงร่วมกัน (สำนักหอสมุด. มหาวิทยาลัยบูรพา)

เนื่องจากเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่ที่ตั้งของสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญเปรียบเสมือนประตูสู่อาเซียน จึงทำให้เทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร ที่เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการกระจายอำนาจ (decentralization) จากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น ตามแนวคิดที่ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการมีส่วนร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับจากการลงมือกระทำกิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และทำให้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังช่วยให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น และมีความรู้สึกว่ากิจกรรมเหล่านั้น พวกตนมีส่วนเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง โดยที่รัฐได้มุ่งเน้นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาในท้องถิ่นอย่างเต็มที่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหัวใจของการปกครองแบบประชาธิปไตย จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย และมีช่องทางให้ประชาชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ที่นำเอาแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ มีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่อารยะประเทศให้ความสำคัญ ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นตอบสนองต่อความต้องการสังคมส่วนรวม และเกิดประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพด้วย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ..2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ

กำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ภาครัฐต้องมุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง โดยให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมติดตามตรวจสอบ มีลักษณะการดำเนินงานทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคมและองค์การอาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2527: 6-21)

ดังนั้น เทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่ท้องถิ่นที่ต้องมีการพัฒนาให้เกิดความเจริญ ก้าวหน้าในท้องถิ่นด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนจากทุกสารทิศทั้งในประเทศและต่างประเทศมาใช้สะพานมิตรภาพ 2 ข้ามแดนไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวและประเทศเวียดนาม อันจะนำมายังความเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดมุกดาหาร จึงต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างทันเวลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 110,703 คน (ที่มา: กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2550) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำนาอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และมาติดต่อราชการ ณ เทศบาลเมือง มุกดาหาร ระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 พฤษภาคม 2558 ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) **ตัวแปรต้น** คือ ภูมิหลังของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ต่อเดือน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น, การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น, การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น, การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น, การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น

2) **ตัวแปรตาม** คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สมมติฐานการวิจัย

1.ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 1) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น 2)การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น 3)การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น 4)การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น 5)การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของลิเกอร์ท(Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยดังนี้

1. การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น (R=.836)

2. การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น(R=.834)

3. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น (R=.830)

4. การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น(R=.824)

5. การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น(R=.804)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.9 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 81.2 อาชีพ ได้แก่ รับจ้าง/ค้าขาย ร้อยละ 25.6 สถานภาพสมรส ร้อยละ 55.9 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.4 รายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 52.6

2. ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน คือ การประชาสัมพันธ์ (public relations) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น,การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น, การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น,การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น,การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำผลการวิจัยบางประเด็นมาอภิปรายเพิ่มเติมเพื่อแสดงให้เห็นถึงปัจจัยในแต่ละด้านที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. ด้านการเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการเชิญชวนให้ประชาชนชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยทำให้ประชามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทั้งในด้านบวกและด้านลบที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff

(1980) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Rosenzweig (1985) ที่กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนที่นักบริหารมองออกไปสู่อนาคต เพื่อค้นหาแนวทางเลือกต่างๆ ที่จะเปิดให้เลือกและแผนที่ประชาชนมีส่วนร่วมก็ย่อมนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2. ด้านการเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแล้ว ทำให้เห็นว่าการดำเนินงานของท้องถิ่นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานด้านต่างๆของท้องถิ่นซึ่งมีอยู่มากมาย และไม่สามารถทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ทั้งหมด หากประชาชนเข้ามาช่วยดำเนินงานแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้รวดเร็วและตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพยอม วงศ์สารศรี (2530) ที่กล่าวว่า การร่วมดำเนินงานกิจกรรม โครงการ ของท้องถิ่นนั้นประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ และเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในพื้นที่นั้นๆ ก็สามารถแก้ไขได้เบื้องต้น เพราะทราบสภาพปัญหา และพื้นที่อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ซึ่งเหลือเวลาไม่มาก ทำให้หน่วยงานรัฐต้องการความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างมากให้เข้ามาช่วยดำเนินการเตรียมความพร้อมอีกทางหนึ่งให้

3. ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหารอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐช่วยทำให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมอาเซียน เกิดการตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น เจ.คลาร์ก (John J. Clarke, 1957) ได้กล่าวว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยเฉพาะ และอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง ซึ่งประชาชนมีความสำคัญมากในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพราะการได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ ทั้งยังช่วยให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญนำไปสู่การตัดสินใจ

4. ด้านการเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขต

เทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและการดำเนินงานของท้องถิ่นแล้ว ย่อมทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1980) และการมีส่วนร่วมผลงานวิจัยของ William Reeder (1974) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น เมื่อประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหารได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ทำให้การตัดสินใจต่างๆเป็นไปแบบสองทางคือ รัฐร่วมมือกับประชาชน ทำให้การตัดสินใจของเทศบาลมีความเหมาะสมกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

5. การเชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ย่อมเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่น และคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ดังนั้น หากท้องถิ่นมีการดำเนินการใดๆ ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนแล้ว ประชาชนย่อมต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ผลประโยชน์เกิดแก่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพยอม วงศ์สารศรี (2530) และธนชัย ยมจินดา (2548) กล่าวว่า การควบคุมเป็นการตรวจสอบดูว่าผลการปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ หากปราศจากแผนก็ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อการควบคุมได้ และการติดตามและประเมินผลประชาชนมีความสำคัญมาก เพราะเมื่อมีการดำเนินการตามแผนแล้ว ก็ต้องมีการติดตามแผนพัฒนาว่าเป็นไปในแนวทางที่ตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่

6. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) เทศบาลควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง 2) เทศบาลควรนำความคิดเห็นของประชาชน ไปใช้ในวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. เทศบาลควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อทราบความคืบหน้าของการดำเนินงานด้านต่างๆของเทศบาลซึ่งประชาชนสามารถให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะและความร่วมมือเพิ่มเติมได้

2. เทศบาลควรนำข้อเสนอแนะของประชาชนไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลอื่นๆ

2. ควรศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม, อลงกรณ์ อรรคแสง. (2547). **ผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชน**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.เดลินิวส์ ออนไลน์ http://www.dailynews.co.th/article/299280 วิกิพีเดีย. สารานุกรมเสรี. ออนไลน์ : https://th.wikipedia.org/

ธนชัย ยมจินดา (2548). **แนวคิดและหลักการการบริหารเชิงกลยุทธ์ในเอกสารการสอน ชุดวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐกิจ** เล่ม 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี. 2548.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). **การบริหารงานบุคคล**.กรุงเทพฯ: พรานนกการพิมพ์.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ..2545

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา นโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล,

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์ การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. (สืบค้นออนไลน์ : http://law.longdo.com/law/125/)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (สืบค้นออนไลน์ : http://law.longdo.com/law/125/

สำนักหอสมุด. มหาวิทยาลัยบูรพา. ออนไลน์ : http://www.lib.buu.ac.th/webaec/?p=74

อนันต์ อนันตกูล. (2521). **กรมการปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Best, J.W. (1993). **Research in Education.** Boston, M.A.: Allyn and Bacon. p.247.

Cohen, John M. and Norman Uphoff, (1980). **Norman Participation. s Place in Rural Development; Seeking**

Clark, John. (1957). **Outline of Local Government of The United Kingdom** . London : Sir. Lassie Piton and son.

Kast, F.E.and Rosenzweig. J.E. (1985). **Organization and Management: A System and Contingency Approach** 4th Edition. New York: McGraw Hill.

WHO. (1994). **Life Skill Education for Children and Adolescent in School.** Geneva. Switzerland: WHO.

William W. Reeder. (1974). **Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in NewYorkState.** Cornell University. (Unpublished Ph.D.Dissertation).

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

Buddhism Propagation Strategies for Sustainable National Security

กรศิริ คตภูธร , เกษมชาติ นเรศเสนีย์ , บุญเลิศ ไพรินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน 2)เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน 3)เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีคือการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 รูป/คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,109 รูป/คน และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกำหนดเป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละชั้น คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอนและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน ที่เป็นพระสังฆาธิการและผู้บริหารเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า

1. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนมีผลการเผยแผ่โดยรวม อยู่ในระดับมาก (X = 4.05, S.D. = .780) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์มีผลการเผยแผ่อยู่ในระดับสูงสุด (X = 4.06, S.D. = .843) รองลงมาคือด้านการเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน มีผลการเผยแผ่ (X = 4.06, S.D. = .846) และด้านการนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา มีผลการเผยแผ่ (X = 4.04,S.D. = .807) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนมี 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มี 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) อริยสัจ4 (2) สังคหะวัตถุ4และ (3) ปัจฉิมโอวาท และ2) ปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มี 3 ตัวแปร ได้แก่ (1)

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีการสาธยาย บรรยาย สนทนา ปาฐกถา (2) วิธีการเผยแผ่ทางทีวีพระพุทธศาสนา และ(3) วิธีการปฏิบัติสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยทั้ง 2 ปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนร้อยละ 54.50 (R-square = 0.488) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งสามด้านได้แก่ ยุทธศาสตร์การนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา ยุทธศาสตร์การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน มีความสำคัญมากต่อการสร้างสังคมไทยให้ยั่งยืน ประกอบไปด้วยประเด็นดังนี้ คือ 1) พระพุทธศาสนาเป็นเสาหลักแห่งสังคม 2) พระพุทธศาสนายึดหลักธรรมาธิปไตยในการปกครองสังคม 3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในสังคม 4) พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย 5) พระสงฆ์เป็นผู้นำความสงบสุขมาสู่ชุมชน 6) พระสงฆ์เป็นผู้นำศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมมาสู่สังคม 7) พระสงฆ์นำพาสังคมให้รู้จักสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และ 8) พระสงฆ์เป็นผู้ให้สติปัญญาแก่สังคม 9) พุทธบริษัทเชื่อมั่นในศักยภาพขององค์ศาสดา10) พุทธบริษัทความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม 11) พุทธบริษัทเชื่อมั่นในผลของกรรม 12) พุทธบริษัทเชื่อมั่นว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำนั้น

4. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ที่นำเสนอประกอบด้วยการปฏิบัติที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ควรกำหนดวิธีการเผยแผ่ด้วยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 2) ควรมีการกำหนดยุทธวิธีการเผยแผ่ที่เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม 3) ควรกำหนดยุทธวิธีการสอนประชาชนให้รู้ถึงวิธีการการสร้างความสงบสุขขึ้นในจิตใจ 4) ควรปรับรูปแบบ และวิธีการที่ทันสมัยในการให้ความรู้ธรรมะทางสื่อทีวี วิทยุ 5) ควรสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อสังคมออนไลน์ทุกรูปแบบ

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study Buddhism propagation strategies for sustainable national security 2) to study the factors influencing the formulation of the Buddhism propagation strategies for sustainable national security and 3) to propose the Buddhism propagation strategies for sustainable national security. This research was a mixed methods of research which combined both of quantitative and qualitative approaches. The quantitative research was conducted by studying the sample of 365 respondents who were selected from the population of 4,109 Sangha administrators and some executives and officers of National Office of Buddhism. They were selected by stratified sampling and simple random sampling. The sample size was obtained by the calculation of Taro Yamane formula. The research tool for data collection was a questionnaire with the reliability of and the data were analyzed by using the statistics consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise regression analysis. The qualitative was conducted by studying relevant documents and theories and in-dept interviewing 30 key informants who were select purposively consisted of Sangha administrators and some executives and officers of National Office of Buddhism. The data were analyzed using content analysis.

The results revealed that;

1. The Buddhism propagation strategies for sustainable national security in over all was at a highly level (X=4.05,S.D.=.780). When considered in each aspect, it found that the aspect of sustainable maintenance of Buddhism in Thai society was at the highest level (X= 4.06, S.D.=.843), followed by the aspect of sustainable encouragement of Buddhist faith to Buddhist (X=4.06,S.D.=.846) and the aspect of real presentation of Buddhist teachings (X =4.04,S.D.=.807), respectively.

2. The factors influencing the Buddhism propagation strategies for sustainable national security consisted of 2 factors, they were 1) the factor of doctrine in Buddhism propagation had 3 variables, namely Four Noble Truths, 2) Four Sangahavatthu Principles and 3) Last Obedience and 2) The factor of propagation techniques had 3 variables, namely techniques of demonstration, lecture delivery, conversation and speech making, T.V program on Buddhism and Samatha and Vipassanakammathan techniques, These two factors 2 could explain the strategic Buddhism propagation strategies for sustainable national security at 54.50 percent (R Square = 0.488) at the statistical significance level .05.

3. the qualitative research findings on the propagation of Buddhist teachings on the three spheres included the following: 1) the strategy of presentation and maintenance of Dharma principles regarded as the essence of Buddhism; 2) strategy of the succession of Buddhism so as to make Buddhism survive along with Buddhism monks forever; and 3) the strategy for the indoctrination of Buddhist beliefs. To inculcate the Buddhist teachings in Thai people is of paramount importance to the sustainability of Thai society; the essence of the matter consists of the following points: 1) Buddhism is the pillar of Thai society; 2) Buddhist strategy adheres to the principle of democracy based on Dharma principles; 3) Buddhism is the melting pot of Thai people; Buddhism gives birth to Thai culture, tradition and way of living; 5) Buddhism monks play dominant roles in bringing about peace to community; 6) Buddhist monks take the lead in providing morality and ethics to Thai society; 7) Buddhist monks help the community members learn how to assist people regardless of need and Buddhism monks help people be equipped with talent; 9) the Buddhists have a strong conviction in the potentiality of Lord Buddha; 10) Buddhists have a strong belief in the law of Karma; 11) Buddhists strongly believe in the consequence of Karma (deeds); and 12) Buddhists are convinced that all human beings must be responsible for their deeds and the consequences of those deeds.

4. Buddhism propagation strategies for sustainable national security consists of 5 important practicing, these were 1) should formulate the propagation strategy by means of holding workshops in collaboration, 2) should formulate the propagation strategic focussing on the people with participation, 3) should formulate the teaching strategic for the people to be able to create the peace of mind, 4) should remodel and modern means with view to provide the Dhamma's knowledges on T.V. and radio and 5) should support Buddhism propagation on all online social media.

Keywords : Strategy, Buddhism propagation, sustainable national security

บทนำ

เนื่องด้วยสภาพปัจจุบัน สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายในค่านิยม ความคิด และวิถีชีวิตอันเกิดจากการที่ได้รับแรงบันดาลใจอันเกิดจากการศึกษารวมถึงข้อมูลข่าวสารตามกระแสโลกทุนนิยมและสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่เน้นการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีรวมถึงเครื่องมือสื่อสารที่ไร้พรมแดนไร้ข้อจำกัดและล้ำยุคนำสมัยอยู่ตลอดเวลา วิถีชีวิตของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จึงถูกปรับทัศนคติให้มีความหลงใหลหมกมุ่นอยู่กับการบริโภคค่านิยมทางตะวันตกที่เน้นวัตถุนิยมเป็นสำคัญ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติซึ่งถือเป็นความไม่มั่นคงแห่งสังคมไทยในหลายๆ ด้าน จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร(2540) กล่าวว่า วิกฤติการเมือง วิกฤติด้านเศรษฐกิจ วิกฤติด้านสังคมและวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้พระพุทธศาสนามีความจำเป็นที่จะต้องแสดงบทบาทเด่นขึ้นมาเพื่อเยียวยาสังคมที่ขาดภูมิต้านทานนี้ด้วยการนำเสนอหลักธรรมที่เป็นยารักษาโรคให้แก่ผู้คนในสังคม ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (2550:18) กล่าวว่า พระพุทธศาสนายังจะคงมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้าน พระพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาใน 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตของคนไทย 2) ด้านการศึกษา เพราะในอดีตวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา 3) ด้านสังคมสงเคราะห์ วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการแบ่งปันพื้นที่ให้แก่สังคมในทุกด้านที่เป็นสาธารณะประโยชน์ 4) ด้านการเมืองการปกครอง เพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาถูกนำมาใช้เป็นหลักการในการปกครองบ้านเมือง และ5) ด้านเศรษฐกิจ พระพุทธศาสนามีหลักการในการให้ข้อหลักธรรมเพื่อที่จะดำเนินธุรกิจการค้าหรือการดำเนินชีวิต แต่ก็มีปัญหาดังที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554) ได้เสนอไว้ คือ1) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์นั้นมีลักษณะต่างรูปต่างทำการ2) พระภิกษุที่มีศิลปะในการถ่ายทอดประกาศเผยแผ่พุทธธรรมได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงปัจจุบันนั้นมีอยู่ในวงจำกัด และ3) ขาดการสนับสนุนส่งเสริมในด้านนโยบายและแผนแม่บทที่ชัดเจนในอันที่จะขับเคลื่อนงานเผยแผ่

ด้วยความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็วในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหามากมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่ รศ.ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ (2545) ได้นำเสนอไว้ถึงปัญหาที่เป็นความท้าทายต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต ดังนี้1) ปัญหาที่เกิดจากองค์กรภายในพระพุทธศาสนา การตีความหลักพระธรรมวินัยไม่ตรงกัน 2) ปัญหาการรุกรานของลัทธิความเชื่อและองค์กรศาสนาอื่น (Religious Movements)และ3)

ความเชื่อและค่านิยมใหม่ๆ จากปัญหาเหล่านี้ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2539)ท่านได้สังเคราะห์ออกมาได้ประเด็นดังนี้ คือ 1) การนำเสนอพระธรรมคำสอนที่ไม่ตรงตามพุทธดำรัสที่ทรงประทานไว้อันเนื่องด้วยผ่านกาลเวลามานาน2) มีความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการวางนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) แนวทางการสอนภาคปฏิบัติที่ไม่ตรงจุดมุ่งหมายสำคัญหรือตรงตามที่พระพุทธองค์ทรงประทานไว้4) วิธีการสื่อและรูปแบบการสื่อหลักพุทธธรรมไม่มีการพัฒนาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นตัวบุคลากรเองและสื่อการสอนหรือเทคนิคต่างๆ ก็ไม่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และ 5) บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนาไม่เป็นที่น่าเชื่อถือเนื่องด้วยพฤติกรรมอันล่วงละเมิดพระวินัยหรือปฏิบัติเกินกว่าที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตหรือทรงห้ามไว้ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาและการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างต่างก็ประสบปัญหาคือ 1) พระสัทธรรมที่แท้จริงไม่ถูกนำมาแสดงแก่ประชาชนอย่างจริงจัง 2) ไม่มีนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงมีเพียงนโยบายในการสนับสนุนการศึกษาของพระสังฆาธิการเพื่อผลประโยชน์เพียงแค่คณะสงฆ์ไม่ได้เป็นไปเพื่อสังคม 3) วิธีการสอนจุดมุ่งหมายมิได้เป็นไปตามที่พระพุทธองค์ทรงวางเกณฑ์ไว้ 4) ความร่วมมือของสงฆ์ทั้งสองฝ่ายยังไม่มีให้เห็นเป็นรูปธรรมและ5) ข่าวคราวความประพฤติในทางเสื่อมเสียของสงฆ์เริ่มทำลายความน่าศรัทธาของพระสงฆ์ลงเรื่อยๆ

ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ จึงทำให้จึงมีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพและพัฒนารูปแบบยุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เน้นหลักการแห่งพระพุทธองค์ดังที่ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2532) กล่าวว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องครบด้วยองค์ 4ส ส) 1 สันทัสสนา มีความแจ่มแจ้งดุจเห็นด้วยตาของตนเอง ส) 2 สมาทปนา ดึงดูดและจูงใจให้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ส) 3 สมุตเตชนา ปลุกใจประชาชนให้กล้า และส) 4 สัมปหังสนา เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนร่าเริงสอนสนุกด้วยลีลาหรรษา เพื่อให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของพุทธศาสนิกชนให้หันมาสนใจและเอาใจใส่ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความยั่งยืนแห่งสังคม

คำถามหลักในการวิจัย

1. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

2. ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย Somdet Phra Maha Samana Chao Krom Phraya Vajirananavarosa (2008) NAVAKOVADA. คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี่ยงเชียง (2551). Buddhadasa Bhikkhu.(1985)Handbook of Mankind พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2554). วิทยานิพนธ์ “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม”.พระวิเชียร สีหาบุตร (2537). พระไตรปิฎกภาษาไทย

แผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

หลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. หลักอริยสัจ 4
2. หลักไตรลักษณ์
3. หลักกฎแห่งกรรม
4. หลักสังคหวัตถุ 4
5. หลักพรหมวิหาร 4
6. หลักไตรสิกขา
7. หลักสาราณียธรรม
8. หลักฆราวาสธรรม
9. หลักสัปปุริสธรรม
10. หลักปัจฉิมโอวาท

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. วิธีการปฏิบัติสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน
2. วิธีการทีวีพระพุทธศาสนา
3. วิธีการเขียนบทความลงวารสารและหนังสือพิมพ์
4. วิธีการวิดีทัศน์ตามต้องการ
5. วิธีการใช้อินเทอร์เน็ต
6. วิธีการสาธยาย บรรยาย สนทนา ปาฐกถา

ตัวแปรตาม

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน

1. การนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา
2. การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์
3.เสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกประชากรด้วยวิธีแบบ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,109 รูป/คน ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส จำนวน 4,025 รูป และผู้บริหารเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จำนวน 84 โดยทำการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 บุญชม ศรีสะอาด (2545:41-42) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยโดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในการตอบแบบสอบถามกำหนดจำนวนด้วยวิธีของ Taro Yamane โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 รูป/คน

2.การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกประชากรด้วยวิธีแบบเจาะจงหรือโดยบังเอิญ (Purposive or Accidental) โดยเลือกสัมภาษณ์พระสังฆาธิการผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดผู้มีความรู้ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำนวน 30 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-Dept Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กัน โดยแยกการวิจัยประกอบด้วย

1.การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale)

2.การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นชุดคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน โดยมีลักษณะเป็นแบบเชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-Dept Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย1)นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยไปถึงหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2)แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดด้วยตนเอง และ 3)อธิบายการกรอกข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่ม

ตัวอย่างและนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องสัมภาษณ์ดำเนินการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์อภิปรายผลต่อไป ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) และเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 365 ชุด นำมาวิเคราะห์โดย(1)ใช้สถิติค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)(2)การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Correlation) และ(3) ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) พิชิต พิทักษ์สมบัติ(2548)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา โดยสรุปการสังเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลแต่ละประเด็นต่อไปส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)และสถิติอนุมาน ประกอบด้วย 1) สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pesrson's Product Moment Correlation)และ2) สถิติในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (1)ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนมีผลการเผยแผ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก (X = 4.03,S.D. = .084) (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ

อย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยด้านหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีผลการเผยแผ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก (X = 4.12 , S.D. = .666) และปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีผลการเผยแผ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก (X = 3.92,S.D. = .832) โดยทั้ง 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิผลความเชื่อถือได้ของตัวแปรชี้วัดหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน (R Square) เท่ากับ 0.488 และมีค่าสัมประสิทธิ์ประสิทธิผลความเชื่อถือได้ที่ปรับแล้วของตัวแปรชี้วัด (R Adjusted) เท่ากับ 0.480 แสดงว่า หลักธรรมสำหรับเผยแผ่พุทธศาสนา และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้ง 2 กลุ่มตัวแปรสามารถทำนายความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนได้ ร้อยละ 54.50 3และ (3)ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งสามด้านได้แก่ ยุทธศาสตร์การนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา ยุทธศาสตร์การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน มีความสำคัญมากต่อการสร้างสังคมไทยให้ยั่งยืน ด้วยความเข้มแข็งแห่งพระสงฆ์ สามเณร ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเป็นพุทธบริษัท 4 เพราะว่า 1) พระพุทธศาสนาเป็นเสาหลักแห่งสังคม 2) พระพุทธศาสนายึดหลักธรรมาธิปไตยในการปกครองสังคม 3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในสังคม 4) พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย 5) พระสงฆ์เป็นผู้นำความสงบสุขมาสู่ชุมชน 6) พระสงฆ์เป็นผู้นำศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมมาสู่สังคม 7) พระสงฆ์นำพาสังคมให้รู้จักสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 8) พระสงฆ์เป็นผู้ให้สติปัญญาแก่สังคม 9) พุทธบริษัทเชื่อมั่นในศักยภาพขององค์ศาสดา 10) พุทธบริษัทความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม 11) พุทธบริษัทเชื่อมั่นในผลของกรรม 12) พุทธบริษัทเชื่อมั่นว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำนั้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน อภิปรายผลโดยรวมดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1.ปัจจัยหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและพบว่ามีปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ อริยสัจ4 สังคหวัตถุ4 และปัจฉิมโอวาท ทั้ง 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักแห่งอริยสัจ4 เป็น

หลักที่สนับสนุนสันติสุขและความสมัครสมานสามัคคีต่อสังคมโดยมุ่งให้สังคมหลีกไกลจากอบายมุข หลีกไกลความขัดแย้ง มุ่งประสานความร่วมมือกันด้วยการยึดหลักแห่งความจริงไม่ประพฤติผิดในศีลยึดหลักความเป็นธรรมในสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายบรรยวัสถ์ ฝางคำ และ นางนฤมล ดวงแสง (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันปัญหาสารเสพติดตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ และใช้หลักพุทธธรรมนั้นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี และพระสงฆ์ก็มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งแสดงว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนไปแสดงแก่ประชาชนสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ในหลายมิติเพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจัยวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ วิธีการสาธยาย บรรยายสนทนา ปาฐกถา วิธีการเผยแผ่ทางทีวีพระพุทธศาสนา และวิธีการปฏิบัติสมถะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ทั้ง 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการทั้งสามนั้นเป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงคิดค้นวิจัยมาเป็นอย่างดีแล้วพอตกทอดมาสู่พระสงฆ์ ณ ปัจจุบันก็สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยอาศัยวิธีเทคนิคที่ปรับให้ทันกับยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทฺโธ (ชัยดี) (2549) ทำการศึกษาเรื่อง การเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิบดี (วีระ ภทฺทจารี) ผลการวิจัยพบว่า พระวิสุทธาธิบดี (วีระ ภทฺทจารี) ท่านได้เผยแผ่ที่สามารถสรุปรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) รูปแบบการใช้สื่อบุคคล ตัวท่านอันเป็นผู้สื่อผ่านพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การให้โอวาท และการกล่าวสัมโมทนียกถา 2) รูปแบบการใช้สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ และ3) รูปแบบการใช้สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ การสร้างวัตถุมงคล บทความ แถบบันทึกเสียง ด้านแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนในการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ การนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็น

แก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ และเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสังฆาธิการและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความเห็นว่า 1) การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาจะต้องมีการเสริมสร้างความศรัทธา ปสาทะที่มั่นคงแก่พุทธบริษัท 2)การนำเสนอคำสอนและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ผู้สอนเองจะต้องมีความรู้ดีไม่บิดเบือนหลักคำสอนไปตามคติของตนเองเพื่อที่จะได้นำเสนอได้อย่างถูกต้อง 3) การปฏิบัติพระกรรมฐาน การสนับสนุนการปฏิบัติพระกรรมฐานจะต้องเริ่มที่ศรัทธามาเป็นเบื้องต้นและปสาทะตามมาเพื่อจิตใจจะได้มั่นคงและส่ำเสมอกับการปฏิบัติธรรมทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างต่างมีความต้องการเห็นพระพุทธศาสนาแทรกซึมเข้าสู่ทุกกลุ่มของบุคคลในสังคมและสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรม เพื่อความเป็นอยู่ของชีวิตที่สงบร่มเย็น เป็นการให้มุมมองว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องเป็นไปในเชิงที่ตนเองจะต้องมุ่งมั่นรักษาพระศาสนาของตนเองด้วยศรัทธาที่เหนียวแน่นที่มาจากการดำรงรักษาแก่นแห่งธรรมไว้และก็ดำเนินการไปในทางรุกเข้าไปสู่สังคมชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีที่ความแตกต่างกันไปเพื่อทำให้การปฏิบัติพระกรรมฐานเป็นแนวทางที่แพร่หลายในสังคมโลกเพราะเป็นการเผยแผ่ที่เป็นไปในเชิงที่นำเสนอต่อสังคมมิใช่รอโอกาสซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกต ชาบัณฑิต (2556) ทำการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่นำเสนอประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้าน คือ

1) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย โดยใช้ความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2) ยุทธศาสตร์การขยายพลัง โดยสนธิความสามารถของกลุ่มศาสนิกชนต่างๆ ให้เกิดพลัง 3) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังศรัทธา กระทำโดยพัฒนาแบบการปฏิบัติในการเข้าถึงหลักธรรมอย่างถูกต้อง และ

4) ยุทธศาสตร์การแสวงหาความหลุดพ้น กระทำโดยมุ่งเน้นปฏิบัติต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่เหมาะสม เพื่อการหลุดพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของคณะสงฆ์ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกต่อไป

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณจากการศึกษาวิจัย เรื่องยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนสรุปได้ดังนี้ คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ

อย่างยั่งยืน โดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาวิจัย เรื่องยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ได้ค้นพบยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 3 ประการ และยุทธศาสตร์อื่นอีกที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามลำดับดังนี้ คือ 1) ยุทธศาสตร์การนำเสนอและรักษาหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการสร้างคุณธรรมอันบริสุทธิ์ให้เกิดมีแก่ตัวบุคคลแล้วยังเป็นการยืดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนนานด้วยการรักษารากฐานของพระพุทธศาสนาไว้เมื่อพระธรรมยังคงอยู่ก็ไม่ว่างเว้นจากอริยบุคคล คือ บุคคลผู้ประเสริฐ 2) ยุทธศาสตร์การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศด้วยศีลธรรมจริยธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนและพระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทย 3) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนแก่พุทธศาสนิกชน การสร้างศรัทธาการสร้างความเชื่อมั่น ความซาบซึ้ง สร้างความมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนสามารถพิจารณาเห็นได้ด้วยสติปัญญา เพื่อพัฒนาไปสู่ความสงบแห่งจิตใจมีความภูมิใจในความเป็นมนุษย์4) ยุทธศาสตร์พุทโธโลยี เพราะโลกมีการแปรเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา พระพุทธศาสนาก็ควรจะปรับตัว5) ยุทธศาสตร์การอนุวัตน์คำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย 6) ยุทธศาสตร์รู้เขารู้เราหลักธรรมที่ใช้สอนควรมาจากการที่ไปดูและศึกษานักเทศน์ศาสนาอื่นสอนกันแล้วนำมาประยุกต์7) ยุทธศาสตร์พุทธวิธีการสอนโดยยึดหลักพุทธวิธีการสอนที่ทรงสั่งสอนมีอยู่หลากหลายวิธีการ 8) ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมเพื่อขยายอำนาจการเชื่อมโยงประสานงานดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานและศาสนาอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องประกอบด้วย 1) ควรกำหนดวิธีการเผยแผ่ด้วยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อวางกรอบยุทธวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) ควรมีการกำหนดยุทธวิธีการเผยแผ่ที่เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยกิจกรรมหมู่บ้านปราศจากอบายมุข กิจกรรมลด ละ เลิก สิ่งเสพติด กิจกรรมหมู่บ้านศีล 5 และศีล 8 3) ควรกำหนดยุทธวิธีการสอนประชาชนให้รู้ถึงวิธีการการสร้างความสงบสุขขึ้นในจิตใจ 4) หน่วยงานสงฆ์และสำนักงาน

พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดควรปรับรูปแบบ และวิธีการที่ทันสมัยในการให้ความรู้ธรรมะทางสื่อทีวี วิทยุ และ5) หน่วยงานสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาควรสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การกำหนดยุทธศาสตร์ ควรจะต้องประกอบด้วย 1)ควรศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกโดยหารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เข้าถึงกลุ่มพุทธศาสนิกชนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรขยายขอบเขตการศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความยั่งยืนในเขตพื้นที่อื่นต่อไป3) ควรศึกษาเปรียบเทียบหลักธรรมสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) ควรศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด 5) ควรศึกษาวิเคราะห์ SWOT Analysis การกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 6)ควรศึกษาการสร้างยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืนของพุทธสมาคมแห่งโลก และ7)ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ

บรรณานุกรม

กรกต ชาบัณฑิต. (2556). **ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2545). **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักอธิการบดี.

จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. (2540).**สวัสดิการสังคมทางแก้วิกฤตสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัทฟ้าอภัย.

นายบรรยวัสถ์ ฝางคำ และ นางนฤมล ดวงแสง.(2553). **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการคณะสงฆ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **วิธีสร้างสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2550). **ช่วยกันนำพาประเทศไทยให้ก้าวไปอย่างสง่างามในท่ามกลางประชาคมโลก**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1. พิมพ์ที่มองธรรมถูกทาง.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). **พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.กรุงเทพฯ:

พระมหาศักดิ์พิชิต ฐานสิทฺโธ (ชัยดี). (2549). **ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิบดี (วีระ ภทฺทจารี)**. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(ธรรมนิเทศ) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2548). "**การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎีและปฏิบัติ**". กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสนาธรรม.

_____.www.onab.go.th. (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ)

อิทธิพลด้านจิตสำนึก คุณธรรม ความถูกต้องและความพึงพอใจ ของอาจารย์และนักศึกษาสายงานบริหารธุรกิจ

The Influence of Consciousness, Moral, Rightness and Satisfaction of the Instructors and Students at in Business Administration Line

กฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ 2) ลักษณะจิตสำนึกของอาจารย์ และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ 3) คุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ ที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อจิตสำนึกของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ 4) แนวทางการพัฒนาความเป็นคนดี ที่มีคุณธรรม และความพึงพอใจ สำหรับคณะบริหารธุรกิจ

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ คือ การวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ตัวอย่างคือ อาจารย์และนักศึกษา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทย อาจารย์ จำนวน 200 คน และนักศึกษา จำนวน 1,380 คน วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) วัดคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ มีผลต่อจิตสึกนึกของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ

ผลการวิจัย พบว่า คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีสภาพการปฏิบัติ

1. ด้านคุณธรรม ความพึงพอใจ และความถูกต้อง ของอาจารย์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษา กลับเห็นว่า มีลักษณะสภาพการปฏิบัติทั้งสามด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านจิตสำนึก 7 ด้าน คือ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางเศรษฐกิจ ทางการศึกษา ทางการเมือง ทางจริยธรรม และทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก แตกต่างกันคือ อาจารย์ใช้ทางจริยธรรมและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ถัดมาคือ ทางการศึกษาและทางวัฒนธรรม ส่วนนักศึกษาใช้ทางจริยธรรมมากที่สุด ถัดลงมาคือ ทางสังคมและทางวัฒนธรรม

3. ด้านคุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตสำนึกของอาจารย์และนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นคนดี ที่มีคุณธรรม และพึงพอใจ สำหรับคณะบริหารธุรกิจ คือ ควรพัฒนา ส่งเสริมและสร้างความเป็นคนดี ที่มีคุณธรรม และความพึงพอใจภายในจิตใจ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความซื่อสัตย์ คุณธรรมควบคู่ในการเรียนการสอน การมีสำนึกรับผิดชอบในตนเอง ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามต่อผู้อื่นและตนเอง ยุติธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง เคารพกฎระเบียบ สามัคคีและให้เกียรติต่อกันในหมู่คณะ รวมทั้งสร้างความพึงพอใจจากการสื่อสารที่ดีให้เกิดความรักความเข้าใจอันดีงามต่อกัน จากการพัฒนาใช้จิตสำนึกทุกด้าน

คำสำคัญ : จิตสำนึก, คุณธรรม, ความถูกต้อง, ความพึงพอใจ

Abstract

This research has four main purposes as follows: 1) the moral, rightness, and satisfaction of instructors and students, Faculty of Business Administration 2) the consciousness of instructors and students, Faculty of Business Administration 3) The influence of consciousness, moral and rightness on teachers and students, Faculty of Business Administration in Thailand 4) The guidelines to develop good citizens with the right moral and satisfactions for further development the Faculty of Business Administration.

The quantitative data was obtained through questionnaires. The samples consisted of 200 instructors and 1,380 students, 2nd semester of 2557 academic year, Faculty of Business Administration in Thailand. The data was analyzed by calculating frequency, percentage, average, standard deviation, Peason's correlation and Stepwise Multiple Regression in order to find the influence of moral, rightness, ands satisfaction on consciousness of instructors and students at in Business Administration line

The results are found that Faculty of Business Administration in Thailand following trends:

1. The moral, rightness and satisfactions for instructors ranked high, while for students such factors ranked moderately high

2. The 7 factors of consciousness which composes of social, cultural, economic, educational, political, Ethical and environmental. For instructors, ethical and environmental consciousness were used the most followed by educational and cultural consciousness. While for students, they used ethical consciousness the most followed by social and cultural consciousness.

3. Moral, rightness and satisfactions are positively related to the consciousness of instructors and students, Faculty of Business Administration.

4. We must develop, promote and create the criteria for students to develop as the good citizens which will include the continuous deepening of moral and satisfactions into one's mind. . This could be done through the specific teaching methods, which will enhance students' self-responsibility, community service mind, rightness, honesty, justice, self-control, respect to the rules and regulations, cooperation and respect among each other, through the improvement of different consciousness.

A path to develop good citizens for Faculty of Business Administration in Thailand, include the awareness of one's own consciousness and creation of satisfaction, accuracy and moral which will help students to become integrated or good citizens with continuous knowledge of self-responsibility and emotional controls, positive thinking, pay respect to all the rules and regulations, and cooperate with others. Communication creates love and understanding among students and instructors

Keywords: the consciousness, moral, rightness, satisfaction

บทนำ

ความรุนแรงในการแข่งขันทางธุรกิจได้เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างรวดเร็ว จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีทางการทำงานและการบริหารงานเพื่อความสำเร็จและอยู่รอดในระยะยาว ธุรกิจต้องพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ออกสู่ตลาด พร้อมทั้งมีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพตั้งแต่กระบวนการก่อนผลิตและขั้นตอนการดำเนินงาน วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่มีคุณค่า นักธุรกิจสามารถประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีลักษณะนิสัยที่ใส่ใจของตนและไวต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดหลากหลายมิติ ไม่ยึดติดในรูปแบบเดิม มีความเป็นผู้นำไม่คล้อยตามผู้อื่น มีความสามารถคิดสิ่งแปลกใหม่ มีวิธีการแปลกใหม่ เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงและต่อประสบการณ์ใหม่ๆ

ขณะเดียวกัน ทิศทางการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้พฤติกรรมของประชากรของประเทศเกิดการเรียนรู้ รับรู้และพัฒนาด้านความพึงพอใจ คุณธรรมและความถูกต้องไปพร้อมๆกัน สำหรับใช้ตัดสินใจของ

แต่ละบุคคลนั้นเกิดวิกฤตและสับสนอย่างมากในทางการปฏิบัติตามมา และได้เป็นจุดบอดหรือความเสื่อม ความถดถอยของมนุษย์ในสังคมไทยมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตของสังคม เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท การแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรม เป็นต้น ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนยุคใหม่ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะนักศึกษากลุ่มสายอาชีพ

ปัจจุบัน กระบวนการพฤติกรรมของมนุษย์สมัยใหม่ได้ถูกครอบงำ จากการเปลี่ยนแปลงหรือแรงกดดันของสภาพแวดล้อมภายนอกในการพัฒนาของแต่ละประเทศดังกล่าว ที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ จากสังคมการเกษตรก้าวสู่สังคมอุตสาหกรรมและการบริการทางแนวคิด และองค์ความรู้ อีกนัยหนึ่งคือ การใช้ระบบแรงงานมาเป็นระบบการใช้สมอง ตามความรู้สึกทางอารมณ์ ซึ่งทำให้เกิดการเติบโตทางวัตถุตอบสนองความต้องการ เช่น นวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มากกว่าการพัฒนาทางจิตใจ ที่เรียกว่า จริยธรรม ประกอบด้วย คุณธรรม และความถูกต้อง

สังคมในรั้วมหาวิทยาลัยฯ เป็นกุญแจสำคัญ ในการการเตรียมตัวพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนหรือนักศึกษา เพื่อสร้างการเป็นผู้ประกอบอาชีพ ประชากรหรือพลเมืองของชาติที่ดีในอนาคต ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยหรือสถาบันระดับอุดมศึกษาสายวิชาชีพหรือสถาบันการอาชีวศึกษา ล้วนเป็นศูนย์กลางการบ่มเพาะองค์ความรู้ ทักษะปัญญา ระบบคิดอย่างสร้างสรรค์ ที่นำไปสู่พฤติกรรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเยาวชนในวัยการศึกษานี้ (สงวน กำเลิศทอง, 2542 หน้า 10; วิทย์ วิศทเวทย์, 2538 หน้า 47-59 ; ประภาศรี สีหอำไพ , 2543, ม.ป.ป.,) ซึ่งกำลังเติบโตต่างตระหนักถึงการใช้จิตสำนึกด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ สามารถก้าวสู่การปฏิบัติหรือทำงานจริงๆ อย่างมีคุณภาพต่อไป โดยมีคุณสมบัติตรงตามที่สถานประกอบการหรือผู้ว่าจ้างนั้นต้องการคือ คนเก่ง คนดี และมีสุขหรือพึงพอใจ (พิชามญช์ กองแก้ว : 2553 บทคัดย่อ)

คุณธรรม (virtue) เป็นสภาพอันดีงาม และเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม อันหมายถึง หลักที่มนุษย์ยึดถือเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 187) มีลักษณะเป็นค่านิยม ซึ่งในแต่ละสังคมแตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างและพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมให้มีระบบที่มีมูลค่ามากขึ้นนั้น ต้องอาศัยทฤษฎีต่างๆ เช่น การเรียนรู้ทางสังคม จิตวิเคราะห์ การพัฒนาปัญญา กรอบงาน Progetan เน้นว่าจริยธรรมไม่สามารถแยกออกจากชีวิตในสังคมมนุษย์ตราบใดที่ยังอยู่ร่วมกันที่มีความเลวเป็นอาวุธใช้ทำลายล้างกัน

จริยธรรมเชิงพาณิชย์นั้น อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) ดับบลิว ดี รอส (W. D. Ross) และโธมัส อี. ฮิลล์ จูเนียร์ (Thomas E. Hill Jr.) และ Borchert & Stewart (1986, p. 199) และMakedon (1991) เรียกว่า Deontological (duty-based) ethics คือ การกระทำตามหน้าที่ที่ยึดความถูกต้องไม่คำนึงถึงผลที่เกิดตามมา หรือหลักคุณธรรม เป็นแนวคิดที่มนุษย์มุ่งสรุปสิ่งที่พึงกระทำจากจิตสำนึกผิดชอบชั่วดี มีมากกว่าพิจารณาสรุปจากประสบการณ์ที่สะสมเป็นความรู้หรือผลที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาหรือได้ทำไปแล้วเป็นการทำสิ่งที่ถูกต้อง (Do the right thing) (ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร, 2549 หน้า 410 ; สุปรียา วงษ์ตระหง่าน, ม.ป.ป. ; Makedon 1991; ม.ป.ป.; Packet: n.d.: 1-20; สารานุกรมออนไลน์. (2558) สรุปได้ว่า จริยธรรมช่วยสนับสนุนให้เกิดคุณธรรมที่ช่วยให้การประกอบธุรกิจนวัตกรรมเครือข่ายสำเร็จ เช่น Internet, the Web, Linux, an.dother Open Source software projects (Heckman & Makedon : 2558) เป็นจริยธรรม การทำ คุณงาม ความดีมีประโยชน์มีค่าที่ยึดกฎระเบียบเป็นหลักเกณฑ์ มาตรฐาน ความถูกต้องมากกว่าใช้ความรัก และเอาแต่ใจตัวเอง (egoism) พึงพอใจ เป็นสำคัญ (Packet, n.d., pp.1-20)

ตรงข้ามจริยธรรมตามแนวคิดของ Phatak (1997, p. 405) คือ Teleology ที่ว่ามนุษย์มุ่งพิจารณาถึงความต้องการในสังคมเป็นสำคัญหรือเน้นการเลียนแบบโดยสรุปว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือยอมรับได้ อันหมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดผลที่ต้องการและพึงปรารถนาคือ ความสำคัญจากความต้องการของตนเอง/ปัจเจกบุคคล (Egoism/ consequences on the person) และของกลุ่ม (Utilitarianism)

โดยจริยธรรม (ethics and meta-ethics or moral) เป็นผลหรือภาพสะท้อนของแนวความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและเหตุผลของมนุษย์ที่หลากหลายไม่แน่นอนเพื่อที่จะแยกแยะสิ่งถูก ผิด ความดี ความชั่ว สรุปอันหมายถึง 1) ระบบคุณค่าของความเป็นขนบประเพณีในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ 2) หลักหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติและ 3) ระบบคุณธรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อทำให้เกิดความดีงาม ที่แตกต่างจากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับซึ่งเป็นตัวกำหนดว่า อะไรควรประพฤติปฏิบัติ ส่วนค่านิยมนั้นเป็นเพียงสิ่งที่คนนิยมปฏิบัติกัน (พระบำรุง ปญฺญาพโล (โพธิ์ศรี), 2554 หน้า 12; ศิริเกตุ ปุริมาณเสวี, 2553 หน้าบทคัดย่อ) โดยเฉพาะบทความวิชาการเป็นความพยายาม นำเสนอแนวความคิด ข้อแนะนำ ตัวอย่างที่ดีงามของครูที่มีคุณธรรมมาเผยแพร่เล่าสู่กันฟัง รวมทั้งการชี้ให้เห็นถึง “กับดัก” ที่เป็นอุปสรรคต่อการที่

ครูจะทุ่มเทเวลาอบรมบ่มเพาะ คุณธรรมให้กับลูกศิษย์ วิธีการที่ดีที่สุดคือ การยึดพระราชดำรัสด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัยแห่งการปฏิบัติหน้าที่การเป็นครู ผู้ชี้นำศิษย์ให้มีคุณธรรมสู่เส้นทางชีวิตแห่งคุณงามความดี และเติบโตเป็นเยาวชนที่ดีงามของชาติต่อไป (อุไรวรรณ ธนสถิต, 2558 ; พิชามญช์ กองแก้ว, 2553 หน้าบทคัดย่อ; สงวน กำเลิศทอง,2542 หน้าหน้า 70-88.)

ดังนั้น การสร้างคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม มีความสุขนั้น จึงเป็นภารงานสำคัญของ**ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ผู้ปกครองและครูผู้สอน** ได้เข้าใจและร่วมกันพัฒนาคุณภาพให้กับผู้เรียนหรือนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้นได้เกิดผลสัมฤทธิ์จริง อันเป็นผลผลิตของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา ให้สอดคล้องตรงกับเกณฑ์และเป้าประสงค์ของทั้งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

คณะบริหารธุรกิจ มีพันธกิจว่าด้วยการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้ได้บัณฑิตที่มีคุณธรรมและคุณภาพตามความต้องการของประเทศ เพื่อตอบสนองต่อแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ต่อเนื่องจากแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2551-2554) ที่เน้นการพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและยกระดับบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ : 2558)

การสร้างโอกาส จากการเข้าใจเข้าถึงพฤติกรรมของนักศึกษาและอาจารย์ของคณะฯ ตามแนวคิดของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ บิดาแห่งจิตวิทยา ที่เชื่อว่า บุคลิกภาพของมนุษย์นั้นได้พัฒนาขึ้นมาจากพลังงานทางจิตภายในของมนุษย์ ที่มีองค์ประกอบคือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซุปเปอร์อีโก้ (Superego) (Freud, 1964, N/A) เกี่ยวกับจิตสำนึก ความถูกต้อง ความพึงพอใจ ให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงตามพระราชดำรัสขององค์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายหลักพัฒนาคุณภาพผู้สอนและนักศึกษา 7 ด้านหรือ 7Qs ในอนาคต ประกอบด้วย

1) IQ (Intelligence Quotient) ให้มีทักษะกระบวน การคิด กระบวนการเรียนรู้ มีความเฉลียวฉลาดเพิ่มขึ้น ใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) EQ (Emotional Quotient) ให้รู้จักตนเองและมีความมั่นคงทางอารมณ์ 3) MQ (Morality Quotient) มีจริยธรรม คุณธรรม และสำนึกการเสียสละเพื่อส่วนรวม 4) TQ (Technology Quotient) มีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีและรู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการ 5) PQ (Protean-Career

Quotient) มีทักษะในการแก้ปัญหาที่ไม่เคยพบมาก่อน และกล้าที่จะเผชิญสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทำให้ได้ดีในสภาวะที่กดดัน 6) CQ (Cultural Quotient) ทักษะทางวัฒนธรรมไทยและสากล แต่มุ่งเน้นจิตสำนึกในวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก 7) ES-Q (Entre preneurial-Spirit Quotient) มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ประกอบการ แสวงหาโอกาสอยู่เสมอ (คณะบริหารธุรกิจ, 2558, p.1; มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ , 2558, p.1)

ผู้วิจัย จึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวว่า คณะบริหารธุรกิจ จำเป็นต้องเร่งศึกษาอิทธิพลคุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจที่มีต่อจิตสำนึก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพให้กับผลผลิตของมหาวิทยาลัย และคาดว่าจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปลูกสร้างทั้งความเก่ง ความดี และความสุขซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ดีของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษา 1) ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ 2) ลักษณะจิตสำนึกของอาจารย์ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ 3) คุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ ที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อจิตสำนึกของอาจารย์ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ 4) แนวทางการพัฒนาความเป็นคนดี ที่มีคุณธรรม และพึงพอใจ สำหรับคณะบริหารธุรกิจ

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจของอาจารย์ มีความสัมพันธ์และอิทธิพลทางบวกต่อจิตสำนึกของอาจารย์ และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ระดับสูง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ลักษณะสภาพการปฏิบัติงานด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ และจิตสำนึกของอาจารย์ นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ โดยมีขอบเขตดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ลักษณะสภาพการปฏิบัติงานด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ จิตสำนึกของนักศึกษา ดังนี้

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย รักษาความสัจ รู้จักข่มใจตัวเอง ความอดทน อดกลั้นและอดออม รู้จักละวางความชั่วความทุจริต และรู้จักเสียสละ

ด้านความถูกต้อง ประกอบด้วย มีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีสัมพันธภาพ วิเคราะห์ตัวเลขใช้แก้ปัญหา

ใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดความรู้ มีทักษะถ่ายทอดความรู้ ใช้หลักความคุ้มค่ามีจรรยาบรรณวิชาชีพ

ด้านความพึงพอใจ ประกอบด้วย มีกิจกรรมนอกหลักสูตรเพิ่มการเป็นบัณฑิตมืออาชีพ มุ่งมั่นตั้งใจยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพผู้อื่นเป็นตัวแบบที่ดี เชื่อมั่นคุณค่าในความสามารถควบคู่กับคุณธรรมที่ช่วยให้ สำเร็จตามความมุ่งหวัง เป็นมืออาชีพที่ดี คาดหวังได้ยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดีในความตั้งใจสอน ค้นคว้า มีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ เสียสละ ตรงต่อเวลา มีผลงานสร้างสรรค์เชิงประจักษ์ในการเป็นครู การคาดหวังให้นักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษามีงานทำ มีรายได้เหมาะสมและมีโอกาสพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยงประสานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในคณะต่างคณะ ต่างสถาบันต่อเนื่อง การมีสภาพแวดล้อม กฎระเบียบการเรียนรู้ด้วยบรรยากาศ ที่ดี

ด้านจิตสำนึก ประกอบด้วย จิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกทางวัฒนธรรม จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ จิตสำนึกทางการศึกษา จิตสำนึกทางการเมือง จิตสำนึกทางจริยธรรมและจิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

2) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1) อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คณะบริหารธุรกิจ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในประเทศไทย จำนวน 8 สาขาคือ สาขาวิชาการตลาด การจัดการคอมพิวเตอร์ การจัดการอุตสาหกรรม การจัดการการกีฬา การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ และการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ โดยกำหนดเป็นตัวอย่างศึกษา จำนวน 200 คน

2.2) นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คณะบริหารธุรกิจ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในประเทศไทย ทั้งสิ้น 8 สาขา โดยกำหนด ตัวอย่างศึกษาสาขาละ 138 คน ก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม เมื่อได้รับข้อมูลจำนวน 1410 ชุด จึงดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้ เพื่อสรุปเป็นข้อมูลศึกษาสาขาละ 138 ชุด ให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ลักษณะสภาพการปฏิบัติงาน
ด้านคุณธรรม ความถูกต้อง

ก) สภาพการปฏิบัติงานด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- การรักษาความสัจ ความซื่อสัตย์
- การรู้จักข่มใจตัวเองละอายต่อบาป
- การอดทน อดกลั้น อดออม เสียสละ

ข) การปฏิบัติงานด้านความถูกต้อง
- การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
- การมีสัมพันธภาพ
- การวิเคราะห์ตัวเลขใช้แก้ปัญหา
- การใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดความรู้
- การมีทักษะถ่ายทอดความรู้
- การใช้หลักความคุ้มค่า
- การมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

ค) การปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจ
- การมีผลงาน
- การพัฒนาความรู้
- การได้รับการยกย่อง
- ความรู้สึกภาคภูมิใจ
- การได้รับคำชมเชยเป็นตัวอย่าง
- การได้รับรางวัล ผลตอบแทน
- การมีพันธมิตร
- การมีสภาพแวดล้อม

(ที่มา: ซิกมันด์ ฟรอยด์, อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) ดับบลิว ดี รอส (W. D. Ross) โธมัส อี. ฮิลล์ จูเนียร์ (Thomas E. Hill Jr.) Borchert & Stewart , 1986, p. 199) และMakedon (1991); ชนงกรณ์ กุณฑลบุตรม, 2549 หน้า 410)

⟺

ระดับจิตสำนึก
(Consciousness level)
- จิตสำนึกทางสังคม
- จิตสำนึกทางวัฒนธรรม
- จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ
- จิตสำนึกทางการศึกษา
- จิตสำนึกทางการเมือง
- จิตสำนึกทางจริยธรรม และ
- จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(ที่มา : แนวคิดกลุ่ม Maxist , Carl Mark .งานวิจัยของปรีดา รอดนวล (2555) และ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551, หน้า 1-)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ อาศัยการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ และจิตสำนึก ของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ภาคเรียนที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2557 ถึง 31 มกราคม 2558 เป็นเครื่องมือวิจัยที่มีการตรวจสอบความเชื่อถือด้วยค่าสัมประสิทธิ์คอนบาคอัลฟ่า เท่ากับ 0.9352 โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผ่านการวัดค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจด้วยกันต่ำกว่า 0.6 เพื่อลดปัญหา multicollinearity ก่อนนำเข้าสมการเพื่อวัดอิทธิพลต่อจิตสำนึกที่ถูกนำมาใช้กระทำ (กัลยา วานิชย์บัญชา : 2544 : 195)

ผลการวิจัย

ก) ผลการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น พบว่า

1) อาจารย์และนักศึกษาสายบริหารธุรกิจ มีลักษณะสภาพการปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม และจริยธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ และจิตสำนึก สรุปได้ดังตาราง 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับลักษณะสภาพการปฏิบัติโดยรวมด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจโดยรวมของอาจารย์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ (nt = 200, nห = 1380)

ข้อ	ลักษณะสภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		M / $\overline{X}$		S.D.		ความหมาย
		อาจารย์	นักศึกษา	อาจารย์	นักศึกษา	
1	ด้านคุณธรรม	4.55	4.17	.41	.55	มาก
2	ด้านความถูกต้อง	4.27	4.04	.47	.54	มาก
3	ด้านความพึงพอใจ	4.40	4.11	.42	.54	มาก
	โดยภาพรวม	4.40	4.10	.38	.49	มาก

จากตาราง 1 พบว่า อาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ส่วนใหญ่ปฏิบัติโดยรวม 3 เรื่อง ในระดับมากไม่แตกต่างกัน พบว่า อาจารย์ปฏิบัติด้านคุณธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจ และด้านความถูกต้องตามลำดับ เหมือนกับนักศึกษา

นอกจากนี้ครูและนักศึกษามีลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจ และด้านความถูกต้องตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับ ภาพรวมจิตสำนึกของอาจารย์ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ (nt = 200, nห = 1380)

ข้อ	จิตสำนึก	ระดับการใช้จิตสำนึก				ความหมาย
		M / $\overline{X}$		S.D.		
		อาจารย์	นักศึกษา	อาจารย์	นักศึกษา	
1	จิตสำนึกทางสังคม	4.16	4.10	.88	.62	มาก
2	จิตสำนึกทางวัฒนธรรม	4.28	4.10	.58	.61	มาก
3	จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ	4.13	4.01	.72	.61	มาก
4	จิตสำนึกทางการศึกษา	4.28	4.01	.43	.60	มาก
5	จิตสำนึกทางการเมือง	4.16	4.04	.80	.68	มาก
6	จิตสำนึกทางจริยธรรม	4.30*	4.11*	.79	.64	มาก
7	จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.30*	4.05	.63	.67	มาก
	โดยภาพรวม	4.23	4.06	.59	.55	มาก

จากตาราง 2 พบว่า อาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ส่วนใหญ่มีจิตสำนึกโดยรวมระดับมากเหมือนกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

อาจารย์ปฏิบัติมากลำดับแรกคือ จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ จิตสำนึกทางการศึกษา จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ จิตสำนึกทางการเมือง จิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกทางจริยธรรม และจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ตามลำดับ และนักศึกษาปฏิบัติมากลำดับแรกคือ จิตสำนึกทางวัฒนธรรม รองลงมาคือ จิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกทางจริยธรรม จิตสำนึกทางการศึกษา จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ และจิตสำนึกทางการเมือง ตามลำดับ

ข) ผลวิเคราะห์ เพียรสัน พบว่า ความพึงพอใจ คุณธรรมและความถูกต้อง สัมพันธ์กับ จิตสำนึก 7 ด้าน ในระดับปานกลางถึงมาก ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ ที่มีผลต่อจิตสำนึกทั้ง 7 ของอาจารย์และของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ (n_t = 200, n_H = 1380)

ด้านจิตสำนึกของนักศึกษา (Y_i)	ลักษณะสภาพการปฏิบัติ (R, sig)		
	ด้านความพึงพอใจ (X_3)	ด้านคุณธรรม (X_1)	ด้านความถูกต้อง (X_2)
จิตสำนึกทางสังคม (Y_1)	.537** (.000)	.456** (.000)	.581** (.000)
จิตสำนึกทางวัฒนธรรม (Y_2)	.561** (.000)	.611** (.000)	.589** (.000)
จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ (Y_3)	.466** (.000)	.591** (.000)	.559** (.000)
จิตสำนึกทางการศึกษา (Y_4)	.498** (.000)	.564** (.000)	.633** (.000)
จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y_6)	.571** (.000)	.611** (.000)	.672** (.000)
จิตสำนึกทางการเมือง (Y_5)	.601** (.000)	.650** (.000)	.724** (.000)
จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (Y_7)	.537** (.000)	.456** (.000)	.581** (.000)
จิตสำนึกโดยรวม	R = .795** (000)		

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

จากตาราง 3 พบว่า อาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มีลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจ สัมพันธ์อย่างมากกับจิตสำนึก ณ ระดับนัยสำคัญที่ .01

ค) ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยแบบเชิงชั้น (stepwise multiple regression) เกี่ยวกับ อิทธิพลคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจที่มีผลต่อจิตสำนึกของอาจารย์ และของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ เป็นข้อค้นพบ

พบว่า **ความพึงพอใจ คุณธรรม และความถูกต้อง** มีอิทธิพลทางบวกต่อการผันแปรของจิตสำนึกตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีผลวิเคราะห์เชิงลึกแตกต่างจากผลในข้อ1 ที่ให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยไม่ปรับฐานมาตรฐาน (unstandardized coefficients) ดังนี้

ก) สมการถดถอยที่ใช้พยากรณ์จิตสำนึก โดยคะแนนไม่มาตรฐาน แบบขั้นตอน

การใช้จิตสำนึก (Y) = .618 + .477 ความพึงพอใจ (X_3) + .234 คุณธรรม (X_1) + .138ความถูกต้อง (X_3)
(2.808) (5.969) (2.801) (2.075)

ข) สมการถดถอยที่ใช้พยากรณ์จิตสำนึก โดยปรับมาตรฐาน แบบขั้นตอน

การใช้จิตสำนึก (Y) = .480 ความพึงพอใจ (X_3) + .237 คุณธรรม (X_1) +.150 ความถูกต้อง (X_3)
(5.969) (2.801) (2.075)

F = 88.060, R = 0.795, R^2 = .632, SEE = 0.30782, Sig = .000, นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อต้องการลดความกังวลด้านคุณธรรม ความถูกต้องและความพึงพอใจที่ถูกใช้นั้นมีขนาดไม่เท่ากัน ควรใช้สมการ ข) อธิบายได้ว่า การใช้จิตสำนึกจะเริ่มสูงขึ้น .480 หน่วยมาตรฐานหรือร้อยละ 48 เมื่อครูและนักศึกษารู้สึกพึงพอใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐาน 100 เปอร์เซ็นต์ จากนั้นจิตสำนึกยิ่งเพิ่มขึ้น .234 หน่วยมาตรฐานหรือร้อยละ 23.4 เมื่อตระหนักใช้หลักคุณธรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐานหรือ 100 เปอร์เซ็นต์ และจิตสำนึกยิ่งเพิ่มขึ้นอีก .150 หรือร้อยละ 15 เมื่อตระหนักใช้หลักความถูกต้อง 1 หน่วยมาตรฐานหรือ 100 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาลงลึกในรายละเอียดของจิตสำนึกแต่ละด้าน ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ อิทธิพลด้านคุณธรรม (X_1) ที่มีผลต่อจิตสำนึก ($Y_{รู้}$) ในแต่ละด้านของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ (n_t = 200, $n_ห$ = 1380)

ลำดับจิตสำนึกที่ใช้ทำนายหรือพยากรณ์ ($Y_{รู้}$)	R	R^2	Adj. R^2	B	Beta	T	Sig.
1. จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y_6)	.601	.361	.357	.564	.601	9.390**	000
2. จิตสำนึกทางสังคม (Y_1)	.645	.415	.408	.410	.437	5.809**	.000
3. จิตสำนึกทางการเมือง (Y_5)	.657	.431	.420	.288	.307	3.162**	.000
Constant = 1.304, Std. Error = .288, F = 16.909 ,Sig. = .000							

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

จากตาราง 4 พบว่า ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม (X1) มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกที่ถูกนำมาใช้กระทำของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ตามลำดับ คือ จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y6) จิตสำนึกทาง สังคม (Y1) และจิตสำนึกทางการเมือง (Y5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ อิทธิพลด้านความถูกต้อง (X2) ที่มีต่อจิตสำนึก (Yร) แต่ละด้านของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ (nt = 200, nห = 1380)

ลำดับจิตสำนึกที่ใช้ทำนายหรือพยากรณ์	R	R^2	Adj. R^2	B	Beta	T	Sig.
1. จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y_6)	.650	.422	.418	.564	.526	7.681**	.000
2. จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ (Y_3)	.704	.495	.489	.403	.269	3.410**	.001
3. จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_7)	.715	.511	.501	.319	.225	2.468**	.015
Constant = 1.161, Std. Error = .245, F = 23.647 ,Sig. = .000							

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

จากตาราง 7 พบว่า ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านความถูกต้อง (X2) มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหาร ธุรกิจที่ถูกนำมาใช้กระทำของอาจารย์และนักศึกษา ตามลำดับคือ จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y6) จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ (Y3) และจิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y7)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ อิทธิพลด้านความพึงพอใจ (X_3) ที่มีต่อจิตสำนึก ($Y_{ร}$) แต่ละด้านของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ (n_t = 200, $n_ห$ = 1380)

ลำดับปัจจัยที่ใช้ทำนายหรือพยากรณ์ ($Y_ร$)	R	R^2	Adj. R^2	B	Beta	T	Sig.
1. จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y_6)	.724	.525	.522	.626	.724	13.128**	.000
2. จิตสำนึกทางสังคม (Y_1)	.751	.565	.559	.504	.584	9.000**	.000
3. จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_7)	.773	.597	.589	.341	.394	4.785**	.000
Constant = .949, Std. Error = .219, F = 34.472 , Sig. = .000							

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

จากตาราง 7 พบว่า ลักษณะสภาพการปฏิบัติด้านความพึงพอใจ (X_3) มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจที่ถูกนำมาใช้กระทำตามลำดับ คือ จิตสำนึกทางจริยธรรม (Y_6) จิตสำนึกทางสังคม (Y_1) จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_7)

สรุปผลวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

คณะบริหารธุรกิจ มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษา จำนวน1,380 คน ร้อยละ 87.3 และอาจารย์ จำนวน 200 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 12.7 เป็นหญิงร้อยละ 55.7 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 81.2 สังกัดสาขาวิชาการจัดการร้อยละ 58.3 มีภูมิลำเนาภาคกลางร้อยละ 63.9 และอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในอาชีพการเป็นครูต่ำกว่า 3 ปี ร้อยละ 50.0 มีสภาพการปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจและจิตสำนึก ดังนี้

1. อาจารย์ส่วนใหญ่ปฏิบัติด้านคุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษาปฏิบัติสามด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก หรืออีกนัยหนึ่งคือ ครูและนักศึกษาปฏิบัติ 3 ด้านแตกต่างกัน

สอดคล้องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) และสภาครู บุคลากรทางการศึกษาที่ว่าสถานศึกษาต้องมีบทบาทหน้าที่ พัฒนาส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนและลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตรงกับเมนเซล (Menzel) (2006) และวันเพ็ญ นิลนารถ (2553) ที่เน้นว่า ผู้นำต้องปฏิบัติตนอย่างมีศักดิ์ศรีและจริยธรรมด้วยการสร้างจริยธรรม (mpa.krirk.ac.th /Thesis/22/นางสาววันเพ็ญ%20นิลนารถ.doc 1/10/58)

อาจารย์ใช้จิตสำนึกทางจริยธรรมและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ถัดมาคือทางการศึกษาและวัฒนธรรม ส่วนนักศึกษาใช้ จริยธรรมมากที่สุด ถัดลงมาคือ ทางสังคมและทางวัฒนธรรม จากจิตสำนึก 7 ด้าน คือ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง จริยธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

สอดคล้องแนวคิดของพิชามญช์ กองแก้ว (2553) และอุไรวรรณ ธนสถิต (2558) เกี่ยวกับครูเป็นตัวอย่างที่ดีงามเป็น แม่พิมพ์ของชาติที่สามารถเผยแพร่คุณธรรม ชี้ถึง “กับดัก” ที่เป็นอุปสรรคต่อการเสียสละทุ่มเทเวลาอบรมบ่มเพาะคุณธรรมให้กับลูกศิษย์โดยยึดหลักพระราชดำรัสด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัยแห่งการปฏิบัติหน้าที่การเป็นครูและผู้ชี้นำศิษย์ให้มีจริยธรรม คุณธรรมสู่เส้นทางชีวิตแห่งคุณงามความดี และเติบโตเป็นเยาวชนที่ดีงามของชาติได้

คุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกแต่ละด้านที่ถูกนำมาใช้ อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยที่ความพึงพอใจ ความถูกต้อง และคุณธรรม มีอิทธิพลทางบวกต่อเนื่องตามลำดับต่อการใช้จิตสำนึกของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ

สอดคล้องกับทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่ว่า อิดของมนุษย์ติดตัวมาตั้งแต่เริ่มเกิดจะมีแรงขับกระตุ้นแสวงหาความสุขให้กับตนเองด้วยหลักความพึงพอใจและมีพฤติกรรมแสดงออกจากอารมณ์โดยไม่สนใจและคำนึงถึง ความถูกต้อง ชั่วดีและมักทำงานตามอารมณ์ จากนั้นมนุษย์เริ่มเข้าสู่วัยเยาวชนก็จะพัฒนาทางจิตใจที่เปลี่ยนจากอิดเป็นอีโก้ เพราะได้รับการศึกษามากขึ้นเกิดความสามารถคิด วางแผนและปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงภายใต้กฎระเบียบของสังคมเน้นหลักความถูกต้อง และต่อมาเมื่อมนุษย์เข้าสู่วัยทำงานก็จะเริ่มเปลี่ยนจากอีโก้ (Ego) เป็นซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) มีผลให้เกิดความสามารถควบคุมระบบจริยธรรมในตัวบุคคลด้วยหลักคุณธรรมคือ มีจิตสำนึกมากกว่า จิตก่อนสำนึก (มัซนีย์ เจ๊ะแต: http://konniana.blogspot.Com/2012/07/blog-post_11. html 1/10/58)

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นคนดี ที่มีคุณธรรมและพึงพอใจ สำหรับคณะบริหารธุรกิจคือ ควรพัฒนา ส่งเสริมและสร้างความเป็นคนดีมีคุณธรรมและความพึงพอใจภายในจิตใจเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ คุณธรรมควบคู่ในการเรียนการสอน การมีสำนึกรับผิดชอบในตนเอง รวมถึงการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามต่อผู้อื่นและตนเอง เคารพกฎระเบียบ สามัคคีและให้เกียรติต่อกันในตนเอง ยุติธรรมไม่เอารัดเอาเปรียบรู้จักควบคุมอารมณ์หมู่คณะ รวมทั้งสร้างความพึงพอใจจากการสื่อสารที่ดีให้เกิดความรักความเข้าใจอันดีงาม ต่อกัน จากการพัฒนาใช้จิตสำนึกทุกด้านอย่างถูกต้อง

สอดคล้องแนวคิดของ Phatak (1997 : 405) คือ Teleology ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องเชิงพาณิชย์ โดยเน้นพิจารณาความต้องการของคนในสังคมที่มีจิตก่อนสำนึกด้านคุณธรรมเป็นสำคัญเพราะก่อให้เกิดผลที่ปรารถนา ตรงข้ามแนวคิดของ Borchert & Stewart (1987:199) ที่เน้นสร้างคนดีด้วยแนวคิด Deontology สรุปการกระทำจากสำนึกในผิดชอบชั่วดีของมนุษย์จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นจิตสำนึกเน้นความถูกต้อง (ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร : 2549: 410) สรุปเป็นสมการสำหรับประยุกต์ใช้สร้างจิตสำนึกอธิบาย คุณธรรม ความถูกต้องและความพึงพอใจ ดังนี้

1. สมการลักษณะสภาพการปฏิบัติงาน <u>ด้านคุณธรรม</u> ต่อจิตสำนึกแต่ละด้าน

= 2.036 + .380 จิตสำนึกทางสังคม (X_1) + .414 จิตสำนึกทางการศึกษา (X_4)

(R = .380, R^2 = .144, SEE = .161, F = 25.941, Sig = .000)

2. สมการลักษณะสภาพการปฏิบัติงาน <u>ด้านความถูกต้อง</u> ต่อจิตสำนึกแต่ละด้าน

= 1.647 + .526 จิตสำนึกทางการเมือง (X_5) + .573 จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ (X_3)

+ .595 จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X_7)

(R = .526, R^2 = .277, SEE = .148, F = 58.999, Sig = .000)

3. สมการลักษณะสภาพการปฏิบัติงาน <u>ด้านความพึงพอใจ</u> ต่อจิตสำนึกแต่ละด้าน

= 1.602 + .585 จิตสำนึกทางการเมือง (X_5) + .625 จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X_7) + .641 จิตสำนึกทางการศึกษา (X_4)

(R = .585, R^2 = .342, SEE = .136, F = 80.187, Sig = .000)

สมการข้างต้น เป็นข้อค้นพบงานวิจัย นี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาคุณธรรม ความถูกต้อง และความพึงพอใจของอาจารย์ และสร้างสำนึกแต่ละด้านให้กับนักศึกษา มีอัตลักษณ์และเกิดเอกลักษณ์ที่พึงประสงค์ได้

1. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

การปฏิบัติงานกับการใช้จิตสำนึกของอาจารย์ นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ควรมีแนวทางพัฒนาความเป็นคนดี มีคุณธรรม พึงพอใจ ดังนี้

1.1 มีการปฏิบัติงานตามลำดับคือ

ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยและคณะบริหารธุรกิจ ควรปรับปรุงพัฒนาลักษณะสภาพการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นตามลำดับคือ

1.1.1 ด้านคุณธรรม ควรเสริมสร้างคุณธรรมในการเรียนการสอน ที่เน้นให้เกิดคุณธรรมภายในจิตใจ มีสำนึกรับผิดชอบในตนเอง ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามต่อผู้อื่นและตนเอง ไม่เอารัดเอาเปรียบ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง เคารพกฎระเบียบ ให้เกียรติซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

1.1.2 ด้านความพึงพอใจ ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับพึงพอใจในตนเองด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมถึงเข้าใจ เอาใจใส่ในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ รักษากิริยา มารยาทแสดงออกที่ดีอย่างสม่ำเสมอ เคารพซึ่งกันและกัน เน้นพัฒนาศักยภาพสื่อการสอน และสร้างข้อตกลงจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

1.1.3 ด้านความถูกต้อง ควรส่งเสริมให้ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกงเอาเปรียบผู้อื่น ตัดสินใจด้วยความ

ยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับโอกาสต่างๆ และมีความสามารถนำความรู้ ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำจำวัน

1.2 จิตสำนึกผู้บริหารมหาวิทยาลัยและคณะบริหารธุรกิจ ควรรักษาการใช้จิตสำนึกทางจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาที่มีใช้มากที่สุดให้มั่นคง สู่ความมั่งคั่ง ยั่งยืนและควรปรับปรุงพัฒนาเพิ่มใช้จิตสำนึกสร้างความพึงพอใจ ความถูกต้อง คุณธรรมอย่างสมดุล คือ

1.2.1 การใช้จิตสำนึกเพิ่มความพึงพอใจด้วยจิตสำนึกร่วมกันตามลำดับคือ การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและการศึกษา

1.2.2 การใช้จิตสำนึกเพิ่มความถูกต้องด้วยจิตสำนึกร่วมกันคือ การเมือง เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

1.2.3 การใช้จิตสำนึกเพิ่มคุณธรรมด้วยจิตสำนึกร่วมกันคือ ทางสังคมและการศึกษา โดยที่

ก) จิตสำนึกทางการเมือง ได้แก่ ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้แสวงประโยชน์ทางการเมือง

ข) จิตสำนึกทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สร้างเสริมความตระหนักและส่งเสริมการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงทางอ้อม เริ่มต้นกำจัดขยะที่ตนเป็นผู้ก่อ ปฏิเสธการใช้ถุงหิ้วพลาสติกบรรจุที่ใช้ครั้งเดียว

ค) จิตสำนึกทางการศึกษา ได้แก่ การกระตุ้นให้เกิดเป้าหมายทางการศึกษา การใช้สื่อเทคโนโลยีพัฒนาความรู้ทักษการบริหารธุรกิจ ให้เกิดความมุ่งมั่นในการศึกษา

ง) จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การ ตระหนักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สามารถวิเคราะห์ตลาดคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจ และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในดำรงชีวิประจำวัน

จ) จิตสำนึกทางสังคม ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม การสร้างโอกาสจากการวางตัวอยู่ร่วมกัน รู้จักแบ่งปัน และค่านิยมของความเสมอภาคทางสังคม

ฉ) จิตสำนึกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การให้ความเคารพครูอาจารย์ และความเป็นพี่เป็นน้องทั้งภายในกลุ่มและนอกกลุ่ม เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามในการอยู่ร่วมกันในรั่วมหาวิทยาลัย

ช) จิตสำนึกทางจริยธรรม ได้แก่ สร้างเสริมความตระหนักในหลักธรรมที่ดีงามของแต่ละศาสนาที่ตนศรัทธา และถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.3 ควรพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่องด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้วย

จิตสำนึกทุกด้านให้กับอาจารย์และนักศึกษาสู่การเป็นมืออาชีพ ที่มีพฤติกรรมการแสดงออกของอาจารย์และนักศึกษาทีมีสภาวะด้านความพึงพอใจ ความถูกต้องและคุณธรรมอย่างสมดุลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น สำหรับรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกคณะบริหารธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ศึกษาการจำแนกแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกด้านคุณธรรม ความถูกต้อง ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัจจัยที่ควรนำมาใช้อย่างสอดคล้องอย่างแท้จริง รวมถึงใช้เป็นแนวทางสร้างตัวชี้วัดและคู่มือจิตสำนึกด้านคุณธรรม ความถูกต้องของอาจารย์และนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ ในการเตรียมความพร้อมรองรับ

2.2 ศึกษารูปแบบประเมินจิตสำนึก คุณธรรม ความถูกต้องของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานด้านคุณธรรม ความถูกต้องของอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). ***จิตสำนึกเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในบริบทสังคมไทย***.กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จาก http://preedar.blogspot.com/2012/11/blog-post.html 2/10/58)

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2544). ***การวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวด้วย spss for window.*** โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ : 195

คณะบริหารธุรกิจ. (2558). **หน้าเว็บคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** จาก www.eqd.cmu.ac.th/Innovation/project/.../ADMINISTRATION.pdf1/10/58

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2554). *บทนำ* จาก http://www.ba.cmu.ac.th/th/7q-accba/1/10/58

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2549). **การบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ หน้า 410

ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1

ปรีดา รอดนวล. (2555). ***จิตสำนึกเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในบริบทสังคมไทย*** *วันที่ 28*

พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 จาhttp://preedar.blogspot.com/2012/11/blog-post.html 1/10/58

พิชามญช์ กองแก้ว. (2553). **บทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2553 จากhttp://grad.bsru.ac.th/ files/Ed%205318.pdf 1/10/58

พระบำรุง ปญฺญาพโล (โพธิ์ศรี). (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่**. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ค้นเมื่อ1/10/58 จาก http://www.mcu.ac.th/ userfiles/file/mcu thesis2556library- 2555.pdfราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538) *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542* หน้า 189

วิทย์ วิศทเวทย์. (2538). **พุทธจริยศาสตร์เถรวาท**, พุทธศาสน์ศึกษา. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2538) หน้า 47–59.

ศิริเกตุ ปุริมาณเสวี. (2553). **จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมในอุตสาหกรรมเภสัชภัณฑ์** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กทม. บทคัดย่อ

สุปรียา วงษ์ตระหง่าน. (n.d.). ค้นเมื่อ 5/10/58จาก http://www.bbc.co.uk/ethics/introduction/duty_1.shtml:

สารานุกรมออนไลน์. (2558). *จริยศาสตร์เชิงกรณียธรรม* (Deontological Ethics) ค้นเมื่อ 1/10/58 จาก http://www.philosopedia.net/Deon tologicalethics.html

สงวน กำเลิศทอง. (2542). **บทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี**.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, หน้า 70-88.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศเรื่อง* **แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ.**

2552. *ค้นเมื่อ* 17/6/58 จาก http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/download/higher_edu_plan/PlanHEdu10_2551-2554.pdf :

อุไรวรรณ ธนสถิต. (2558, สิงหาคม). ***คุณธรรมของความเป็นครู*** **วารสารวิชาการคุณธรรมความดี ปีที่** 1 ฉบับที่ 1 กันยายน 2555 Received: June 20, 2012 Accepted: August 1, 2012 หน้า บทคัดย่อ

Freud, S. (1964). **Group Psychology and the Analysis of The Ego Sigmund Freud**. New York: Bantam Books.

Gloor, A. Heckman, C. & Makedon, F. (2558). **Issues in Collaborative Innovation** *Networks,* n.d. abstract from http://ccs.mit.edu/pgloor%20papers/COIN4Ethicomp.pdf : 1/10/58

Kant, I. (2558). **A Deontological ethic: Fundamental Principles of the Metaphysic of Morals**. Retrieved December 10, 2005 from http://www.Bioethicscourse.info/kantsite/kantlec.html Lecture notes on Immanuel

Makedon, A. (1991). **Some Thoughts on His Views of Science and Play in Education**. Retrieved December 10, 2005, from Chicago state university,Illinois,the proceedings of the midwest philosophy of education society Web site: http://webs.csu.edu/~big0ama/articles/JohnDewy.html#30 1/10/5

Packet. (n.d.). **Concepts and Problems of Ethics**. Retrieved December 10,2005fromhttp:// pressurecooker.phil.cmu. edu/80-130/Packet/80-130-Packet-Part-II.doc 1/10/58

Peter A. Gloor, Carey Heckman, Fillia Makedon (n.d.) **Ethical Issues in CollaborativeInnovation Networks** จาก http://ccs.mit.edu/pgloor%20papers/COINEthicomp.pdf 1/10/58

พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคมกรุงเทพมหานคร

The Effect of Family Communications Behaviors on the Students' Learning Performance of Bangyikhan Wittayakhom School, Bangkok Metropolis.

ชยุต โพธิรัตน์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคมกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสื่อสารในครอบครัวไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสารภายในครอบครัว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวในแง่บวกและแง่ลบ โดยผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1.การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง และครู ทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 36 คน 2.การสัมภาษณ์แบบกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 12 คน รวมการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 48 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะกระบวนการสื่อสารเป็นการส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในชั้นเรียนต่อไป 2) ผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีผลทำให้พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว 3) การสื่อสารในครอบครัวนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการสื่อสารในครอบครัว โดยใช้รูปแบบสนับสนุนความคิดเห็นของเด็กเป็นหลัก (Pluralistic) และแบบประนีประนอม(consensual) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เปิดกว้าง ทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้รับรู้ 4) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารภายในครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพของผู้ปกครอง รายได้หมุนเวียนในครัวเรือนโดยปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เวลาในการสื่อสารกับครอบครัวลดน้อยลง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว, การเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียน โรงเรียนบางยี่ขันวิทยา

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Abstract

The objectives of the study were threefold: 1) to invertigate the effect of family communicative behaviors on the students' learning performance, 2) to determine the students' learning achievements affecting the family communicative behaviors of the students, 3) to study of family communicative approach leading to the development of the student learning performance at Bangyikhan Wittayakhom School and 4) to forrest out the factors impeding and impairing the family communication.

The study was qualitative in nature. The sample was comprised of two groups of the students ; the first group had positive communication in the family, whereas the second group had negative communication in the family. To obtain the needed data for the study, the researcher resorted to in-depath interviews and focus group interviews 32 parents and teachers were in-depath interviewed, meanwhile 48 secondary school students were used for focus group interviews. as a result of the qualitative data analysis, the researcher has discovered the facts specified below. 1) The family communicative behaviors had great effect on the students' learning performance largely became the communication process helped promote the common understanding and made the students ready for learning in the classroom. 2) The students' learning achievement brought about change in the family communicative behaviors. 3) The family communicative behaviors were conducive to the classroom learning development of the students. and 4) The factor giving rise to the family communication problems included the following : member of family members, occupation of parents, and the social-economic status of the family.

Keywords : family communicative behavior ; students' learning in the classroom

บทนำ

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดทางสังคมและเป็นสถาบันที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งพื้นฐานสังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่มีความผูกพันกันระหว่างญาติพี่น้องและอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย ดังที่ สิริพรรณ มิ่งวานิช (2537: 52)ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนเดียวกันมีองค์ประกอบได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวร่วมกัน 2) มีการสื่อสารแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3) มีการยอมรับ

ซึ่งกันและกัน 4) ไม่มีความขัดแย้งบาดหมางกัน 5) มีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน 6) มีความผูกพันรักใคร่ทางความรู้สึกและอารมณ์ที่ดีต่อกัน แต่ปัจจุบันครอบครัวในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยครอบครัวที่เคยมี ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ญาติ อื่นๆ เริ่มมีลดน้อยลง ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัวและนำบุตรหลานไปฝากไว้กับญาติทำให้การสื่อสารระหว่างพ่อแม่ลูกหรือกับคนในครอบครัวลดน้อยลง ส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ความผูกพันกันในครอบครัวที่ลดลง การทำกิจกรรมร่วมกัน การปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ฯลฯ จึงทำให้สมาชิกภายในครอบครัวขาดการพบปะพูดคุยและเริ่มใช้ชีวิตตามลำพังกันเพิ่มมากขึ้น ศิริพร สิริยากุล (2534 : 16) ได้สรุปไว้ว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภายในครอบครัว ได้แก่ 1) พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัว 2) พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่เข้าใจถึงธรรมชาติและความต้องการที่แท้จริงของลูก 3) สภาพภายในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทำให้ส่งผลต่อการสื่อสารภายในครอบครัว เช่น เกิดการหย่าร้าง ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2552พบว่าสถิติการจดทะเบียนสมรสลดลง ในขณะที่สถิติการหย่าร้างสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2550 มีอัตราการหย่าร้างประมาณ 1 ใน 3 ของการจดทะเบียนสมรส ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยเนื่องจากสถิติการหย่าร้างสูงขึ้นทำให้เกิดผลกระทบหลายด้าน เช่น ปัญหาการเลี้ยงดูบุตร ปัญหาเยาวชนติดสิ่งเสพติด ปัญหาทางด้านการศึกษาเป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่อการแสดงออกและพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนซึ่งพฤติกรรมที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดการพบปะพูดคุย การต้องดำเนินชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ส่งผลต่อการเรียนในชั้นเรียนของเด็กอย่างไร ฉะนั้นครูประจำชั้นจึงมีส่วนสำคัญในการติดตามและรับรู้พฤติกรรมของเด็กว่ามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปหรือไม่ ผลการเรียนเป็นอย่างไร ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กในแต่ละครอบครัวว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ส่งผลกระทบต่อการเรียนที่โรงเรียนหรือไม่ และโรงเรียนที่มีองค์ประกอบตรงกับเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่น่าสนใจ เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง แต่เดิมนั้นก่อตั้งเพื่อเป็นสวัสดิการทางด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานของ พนักงาน คนงานในโรงงานสุราบางยี่ขัน และเพื่อความสะดวกในการ

รับ- ส่ง บุตรหลาน เพราะบ้านและโรงเรียนอยู่ในบริเวณใกล้กัน

โรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคมเดิมชื่อโรงเรียนบางยี่ขันสงเคราะห์อยู่ในความอุปถัมภ์ของบริษัทสุรามหาราษฎร จำกัด มหาชน ในขณะนั้นโรงเรียนได้รับการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนได้โอนเข้าสังกัดกรุงเทพมหานครแล้วเมื่อปี 2543 เป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีนักเรียน ชาย – หญิง ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา 1-6 มัธยมศึกษา 1-3 พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง หรืออาชีพอิสระ ทำงานไม่ค่อยเป็นเวลา ซึ่งตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู การให้เวลาในการดูแลเอาใจใส่ ฯลฯ อีกทั้งนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้กลับมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนและสถานศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว ที่มีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

3. เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารในครอบครัวนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสารภายในครอบครัว

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน

2. การเรียนรู้ในชั้นเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียน

ขอบเขตในการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรต้น พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว

ตัวแปรตาม การเรียนรู้ในชั้นเรียน กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

2.ขอบเขตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 48 คน แบ่งได้ ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่บวกและแง่ลบ

นักเรียน จำนวน 12 คน

ผู้ปกครอง จำนวน 12 คน

ครู จำนวน 12 คน

2.2 การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่บวกและแง่ลบ จำนวน 12 คน

3.ขอบเขตระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลใช้ระยะเวลาจำนวนทั้งสิ้น 5 เดือน ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – พฤศจิกายน 2557

4.พื้นที่ในการศึกษา โรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม 165 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 42 แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

3. เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารในครอบครัวไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ด้านปฐมภูมิ ด้านทุติยภูมิ

1.ด้านปฐมภูมิ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์แบบกลุ่มและการสังเกตทางตรงแบบไม่มีส่วนร่วม

2.ด้านทุติยภูมิ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการทำสังคมมิติและการใช้เกณฑ์วัดผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 ตามภาพ ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

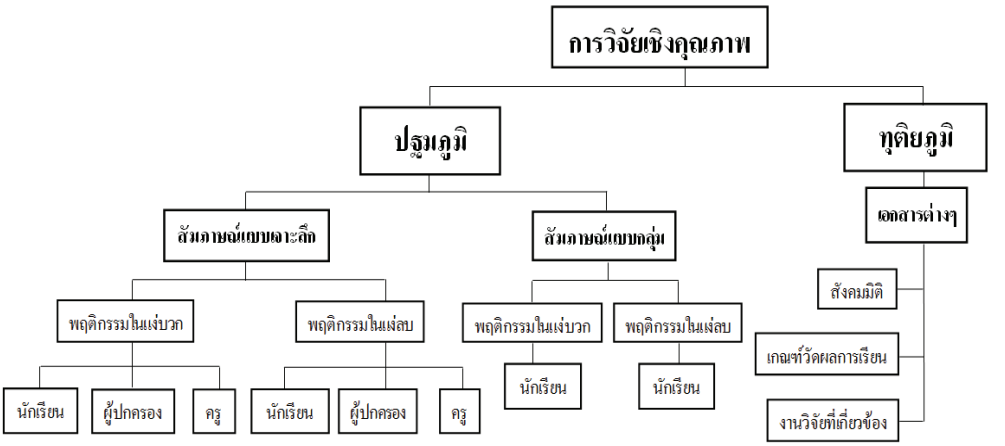

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร

2. การใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่าง

3. การจดบันทึกในประเด็นต่างๆ หรือบันทึกลักษณะอาการ สีหน้าฯ ของกลุ่มตัวอย่าง

4. การสังเกตทางตรง แบบไม่มีส่วนร่วม

5. การใช้แนวคำถาม แบบไม่มีโครงสร้าง

6. การทำสังคมมิติในชั้นเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ด้านเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ดังนี้

- งานวิจัยที่เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี ด้านครอบครัว ด้านการสื่อสาร ด้านเยาวชน ด้านการเรียนรู้ งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและบทความต่างๆ เป็นต้น

- การทำสังคมมิติในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการอยู่ในสังคมของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลว่าเป็นอย่างไร

- ผู้วิจัยได้ประเมินผลการเรียนของนักเรียนภาคเรียนที่ 1/2557 จำนวน 10 วิชาพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและนาฏศิลป์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตร โดยแบ่งตามเกณฑ์ การประเมินผลร้อยละตามตาราง ดังนี้

ระดับผลการเรียน	เกณฑ์การประเมินผลการเรียน	
ผลการเรียนดีเยี่ยม	ผลการประเมินร้อยละ	80-100
ผลการเรียนดีมาก	ผลการประเมินร้อยละ	75-79
ผลการเรียนดี	ผลการประเมินร้อยละ	70-74
ผลการเรียนค่อนข้างดี	ผลการประเมินร้อยละ	65-69
ผลการเรียนน่าพอใจ	ผลการประเมินร้อยละ	60-64
ผลการเรียนพอใช้	ผลการประเมินร้อยละ	55-59
ผลการเรียนผ่านเกณฑ์	ผลการประเมินร้อยละ	50-54
ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์	ผลการประเมินร้อยละ	0-49

ตารางที่1 เกณฑ์การประเมินผลการเรียนวิชาพื้นฐาน

2.การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน โดยใช้แนวคำถาม ดังนี้

แนวคำถามนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขัน ประกอบด้วย

- ข้อมูลประวัติส่วนตัว
- พฤติกรรมการสื่อสาร (ภายในครอบครัว)
- การเรียนรู้ในชั้นเรียน

แนวคำถามผู้ปกครอง แบ่งเป็น 2 ครั้ง ได้แก่

<u>ครั้งที่ 1</u>

- ข้อมูลประวัติส่วนตัว
- พฤติกรรมการสื่อสาร (ภายในครอบครัว)
- การเรียนรู้ในชั้นเรียน

<u>ครั้งที่ 2</u>

- พฤติกรรมการสื่อสาร (ภายในครอบครัว)
- การเรียนรู้ในชั้นเรียน

แนวคำถามครูผู้สอน ประกอบด้วย

- ข้อมูลประวัติส่วนตัว
- พฤติกรรมการสื่อสาร (ต่อตัวนักเรียน)
- การเรียนรู้ในชั้นเรียน

3.การสังเกตทางตรงแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation)โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อนำมาวิเคราะห์ซึ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มผู้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้แก่

3.1 พฤติกรรมการแสดงออกที่บ้าน

- โดยการสุ่มไปพบแบบไม่ได้นัดหมาย
- โดยการสุ่มไปพบและสังเกตการณ์ที่บ้าน

3.2 พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียน

- สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกกับเพื่อน (โดยใช้สังคมมิติเป็นเครื่องมือหาโครงสร้างทางสังคมระหว่างเด็ก)
- สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกกับครู
- สังเกตพฤติกรรมความสนใจในเวลาเรียน

4. การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focused – Group Interview)

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นมาเข้ากลุ่มเพื่อทำ Focused – GroupInterview โดยใช้วิธีการจัดเก้าอี้ทั้งหมดเป็นรูปวงกลมหันหน้าเข้าหากันเพื่อสังเกต สีหน้า อาการ ต่างๆ จากนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มถามนักเรียนและความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่นๆ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ครอบครัวมีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่บวกระดับมัธยมศึกษาม.1 – ม.3

แนวคำถามประกอบด้วย

- คำถามสร้างความคุ้นเคยภายในกลุ่ม
- คำถามทั่วไป
- คำถามเจาะลึก

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่ครอบครัวมีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่ลบระดับมัธยมศึกษา ม.1 – ม.3

แนวคำถามประกอบด้วย

- คำถามสร้างคุ้นเคยภายในกลุ่ม
- คำถามทั่วไป
- คำถามเจาะลึก

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานทางครอบครัวในการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกส่วนใหญ่จะมีสมาชิกอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยายมีทั้งพ่อแม่และญาติคนอื่นๆ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่อยู่กันเพียงลำพัง จึงทำให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันของเด็กทั้งสองกลุ่ม จากการสัมภาษณ์เด็กส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษากับผู้ที่สนิทมากที่สุดในครอบครัวคือพ่อกับแม่ ซึ่งถ้าเป็นครอบครัวขยาย เมื่อผู้ปกครองที่เด็กสนิทและไว้วางใจไม่อยู่ก็ยังมีสมาชิกในครอบครัวคนอื่นที่สามารถดูแลทดแทนได้ซึ่งต่างจากครอบครัวเดี่ยวที่จะไม่มีผู้ปกครองคนอื่นคอยดูแลทำให้เด็กต้องใช้ชีวิตตามลำพังและรู้สึกขาดความอบอุ่น ซึ่งทำให้เห็นถึงความแตกต่างกันอย่างชัดเจนของทั้งสองกลุ่ม

2. พฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัว การมีเวลาพูดคุยให้คำปรึกษา ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองของกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกจะมีเวลาให้คำปรึกษากับเด็กได้มากกว่าผู้ปกครองกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบ เนื่องจากการทำงานที่หนักและไม่เป็นเวลาทำให้ผู้ปกครองกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบไม่สามารถดูแลหรือให้คำปรึกษาเด็กได้เท่าที่ควร

3.พฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการเรียนที่แตกต่างกันออกไปเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกส่วนใหญ่จะมีความตั้งใจเมื่อเวลาอยู่ในชั้นเรียน ตอบคำถาม และตั้งใจฟังที่ครูสอน เมื่อเวลากลับบ้านก็ทบทวนตำราเรียน ซึ่งต่างจากเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่เด็กจะไม่สนใจทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมายเวลาอยู่ในชั้นเรียนและเมื่อเวลาอยู่ที่บ้านก็ไม่อ่านหนังสือทบทวนตำราเรียนโดย สนใจทำกิจกรรมอื่นๆมากกว่า เช่น ดูโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียด ผลรวมค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของนักเรียนทั้งสองกลุ่มปรากฏดังตาราง ดังนี้

ระดับชั้นเรียน	นักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวก			นักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบ		
	ผลรวมค่าเฉลี่ย			ผลรวมค่าเฉลี่ย		
	ระดับสูง	ระดับกลาง	ระดับต่ำ	ระดับสูง	ระดับกลาง	ระดับต่ำ
ประถมศึกษาปีที่ 4	78.9	-	-	-	67.3	-
ประถมศึกษาปีที่ 5	-	69.8	-	-	-	53.7
ประถมศึกษาปีที่ 6	-	68.8	-	-	-	52.9

มัธยมศึกษาปีที่ 1	-	65.3	-	-	67.6	-
มัธยมศึกษาปีที่ 2	-	60.9	-	-	69.7	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3	84.3	-	-	80.2	-	-

ตารางที่ 2 ผลรวมค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวมีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนมากน้อยเพียงใด พบว่าการสื่อสารในครอบครัวมีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมาก เนื่องจากการสื่อสารที่เกิดขึ้นในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองกับเด็กมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น เมื่อเวลาที่เด็กมีผู้ปกครองคอยชี้แนะแนวทาง ตอบปัญหาซักถามหรือช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กนั้น จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและเกิดความผูกพันกับผู้ปกครอง ส่งผลมาถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็ก ทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้กับเนื้อหาวิชาเรียนที่ครูถ่ายทอดให้ในชั้นเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ต้องมีเรื่องกังวลใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่อาจเป็นการรบกวนสมาธิเด็กในเวลาเรียนได้ และเวลาที่พ่อแม่เด็กต้องเดินทางไปทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาดูแลเด็กนั้น ครอบครัวที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยายจะมีสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ ทำหน้าที่ดูแลเด็ก โดยที่เด็กจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง ต่างจากครอบครัวเดี่ยวที่เด็กจะต้องดูแลตนเองเมื่อเวลาที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ซึ่งจะเห็นได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มพบว่า กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกจะมีสมาชิกอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยายมีทั้งพ่อแม่และญาติคนอื่นๆ อยู่รวมกัน ส่วนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่อยู่กันเพียงลำพัง ทำให้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรรจา สุวรรณทัต (2544: 8) ได้กล่าวถึงเรื่องครอบครัวว่าเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด โดยปกติจะประกอบด้วย สามี ภรรยา และเด็กๆ แต่บางครั้งก็อาจไม่รวมบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่กล่าวมาแล้ว อาจรวม ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติอื่นๆ หรือแม้แต่เพื่อนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยครอบครัวขยายจะมีสมาชิกภายในครอบครัวคอยช่วยดูแลเด็กในกรณีที่ผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่อยู่ซึ่งต่างจากครอบครัวเดี่ยวที่ต้องปล่อยให้เด็กอยู่บ้านตามลำพังไม่มีผู้ปกครองคอยดูแล เช่น แนวคิดของ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2548 : 40-46) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ขนาดของครอบครัว

ขยายจะมีสมาชิกหลายช่วงอายุอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลในวัยต่างๆ ได้เรียนรู้ภาษา วิธีการสื่อสาร การพูด ท่าทางและมารยาทจากการสังเกตและการเลียนแบบทำให้เข้าใจคนอื่นและสิ่งแวดล้อมได้มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวเดี่ยว

2. ผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวมากน้อยเพียงใด พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันไป กลุ่มครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่บวกภายในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในครอบครัวเล็กน้อยเนื่องจากครอบครัวได้มีการติดตามดูแลเอาใจใส่ในตัวเด็กอยู่แล้ว จึงทำให้ทราบถึงข้อดี ข้อเสียต่างๆ ในตัวเด็ก แต่ผู้ปกครองยังมีความกังวลว่าสิ่งที่ได้ทำให้กับเด็กดีแล้วหรือยังเพียงพอแล้วหรือไม่ ส่วนกลุ่มครอบครัวที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในแง่ลบภายในครอบครัวจะแยกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ปกครองเริ่มปรับตัวหาเวลาให้แก่เด็กเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม หาเวลาว่างในการร่วมกิจกรรมกับเด็กเพิ่มมากขึ้น ส่วนผู้ปกครองที่ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากมีความคิดเห็นว่าเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำการสั่งสอน อบรม ดูแลเด็กให้ดีขึ้นมากกว่านี้

3.เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารในครอบครัวนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญถึงการสื่อสารภายในครอบครัวว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็กซึ่ง จากแนวคิดของ Mcleod, chaffee, and Wackman อ้างถึงในศิริพร สิริยากุล (2534, หน้า 26) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ผสมผสาน 4 รูปแบบ คือ

แบบที่ 1 การสื่อสารในครอบครัวแบบอิสระ (Laissez faire) คือ ลักษณะของการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นไปอย่างอิสรเสรี เด็กจะไม่ถูกบังคับให้เชื่อฟังหรือคล้อยตามความเห็นของบิดามารดาเพียงอย่างเดียว ในขณะเดียวกันเด็กจะไม่ได้รับคำแนะนำหรือสนับสนุนจากบิดามารดาให้กล้าเปิดเผยตัวเอง หรือกล้าแสดงความคิดเห็นต่างๆ ด้วย

แบบที่ 2 การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ (protective) คือ รูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับสังคม และประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติซึ่งปลูกฝังกันมาเป็นลำดับแรก เด็กจะถูกสอนให้เชื่อฟังหรือคล้อยตามผู้อื่น เด็กจะถูกห้ามแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่และจะได้รับโอกาสเพียงเล็กน้อยในการแสดงความคิดเห็นของตัวเอง

แบบที่ 3 การสื่อสารในครอบครัวแบบสนับสนุนความคิดเห็นของเด็กเป็นหลัก (Pluralistic) คือ รูปแบบการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นโดยไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบของสังคมเด็กจะ

ได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นใหม่ๆ และสามารถโต้แย้งได้ ทำให้เด็กกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง โดยไม่ต้องกลัวว่าความคิดเห็นที่แตกต่างจากบิดามารดาของตน

แบบที่ 4 การสื่อสารในครอบครัวแบบประนีประนอม (consensual) คือลักษณะการสื่อสารที่ผสมผสานทั้งการติดต่อสื่อสารที่ยึดถือแบบแผนของสังคมเป็นหลักและการติดต่อสื่อสารที่ยึดถือแนวความคิดเป็นหลัก เด็กจะถูกสอนให้สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่ก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว จากมุมมองของเด็กเด็กจะถูกสอนให้เรียนรู้ความคิดเห็นของตนเองแต่ก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว จากมุมมองของเด็ก เด็กจะถูกสอนให้เรียนรู้ความคิดเห็นของบิดามารดาและนำสิ่งที่มีคุณค่ามาประยุกต์ใช้กับตนเอง

โดยผู้วิจัยได้ร่วมสนทนาเสนอแนะแนวทางการสื่อสารในครอบครัวแบบที่ 3 และแบบที่ 4 ให้กับครอบครัวทั้งสองกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เปิดกว้าง ทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองให้กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้รับรู้ เพราะการสื่อสารในครอบครัวนำไปสู่การรับรู้ความต้องการของอีกฝ่าย ทำให้เข้าใจในพฤติกรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ควรให้ความสนใจติดตามผลการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ สอบถามข้อมูลกับครูประจำชั้นเมื่อมีปัญหาหรือ ข้อสงสัยจะทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

4.ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสารภายในครอบครัว พบว่า

1. จำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจำนวนสมาชิกในครอบครัวกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยายมีทั้งพ่อแม่ และญาติคนอื่นๆ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่อยู่กันเพียงลำพัง ทำให้เด็กต้องใช้ชีวิตตามลำพังเป็นส่วนใหญ่โดยขาดการสื่อสารกับผู้ปกครอง

2. อาชีพของผู้ปกครอง อาชีพที่ผู้ปกครองทำอยู่นั้นจะส่งผลต่อการมีเวลาให้กับคนในครอบครัว ซึ่งกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวก ผู้ปกครองจะมีเวลาในการดูแลเด็กมากกว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบ เนื่องจากผู้ปกครองประกอบอาชีพที่มีเวลาในการทำงานที่ค่อนข้างแน่นอน

3. สถานภาพของผู้ปกครอง พบว่าสถานภาพของทั้งสองครอบครัวแตกต่างกัน กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่บวกส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีสถานภาพสมรสส่วนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่ผู้ปกครอง จะมีสถานภาพหย่าร้าง ซึ่งผู้ปกครองที่มีสถานภาพการหย่าร้างจะต้องมี

ภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้นทำให้การสื่อสารกับเด็กลดน้อยลง

4. รายได้หมุนเวียนในครัวเรือน พบว่า ครอบครัวทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในระดับชนชั้นกลางส่วนล่าง (Lower Middle Class) ไปจนถึง ชนชั้นล่าง (Lower Class) รายได้จากครัวเรือนของทั้งสองกลุ่มจึงมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวแง่ลบส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีสถานภาพหย่าร้างทำให้ต้องหารายได้เพียงลำพัง ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่เด็กได้ดีเท่าที่ควร

ซึ่งจากข้อค้นพบเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของผู้วิจัยที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในชั้นเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียน เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ของเด็กทั้งสองกลุ่มเริ่มให้ความสนใจในตัวเด็กเพิ่มมากขึ้นหลังจากที่ได้ทราบผลการเรียนของเด็ก ทำให้ผู้ปกครองเริ่มหาเวลาว่างในการพบปะพูดคุยสื่อสารและให้ความสำคัญกับเด็กเพิ่มมากขึ้น โดยหัวข้อสนทนาจะเริ่มจากการสอบถามติดตามผลการเรียนของเด็ก ซึ่งมีผู้ปกครองส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสื่อสารกับเด็กจึงทำให้เห็นว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียนของเด็กส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับเด็กทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในครอบครัว

พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคมทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ซึ่งสรุปพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ1) ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ให้แก่เด็ก 2)ผู้ปกครองและเด็กตัดสินใจเรื่องต่างๆ ร่วมกัน 3)เด็กเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Kantor & Lehr (อ้างถึงใน อารียา นุชอนงค์, 2541 :7-11)ได้แบ่งการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การสื่อสารครอบครัวแบบปิด หมายถึง แบบวิธีการเลือกสรรในครอบครัวที่มีความเข้มงวดมีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์คือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดซึ่งมักจะได้แก่ พ่อหรือผู้นำครอบครัวเป็นผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว

2. การสื่อสารครอบครัวแบบเปิด หมายถึง แบบวิธีการเลือกสรรในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจความเป็นไปต่างๆ ในครอบครัวสูง แต่ละคนมีบทบาทค่อนข้างมากและมีความยืดหยุ่นสูง

3. การสื่อสารครอบครัวแบบปล่อย หมายถึง แบบวิธีการเลือกสรรในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ตนต้องการได้ กฎระเบียบต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของ

สมาชิกในครอบครัวแบบนี้เป็นไปตามสบายในแบบฉบับของแต่ละคน

จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม ทำให้เห็นว่ามีปัจจัยที่แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว โดยตัวเด็กจะเป็นผู้เลือกรับข้อมูลหรือสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเด็กเอง อาจส่งผลดีหรือผลเสียขึ้นได้ ส่วนผู้ปกครองและครูจะเป็นผู้คอยสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องของการเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะ คงอุบล (2553 :16-17)ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว สัมพันธภาพของครูและนักเรียนกับพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนวัดม่วงซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัว สัมพันธภาพของครูและนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งการให้ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้เข้าใจและรับรู้ถึงพฤติกรรมของเด็กได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ อภิญญา เวชยชัย (2544 :61)ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไว้ว่า ผู้ปกครองสามารถดำเนินการได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่ทำง่ายที่สุดและนิยมปฏิบัติกันอยู่แล้ว คือ การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่บ้าน โดยทำหน้าที่ตอบคำถาม ชี้แนะ หรือช่วยเหลือให้เด็กทำกิจกรรมหรือการบ้านตามที่ทางโรงเรียนได้มอบหมาย ขณะเดียวกันยังเป็นผู้ผลักดันให้เด็กเรียนรู้และเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคมโรงเรียน กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์และทักษะชีวิตอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผ่านมาได้เรียกร้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องขยายบทบาท เข้ามาร่วมมือกับทางโรงเรียนและครูมากขึ้นเพราะบทบาทที่เป็นอยู่เดิมไม่เพียงพออีกต่อไป สังคมต้องการรูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองที่หลากหลายมากกว่านี้ ต้องการพ่อแม่ ผู้ปกครองที่เข้ามาร่วมภารกิจในการพัฒนาเด็กๆ ด้วยพันธะผูกพันและมีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่านี้ ซึ่ง บัณฑิต ศรไพศาล (2551)ได้กล่าวถึงการใช้แนวคิด “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ว่าครอบครัวในปัจจุบันอาจดูเหมือนมีความสมบูรณ์ทางกายภาพ คือ เสมือนมีพ่อ แม่ ลูก อยู่ในบ้าน แต่ในทางจิตใจแล้วยังไม่สมบูรณ์ คือ พ่อแม่ยังให้ความสำคัญกับชีวิตส่วนตัวและการทำงานมากกว่าลูก โดยคิดว่ามีเงินมีโรงเรียนดี ๆ ก็สมบูรณ์แล้ว แต่ละเลยในการดูแลอบรมสั่งสอนเด็ก ฉะนั้นนอกจากโรงเรียนจะมีหน้าที่ในการสอนเรื่องวิชาความรู้ให้กับเด็กแล้ว ยังต้องปลูกฝังสิ่งที่ดีต่างๆ ให้กับเด็กด้วย ซึ่งในอดีตสถานที่ที่ให้ความรู้และทำหน้าที่กล่อมเกลาจิตใจอบรมสั่งสอนให้กับบุคคลทั่วไปและเด็กก็คือวัด โดยการนำหลักธรรมคำสั่งสอนจากพระสงฆ์มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกภายใน

ครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงศธร พิเชษฐศิลป์ (2555: 68- 70)ได้กล่าวถึง การใช้ปิยวาจาที่เป็นหลักธรรมประกอบด้วยองค์คุณ5 ประการ คือ 1) พูดถูกกาล 2) พูดคำจริง 3) พูดอ่อนโยน 4) พูดมีประโยชน์ 5) พูดด้วยเมตตาจิต นำมาแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1.สมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสารกับเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองที่เด็กมีความสนิทสนมด้วย ควรหาเวลาว่างในการพบปะพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือขาดผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นการสร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นในครอบครัว

2.ผู้ปกครองควรหาเวลาว่างในการพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนของเด็ก เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้ทราบข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียนอย่างถูกต้องครบถ้วนด้วยตนเองและยังได้ร่วมกันวางแผนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองกับครู

3.ครูประจำชั้นควรทราบข้อมูลในเชิงลึกของเด็กในห้องแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะได้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กที่โรงเรียนได้อย่างถูกต้อง ไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกกดดันหรือโดดเดียวเพิ่มมากขึ้น เพราะมีครูที่พร้อมจะรับฟังปัญหาและเข้าใจในตัวเด็ก

บรรณานุกรม

จรรจา สุวรรณทัต. (2544). **ระบบครอบครัวกับระบบสังคม**. ในเอกสารการสอน ชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่ 5 หน้า 8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์.

จิตตินันท์ เดชะคุปต์.(2548). **การสื่อสารในครอบครัว**. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ก.ย.2547 – ก.พ. 2548 : 40-46

บัณฑิต ศรไพศาล. (2551). **ระเบียงทรรศนะ**. ค้นเมื่อ 7 กันยายน 2557. จากhttp://www.kalyanamitra.org/daily/dhamma/index.php?option=com_content&task=view&id=4238&Itemid=2.

ปิยะ คงอุบล. (2553). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว** สัมพันธภาพของครูและนักเรียนกับพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

– 6 โรงเรียนวัดม่วง สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร: 16-17.

พงศธร พิเชษฐศิลป์. (2555). **แนวทางการประยุกต์ใช้ปิยวาจา**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ปีที่ 6 (ฉบับที่ 2) : 68- 70

ศิริพร สิริยากุล. (2534). **การศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สมบูรณ์ ศาลายาชีวิน. (2526). **จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่**. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.

สิริพรรณ มิ่งวานิช. (2537). **ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวกับการปรับตัวของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุการจราจรรับรักษาในโรงพยาบาลสระบุรี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิญญา เวชยชัย. (2544) **รายงานการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ**.กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

อารียา นุชอนงค์. (2541). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความก้าวร้าวของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

The Influence of Transformational Leadership and Learning Organization on the Effectiveness of Secondary Schools in Lower Northern Thailand

พยอม วงษ์พูล

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ประชากรคือ ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 10,650 คน จาก 265 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและตัวแทนครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 1,624 คน จาก 203 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (r) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Phi (ϕ) และค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indices)

ผลการศึกษาพบว่า: 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลโรงเรียนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.805, p< .01) ประสิทธิผลโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.746, p< .01) และองค์การแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี

สาขาการบริหารการพัฒนาองค์การบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

ความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.724, p< .01) และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (γ=0.555, p< .01) และองค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (γ=0.334, p< .01) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับองค์การแห่งการเรียนรู้สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลโรงเรียนในระดับสูงมาก ได้ร้อยละ 70. 40 (R^2=0.704)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, องค์การแห่งการเรียนรู้, ประสิทธิผลโรงเรียน

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the levels of transformational leadership, learning organization and effectiveness of secondary schools in lower northern Thailand, 2) to study the relation of transformational leadership, learning organization and school effectiveness of secondary schools in southern north of Thailand, and 3) to study the influence of transformational leadership, learning organization and school effectiveness of secondary schools in southern north of Thailand. The populations are 10,650 teachers from 265 secondary schools in southern north of Thailand. The samples are 1,624 teachers from 203 secondary schools in southern north of Thailand from cluster random sampling. Units of analysis are schools. The statistics are means, standard deviations, Pearson's correlation coefficient s (r) Phi coefficients (ϕ) and fit indices.

The research results have indicated that: 1) The average levels of transformational leadership, learning organization and school effectiveness of secondary schools in southern north of Thailand have been at a high level. 2) The correlation between school effectiveness and transformational leadership has been statistically significant positive at a very high level. (ϕ=0.805, p< .01) The correlation between school effectiveness and learning organization has been statistically significant positive at a very high level. (ϕ=0.746, p< .01) And the correlation between learning organization and transformational leadership has been statistically significant positive at a very high level. (ϕ=0.724, p< .01) 3) Transformational leadership has had statistically significant positive influences at a high level on school effectiveness of secondary

schools in southern north of Thailand. (γ=0.555, p< .01) Learning organization has had statistically significant positive influences at a low level on school effectiveness of secondary schools in southern north of Thailand. (γ=0.334, p< .01) Transformational leadership and learning organization can explain and predict school effectiveness of secondary schools in southern north of Thailand at 70.40% (R2=0.704).

Keywords: Transformational Leadership, Learning Organization, School Effectiveness

บทนำ

แนวคิดประสิทธิผลองค์การ เป็นประเด็นหลักที่ทุกองค์การต้องตระหนัก เพราะประสิทธิผลขององค์การคือความสามารถในการนำพาองค์การให้อยู่รอด (Kimberly, 1979) ถ้าองค์การมีประสิทธิผลนั้นหมายความว่า องค์การมีความสามารถในการบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ จึงมีความสำคัญยิ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำและปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นอีกสองปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ภาวะผู้นำนั้น เป็นความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคล โดยอิทธิพลนั้นจะส่งผลกระทบให้กลุ่มบุคคลภายในองค์การดำเนินการใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ด้วยเหตุนี้ องค์การจึงต้องการบุคคลที่มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถจูงใจและโน้มน้าวให้ผู้ตามปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ประสิทธิผลขององค์การบรรลุถึงระดับสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน องค์การจำเป็นต้องมีผู้นำที่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพเดิม มีวิสัยทัศน์ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกภายในองค์การ เพื่อให้เกิดความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายเชิงอุดมการณ์หรือการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การ (Robbins, 2005) จากผลการศึกษาของ Bass and Avolio (1995) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลองค์การ นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ Marquardt (1996) ยังได้แสดงให้เห็นว่า ระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นั้นมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ อีกทั้งงานของ Marsick and Watkins (2003) ยังพบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและส่งผลถึงการปฏิบัติงานทั้งในด้านการเงินและความรู้ ซึ่งก็หมายถึงประสิทธิผลขององค์การนั่นเอง

และเมื่อพิจารณาในประเด็นด้านภารกิจสำคัญและการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ในสภาพแวดล้อมต่างๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา โรงเรียนมัธยมศึกษายังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงประสิทธิผลเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่ออธิบายถึงเหตุแห่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษา ในประเด็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการวัดประสิทธิผลโรงเรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) จำนวน 5 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

แนวคิดปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1997) จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านบารมีเชิงคุณลักษณะ 2) ด้านบารมีเชิงพฤติกรรม 3) ด้านการจูงใจเพื่อสร้างแรงดลใจ 4) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 5) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Marsick and Watkins (2003) จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การส่งเสริมการไต่ถามและสนทนา 3) การกระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การสร้างระบบเพื่อเก็บและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ 5) การให้อำนาจบุคคลตามวิสัยทัศน์ 6) การเชื่อมโยงองค์การเข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 7) การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีงานวิจัย

หลายเรื่องที่แสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษา เช่น นิติ รัตนปรีชาเวช (2553) ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547) พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2554) Ji Hoon Song, Joo, and Thomas J. Chermack (2009) เป็นต้น ดังนั้นจึงสามารถอนุมานได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

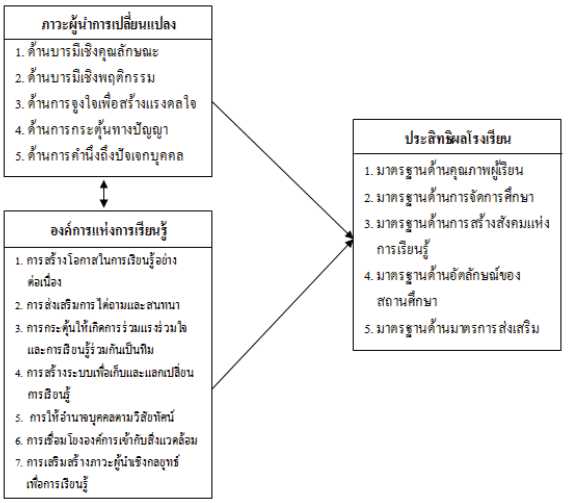

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถตั้งสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้ คือ

สมมติฐานข้อที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวแปรอิสระ คือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ ตัวแปรตาม คือประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 10,650 คน จาก 265 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและตัวแทนครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 1,624 คน จาก 203 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2557–31 มีนาคม 2557

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1997) องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Marsick and Watkins (2003) และประสิทธิผลโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554)

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าค่า IOC ของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบของแต่ละแนวคิด พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแต่ละองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.821-0.965 นอกจากนี้ยังทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) และความน่าเชื่อถือทางโครงสร้าง (Composite Reliability) ของตัวแบบมาตรวัด พบว่า ตัวแบบมาตรวัดประสิทธิผลโรงเรียน (EFF) ตัวแบบมาตรวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (LEAD) และตัวแบบมาตรวัดองค์การแห่งการเรียนรู้ (LO) มีค่าแลมบ์ดา (λ) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า และค่า AVE (ρv) มีค่าเท่ากับ 0.955, 0.855 และ 0.751 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าความน่าเชื่อถือทางโครงสร้าง (ρc) มีค่าเท่ากับ 0.809, 0.967 และ 0.955 ตามลำดับ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (r) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ PHI (ϕ) และค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indices) ของตัวแบบสมการโครงสร้าง เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.34-6.00 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.67-4.33 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.00-2.66 หมายถึง ระดับน้อย เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลค่าความสัมพันธ์และค่าอิทธิพล (Leech, Barrett & Morgan, 2005: 56) R=0.70+ หมายความว่ามี

ความสัมพันธ์ อิทธิพลหรือสหสัมพันธ์สูงมาก R=0.51–0.69 หมายความว่ามีความสัมพันธ์ อิทธิพลหรือสหสัมพันธ์สูง R=0.36–0.50 หมายความว่ามีความสัมพันธ์ อิทธิพลหรือสหสัมพันธ์ปานกลางR=0.10–0.35 หมายความว่ามีความสัมพันธ์ อิทธิพลหรือสหสัมพันธ์ต่ำหรือน้อย ค่าอำนาจในการอธิบายและทำนายแปลผลดังนี้ R^2=0.49+ หมายความว่ามีอำนาจในการอธิบายและทำนายสูงมาก R^2=0.26–0.48 หมายความว่ามีอำนาจในการอธิบายและทำนายสูง R^2=0.13–0.2 หมายความว่ามีอำนาจในการอธิบายและทำนายปานกลาง R^2=0.01–0.12หมายความว่ามีอำนาจในการอธิบายและทำนายต่ำหรือน้อย

สรุปผลการวิจัย

พบว่าระดับประสิทธิผลโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยแต่ละองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (*M*) จากตารางที่ 1) และพบว่า ประสิทธิผลโรงเรียนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.805, p< .01) ประสิทธิผลโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.746, p< .01) และองค์การแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ϕ=0.724, p< .01) สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยยังพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (γ=0.555, p< .01) และองค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (γ=0.334, p< .01) สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์การแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับองค์การแห่งการเรียนรู้สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลโรงเรียนในระดับสูงมาก ได้ร้อยละ 70. 40 (R^2=0.704) โดยตัวแบบที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว (ตัวแบบที่ 2) มีค่าดัชนีความเหมาะสม $\chi 2$ / *df* เท่ากับ 3.508 ค่า *RMSEA* เท่ากับ 0.113 ค่า 90% CI on *RMSEA* อยู่ระหว่าง 0.101 ; 0.126 ค่า *CFI* เท่ากับ 0.979 ค่า *NNFI* เท่ากับ 0.973 และค่า *SRMR* เท่ากับ 0.059 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บได้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้

	M	*SD*	student	manage	learn	iden	promote	Id_1	Id_2	Id_3	Id_4	Id_5	Io_1	Io_2	Io_3	Io_4	Io_5	Io_6	Io_7
student	4.95	0.32	1																
manage	4.92	0.36	.806**	1															
learn	4.69	0.33	.756**	.824**	1														
iden	4.77	0.33	.763**	.841**	.882**	1													
promote	4.98	0.34	.726**	.863**	.758**	.848**	1												
Id_1	4.68	0.46	.764**	.762**	.727**	.708**	.661**	1											
Id_2	4.73	0.44	.688**	.687**	.652**	.633**	.594**	.950**	1										
Id_3	4.77	0.43	.699**	.738**	.688**	.684**	.673**	.888**	.876**	1									
Id_4	4.77	0.41	.612**	.710**	.656**	.665**	.668**	.791**	.786**	.937**	1								
Id_5	4.67	0.42	.616**	.566**	.631**	.587**	.509**	.812**	.814**	.883**	.851**	1							
Io_1	4.62	0.34	.537**	.663**	.632**	.606**	.644**	.641**	.649**	.693**	.676**	.653**	1						
Io_2	4.63	0.33	.520**	.623**	.642**	.605**	.596**	.616**	.606**	.680**	.662**	.646**	.880**	1					
Io_3	4.6	0.38	.448**	.567**	.597**	.539**	.527**	.547**	.566**	.619**	.611**	.609**	.751**	.781**	1				
Io_4	4.64	0.41	.361**	.531**	.546**	.520**	.524**	.494**	.533**	.573**	.582**	.540**	.737**	.766**	.917**	1			
Io_5	4.68	0.36	.547**	.595**	.610**	.584**	.601**	.617**	.628**	.677**	.647**	.632**	.781**	.777**	.747**	.755**	1		
Io_6	4.76	0.39	.572**	.555**	.563**	.550**	.574**	.599**	.608**	.642**	.603**	.586**	.711**	.718**	.625**	.625**	.915**	1	
Io_7	4.83	0.38	.627**	.629**	.596**	.601**	.651**	.676**	.677**	.719**	.686**	.660**	.758**	.744**	.665**	.646**	.908**	.936**	1

หมายเหตุ: *N* = 203; ** $p < 0.01$; * $p < 0.0$

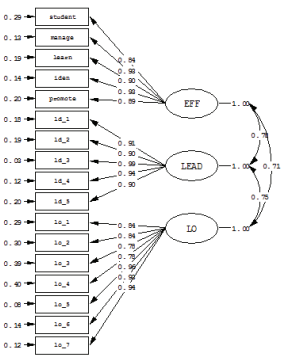

ภาพที่ 2.1

ตัวแบบที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ก่อนการปรับปรุง

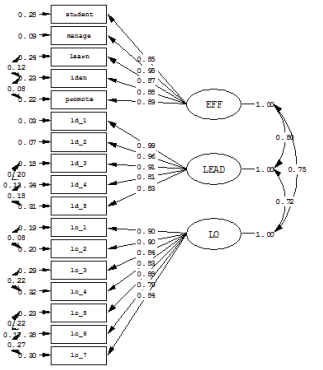

ภาพที่ 2.2

ตัวแบบที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ภายหลังการปรับปรุงตัวแบบโดยรวม

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Φ) ระหว่างตัวแปรแฝงของตัวแบบ

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียน

ตัวแปร	**ประสิทธิผลโรงเรียน** (EFF)	**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง** (LEAD)	**องค์การแห่งการเรียนรู้** (LO)
ตัวแบบที่ 1			
ประสิทธิผลโรงเรียน (EFF)	1		
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (LEAD)	.0.785**	1	
องค์การแห่งการเรียนรู้ (LO)	0.711**	0.752**	1
ตัวแบบที่ 2			
ประสิทธิผลโรงเรียน (EFF)	1		
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (LEAD)	0.805**	1	
องค์การแห่งการเรียนรู้ (LO)	0.746**	0.724**	1

หมายเหตุ: $N = 203$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

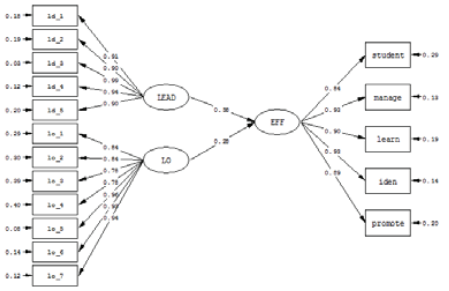

ภาพที่ 3.1
ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ 1
ก่อนการปรับปรุง

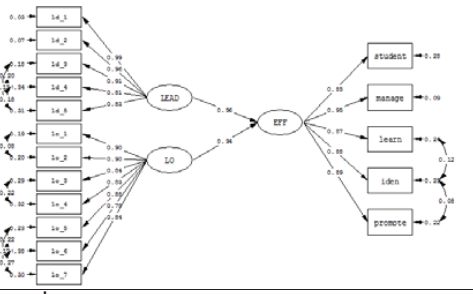

ภาพที่ 3.2
ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ 2
หลังการปรับปรุงตัวแบบโดยรวม

ภาพที่ 3 แสดงตัวแบบสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน

ตัวแปรถูกทำนาย	$\xi \rightarrow \eta$	γ	R^2
ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ 1			
ประสิทธิผลโรงเรียน (EFF)	LEAD→EFF	0.576**	0.649
	LO→EFF	0.278**	
ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ 2			
ประสิทธิผลโรงเรียน (EFF)	LEAD→EFF	0.555**	0.704
	LO →EFF	0.334**	

หมายเหตุ: $N = 203$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าดัชนีความเหมาะสม

ดัชนีความเหมาะสม	ตัวแบบที่ 1	ตัวแบบที่ 2
$\chi 2$ (*p*-value)	1059.681 (0.000)	371.848 (0.000)
df	116	106
$\chi 2$ / *df*	9.135	3.508
RMSEA	0.205	0.113
90% CI on *RMSEA*	(0.194 ; 0.216)	(0.101 ; 0.126)
CFI	0.750	0.979
NNFI (or *TLI*)	0.925	0.973
SRMR	0.059	0.059

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทั้งสองปัจจัยร่วมกันสามารถทำนายประสิทธิผลโรงเรียนได้ร้อยละ 70.40

การที่ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีบทบาทสำคัญมากต่อการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์การ ซึ่งหมายถึงโรงเรียน การที่ผู้นำเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อถือ เคารพศรัทธาในตัวผู้นำ ผู้นำมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์ ไปยังสมาชิกภายในองค์การ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามหรือครูและบุคลากรภายในโรงเรียนและสามารถชักจูง โน้มน้าวและกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดปัญญาและหาแนวทางในการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและวิสัยทัศน์จนทำให้ผู้ตามมีแรงดลบันดาลใจและยอมรับในวิสัยทัศน์ของผู้นำและแสวงหาแนวทางในการสร้างองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนาไต่ถามซึ่งกันและกัน จนสามารถร่วมกันทำงานเป็นทีมในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ตกลงร่วมกันอย่างเป็นฉันทามติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538) ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547) พิณญาดา อำภัยฤทธิ์ (2554) พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2554) และ Jung, Chow and Wu (2003)

ในขณะที่ปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยมีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้นหมายความว่ามีกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบมีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีการส่งเสริมการไต่ถามและสนทนาและการกระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการสร้างระบบเพื่อเก็บและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อย่างชัดเจนจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูและบุคลากรภายในโรงเรียนไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น อาจอนุมานได้ว่ากระบวนการเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่ระดับบุคคลภายในโรงเรียน ระดับกลุ่มและส่งผลถึงระดับโรงเรียนและส่งผลไปยังพฤติกรรมการปฏิบัติงานทำให้เกิดประสิทธิผลขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ นิติ รัตนปรีชาเวช (2553) ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547) พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2554) Ji Hoon Song, Joo, and Thomas J. Chermack (2009) Jung, Chow and Wu (2003) และ Marsick and Watkins (2003)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลโรงเรียนสามารถกระทำได้ 2 แนวทางคือ

แนวทางแรก คือยกระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้นำทุกระดับภายในโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ องค์ประกอบทั้งด้านบารมีเชิงคุณลักษณะ ด้านบารมีเชิงพฤติกรรม ด้านการจูงใจเพื่อสร้างแรงดลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่นการฝึกอบรม หรือให้ความรู้ในห้องสัมมนา ควรมีการกำหนดหรือเพิ่มตำแหน่งให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาภาวะผู้นำ และตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีโอกาสได้สัมผัสและลงมือปฏิบัติงานบริหารต่างๆ ควรสร้างภารกิจหรือส่งเสริมบทบาทให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสเป็นผู้นำทีมงานหรือกลุ่ม เช่น มอบหมายให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เป็นผู้บริหารโครงการเฉพาะกิจบางอย่าง และการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานภายในโรงเรียนให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

แนวทางที่สอง คือการเพิ่มระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนามิติองค์การแห่งการเรียนรู้ทั้ง 7 มิติในโรงเรียน ควรมีการกำหนดเป้าหมายที่จะให้โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ให้ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยระบุลงไปในวิสัยทัศน์ หรือแผนยุทธศาสตร์ มีการกำหนดเป้าหมายและรูปแบบของความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียน วางแผนปฏิบัติการในการปรับตัวเข้าสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในทุกมิติ โดยอาจกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาในการ

ปรับตัวเข้าสู่แผนการเป็นองค์การเรียนรู้เป็นขั้นเป็นลำดับไป ผู้บริหารหรือผู้นำหน่วยงานควรให้การสนับสนุน คือ การให้โอกาส เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศคติของผู้นำหรือผู้บริหารหน่วยงานในด้านการพัฒนาบุคลากร โดยไม่มองเพียงว่า บุคลากรภายใต้บังคับบัญชามีไว้เพื่อปฏิบัติงานให้เสร็จสิ้นลุล่วงไป นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้แก่บุคลากรทุกลำดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการทำความเข้าใจถึงบทบาทภารกิจของบุคลากรในโรงเรียนถึงการมีส่วนร่วมของตน เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยตามแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ เช่นใช้แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Senge หรือ Marquardt เป็นต้น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลของการศึกษาแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดใหม่ ว่าแตกต่างจากแนวคิดเดิมที่ได้ศึกษามาหรือไม่ อย่างไร

2) ควรมีการศึกษาวิจัยตามแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลโรงเรียนในบริบทอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาหรืออาจเปรียบเทียบผลของการศึกษาตามแนวคิดเดิม กับบริบทที่ต่างกันว่าผลของการศึกษาสอดคล้องหรือเป็นเช่นไร

บรรณานุกรม

นิติ รัตนปรีชาเวช. (2553). **ผลการปฏิบัติงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากมุมมองแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล. (2547). **ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา** สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพื้นที่ฝั่งทะเลตะวันออก. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม. (2538). **การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การสำหรับศึกษาธิการจังหวัด**. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการ

บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2554) **ภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพฯ: ตัวแบบสมการโครงสร้าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิณญาดา อำภัยฤทธิ์. (2554). **ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์การ: กรณีศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **บันทึก Diary สพฐ. 2556: 2013**. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____. (2554). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555**.กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

สำนักงานรองรับมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.). (2553). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: เม็ทซ์พอยท์.

Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1995). **Transformational Leadership Development: Manual for The Multifactor Leadership Questionnaire**. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

_____. (1997). **Full Range Leadership Development: Manual for the MultifactorLeadershipQuestionnaire**. Palo Alto, CA: Mind Garden.

Ji Hoon Song, Beak-Kyoo (Brian) Joo. Chermack, Thomas J. (2009). **Human Resource Development Quarterly**, (20)1, 3-4.

Jung, D. I., Chow, C. & Wu, A. (2003). The role of transformational leadership in enhancing organizational innovation: Hypotheses and some preliminary findings. **The Leadership Quarterly**, 14, 535-544.

Kimberly, J. R. (1979). Issues in the Creation of Organizations: Initiation, Innovation, and

Institutionalization. Academy of **Management Journal.** 22(3): 437-457.

Leech, N. L., Barrett, K.C. & Morgan, G.A. (2005). **SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation.**(2nd ed.) Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Marquardt, M. J. (1996). **Building the Learning Organization**. New York: McGraw–Hill.

Marsick, V.J. & Watkins, K.E. (2003). **Demonstrating the Value of an Organization's Learning Culture: the Dimensions of the Learning Organization Questionnaire**. Advances in Developing Human Resources, 5(2).

Robbins, S.P. (2005). **Organization behavior**. New Jersey: Prentice Hall

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Relationship Between Strategic Management and Learning Organization of The Faculty of Education, Bangkokthonburi University

พีรพงศ์ ทิพนาค , กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา , ภัธรภร ปุยสุวรรณ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 162 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้อนุมานสถิติเพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดกลยุทธ์มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในรายด้านพบว่าด้านการมีแบบแผนความคิด และด้านบุคคลที่มีความรอบรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง

3) ในภาพรวมพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งในเชิงบวกระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง (r_{xy}= 886) ส่วนในรายด้านพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงสอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (r_{xy}= 845) ด้านการประเมินกลยุทธ์ (r_{xy}= 804) และด้านการกำหนดกลยุทธ์ (r_{xy}= 764)

คำสำคัญ การบริหารเชิงกลยุทธ์, ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The purposes of this research were to study the strategic management level, the learning organization level, and 3) the relationship between the strategic management and the learning organization of the Faculty of Education, Bangkokthonburi University. The research samples were 162 lecturers of the faculty which selected by simple random sampling method. The research instrument was a five-rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were descriptive statistics namely frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and the inferential statistic was Pearson's Product Moment Correlation coefficient.

The research findings revealed as follows:

1. The strategic management of the Faculty of Education, Bangkokthonburi University was found at the high level as a whole. When considering at individual aspect, it was found that strategic formulation was at high level while strategic implementation and evaluation were at moderate level respectively.

2. The learning organization of the Faculty of Education, Bangkokthonburi University was found at the moderate level as a whole. When considering at individual aspect, it was found that mental model and personal mastery were at high level while system thinking, team learning, and shared vision were at moderate level respectively.

3. The overall relationship between the strategic management and the learning organization of the Faculty of Education, Bangkokthonburi University was statistically positive at a high level (r_{xy}= .886) with a significant level of .01. When considering at individual aspect, it was found that there were relationship with learning organization in all aspects at high level which were ranked in descending order as follows; strategic implementation (r_{xy}= .845), strategic evaluation(r_{xy}=.804), and strategic formulation (r_{xy}=.764)

Keywords: strategic management, learning organization

บทนำ

ในสภาวการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม การแข่งขันเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบและความอยู่รอดจึงเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย การบริหารจัดการองค์การให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวโดยการนำหลักการบริหารงานแนวใหม่มาใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ระบบการทำงานขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาสู่องค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถเรียนรู้ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาเอกชนจึงมีความตื่นตัวในการปรับตัวให้ทันต่อการแข่งขันที่มีความท้าทายอยู่ตลอดเวลา การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยผู้บริหารกำหนดทิศทางขององค์การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์การ เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติ และควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์การได้ ทั้งนี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำและบุคลากรในองค์การเป็นส่วนประกอบสำคัญ การนำแนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในองค์การ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในและนอกองค์การให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา บุคลากรในองค์การจะต้องมีความรู้ มีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง โดยการมุ่งพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Senge, 1990 : 10) แนวคิดในการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้นี้ จะครอบคลุมตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับองค์การ จึงจำเป็นต้องมีเป้าหมาย และมีระบบงานเพื่อพัฒนาผู้นำและบุคลากรในองค์การโดยการส่งเสริมและยกระดับการเรียนรู้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจึงสมควรอย่างยิ่งต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์การประเภทใด ๆ เพราะเป็นแหล่งให้บริการและผูกพันกับเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายหลักที่สำคัญที่สุด ซึ่งในการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องอาศัยแนวทางการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้มาใช้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทำให้คนในองค์การสามารถเรียนรู้ สร้างความรู้ ความคิดใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานไปสู่จุดหมายที่บุคคลและองค์การต้องการ ในองค์การแห่งการเรียนรู้จะใช้บุคลากรสร้างความเป็นเลิศให้แก่บุคคล ใช้การเรียนรู้เป็นกระบวนการในการทำงาน มีกระบวนการปฏิบัติและมีบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลและกลุ่มมีการยอมรับและเอาใจใส่ซึ่ง

กันและกันเพื่อพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ไปด้วยกันทั้งองค์การ

ในห้วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ถือเป็นองค์การหนึ่งในสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่สังคมต้องการ ดังนั้นการดำเนินงานภายในคณะศึกษาศาสตร์ จึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกลยุทธ์และความ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งตามแนวคิดของ David R. Fred (1997) กล่าวไว้ว่ามี 3 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation) หมายถึงการนำข้อมูล และความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในและการกำหนดทิศทางขององค์การมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับและรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด ซึ่งในการจัดทำกลยุทธ์นั้นผู้จัดทำต้องพึงระลึกเสมอว่าเป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ เพื่อช่วยให้องค์การสามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ได้กำหนดเอาไว้ โดยนำเอาปัจจัยทั้งภายนอกและภายในองค์การมาพิจารณาประกอบ 2) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) หมายถึง เมื่อองค์การได้กำหนดทิศทางขององค์การ วิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ และจัดทำกลยุทธ์แล้ว จะต้องนำกลยุทธ์ที่ได้วางแผน จัดทำและคัดเลือกไว้ มาดำเนินการประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ความสามารถในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ขององค์การเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) การประเมินกลยุทธ์ (Strategic Evaluation) หมายถึงการทบทวนกลยุทธ์ที่ถูกนำไปใช้การประเมินระดับความสำเร็จของ กลยุทธ์และแผน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขว่ากลยุทธ์ได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินงานหรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุพานี สฤษฎ์วานิช (2547:18-22) ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 2) การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) 3) การติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ (Strategy Evaluation and Control) ในทำนองเดียวกัน พสุ เดชะรินทร์ และชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์ (2553, 31-32) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) 2) การกำหนดทิศทางขององค์การ (Strategic Direction Setting) 3) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation) 4) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) ในขณะที่วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะนำเสนอ

แนวคิดกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process) มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Analysis) 2) การจัดวางทิศทางขององค์การ (Establishing Organization Direction) 3) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) 4) การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) 5) การควบคุมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Control)

ส่วนการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (The Five Disciplines) Peter Senge (1990) ได้เสนอแนวความคิดของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ หรือแนวทางสำคัญ 5 ประการที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์การ (Personal Mastery) คือ ลักษณะการเรียนรู้ของคนในองค์การ จะมีลักษณะสนใจและใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพ ของตน มุ่งสู่จุดหมาย และความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ 2) ความมีสติ (Mental Model) คือ แบบแผนทางจิตสำนึกของคนในองค์การซึ่งจะต้องสะท้อนถึงพฤติกรรมของคนในองค์การ การมีแบบแผนทางจิตสำนึกหรือความมีสติที่เอื้อต่อการสะท้อนภาพที่ถูกต้องชัดเจน และมีการจำแนกแยกแยะโดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงความถูกต้องในการมองโลกเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องหรือมีวิธีการที่จะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏอยู่ได้อย่างเหมาะสม 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์การ (Shared Vision) คือ สมาชิกทุกคนได้รับการ พัฒนาวิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์รวมขององค์การซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าต่อไปภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันของคนทั้งองค์การ 4) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) คือ การอาศัยความรู้และความคิดของมวลสมาชิกในการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความฉลาดรอบรู้และความสามารถของทีมให้บังเกิดผลยิ่งขึ้น ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกในทีมมีการเรียนรู้ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5) ระบบการคิดของคนในองค์การ (Systems Thinking) คือ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเห็นแบบแผน เห็นขั้นตอนของการพัฒนา

ตามแนวคิดดังกล่าว การพัฒนาองค์การเพื่อให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จึงควรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1) Unfreeze คือ ขั้นเตรียมความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่จำเป็นคือสร้างกระแสของความต้องการการเปลี่ยนแปลง ระดมความคิดว่าต้องการความเปลี่ยนแปลงอย่างไร องค์การต้องการอะไร ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงว่าผู้ใดที่มีอำนาจที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย

2) Change คือ ขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรนั้นเรา ควรจะศึกษาถึงองค์การของเรา ให้เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงเพื่อที่จะได้แก้ปัญหาได้ถูกจุด ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงองค์การโดยทั่วไป 3) Refreeze เมื่อองค์การของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีแล้วก็ควรที่จะหยุดภาวะการเปลี่ยนแปลงแล้วกลับเข้าสู่ภาวะงานตามปกติ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวดังกล่าวโดยเฉพาะในสาระของความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพราะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารยุคใหม่ ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์การ นำข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ไปพัฒนาการบริหารจัดการองค์การ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี หรือหน่วยงานอื่นในมหาวิทยาลัยที่มีบริบทเดียวกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2. ศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐานเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. ตัวแปรต้น คือ ตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามแนวคิดของ David R. Fred ซึ่งมีรายละเอียด 1) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation) หมายถึง การนำข้อมูลและความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในและการกำหนดทิศทางขององค์การมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับและรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด ซึ่งในการจัดทำกลยุทธ์นั้น ผู้จัดทำต้องพึงระลึกเสมอว่าการจัดทำ กลยุทธ์นั้นเป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ขององค์การเพื่อช่วยให้องค์การสามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ โดย

นำเอาปัจจัยทั้งภายนอกและภายในองค์การมาพิจารณาประกอบ 2) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) หมายถึง เมื่อองค์การได้กำหนดทิศทางขององค์การ วิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ และจัดทำกลยุทธ์แล้ว จะต้องนำกลยุทธ์ที่ได้วางแผน จัดทำและคัดเลือกไว้ มาดำเนินการประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ความสามารถในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ขององค์การเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) การประเมินกลยุทธ์ (Strategic Evaluation) การทบทวนกลยุทธ์ที่ถูกนำไปใช้ การประเมินระดับความสำเร็จของ กลยุทธ์และแผนรวมถึงการปรับปรุงแก้ไขว่ากลยุทธ์ได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินงานหรือไม่

3. ตัวแปรตาม คือแนวคิดวินัย 5 ประการ พื้นฐานการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของปีเตอร์ เอ็ม เซ็งกี้ (Peter M.Senge) ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) ด้านการมีแบบแผนความคิด 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4)ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์(Correlational Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาการบริหารเชิงกลธนบุรี ขั้นที่ 2 ศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ และขั้นที่ 3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์

ประชากรหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีจำนวน 287 คน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คนซึ่งคำนวณจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,1970: 607-610) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบว่ามีความถูกต้องและมีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นั้นใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้สถิติอนุมานเพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าวมา ได้ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่ามีเพียงด้านเดียวเท่านั้น คือ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ คือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ ด้านการประเมินกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

2.ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านบุคคลที่มีความรอบรู้มีอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดอย่างเป็นระบบ, ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม, และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกและอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy}= .886) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในเชิงบวกและอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้ง 3 ด้านเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับ คือ ด้านการนำ กลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (r_{xy}= .845), ด้านการประเมิน กลยุทธ์ (r_{xy}=.804) และด้านการกำหนดกลยุทธ์ (r_{xy}=.764)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการกำหนดกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าการกำหนดกลยุทธ์คณะศึกษาศาสตร์ได้มีการเตรียมการเพื่อให้คณะสามารถกำหนดอนาคตให้บรรลุผลที่มุ่งหวังไว้ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ประจำปี 2556-2559 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา และนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ทางคณะจึงมีการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อให้คณาจารย์และบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่างๆที่มีความชัดเจนในทิศทางเดียวกันได้ในที่สุด ซึ่งทำให้กระบวนการในการกำหนดกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก แต่ในทางตรงกันข้ามคือ มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน เมื่อมาถึงกระบวนการด้านการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินกลยุทธ์อยู่ใน

ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณนภา อิงพงษ์พันธ์ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ จิระศักดิ์ ทุบจิ๋ว (2556) ยังพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ประสบการณ์และความสามารถตลอดจนโรงเรียนปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน ทำให้การบริหารกลยุทธ์ของสถานศึกษาเป็นการส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความสอดคล้องกันทั้งกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 และโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด และได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ในการร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญของโรงเรียนในการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการบริหารงบประมาณ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และร่วมกันพัฒนา จนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้โรงเรียนมีการใช้กลยุทธ์ในการบริหารที่เกิดจากการกำหนดทิศทางขององค์การที่มีความสัมพันธ์กันนำไปสู่การปฏิบัติที่มีความสอดคล้องในแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่เป็นกลยุทธ์ของโรงเรียน อย่างเป็นขั้นตอนและมีการตรวจสอบความสำเร็จด้วยการวัดและประเมินผลตามแผนกลยุทธ์ เป็นประโยชน์และเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งผลให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ ภัธรภร ปุยสุวรรณ (2557) ยังพบว่าผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากเป็นลำดับแรก คือ การวางแผน และดำเนินการเป็นสิ่งที่สำคัญของสถานศึกษา

2. ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านบุคคลที่มีความรอบรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ที่พบเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า

สภาพภายในคณะศึกษาศาตร์ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร เนื่องจากคณาจารย์ล้วนมีความหลากหลายทั้งทางคุณวุฒิและวัยวุฒิ รวมทั้งมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมาจากองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน จึงเกิดช่องว่างในการประสานความคิด ความร่วมมือและหลอมรวมการทำงานให้เป็นเอกภาพ อีกทั้งการบริหารงานในมหาวิทยาลัยมีบริบทของความเป็นเอกชนที่มุ่งเน้นการทำงานที่คล่องตัวฉับไวภายใต้การตัดสินใจแบบรวมศูนย์อำนาจ สอดคล้องกับเซงเก้ (Senge, 2006) ได้เสนอไว้ว่า องค์การต่าง ๆ ควรฝึกให้บุคลากรมีทักษะการคิดใคร่ครวญ (Reflection Skills) เพื่อตรวจสอบว่า ความคิดความเชื่อใดมีผลต่อการปฏิบัติและการแสดงออกของตนเองรวมถึงทักษะในการสืบค้น (Inquiry Skills) ซึ่งเป็นตัวระบุว่า เรามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์แบบพบปะกับผู้อื่นเช่นไร เราเข้าไปแก้ไขกับประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนเช่นไร ในการปฏิบัติงานของทุกอาชีพจำเป็นต้องใช้ทักษะทั้ง 2 ประการนี้อยู่เสมอ และสอดคล้องผลการวิจัยของ สมพงษ์ ลาสอน (2550 : 2-3) พบว่าแนวทางการส่งเสริมรูปแบบความคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้คือ การกระตุ้นการคิดอย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมการนำเอาความคิดไปสู่การปฏิบัติจริง และการสร้างบรรยากาศให้บุคลากรในสถานศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนการทำงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์การอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นยังสอดคล้องกับศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2556) พบว่าด้านการมีแบบแผนความคิด (Mental Model) นั้น บุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีการปรับแบบแผนความคิดของตนในการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม ไม่กล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากผู้บริหารยังไม่มีแบบแผนทางความคิดในเรื่องการบริหารจัดการที่เหมาะสม และภายหลังมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ ทำให้ยังไม่มีแบบแผนทางความคิดที่ชัดเจนในเรื่องของการบริหารจัดการที่เหมาะสมเท่าที่ควร และผลการวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2557) พบว่าสภาพที่เป็นจริงต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณาจารย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านบุคคลที่มีความรอบรู้ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่คาดหวังต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณาจารย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีแบบแผนความคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอีก 4 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก

3.ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับ

มาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก การบริหารเชิงกลยุทธ์ของคณะศึกษาศาสตร์ ผู้บริหารมีทักษะ ความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์และความสามารถ คือ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ที่ผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็นอย่างดี ทราบถึงทรัพยากรที่มีอยู่และนำโอกาส และอุปสรรคมากำหนดเป็นกลยุทธ์ให้กับคณะศึกษาศาสตร์ได้ การกำหนดทิศทางขององค์การ ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ที่มีความสอดคล้องกัน ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในคณะศึกษาศาสตร์ถึงทิศทางความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดในวิสัยทัศน์ และมีการพัฒนาร่วมกัน การกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอก วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารส่งเสริมให้คณาจารย์ทุกคนร่วมกันดำเนินการตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ จนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ต้องมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพเป็นสำคัญ ผู้บริหารจึงมีนโยบายขับเคลื่อนและใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคณะให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพคณะ การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สอดคล้องกับแนวคิดของวอทคินส์และมาร์ซิก (Watkins and Marsick,1993:11) ที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นองค์การที่ใช้คนสร้างความเป็นเลิศให้แก่องค์การ ขณะเดียวกันองค์การก็สร้างความเป็นเลิศให้แก่คน โดยใช้การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ที่ต่อเนื่องและบูรณาการเข้ากับการทำงาน และใช้การมอบอำนาจให้แก่คนในองค์การเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและเรียนรู้กันเป็นทีม ส่งเสริมการสนทนาอย่างเปิดเผย และเชื่อมโยงการพึ่งพาระหว่างบุคคล องค์การ และชุมชนที่องค์การตั้งอยู่ และสอดคล้องกับแนวคิดของวิค และลีออน (Wick and Leon, 1993 : 18) กล่าวว่า องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การที่ใช้การเรียนรู้ (Learning) เป็นแนวทางในการปฏิรูป (Transform) องค์การไปสู่การเป็นผู้นำสู่ความสำเร็จทางธุรกิจ ใช้ความมุ่งมั่นจะเรียนรู้ (Intentional Learning) ในการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์การ โดยอยู่ภายใต้ระบบการเรียนรู้ที่หลากหลายกว้างขวาง มีการแทรกการเรียนรู้เข้าไปในการปฏิบัติงาน (Action) ใช้ความรู้พัฒนาความสามารถใหม่ๆ (New Capabilities) สร้างเสริมสมรรถนะใหม่ๆอันจะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น และเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2557) พบว่าสภาวการณ์ในคณะศึกษาศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อาจทำให้สภาพที่เป็นจริงของคณาจารย์ต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ยังไม่ทันต่อการปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์การรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ไปสู่เป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ดียังพบว่าคณาจารย์มีสภาพความคาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีแบบแผนความคิดอยู่ในระดับมากที่สุด นั่นหมายความว่าคณาจารย์ล้วนมีความพร้อมและความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีวิสัยทัศน์ มีความปรารถนาที่จะเข้าร่วมการทำงานเป็นทีมเพื่อแสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ และเปิดมุมมองให้กว้างขึ้นเพื่อสร้างทัศนะในการมองอย่างเป็นระบบ มองอย่างเป็นองค์รวม เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยภาพรวมสามารถดำเนินการให้ดียิ่งขึ้นไปได้อีก ซึ่งสามารถทำได้โดยการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ให้มากขึ้นไป กระจายในทุกภาคส่วน

2. ควรมีการติดตามและประเมินกลยุทธ์ในส่วนต่างๆ อย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอเป็นระยะเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

3. การดำเนินการเพื่อให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ควรให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงการทำงานเป็นทีม คณาจารย์ของคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิสูง การได้มีการแลกเปลี่ยน ถ่ายโอนความรู้และประสบการณ์ ร่วมกันจากเพื่อนสู่เพื่อน และหรือพี่สู่น้อง มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ก็จะทำให้กลายเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำผลที่ได้มาสร้างเป็นรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ทางด้านการจัดการความรู้ให้มากขึ้น

2. ควรมีการนำงานวิจัยนี้ไปศึกษาในองค์การอื่น ๆ ที่มีวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้คณาจารย์มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ภายในองค์การ และพัฒนาเป็นวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) เพื่อนำมาใช้สำหรับคณะและมหาวิทยาลัย

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณะอื่นๆ ใน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นไปตามนโยบายการขับเคลื่อนในทิศทางเดียวกัน

บรรณานุกรม

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2557). **ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**. งานวิจัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

จิระศักดิ์ ทุบจิ๋ว. (2556). **การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาตรี ธรรมธุรส. (2551). **รูปแบบการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเขาเตียนมิตรภาพ ที่ 134 (ออนไลน์)**. แหล่งที่มา:www.thaigoodview.com สืบค้นวันที่ 20 มิถุนายน 2558

ทองใบ สุดชารี. (2549). **ภาวะผู้นำ : กลไกขับเคลื่อนองค์การแห่งการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นาถธิดา เจริญสุขและกาญจนา บุญส่ง. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

พรรณนภา อิงพงษ์พันธ์. (2554). **การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร..

พสุ เดชะรินทร์ และชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์. (2553). **การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์** (Strategic Planning and Formulating). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต เทพวรรณ์. (2548). **องค์การแห่งการเรียนรู้ : แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับนวัตกรรม**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่.

ภัธรภร ปุยสุวรรณ. (2557). **บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 8.**

งานวิจัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2556).**การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดองค์การแห่งการเรียนรู้ ของศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพงษ์ ลาสอน. (2550). **การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมรูปแบบความคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1 เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอธุธยา.

สุพานี สฤษฎ์วานิช. (2547). **การบริหารเชิงกลยุทธ์แนวคิดและทฤษฎี**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรรัตน์ เถื่อนทอง. (2553). **การบริหารเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบ คีรีขันธ์ เขต 2**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

David,Fred R. (1997). **Strategic management**. 6th ed. New Jersey : Prentice-Hall,Inc.

Kolody,L. (2003). **An investigation of how learning occurs in an organization.** Master's thesis, Adult and Continuing Education, University of Windsor(Canada).

Linda, Reid. (2005). **The Relationship Between Strategic Management and Presidential Leadership in Selected Colorado State – Supported and Private Institutions of Higher Education**. Dissertation in Business Administration, Nova Southeastern University.

Marquardt, M. J. (2002). **Building the learning organization: Mastering the 5 elements for corporate learning**. Palo Alto: Davies-Black.

Mary Coulter. (2005). **Strategic Management in Action**. New Jersey : Pearson.

Senge, P. (1990). **The Fifth Discipline: The art & practice of the learning organization**. London: Century Business.

Senge, P. (1994). **The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organization.** London: Century Business.

พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Behavior in the Accountability Function of Supportion Staff in Kasetsart University Kamphangsan Campus

มณฑนี อุบลสิงห์ , วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ , สมเกียรติ วันทะนะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ 2)เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ โดยตัวอย่างในครั้งนี้ คือ บุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน 6 ด้าน ในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ต่อบรรยากาศองค์การของหน่วยงาน 5 ด้าน ในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการกับบรรยากาศองค์การพบว่า บรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่, บรรยากาศองค์กร, ความสัมพันธ์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

This study aimed 1) to examine behaviors of senses of responsibilities among supporting staff and academic assistants on Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, 2) to compare the behaviors of senses of responsibilities according to personal factors and 3) to determine the relationship between organization climate and the behaviors of senses of responsibilities. The study sample consisted of 354supporting staff and academic assistants on Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus. The instrument was a questionnaire and the data were analyzed in terms of percent, average mean and standard deviation. Then, difference between two average means was tested; one-way ANOVA was done and Pearson's correlation coefficient was determined. The level of statistical significance 0.05.

The results revealed that as for the overall 6 dimensions of the behaviors of senses of responsibilities, the supporting staff and academic assistants on Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus viewed at the high level; as for the overall 5 dimensions of organization climate, they also viewed at the high level and as for the relationships between organization climate and the behaviors of senses of responsibilities were in the same direction at the moderate level.

Keywords: Behavior in the accountability function, organization climate, relationships

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล (GOOD GOVERNANCE) เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เน้นการสร้างระบบราชการที่มีคุณลักษณะของระบบในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อส่วนรวมองค์ประกอบที่สำคัญคือหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นหลักบริหารพื้นฐานในการบริหารบ้านเมืองที่ดี ซึ่งความรับผิดชอบหมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหา การบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาและเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง โดยใช้บุคลากรภายในองค์กรเป็นแรงขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยในสภาพปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานภาคเอกชน ล้วนแล้วแต่แข่งขันกันในเรื่องของคุณภาพการให้บริการทุกหน่วยงานโดยประเมินจากความมีประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กรด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการนำทักษะและความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการปฏิบัติงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กร รวมถึงความสามารถในด้านการพัฒนางานในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์การปฏิบัติงานใน

หน่วยงาน พบว่าปัญหาต่างๆ ที่ทำให้หน่วยงานดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการขาดสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของคนในหน่วยงาน (บุษยมาศ แสงเงิน.2555)

การสร้างจิตสำนึกที่ดีในเรื่องของหลักความรับผิดชอบ เป็นเรื่องของจิตที่อยู่ในตัวของบุคคลแต่ละคนการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานของผู้ปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับส่วนราชการ ผู้บริหารหรือหัวหน้างานที่จะต้องคำนึงถึงเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี (ชนินทร์ จักรภพโยธิน, 2554) เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ (วิภาส ทองสุทธิ์, 2551) ผลงานมีคุณภาพสูงรวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยดูแลทรัพย์สินของส่วนราชการเสมือนตนเองเป็นเจ้าของ พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของบุคลกรที่เกิดขึ้น อาจมีปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การเป็นตัวกำหนด (นิภา แก้วงาม, 2527) และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบของบุคลากรสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร นาคแสง (2555) เรื่องประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการปฏิบัติราชการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มี 5 ปัจจัย ซึ่งมีหลักความรับผิดชอบเป็นปัจจัยตัวหนึ่ง และปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มี 3 ประการ โดยมีเรื่องบุคลากรมีความรับผิดชอบและความทุ่มเทต่อหน้าที่งานไม่เพียงพอ เป็นปัญหาหนึ่งในการบริหารงาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแถบภูมิภาคตะวันตก เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบุคลากรหลายประเภท ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยเงินงบประมาณ พนักงานมหาวิทยาลัยเงินรายได้ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว โดยผลการประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ซึ่งกำหนดไว้ในทุกปีการศึกษา ผลการประเมินคุณภาพของหน่วยงาน ระดับสำนัก สถาบัน ของมหาวิทยาลัย มีผลการประเมินที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผลการประเมินของหน่วยงานระดับคณะวิชา จะมีผลการประเมินที่สูงกว่าหน่วยงานระดับสำนักสถาบัน ซึ่งผลการดำเนินการส่วนหนึ่งมาจากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากการปฏิบัติของบุคลากรทั้งสิ้น

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ ซึ่งมีบุคลากรหลายประเภทปฏิบัติงานอยู่ด้วยกัน ประกอบด้วย ข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย สาย ข และสาย ค ซึ่งบุคลากรทั้งหลายเหล่านี้ถือว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนให้หน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ซึ่งมีหน้าที่และพันธกิจ 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้าน

การวิจัย ด้านการบริการวิชาการและด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการว่าการที่บุคลากรในหน่วยงานจะมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ได้ดี หน่วยงานจะต้องมีบรรยากาศองค์กรเป็นอย่างไร เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำผลงานวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการจัดบรรยากาศองค์กรให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าหน่วยงาน และบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการที่ปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 354 คน (ข้อมูล ณ ตุลาคม 2556) โดยทำการเก็บข้อมูลการศึกษาในเดือน พฤษภาคม 2557 – มิถุนายน 2557จำนวน 3,000 คน การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างตาม ตามวิธีของ Wanlop จำนวน 354 คน โดยทำการส่งแบบสอบถามไปให้กลับกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้คำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ เพื่อเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละโดยแบ่งตามปัจจัย ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและหน่วยงานต้นสังกัด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ 6 ด้าน ได้แก่ มีความสามารถ มีความเป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต้องการสัมฤทธิ์ผล มีวินัยในตนเอง มีการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจนโดยการสร้างแบบสอบถาม Likert's Scale เป็นมาตรวัด โดยมีการให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 คือ น้อยที่สุด ถึง 5 คือมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การของหน่วยงาน ใน 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านการให้รางวัล ด้านความขัดแย้งและการยินยอมให้มีความขัดแย้งและด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร โดยการสร้างแบบสอบถาม Likert's Scale เป็นมาตรวัด โดยมีการให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแก่บุคลากรเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าสถิติร้อยละ(Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบ (t – test) การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการในภาพรวม

(n=354)

พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. มีความสามารถ	4.00	.492	มาก
2. มีความเป็นระเบียบ	3.86	.341	มาก
3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	3.94	.401	มาก
4 .ต้องการสัมฤทธิ์ผล	4.17	.370	มาก
5. มีวินัยในตนเอง	4.19	.368	มาก
6. มีการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจน	4.04	.414	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.03	0.318	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.03, S.D.=.318) โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$=4.19, S.D.=.368) รองลงมา คือพฤติกรรมการต้องการผลสัมฤทธิ์ผล อยู่ในระดับมาก($\bar{x}$=4.17, S.D.= .370) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น โดยอยู่ในระดับมาก คือมีความเป็นระเบียบ ($\bar{x}$=3.86, S.D.=.341)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การโดยภาพรวม

(n=354)

บรรยากาศองค์การโดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านโครงสร้างองค์การ	3.77	.537	มาก
2. ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน	3.83	.313	มาก
3. ด้านการให้รางวัล	3.59	.617	มาก
4. ด้านความขัดแย้งและการยินยอมให้มีความขัดแย้ง	3.68	.516	มาก
5. ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ	3.72	.402	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.72	.406	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศในองค์การในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.72, S.D.=.406) โดยเฉพาะด้านบรรยากาศองค์การด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$=3.8, S.D.=.313) รองลงมาคือบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.77, S.D.=.537) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น โดยอยู่ในระดับปานกลาง คือ บรรยากาศองค์การด้านการให้รางวัล($\bar{x}$=3.59, S.D.=617)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ จำแนกตามเพศ

(n=354)

พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่	เพศ	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	SD	t	P - value
1. ความสามารถ	ชาย	72	4.05	.552	1.005	.315
	หญิง	282	3.99	.476		
2. ความเป็นระเบียบ	ชาย	72	3.89	.293	.759	.448
	หญิง	282	3.85	.353		
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	ชาย	72	4.02	.378	1.755	.080
	หญิง	282	3.92	.406		
4. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล	ชาย	72	4.23	.391	1.369	.172
	หญิง	282	4.16	.365		
5. มีวินัยในตนเอง	ชาย	72	4.24	.396	1.372	.171
	หญิง	282	4.18	.361		
6. มีการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจน	ชาย	72	4.16	.385	2.702	.007*
	หญิง	282	4.01	.417		
ในภาพรวม	ชาย	72	4.10	.335	1.880	.061
	หญิง	282	4.02	.312		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวม บุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บุคลากรสายสนับและช่วยวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้านความสามารถ ความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล และความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน (P=.315, .448, .080, .171และ .172 ตามลำดับ) แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้านการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = .007) โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = 4.16) สูงกว่าเพศหญิง ($\bar{x}$ = 4.01)

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ

(n=354)

	บรรยากาศองค์การ	
	r	P-value
พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่	.663	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ พบว่า บรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r=.663) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.64 มีอายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 39.83 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 55.08 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.40 มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1-5 ปี ร้อยละ 37.01 และสังกัดคณะเกษตร กำแพงแสน คิดเป็นร้อยละ 25.71

การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ 6 ด้าน ได้แก่ มีความสามารถ มีความเป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต้องการสัมฤทธิ์ผล มีวินัยในตนเอง และมีการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมและวิเคราะห์รายด้านในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.03, S.D.=.318) โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$=4.19, S.D.=.368) รองลงมา คือพฤติกรรมการต้องการผลสัมฤทธิ์ผล อยู่ในระดับมาก($\bar{x}$=4.17, S.D.= .370) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น โดยอยู่ในระดับมาก คือการมีความระเบียบ ($\bar{x}$=3.86, S.D.=.341)

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ต่อบรรยากาศองค์การของหน่วยงาน5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านการให้รางวัล ด้านความขัดแย้งและการยินยอมให้มีความขัดแย้ง และด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมและวิเคราะห์แต่ละด้านในภาพรวมของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศในองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.72, S.D.=.406) โดยเฉพาะด้านบรรยากาศองค์การด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก($\bar{x}$ =3.8, S.D.=.313) รองลงมาคือบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.77, S.D.=.537) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น โดยอยู่ในระดับปานกลาง คือ บรรยากาศองค์การด้านการให้รางวัล($\bar{x}$ =3.59, S.D.=617)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุน และช่วยวิชาการจำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล ใช้สถิติ t – test กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยไว้ที่ระดับ .05 และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)ในภาพรวม บุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้านความสามารถ ความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล และความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน (P=.315, .448, .080, .171 และ .172 ตามลำดับ) แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้านการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติงานที่ชัดเจนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P = .007) โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = 4.16)สูงกว่าเพศหญิง ($\bar{x}$ = 4.01)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ ใช้สถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยไว้ที่ระดับ .05

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การกับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ พบว่า บรรยากาศองค์การด้านโครงสร้างองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r=.663) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการศึกษาพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการนั้น ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีปัจจัยส่วนบุคคลเป็นไปตามสมมติฐานทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยด้านอายุที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ พฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของบุคลากรที่อยู่ในกลุ่มอายุเกิน 55 ปีขึ้นไปในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบุคลากรที่อายุต่ำกว่า 55 ปี อาจเป็นไปได้ว่า บุคลากรที่มีอายุเกิน 55 ปีขึ้นไปนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับหัวหน้างาน หรือผู้บริหารของหน่วยงาน ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุต่ำกว่า 55 ปี ซึ่งอาจจะเป็นบุคลากรที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารควรมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ในเรื่องของการเติบโตในสายวิชาชีพของตนเอง เช่นการส่งเข้ารับการอบรมในหลักสูตรของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เพื่อรองรับงานบริหารในอนาคต ทดแทนบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการต่อไป หรือการนำพฤติกรรมด้านสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ทุกด้านไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีตัวชี้วัดผลงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานของบุคลากรมากขึ้น สร้างค่านิยมให้กับองค์กร

2. บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสำนึกรับผิดชอบ ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการนั้น จากการศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสำนึกรับผิดชอบ ของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการชัดเจน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศองค์การให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีโครงสร้างการบังคับบัญชาที่ชัดเจน บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในหน่วยงานมีภาระงานที่ชัดเจน การมีกฎระเบียบเพื่อการกำกับควบคุมภายใน การให้การสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาในสายอาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการให้รางวัลแก่บุคลากรอย่างเป็นธรรม และการสร้างบรรยากาศการทำงานให้มีความขัดแย้งน้อยที่สุด เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงาน มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ สร้างความสามัคคีร่วมแรง ร่วมใจให้เกิดขึ้น ซึ่งทั้งนี้ก็คือการนำหลัก

ธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานของหัวหน้าหน่วยงานนั่นเอง

บรรณานุกรม

ชนินทร์ จักรภาพโยธิน. 2554. **ความคิดเห็นของบุคลากรด้านการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล** วิทยาเขตศาลายา. วารสารวิทยบริการ ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 กันยายน- ธันวาคม 2554.

นพพร นาคแสง.2555. **ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

นิภา แก้วศรีงาม. 2527. **จิตวิทยาองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุษยมาศ แสงเงิน.2555. **วัฒนธรรมองค์กรการทำงานของส่วนราชการไทย**. (ออนไลน์). เข้าถึงจากwww.gotoknow.org/blogs/books/.../bussas. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2557.

วิภาส ทองสุทธิ์. ชื่อเรื่อง, การบริหารจัดการที่ดี = Good governance /วิภาส ทองสุทธิ์. ชื่อเรื่องที่แตกต่าง, Good governance. พิมพลักษณ์, กรุงเทพฯ : อินทภาษ, 2551

โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

Relationship Model between School Administrators' Leadership and Teachers' Working Life Quality of Primary Schools under Chiangmai Primary Educational Service Area Office 4

วรางคณา ศิริวัย , ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ , โอฬาร กาญจนากาศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 2)เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 3)เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 และ 4)เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 86 โรงเรียนผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครู จำนวน 516 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1.ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ค่าระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

น้อย ได้ดังนี้ ด้านการเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ ด้านการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงานและด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจ ตามลำดับ

2.คุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ค่าระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การพัฒนาความสามารถของบุคคลด้านประชาธิปไตยในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในองค์การ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพ และด้านการได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม

3. โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับมาก (r = .753)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ การบำรุงขวัญและกำลังใจ การเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ และการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน

4.โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 795.184 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโมเดลค่าเท่ากับ .81 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ :โมเดลความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำ, คุณภาพชีวิตการปฏิบัติงาน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the school administrators' leadership of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, 2) to study the teachers' working life quality of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, 3) to study the relationship between school administrators' leadership and teachers' working life quality of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, and 4) to validate the relationship model between school administrators' leadership and teachers' working life quality of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office

4. The samples selected, a stratified random sampling method, were 86 primary schools, 516 executives and teachers of schools under Primary Educational Service Area Office 4. The research instrument was questionnaire. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Correlation coefficient of Pearson and confirmatory factor analysis.

The results revealed that:

1. The school administrators' leadership of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 in the overall view was at a high level. When considering each aspect, all aspects were at the high levels. The consecutive were a role model, working behavior, and work motivation respectively.

2. Teachers' working life quality of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, in overall view, the quality of life was at a high level. And when considering each of six aspects, five aspects of teachers' working life quality were at the high levels, only one aspect found at moderate level. The consecutive were capacity development, democratic in working, participative in organization, safety environment and healthy, advancement and security, and fair wages.

3. Relationship between school administrators' leadership and teachers' working life quality of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 was positively correlated and was at a high level (r = .753) with statistically significant at .01 level.

4. The relationship model between school administrators' leadership and teachers' working life quality of primary schools was fit well to the empirical data, it was indicated by the value of Chi-square = 795.184 and the correlation coefficient of school administrators' leadership and teachers' working life quality was equal to 0.81 with statistically significant at .01 level.

Keywords: relationship model, leadership, quality of life, performance, primary school.

บทนำ

จากการวิเคราะห์ทุนเพื่อพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549–2554) เน้นการพัฒนาคน โดยสร้างความสมดุลระหว่างทุน 3 ทุน คือ ทุนเศรษฐกิจทุนสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน(แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10,หน้า 153-157) และการวิเคราะห์ทุนของประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) มุ่งเน้นความเชื่อมโยงระหว่างทุน 6 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความท้าทายและโอกาส ของเศรษฐกิจไทยที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ของโลก และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกใน 20 ปี ข้างหน้า (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11, หน้า ฉ-ซ) ยิ่งกว่านั้นใน ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) หรืออีก 3 ปี ข้างหน้า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และสนับสนุนกันใน 3 เสาหลัก(ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ ,2556,หน้า 4) เมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11(พ.ศ. 2555 – 2559) ดังกล่าวข้างต้น ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ให้คนทำงานในประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขในขณะเดียวกันคนทำงานในประเทศไทย ก็ต้องเผชิญกับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community:AEC) ดังนั้น องค์ความรู้และข้อมูลด้านสถานการณ์คุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงานในประเทศไทย จึงมีความสำคัญต่อ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรและการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว

เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้ประชากรของชาติมีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่มในตนและมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับชาวโลกทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ,2551,หน้า 2) การบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้บริหารการศึกษา หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงจะจัดและบริหารการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาความคิดอ่านริเริ่มสร้างสรรค์และนำสู่การปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างได้ผล(ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2539; อัญชลี เหลืองอ่อน, 2540; สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2541; เกียรติกำจร กุศล,2543; ธีระ รุญเจริญ, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นการกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียนและชุมชนส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการบริหารงานมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำมีความสามารถ มีทักษะและมี

ความเป็นมืออาชีพมากขึ้น(เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2540; วิโรจน์ สารรัตนะและสัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2545; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544) ดังนั้นภาวะผู้นำสามารถสร้างให้เกิดการปฏิบัติงานต่างกัน ถึงแม้จะไม่เสมอไปในทำนองเดียวกันผู้นำต้องสามารถดำรงสภาพการทำงานของพนักงานให้มั่นคงโดยการสนองตอบ ต่อความต้องการส่วนบุคคลให้เขาได้ความพึงพอใจ เพื่อที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายทั้งส่วนตัวเอง แต่ละบุคคลและให้องค์การไปสู่เป้าหมายด้วยเช่นกัน (Steers,1991, pp.374-375) เนื่องจากการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน เป็นการสนับสนุน ความร่วมมือ การส่งเสริมเป้าหมาย การสร้างความไว้วางใจโดยการกระจายอำนาจ การให้ทางเลือก การมอบหมายภารกิจสำคัญ การพัฒนาขีดความสามารถ เมื่อผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่น่ายกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ จะทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานกัน ผู้ร่วมงานจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำ โดยการแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่สอดคล้องกับคุณค่า ก่อให้เกิดความสำเร็จเกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการบำรุงขวัญกำลังใจทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเป็นสิ่งผู้นำควรดำเนินการให้เกิดขึ้นในบุคคลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยมีสิ่งจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมในการทำงานที่ดีขึ้นได้ มีส่วนร่วมในการทำงานให้สำเร็จเสมอ (Kouzes และ Posner (1995; เนตร์พัณณา ยาวิราช,2549,หน้า 49)

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ แนวทางยุทธศาสตร์การบริหารการยกระดับมาตรฐานการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอหางดง อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่วาง และอำเภอ ดอยหล่อ มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ระดับ คือระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 4-5ปี ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จากประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจของผู้รับบริการรวมถึงจากสรุปรายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหาร จัดการตามกลยุทธ์และการถอดบทเรียน ที่พบว่า ปัญหาความเสื่อมถอยทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการสอนของครู คุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา และโดยเฉพาะด้านผลการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนที่ด้อยคุณภาพลง มักเป็นที่กล่าวโทษกันว่ามาจากความไม่เอาใจใส่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือความไม่มีคุณภาพของครู ซึ่งอาจเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าว แต่ก็ไม่ใช่เหตุผลโดยตรงเนื่องจาก จะเห็นว่าการที่ครูต้องละเลยการสอนขาดความเอาใจใส่นักเรียน จัดการเรียน

การสอนได้ไม่เต็มที่ ล้วนแล้วแต่มีปัจจัยอื่นสนับสนุนให้ครูประพฤติเช่นนั้น ปัจจัยสำคัญที่เห็นได้ชัด คือ การต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพตัวเองและครอบครัวในสภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง ลำพังรายได้อันน้อยนิดแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจเพียงพอต่อรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในแต่ละเดือน การขาดขวัญกำลังใจไม่ได้รับการยกย่องและไม่ได้รับการยอมรับสวัสดิการที่ได้รับไม่เพียงพอ หากสามารถทำให้ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ย่อมส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานของครูดีขึ้นด้วย เมื่อครูทำงานตามหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องพะวงกับปัญหาส่วนตัว ผลดีที่จะเกิดขึ้นโดยตรง คือ สถานศึกษาจะมีบุคลากรที่มีคุณภาพและสามารถสร้างสรรค์งานให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพเช่นกัน (พงศ์พันธุ์ ไชยวัณณ์,2553; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4,2553ก,2553ข,2555ก,2555ข; เบญจมาภรณ์ พัฒนพงศา,2553, บทคัดย่อ) ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมจะเป็นเงื่อนไขเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลปรารถนาที่จะทำงานถ้าหากได้รับค่าจ้างในอัตราสูง ซึ่งสภาพแวดล้อมดีที่จะส่งเสริมสุขภาพ ให้แก่บุคลากรในองค์การ มีสภาพแวดล้อมที่ดี ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในองค์การ จัดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้ประโยชน์ และพัฒนาทักษะความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีความสุข และต้องการอยู่ในองค์การ และพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้า ให้โอกาสแก่ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาทักษะและความสามารถในแขนงของตน ซึ่งองค์การควรให้ความสำคัญต่องานที่ผู้ปฏิบัติได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การขยายความสามารถ การนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ มาใช้ รวมทั้งการพัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงานให้ก้าวหน้าตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ซึ่งทางฝ่ายบริหารองค์การได้ยอมรับและเปิดโอกาสให้พนักงานขององค์การมีส่วนร่วมได้ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับบุคคลในองค์การทุกๆคนในการทำงานร่วมกันอย่างเสมอหน้ากัน ไม่ว่าจะอยู่ระดับใดขององค์การ เพราะถือว่าทุกคน คือองค์ประกอบของความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ (วิชัย จันทวงศ์,2547,หน้า 7-12,หน้า 75) นอกจากนี้จากผลการศึกษาปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษาของ พศิน แตงจวง และคณะ (2551,หน้า18-20) พบว่าเกิดจากระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ขาดเอกภาพอย่างแท้จริงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครู ปัญหาต่างๆเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การพัฒนาของโรงเรียนอาจเกิดปัญหาอยู่บ้างทั้งนี้ก็เกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่จะต้องปรับเปลี่ยนตนเองอยู่เสมอให้เป็นไปตามกระแสวัฒนธรรม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ไม่มั่นคง ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญและ

ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานของครูจะดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับรูปแบบความสัมพันธ์ (relationship model)ในการนำและการใช้ภาวะผู้นำเพื่อเป็นแรงดลใจให้ครูมีความคิดริเริ่มและพัฒนาศักยภาพของตนในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เพราะคุณภาพชีวิตเป็นพื้นฐานศักยภาพของมนุษย์ การที่ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้นเช่นกันและเพื่อให้ทราบข้อค้นพบเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 อีกทั้งเพื่อเป็นข้อมูลแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2.เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

3.เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

4.เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปได้จากแนวคิดของ Kouzes และ Posner (1995) ได้ดังนี้

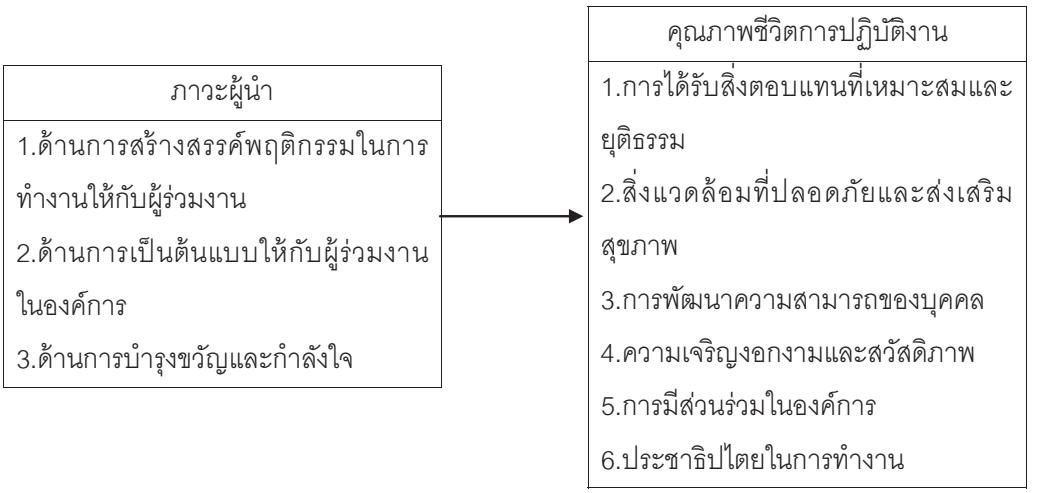

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประชากร คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 108 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอสันป่าตอง อำเภอหางดง อำเภอสารภี อำเภอแม่วางและอำเภอดอยหล่อ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกนและ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 86 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครู 4 คน รวมโรงเรียนละ 6 คน ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 516 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 162 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

ผลการวิจัย

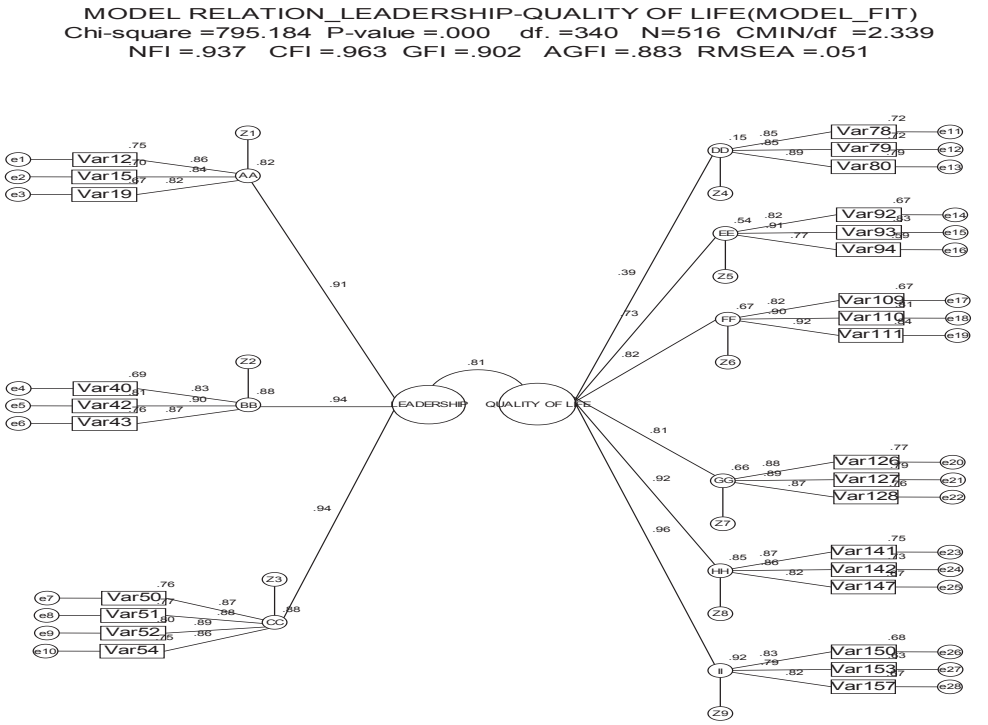

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24) แบ่งเป็น

1.1 การเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26)

1.2 การสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.25)

1.3 การบำรุงขวัญและกำลังใจ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21)

2.คุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยรวมคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93) แบ่งเป็น

2.1 การพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11)

2.2 ประชาธิปไตยในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11)

2.3 การมีส่วนร่วมในองค์การ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.06)

2.4 สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93)

2.4 ความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91)

2.6 การได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.35)

3.ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับมาก (r_{xy} = .753) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

3.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครู คือ

- ด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจ (r_{xy} = .737)
- ด้านการเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ (r_{xy} = .718)
- ด้านการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน (r_{xy} = .703)

3.2 ด้านคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ

- ด้านประชาธิปไตยในการทำงาน (r_{xy} = .775)
- ด้านการมีส่วนร่วมในองค์การ (r_{xy} = .722)
- ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (r_{xy} = .694)
- ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิการ (r_{xy} = .666)
- ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (r_{xy} = .616) และ
- ด้านการได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม(r_{xy} = .299) อยู่ในระดับต่ำ

4.โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square เท่ากับ 795.184 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโมเดลมีค่าเท่ากับ .81 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 และสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.จากการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ค่าระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีความสามารถในการชักจูงหรือโน้มน้าวผู้อื่นให้ค้นหาหนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการหลอมรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย เพื่อที่จะเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ระบบที่ทำให้ครูและนักเรียนได้เรียนอย่างดีที่สุด เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง การให้ทางเลือก การมอบหมายภารกิจสำคัญ การพัฒนาขีดความสามารถ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้อำนาจในการสร้างสรรค์คุณภาพที่ดีที่สุดให้กับโรงเรียน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูเป็นไป ด้วยความเต็มใจ มีความศรัทธาเชื่อใจไว้วางใจกัน และมีความพึงพอใจในงานเพื่อความสำเร็จที่ดี ของนักเรียน สอดคล้องกับวิชัย จันทวงศ์(2547,หน้า 144-146) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุขสันต์ จันลาวงศ์(2552,หน้า 89-92) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำในด้านคุณลักษณะ ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสามขนาด มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของความขยันกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเต็มใจและเสียสละในการทำงานเพื่อความก้าวหน้าของสถานศึกษาที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำของ Bass และ Avolio (1990) ที่เสนอว่าบุคคลที่มีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่น่า ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานร่วมกัน ผู้ร่วมงานจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kouzes และ Posner (1995)ที่กล่าวผู้บริหารเป็นผู้สร้างตัวอย่างโดยการแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่สอดคล้องกับคุณค่า ก่อให้เกิดความสำเร็จ เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin(1992) ที่กล่าวว่า ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเอง

ให้เป็นผู้นำในการบริหารองค์การ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหน้าที่บริหารงานตามภารกิจขององค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 3.93) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ค่าระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตภายใต้สุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความเข้าใจว่าคุณภาพชีวิตเป็นกลไกทางสังคมที่มนุษย์กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะส่งผลให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ตามองค์ประกอบการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ สอดคล้องกับเชษฐา ไชยเดช (2550,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในสถานศึกษาคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนิตพร บุญหนัก(2553,บทคัดย่อ)ได้ศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี อยู่ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก

3.จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับมาก (r_{xy} = .753) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ได้ใช้ความสามารถในการชักจูงหรือโน้มน้าวผู้อื่นให้ค้นหาหนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการหลอมรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ยังมีความโดดเด่นในด้านการเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

เป็นที่น่ายกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ ทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อได้ทำงานร่วมกัน ผู้ร่วมงานจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำ ต้องการเลียนแบบผู้นำ สอดคล้องกับทิวาภรณ์ มุทะจันทร์ (2550,หน้า120-121)ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญของครูในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ของแบบภาวะผู้นำกับขวัญของครูในภาพรวม และ ความสัมพันธ์ของแบบภาวะผู้นำกับขวัญของครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อยู่ในระดับสูงทางบวก สอดคล้องกับสิริน ใจหาญ (2550,หน้า 98-99) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ บรรยากาศองค์การ ความยุติธรรมในองค์การ และความพึงพอใจการทำงาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานระดับต้นกับความพึงพอใจในการทำงานพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้างานระดับต้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .422

4.ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในโมเดลค่าเท่ากับ .81 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกองค์กรมีความสำคัญเป็นอย่างสูงที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งผู้นำต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริม สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างให้เกิดคุณภาพและความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อีกทั้งภาวะผู้นำเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลผลักดันให้ผู้ร่วมงานในองค์กรมีความสามารถสูงขึ้น สอดคล้องกับ ธีรดา สืบวงษ์ชัย(2553,หน้า 85-88) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสุกัญญา พันธ์ธงไชย(2554,หน้า 70-71) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะใน การปฏิบัติงาน

ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำทั้งสามด้านให้สูงขึ้นซึ่งประกอบด้วยด้านการเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ ด้านการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน และด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำในการบริหารองค์การ

1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูทั้ง 6 ด้านให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการได้รับสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ที่ควรได้รับการปรับปรุงและส่งเสริมให้ส่งผลต่อครูโดยตรง เช่น การจัดสรรสวัสดิการเกี่ยวกับค่าเช่าที่พัก/การการเช่าซื้อบ้าน เบี้ยเลี้ยงการเดินทางไปราชการที่เหมาะสม รวมทั้งค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่นที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1.ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรกับสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาของหน่วยงานอื่นๆในกระทรวงศึกษาธิการ

2.ควรจะมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้เครื่องมือหลายๆรูปแบบ ซึ่งอาจจะพบปัจจัยใหม่ๆเพิ่มขึ้น และได้ข้อมูลเชิงลึกมากกว่าเดิม

3.ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับ ต่าง ๆ ในหน่วยงานต้นสังกัดที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

เกียรติกำจร กุศล. (2543). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะความเป็นผู้นำของคณบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เชษฐา ไชยเดช. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในสถานศึกษาคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.**

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2539). "ผู้นำคลื่นลูกใหม่ของภาครัฐ". **วารสารข้าราชการ**. 41 (5): 9-16.

ทิวาภรณ์ มุทะจันทร์. (2550). **ความสัมพันธ์ของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญของครูในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธีรดา สืบวงษ์ชัย. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธีระ รุญเจริญ. (2545). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

นิตพร บุญหนัก. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต,คณะศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

เบญจมาภรณ์ พัฒนพงศา. (2553). **การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีงบประมาณ 2551**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พงศ์พันธุ์ ไชยวัณณ์. (2553). **รายงานผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการให้บริการทางการศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีงบประมาณ 2553**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.

พศิน แตงจวงและคณะ.(2551). **การเสนอแนะนโยบายการลดปัญหาความยากจนโดยการยกระดับคุณภาพการศึกษา**. รายงานวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสภาวิจัยแห่งชาติ

วิชัย จันทวงศ์. (2547). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา**

กรุงเทพมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544). **โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริการการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษราพิพัฒน์ จำกัด.

วิโรจน์ สารรัตนะ และ สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2545). **ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาผลการวิจัยเพื่อการวิพากษ์**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนทิพยวิสุทธิ์.

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิตและคณะ. (2556). **คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุข**. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2541). **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.

สิริน ใจหาญ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ บรรยากาศองค์การ ความยุติธรรมในองค์การและความพึงพอใจการทำงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม,บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุกัญญา พันธ์ธงไชย. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุขสันต์ จันลาวงศ์. (2552). **การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

_____. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**

พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อัญชลี เหลืองอ่อน. (2540). **การศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bass, B. M. and B. J. Avolio. (1990). "The Implications of Transactional and Transformational Leadership for Individual, Team, and Organizational Development". **Research in Organizational Change and Development**. 4: 231-272.

Dubrin, A. J. (1992). **Human Relations A Job Oriented Approach**. 5th ed. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.

Kouzes, J. M. and B. Z. Posner. (1995). **The Leadership Challenge: "How to Get Extraordinary Things Done in Organization"**. San Francisco: Jossey-Bass.

Steers, R. M. (1991). **Introduction to Organizational Behavior**. 4th ed. New York: Harper Collins Publishers Inc.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

A People's Participation in Mangrove Conservation of Bangyaphrak Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province

สุนทรี จินดาสอน , จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson product-moment correlation coefficient) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการมากที่สุด รองลงมา คือ ขั้นริเริ่มโครงการ ขั้นวางแผน และขั้นประเมินผล สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วน เพศ อายุ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, อนุรักษ์ป่าชายเลน, จังหวัดสมุทรสาคร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The purpose of this study were: 1) to study the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, 2) to study the relate factor of people participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province. The sampling was the people in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province amount 400 people, the tools were questionnaire, depth interview, the analysis statistic was percentage, mean and standard deviation, the hypothesis testing by Pearson product-moment correlation coefficient, and significant defined at .05

The finding indicated that people participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, was in medium level; the most participation in procedure process, then was beginning, planning, and project assessment. The hypothesis testing found that an education level, occupation, family income, living period, social member, and conservation of Mangrove Forest Resources knowledge were related to the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province, but gender, age and perception of Mangrove Forest Resources conservation were not related to the participation of the conservation of Mangrove Forest Resources in Bangyaphraek Sub District, Muang District, Samutsakhon Province.

Keywords: Participation, Mangrove Conservation, Samut Sakhon Province

บทนำ

ป่าชายเลนนั้นนับว่าเป็นพื้นดินที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างมากต่อระบบนิเวศชายฝั่งทั้งการเป็นแหล่งอาหารและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิด เป็นฉากกำบังคลื่นลมและพายุซึ่งช่วยลดความรุนแรงของคลื่นลม ปกป้องการกัดเซาะชายฝั่ง และช่วยดักจับตะกอนด้วย นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าต่อมนุษย์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งด้านการประมงและการทำไม้ป่าชายเลนเพื่อเผาถ่าน ป่าชายเลนจึงมีความสำคัญต่อท้องถิ่นและชุมชน ปัจจุบันป่าชายเลนได้มีการเปลี่ยนแปลงและมีการใช้ประโยชน์จาก

กิจกรรมต่างๆ มาโดยตลอด ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลง เนื่องจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนากุ้ง การทำนาเกลือ การขยายตัวของเขตเมือง การท่องเที่ยวและการอุตสาหกรรม จนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบันนั้นมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างรุนแรงดังจะเห็นได้จากสถิติ โดยการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนของกรมป่าไม้ พบว่าในปี ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมายังคงมีการบุกรุกพื้นที่และลักลอบตัดไม้ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปี พ.ศ. 2547-2554 พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยถูกบุกรุกรวม 6,272 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2554) ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ จากการบุกรุก และป่าชายเลนที่น่าเป็นกังวลหนึ่งแห่งจากหลายๆ แห่งทั่วประเทศ คือ ป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการพัฒนารวดเร็วมาก อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่รองรับความเจริญและการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมและชุมชนมีอัตราการขยายตัวที่สูงมาก มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก

และหากพิจารณาถึงพื้นที่ ตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาครนั้น พบว่า มีการแปรสภาพพื้นที่จากป่าชายเลน เป็นบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ นากุ้ง นาเกลือ พื้นที่ชุมชน และอุตสาหกรรม ทำให้แนวการป้องกันตามธรรมชาติของระบบนิเวศชายฝั่งสูญเสียไป ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นำป่าชายเลนมาใช้ในการทำมาหากิน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา และเหตุการณ์ดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งทะเล กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการและฉะเชิงเทราที่พบว่า ปัจจุบันได้เกิดปัญหาดินพังต้องย้ายบ้าน ทำให้ไม่มีที่ทำกินได้และยังพบว่า พื้นที่บริเวณตำบลบางหญ้าแพรกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีอัตราเฉลี่ยการกัดเซาะรุนแรงมากกว่า 10 เมตร/ปี อันเกิดจากการที่ป่าชายเลนถูกแปรสภาพมาเป็นวังกุ้งหรือนาเกลือ(ณิฏฐารัตน์ ปภาวสิทธิ์ และคณะ, 2549) และเนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดการดูแลและการได้รับความรู้อย่างแท้จริง ซึ่งการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน ด้วยวิธีการให้ความรู้ ที่จะก่อให้เกิดจิตสำนึกและเห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน (อุดม เชยกีวงศ์, 2555) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

ระบบการจัดการทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือได้ว่าเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลซึ่งการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีแนวคิดว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะนำไปสู่กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้นโดยเน้นถึงความสำคัญที่จะให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุรสีห์ โกศลนาวิน, 2547)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงส่งผลให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อันสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และนำไปสู่การฟื้นฟูป่าชายเลนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านซินเสีย หมู่ที่2 บ้านกำพร้า หมู่ที่ 3 บ้านโกรกกรากใน หมู่ที่ 4 บ้านบางหญ้าแพรก หมู่ที่ 5 บ้านหัวโพง หมู่ที่ 6 บ้านนาเกลือมณีรัตน์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรได้มาจากสูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรแต่ประชากรไม่มากโดยจากการศึกษาข้อมูลจำนวนประชากรจำนวน 6 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 23,827 คน จึงนำข้อมูลมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยแล้ว ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน จำนวน 8-10 ราย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานชมรมหรือกลุ่มทางสังคม ปราชญ์ชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดและคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α-Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟ่าที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ (Cronbach. 1970: 161) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.920 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลวิธีการแจกแบบสอบถามคือผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อยู่ในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านซินเสีย หมู่ที่ 2 บ้านกำพร้า หมู่ที่ 3 บ้านโกรกกรากใน หมู่ที่ 4 บ้านบางหญ้าแพรก หมู่ที่ 5 บ้านหัวโพง หมู่ที่ 6 บ้านนาเกลือมณีรัตน์ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies) คิดเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยแบ่งออกตามหมู่บ้าน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างไปทำการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านบุคคล

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ของครัวเรือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลนโดยการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่น การปลูกป่าชายเลน การปล่อยสัตว์น้ำ เป็นต้น และมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่า ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการและขั้นวางแผน สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษา พบว่า มีทั้งเป็นไปตามสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตารางที่ 1 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

(n = 400)

ความสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน	
	r	P
เพศ	.067	.182
อายุ	.036	.467
ระดับการศึกษา	.252	.000*
อาชีพ	.143	.004*
รายได้ของครัวเรือน	.206	.000*
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	.133	.008*
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	.407	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ และ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

(n = 400)

ความสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน	
	r	P
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน	.053	.295
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน	.801	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนใน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มี

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร" พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ของครัวเรือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน สำหรับด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลนโดยการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนนั้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับคนในพื้นที่ได้รับรู้ ผ่านเอกสารแผ่นพับ ใบปลิว ป้ายโฆษณา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ อ่อนวงศ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง เนื่องจากรู้วิธีการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและยาวนานที่สุด ในส่วนของความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนท้องถิ่นนั้นอยู่ในระดับสูง

ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พบว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในโครงการในการประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมชี้แจงปัญหาต่างๆ ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และมีส่วนในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรวีวรรณ เตชะสุวรรณวงศ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้จากการผลการศึกษาความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ยังพบว่าแม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่การอนุรักษ์ป่าชายเลนยังไม่

ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจัง เนื่องจากประชาชนบางกลุ่มต้องทำงานจึงไม่เวลามาเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การดำเนินงานจึงควรมีการจัดตัวแทนของแต่ละครัวเรือนเข้ามาร่วมประชุมเพื่อได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานเป็นระยะๆ

สำหรับแนวทางที่สำคัญเพื่อให้การอนุรักษ์ป่าชายเลนของตำบลบางหญ้าแพรกมีความยั่งยืน คือการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนรู้ถึงประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของป่าชายเลนว่าป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารจะมีผลกับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก การที่ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานจากผู้นำชุมชน จะทำให้ประชาชนนั้นปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การได้รับการยอมรับจากสังคม การมีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากป่าชายเลน ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อมาสนับสนุนการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น ในการปลูกป่าขยายพื้นที่ออกไปอีกด้านนอกเนื่องจากตอนนี้ทางชายฝั่งเริ่มพังเข้ามาเรื่อยๆ ต้องการให้มีการนำชุมชนไปดูศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นที่มีแบบอย่างที่ดี ที่มีการอนุรักษ์ที่ดี และเป็นชุมชนเข้มแข็ง เพื่อมาปรับใช้ในชุมชนตนเอง ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนมากกว่าปัจจุบัน ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับป่าชายเลนให้มากกว่านี้ และให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น โครงการต่างๆของทางภาครัฐควรมีกระบวนการติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและมีการตั้งตัวชี้วัดให้ชัดเจน เพื่อได้ทำการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรมีหลายช่องทางเพื่อความสะดวก และเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ ปัจจุบันนี้ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค ซึ่งครอบคลุมเกือบจะทุกพื้นที่ ดังนั้นการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว ต้องถูกต้อง กระชับ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

2. เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีมานาน แต่ไม่ค่อยแพร่หลาย เพราะพื้นที่ป่าชายเลนมีเป็นบางจังหวัด ไม่ได้มีทุกจังหวัด ประชาชนจึงมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนน้อย ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับประชาชน ควรมุ่งเน้นไปที่พื้นที่ที่มีป่าชายเลนเป็นอันดับแรก ประชาชนที่อาศัยบริเวณป่าชายเลน ควรได้รับการถ่ายทอด

ความรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำ โดยหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับป่าชายเลน ไปให้ความรู้แก่ประชาชนเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นริเริ่มโครงการ ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ควรทำประชาพิจารณ์ก่อน เพื่อขอความคิดเห็นจากประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ตรงตามวัตถุประสงค์ ในขั้นวางแผน ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเชิญตัวแทนของประชาชนในชุมชนมาร่วมรับฟังและกำหนดนโยบายในการจัดการการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพราะคนในพื้นที่มักจะรู้ปัญหามากกว่านักวิชาการที่กำหนดนโยบายทั้งหลาย จะได้แก้ปัญหาตรงจุด ในขั้นดำเนินโครงการ ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน ควรมอบหมายภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้กับชาวบ้าน เพื่อช่วยกันรับผิดชอบ โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ และแต่ละคณะต้องมีผู้คนหลากหลาย คละเคล้ากัน เพื่อการถ่วงดุลทางความคิด และจะต้องให้บุคคลเหล่านั้นรายงานผลการดำเนินให้ทราบอย่างสม่ำเสมอ และสุดท้ายขั้นประเมินผล เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรแต่งตั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมการเป็นกรรมการดำเนินการ เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น กรรมสิทธิ์ถือครองพื้นที่ป่าชายเลน ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2554). **แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินชายฝั่งทะเล จังหวัดสมุทรสาคร**.สำนักการจัดการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑามาศ อ่อนวงศ์. (2554). **ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา : บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณิฏฐารัตน์ ปภาวสิทธิ์ และคณะ. (2549). **สถานภาพและแนวทางการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนในฝั่งตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวีวรรณ เตชะสุวรรณวงศ์. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง อโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์ภาคจังหวัดสมุทรสาคร. (2557). จำนวนประชากรตำบล**บางหญ้าแพรก ปี 2557 (Online)**. http://www.bangyaphrak.go.th/index.php?op=staticcontent&id=5998, 31 มีนาคม 2557.

สุพรรณี อิศวศิริเลิศ. (2541). "ป่าชายเลนทรัพยากรล้ำค่า". **วารสารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร**. ปีที่ 20 ฉบับที่ 3.

สุรสีห์ โกศลนาวิน. (2547). **บทบาทคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

อุดม เชยกีวงศ์. (2555). **ป่าชายเลน**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

Cronbach, Lee Joseph. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper and Row.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Influencing the Performance of Garment Industry Entrepreneurs in Bangkok Area

สุภาสินีย์ ปริญญานิพนธ์ , เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร ขอบเขตการวิจัยประกอบด้วยคุณสมบัติของทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่ ความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และผลการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานครและจดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและมีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 200 ล้านบาท มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 329 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) จากผู้ประกอบการจำนวน 5 ราย

ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัติของทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่ที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานได้แก่ ความไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย ความเหมาะสมของทรัพยากร และความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ส่วนคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ได้แก่ การมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความเข้มแข็งในการแข่งขัน และการดำเนินงานเชิงรุก

ดังนั้น การที่จะทำให้ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรภายองค์การที่มีคุณสมบัติไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่ายและมีความเหมาะสม ประกอบกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีคุณลักษณะที่มีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความเข้มแข็งในการแข่งขันและการดำเนินงานในเชิงรุก เพื่อสร้างผลกำไรและผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการอาจจะทำได้โดยการสร้างตรายี่ห้อหรือเครื่องหมายกาค้าที่เป็นของตัวเอง

คำสำคัญ : ผลการดำเนินงาน, ทรัพยากร, ผู้ประกอบการ, อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The objectives of this research were to study the factors that influence the performance of garment industry entrepreneurs in Bangkok area. The scope of the research including the attribute of resources that organization possessed, the capability of organization to utilize the resources, the characteristics of entrepreneurs and firm's performance.

This study methodology uses quantitative and qualitative research by using questionnaires as a tool in collecting data from entrepreneurs of the garment industry in Bangkok area and registered with the Department of Business Development and has total assets not more than 200 million baht. The sampling made from 329 samples by using Taro Yamane's formula and analyzed the data by multiple regression analysis technique. In the qualitative part, the individual in-depth interview is used from 5 entrepreneurs.

The results found that resource attributes organization possessed have the positive influence on performance including barriers to duplicate, the appropriateness of resources, and the capability of organization in resources utilization. Entrepreneur's characteristics that have a positive influence on firm's performance including the innovation, risk taking, competitive strength and reactive operation.

Thus the barriers to duplication and the appropriateness of organization's resources are the key factors that make the performance to achieve goal and comprised with the characteristics of entrepreneurs with new innovation, risk taking, competitive, strength and reactive operation for making profit and return on investment that the entrepreneurs can be achieved by create their own brand or trademark.

Keywords: Performance, Resources, Entrepreneurs, Garment Industry

บทนำ

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเป็นสาขาการผลิตที่สร้างรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่อันดับที่ 4 คิดเป็นมูลค่า 245 พันล้านบาท หรือร้อยละ 2.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ หากพิจารณาจากมูลค่ารวมจากการนำเข้าและส่งออกของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทยช่วงปี 2550-2554 ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าเกินดุลอย่างต่อเนื่องทุกปี เฉลี่ยราว 3,600

ล้านเหรียญสหรัฐฯ (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย, 2555)

ทั้งนี้อัตราการจ้างงานของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเริ่มมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.7 ต่อปี สืบเนื่องมาจากอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงค่อนข้างมากจากการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างแรงงานดังกล่าว

ดังนั้นองค์การจะต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองอยู่เสมอ ผู้ประกอบการจะต้องทำการศึกษาและกำหนดแนวทางเพื่อนำมาใช้ให้ทันกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่จะทำให้องค์การได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งหลายๆ หน่วยงานเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่ตัวเองมีนั่นก็คือทรัพยากร (Resources)

แม้ว่าทฤษฎีมุมมองของทรัพยากรพื้นฐาน (Resource–Based Views / RBV) จะเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมอย่างมาก แต่ RBV ถูกมองว่าขาดความสนใจหรือขาดมิติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความสามารถของผู้ประกอบการในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของการได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะในโลกที่เป็นพลวัตร แนวคิดของ Casson (2005: 331) เชื่อมโยงให้เห็นว่า RBV ก็คำนึงถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ต่างกันตรงที่ทฤษฎีผู้ประกอบการ (The Entrepreneurship Theory) จะเน้นถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการตัดสินใจและทำนายอนาคตซึ่งเป็นหลักการด้านทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีมุมมองของทรัพยากรพื้นฐาน (Resource–Based Views / RBV) และทฤษฎีผู้ประกอบการ (The Entrepreneurship Theory) ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของธุรกิจของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งถ้าได้มีการศึกษาอย่างละเอียดจะทำให้ทราบว่า จะทำให้เกิดผลการดำเนินงานดีขึ้น เช่น การออกแบบแบบใหม่ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่ามากขึ้น การทำให้ผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบยาก จำนวนพนักงานที่เหมาะสมและมีศักยภาพและสมรรถนะสูง เป็นต้น โดยผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณสมบัติของทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในองค์การที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการ

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ในการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิด ดังแสดงในภาพที่ 1

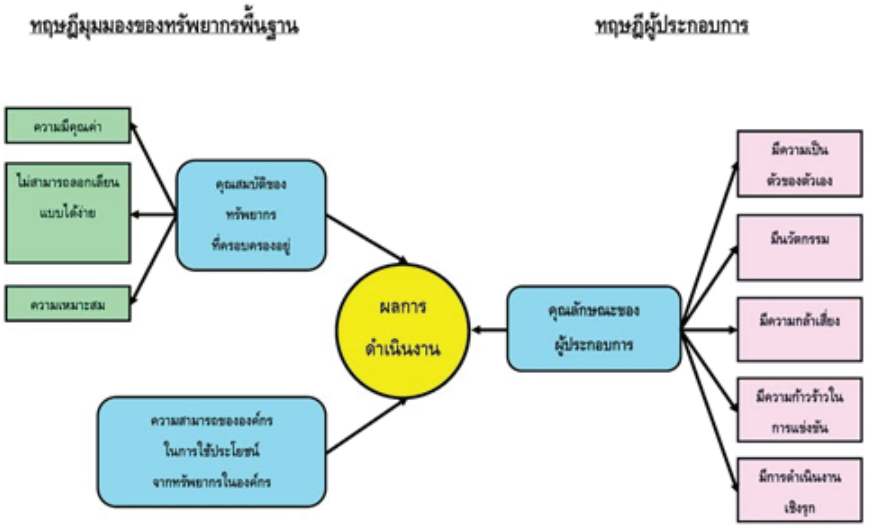

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งด้านการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นผู้ประกอบการในกลุ่มที่เป็นอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในกรุงเทพมหานครและจดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และมีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 200 ล้านบาท (วิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม) และยังดำเนินกิจการอยู่ ณ ปีพ.ศ. 2554 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,835 ราย (กระทรวงพาณิชย์,กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2554) ด้วยสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 728) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 329 ราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นผู้ประกอบการในกลุ่มที่เป็นอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในกรุงเทพมหานครและจดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และมีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 200 ล้านบาท (วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) และยังดำเนินกิจการอยู่ ณ ปีพ.ศ. 2554 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,835 ราย (ที่มา : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ด้วยสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 728) ได้จำนวน 329 ตัวอย่าง

การเก็บรวมรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามทางโทรสารจำนวน 997 ฉบับ พร้อมใบประสงค์ในกรณีที่ต้องการผลสรุปย่อการวิจัย จดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และจดหมายชี้แจงของผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย และรับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 352 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 330 ฉบับ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่คำนวณได้ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์และครบถ้วนจำนวน 330 ฉบับ นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Preliminary Data Analysis) เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงแบบแตกต่าง (Discriminant Validity) และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล ให้ตรงตามข้อกำหนดในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ คือการตรวจสอบการกระจายแบบปกติของข้อมูล (Normal Distribution) ความแปรปรวนที่สม่ำเสมอ (Constant Variance) ค่าที่ออกนอกกลุ่ม (Outliers) และความเป็นเส้นตรง (Linearity)

การเก็บรวมรวมข้อมูลคุณภาพ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่จดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

มียอดขายไม่เกิน 200 ล้านบาท/ปี และยังดำเนินกิจการอยู่ ณ ปี พ.ศ.2554 จำนวน 5 ราย ต้องเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตเครื่องแต่งกายในจังหวัดกรุงเทพมหานครและมียอดขายไม่เกิน 200 ล้านบาท/ปี ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจมาไม่น้อยกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์เอง เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด คำถามจะมีลักษณะแบบปลายเปิด และหากว่าในขณะที่สัมภาษณ์พบปรากฏการณ์หรือประเด็นปัญหาใดก็จะทำการสัมภาษณ์โดยละเอียด เพื่อให้ได้คำตอบอย่างชัดเจน ใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

2. ขั้นตอนถัดไปจึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม จัดแยกตามเนื้อหาให้เป็นระเบียบ เพื่อทำการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและทฤษฎี โดยนำมาตรวจสอบความถูกต้องและเก็บข้อมูลเสริมเพื่อให้ได้เนื้อหาที่สมบูรณ์

3. นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบและเก็บข้อมูลทั้งหมดมาทำการศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การตีความหมายของตัวแปรต่างๆ

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี ประเภทธุรกิจคือ ผู้ผลิตเครื่องนุ่งห่ม ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปมีมากที่สุด และมียอดขายรวมของปีที่ผ่านมาของธุรกิจต่ำกว่า 10 ล้านบาทมากที่สุด

ระดับความคิดเห็นของคุณสมบัติทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่ ความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งสิ้น โดยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ คุณสมบัติของทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่ด้านความเหมาะสมกับด้านความไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย และผลการดำเนินงานกับด้านความไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่ายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .763 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่ยังไม่มากถึงระดับที่จะสรุปได้ว่า องค์ประกอบทั้งสองไม่มีความแตกต่างกันในการประเมินระดับความคิดเห็น ส่วนองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความกล้าเสี่ยงกับด้านการดำเนินงานเชิงรุก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .291

3. จากผลการวิเคราะห์แบบ Stepwise พบว่า โมเดล 7 มีค่า Adjusted R Square (R^2) ดีที่สุด คือ เท่ากับ .708 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรในสมการนี้สามารถอธิบายผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 70.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

ผลการดำเนินงานขององค์การ = -1.546 + 0.393 (ความไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย) + 0.345 (การดำเนินงานเชิงรุก) + 0.190 (ความกล้าเสี่ยง) + 0.386 (ความเหมาะสม) + 0.204 (ความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในองค์การ) + 0.162 (ความเข้มแข็งในการแข่งขัน + 0.099 (นวัตกรรม)

อภิปรายผล

1. ความมีคุณค่าของทรัพยากรที่องค์การครอบครองอยู่<u>ไม่มี</u>อิทธิพลกับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในกรุงเทพมหานคร แม้ว่าด้านความมีคุณค่าของทรัพยากรนั้นเป็นสิ่งที่ดีและมีความสำคัญ แต่ความมีคุณค่าของทรัพยากรนั้นอาจไม่มีอิทธิพลกับผลการดำเนินงานในธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มที่เป็น SMEs ก็เป็นได้ เพราะว่าการสั่งซื้อที่รับมาจากลูกค้านั้น ส่วนใหญ่เป็นการสั่งซื้อที่รับผลิตตามคำสั่งของลูกค้า โดยลูกค้าเป็นผู้ว่าจ้างให้ผลิตตามแบบที่ต้องการ

2. ความไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่ายของทรัพยากรมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dierickx and Cool,1989 และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทรัพยากรที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่ายนั้น ประกอบไปด้วยประสบการณ์ในการทำงาน โดยการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ส่วนอีกอย่างก็คือ การรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า เพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจจนสร้างเป็นความภักดีต่อตราสินค้าทำให้มี

ความได้เปรียบมากกว่าคู่แข่งและไม่มีความกังวลเรื่องการถูกลอกเลียนแบบอีกต่อไป

3. ความเหมาะสมของทรัพยากรมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Grant (1991 : 128) และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในเรื่องของจำนวนพนักงานที่ต้องมีความเพียงพอต่อการผลิต รวมไปถึงหากองค์การสามารถทำให้พนักงานรู้สึกเอาใจใส่งานได้ จะทำให้ปริมาณการสูญเสียในการผลิตลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนลดลง

4. ความสามารถขององค์การในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในองค์การมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์องค์การที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด ความสามารถในการดึงสมรรถนะของพนักงานออกมา หรือการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอก็ตาม ล้วนส่งผลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานทั้งสิ้น และถ้าหากความสามารถในการใช้ประโยชน์ได้สูงกว่าคู่แข่งด้วยแล้ว ยิ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอีกด้วย

5. การมีความเป็นตัวของตัวเองของผู้ประกอบการ**ไม่มี**อิทธิพลกับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในกรุงเทพมหานคร การเป็นผู้ประกอบการมักมีความเป็นตัวของตัวเองอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าแต่ละคนจะมีมากน้อยเพียงใด ในบางครั้งอาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรืออาจขึ้นอยู่กับลูกค้าแต่ละรายด้วย

6. ผู้ประกอบการทุกคนต่างเห็นด้วยว่านวัตกรรมมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pearce และ Carland การเลือกใช้ชนิดของวัตถุดิบให้เข้ากับสภาพอากาศ สภาพสังคมหรือเข้ากับวัฒนธรรมในประเทศนั้นๆ ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน เพราะการสวมใส่เสื้อผ้าที่เข้ากับการใช้งาน สภาพอากาศ จะทำให้ลูกค้าสวมใส่แล้วรู้สึกสบายและสร้างความพึงพอใจ รวมถึงสร้างความมั่นใจอีกด้วย ส่วนในด้านเครื่องจักรหากองค์การใดมีเครื่องจักรที่ทันสมัยย่อมส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานอย่างแน่นอนเพราะช่วยให้ประหยัดแรงงานคน

7. ผู้ประกอบการต่างมองว่า การมีความกล้าเสี่ยงของผู้ประกอบการมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wiklund และ Dean (2005) ความกล้าเสี่ยงต้องอาศัยการศึกษาข้อมูล ความสามารถในการระดมทุน การกล้าคิดกล้าตัดสินใจ ผู้ประกอบการทุกคนยิ่งยืนยันว่าความกล้าเสี่ยงนั้นส่งผลที่ดีต่อผลการดำเนินงานแน่นอน

8. การมีความเข้มแข็งในการแข่งขันของผู้ประกอบการมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานผู้ประกอบการทุก

คนต่างเห็นด้วยว่าการมีความเข้มแข็งในการแข่งขันของผู้ประกอบการมีผลต่อผลการดำเนินงานขององค์การ เนื่องมาจากคุณสมบัติในการฮึดสู้กับปัญหาต่าง ๆ การมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์และระบบการผลิตเพื่อให้อยู่เหนือกว่าอุตสาหกรรมแบบเดียวกัน

9. การดำเนินงานเชิงรุกของผู้ประกอบการมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การตั้งเป้าหมายในการดำเนินงาน วางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดในอนาคตโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ แล้วนำมาเป็นข้อเสนอให้ลูกค้ามีทางเลือก เพื่อลดเวลาและขั้นตอนในการจัดหาวัตถุดิบในการผลิต โดยที่ผู้ประกอบการสามารถควบคุมและวางแผนการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อผลการดำเนินงานในด้านยอดขายให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยที่ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อผลการดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อกำหนดทิศทางของตนเองได้

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตให้ครอบคลุมไปยังอุตสาหกรรมกลุ่มอื่น และอาจใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบ Focus Group เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น

2) งานวิจัยครั้งต่อไปอาจวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจ ควรมองภาพรวมทั้งกระบวนการผลิตตั้งแต่อุตสาหกรรมการผลิตเส้นด้าย การผลิตผ้าผืน และสุดท้ายคือการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

3) ศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์จะได้ประโยชน์อย่างมากในเชิงธุรกิจ เพื่อให้เห็นภาพรวมอย่างกว้างของธุรกิจ ตลอดจนศึกษาถึงอุปสรรคและโอกาสในการทำธุรกิจ เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะและนโยบายแก่ผู้ประกอบการได้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, กระทรวงพาณิชย์. (2554). **ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2556, จาก www.dbd.go.th

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย. (2555).อ้างอิงจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2556,จาก http://www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments/วิจัย SMEs/สาขา

เผยแพร่/อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.pdf

Casson, M.C. (2005). Entrepreneurship and the Theory of the Firm. **Journal of Economic Behaviour and Organization.** 58 (2): 76-77, 331.

Dierickx, I. and Cool, K. (1989). Asset Stock Accumulation and Sustainability of Competitive Advantge.**Management Science.** 35 (12) : 1507-1508.Grant (1991 : 128)

Pearce, J.W. and Carland, J.W. (1996), Entrepreneurship and Innovation in Manufacturing Firms: An Empirical Study of Performance Implications. **Academy of EntrepreneurshipJournal**, V.1(2).

Wiklund Johan and Dean Shepherd. (2005).“Entrepreneurial Orientation and Small Business Performance: a Configurational Approach,” Journal **of Business Venturing.** 20(1) : 71 – 91 ; January, 2005.

Yamane,’ T. (1973). Statistics: **An Introductory Analysis.** (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

Evaluate the development of groundwater for agriculture in drought area Ban Had district Khon Kaen province's project

อานนท์ ผงกุลา, นิตยา เงินประเสริฐศร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง และเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบในอนาคตของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการจำนวน 20 คน และประชาชนในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ พบว่า ด้านกระบวนการที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ การอบรมสัมมนาถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง และกระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง มีการเน้นความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในจำนวนที่เท่ากันอยู่ในระดับมาก และกระบวนการที่น้อยที่สุดคือ มีการสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการ ด้านผลผลิตที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ช่วยหมู่บ้านแห้งแล้งให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ และด้านผลผลิตที่น้อยที่สุดคือจำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมาย ด้านบริบท ในส่วนของนโยบาย พบว่า ควรมีการส่งเสริมในการลดค่าไฟหรือค่าเชื้อเพลิงพลังงานเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร ควรมีนโยบายขยายการสำรวจพื้นที่นอกเขตการจ่ายน้ำของชลประทานเพื่อหาศักยภาพน้ำบาดาล และพัฒนาขึ้นมาใช้อย่างยั่งยืน และรัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญมากกว่านี้ ทั้ง[2]ในเรื่องงบประมาณที่จัดสรรมาให้ดำเนินงานการเจาะ ซึ่งในขณะนี้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ด้านปัจจัยนำเข้า ในส่วนของงบประมาณ ควรเพิ่มในส่วนของค่าติดตามในภายหลังของการส่งมอบเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ช่วยส่งเสริมชาวบ้านได้มากขึ้น ควรตั้งงบประมาณสำรวจและพัฒนาน้ำบาดาลขยายพื้นที่โครงการให้ครอบคลุมกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบในอนาคต ด้านบริบท ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงการฯ เพื่อความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ตามขนาดของพื้นที่การเกษตรของประชาชน ด้านปัจจัยนำเข้า ควรตั้งงบประมาณสำรวจและพัฒนาน้ำบาดาลขยายพื้นที่โครงการให้ครอบคลุมกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านกระบวนการ ควรสำรวจศักยภาพน้ำบาดาลในทุกพื้นที่และจัดทำแผนที่ศักยภาพน้ำบาดาลเป็นรายตำบล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการตัดสินใจพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในปริมาณที่สมดุลและเหมาะสม สำหรับด้านผลผลิตพบว่ามีความเหมาะสมตรงตามแผนงานอยู่แล้ว

คำสำคัญ: การประเมินผล, แหล่งน้ำบาดาล, การเกษตร

Abstract

This research aimed 1) to evaluate the development project of groundwater for agriculture in drought area, and 2) to suggest its model of groundwater for agriculture in drought area of Ban Had district, Khon Kaen province in the future. This research was mixed method's research. The samples were 20 project officials and 400 people in the development project of groundwater for agriculture in drought area of Ban Had district, Khon Kaen province. The instruments used for this research were questionnaire and In-depth interview, and data were analyzed by content analysis, and descriptive statistics.

The results were found that in processing way, seminar for transferring the knowledge to people in drought area and management procedure of the development project of groundwater for agriculture as the highest level, the agriculturists 'group power in the same way as a high level, and area survey before its performance as the lowest level. In output, to help villagers in drought area have sufficient water as the highest level, and to excavate the artesian well on target as the lowest level. In context, they should support to reduce the electric or fuel payment for agriculturists, and they should have policy on the area expansion outside the irrigated area for finding out the other potential groundwater resources, and develop it sustainably, and in addition, the government should provide the importance more especially budgets for drilling the groundwater resources because it was not sufficient for people. In input, the government should support the budget after consignment in order that the officials could support the villagers more. It should encourage the budget for survey and development of the groundwater in order to cover the agriculturists in the whole country. Recommendations of model in the future, in context, the suitable project should be changed to resolve the problems of people in accordance with their agricultural contexts. In input, survey budget and groundwater development should be supported to cover the agriculturist needs all over the country. In procedure, the groundwater potential should be explored in all areas and the map of groundwater potential should be made as each subdistrict to develop the suitable groundwater resources. In output, it was normally appropriate for the plan.

Keywords: evaluate, groundwater, agriculture

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกและปัจจัยภายในประเทศเช่นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการค้าและการลงทุนรูปแบบการผลิต รวมถึงพฤติกรรมการบริโภคในประเทศที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองไม่มีประสิทธิภาพและเกินศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศ ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในขณะที่ขีดความสามารถของการบริหารจัดการและเครื่องมือทางนโยบาย เช่น ฐานข้อมูลกฎระเบียบการบังคับใช้กฎหมายและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีกระแสแรงกดดันจากประชาคมโลกเกี่ยวกับพันธกรณีและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

หากพิจารณาถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตทั้งคนสัตว์พืชแล้วคงหนีไม่พ้น “น้ำ” เพราะทุกชีวิตล้วนแล้วแต่ต้องการน้ำเพื่อการดำรงชีวิตแต่หลายปีที่ผ่านมานี้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการทำลายระบบนิเวศจากที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์จนทำให้เกิดภัยธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ

แม้ว่าปัญหาการขาดน้ำในประเทศไทยจะยังพอรับมือได้แต่นั่นก็ไม่ใช่เรื่องที่จะสามารถละเลยได้ต่อไปส่งผลให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติพ.ศ. 2532 เรียกโดยย่อว่า “กทช.” มีหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผนงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆในการบริหารทรัพยากรน้ำในประเทศไทย (อรวรรณ ไกลศรีวรรธนะ และ ภรณี ศิริโชติ, 2556)

การบริหารทรัพยากรน้ำสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งการบริหารทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้จัดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรกว่า 24 ล้านคนของ ภาคการเกษตรมีความอยู่ดีกินดี สามารถเลี้ยงตนเองได้ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นโดยการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เพิ่มการ

ลงทุน และเทคโนโลยีภาคการเกษตร เพื่อผลผลิตต่อไร่ และช่วยบรรเทาความเสี่ยงของผลกระทบจากปัญหาภัยธรรมชาติ ขณะที่ประเทศไทยไทยกำลังประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำในทุกภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและชุมชน การใช้ประโยชน์จากที่ดิน การบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ความต้องการใช้น้ำเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับ ขาดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ หลายพื้นที่ในภาคการเกษตรที่มีชลประทานแล้วแต่ไม่สามารถกระจายน้ำได้อย่างทั่วถึง ต้องอาศัยน้ำฝนเพื่อทำการเกษตร ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของภาคเกษตรกรรม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555)

สำหรับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เป็นโครงการหนึ่งที่จัดทำขึ้นมาในปี 2556 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการดำเนินการมาได้หนึ่ง 1 โครงการนี้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลโครงการ

ด้วยเหตุผลนี้งานวิจัยเรื่องนี้ จึงได้เกิดขึ้นเพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการประเมินผลโครงการจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานของโครงการ และเสนอแนะรูปแบบในอนาคตของโครงการ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบในอนาคตของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

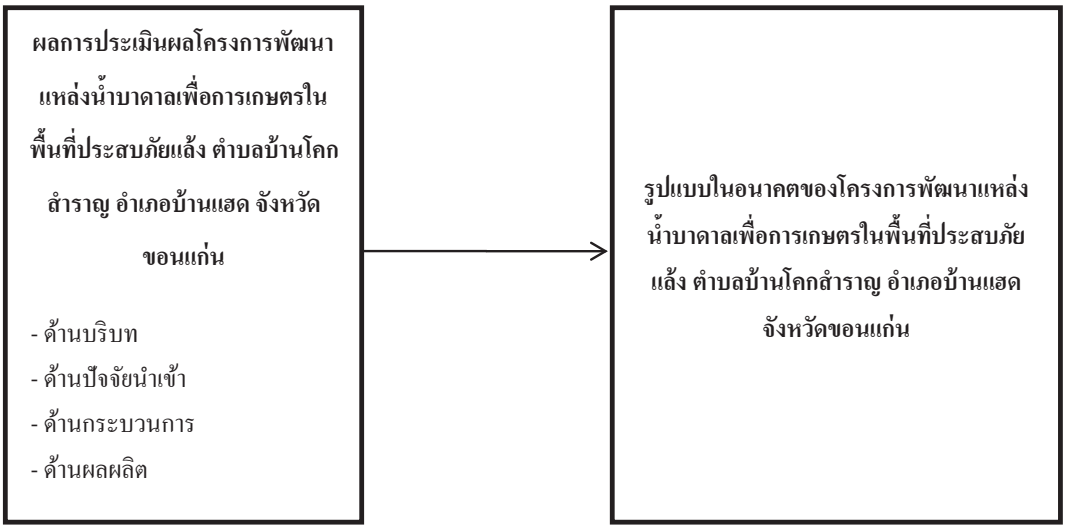

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ได้แก่

เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย

1. ระดับหัวหน้าจำนวน 3 คน
2. เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่างๆ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น แบบสัมภาษณ์ คือ

แบบสัมภาษณ์ สำหรับเจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และรูปแบบในอนาคตของโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว จึงตรวจสอบข้อมูลแบบ triangulation เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเป็นการใช้

กระบวนวิธีที่หลากหลาย (the multiple-method approach) ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) โดยตรวจสอบว่าถ้าคณะผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) โดยการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการตีความ (interpretation) จากพฤติกรรม และอวัจนภาษา ระหว่างการให้สัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชาชนในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นจำนวน 7,206 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นมีประชากรทั้งสิ้น 7,206 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้โดยกำหนดที่ 5%

แทนค่าออกมาได้ดังนี้

$$n = \frac{7,206}{1+7,206(0.05)^2}$$

399.94

จากการคำนวณทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีจับฉลากตามบ้านเลขที่ของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม โดยมีลักษณะแบบปลายปิด (Closed-ended Questionnaire)

2. ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item-Objective

Congruence: IOC) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามเป็นมาตรประเมินค่า 3 ระดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปแทนค่าในสูตร เพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency) ต่อไป ถ้าคำถามข้อใดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามข้อใดน้อยกว่า 0.50 จะต้องนำข้อคำถามนั้นไปปรับปรุงโดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม

3. ปรับปรุงรูปแบบสอบถามจนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิผล

4. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับถามประชาชน โดยแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลผลิต

ซึ่งแบบสอบถามแบบปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ

ผลการวิจัย

ผลการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

1. ด้านบริบท

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ มีนโยบายสนับสนุนในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นอย่างเต็มที่ โดยจากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ 4 ประเด็นดังนี้

1) เป็นนโยบายหลักของกรม ในการขจัดพื้นที่ประสบภัยแล้งให้หมดไปจากประเทศไทย

2) เป็นโครงการในพื้นที่ขนาดใหญ่ 500 ไร่ กรมทรัพยากรน้ำบาดาลจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการวางแผนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำบาดาลในพื้นที่ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

3) เป็นกิจกรรมที่สำคัญของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในการจัดทำแผนสำรวจศักยภาพน้ำบาดาลในพื้นที่ขาดแคลนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

4) เป็นนโยบายหลักที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรใช้อย่างเพียงพอกับความต้องการและนำน้ำบาดาลมาใช้

ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและกระจายน้ำบาดาลสู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง และนอกจากนั้นยังสนับสนุนการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อใช้ร่วมกับน้ำผิวดินในการทำการเกษตรอย่างพอเพียงและสมดุล

และหากพิจารณาถึง สำนักกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 4 จังหวัดขอนแก่นนั้น พบว่า มีนโยบายสนับสนุนเป็นอย่างดีทั้งด้านของระบบการกระจายน้ำพร้อมทั้งให้ความรู้ในการดูแลจัดการระบบ รวมถึงสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของคนในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการตลาดให้กับชุมชน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้าจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านของงบประมาณที่ได้รับพบว่ามีความเพียงพอ เนื่องจากมีการวางระบบการเงินอย่างเหมาะสมต่อระบบที่ทำในพื้นที่โดยได้กำหนดไว้ที่ 15.6 ล้านบาทต่อพื้นที่

2) ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการพบว่ามีเพียงพอ มีความพร้อมในการดำเนินการโครงการทั้งเครื่องจักรในการพัฒนาน้ำบาดาลและอุปกรณ์สูบน้ำบาดาลโดยสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 4 ขอนแก่นมีเครื่องเจาะ 7 ชุด พร้อมเครื่องมือสำรวจแหล่งน้ำ 2 ชุด ซึ่งเพียงพอต่อการดำเนินการ

3) ด้านจำนวนบุคลากรนั้น มีความเพียงพอ มีความเหมาะสมกับงานทั้งวิศวกร นายช่างเทคนิค นักธรณีวิทยา ช่างรวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชน

3. ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่สามารถสรุปได้ 11 ประเด็น ดังนี้

1) มีการสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการโดยอาศัยแบบฟอร์มการสำรวจของโครงการ ในการประเมินศักยภาพของแหล่งน้ำ ความต้องการน้ำ รวมถึงความพร้อมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

2) มีการสำรวจธรณีฟิสิกเพื่อหาจุดเจาะและสำรวจความเหมาะสมของพื้นที่ก่อนดำเนินการโครงการ

3) มีการสำรวจพื้นที่แล้วยังมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมก่อนการดำเนินโครงการ โดยเจ้าหน้าที่จะได้รับการฝึกอบรมและทำความเข้าใจในรายละเอียดโครงการและเป้าหมายภารกิจก่อนเข้าพื้นที่ดำเนินการโครงการ ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้จัดฝึกอบรมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานก่อนเข้าดำเนินการโครงการ

4) มีการจัดการอบรมสัมมนาโครงการฯ จัดเวทีชุมชนเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม การบริหาร

เงินกองทุนและอื่นๆที่เป็นปัจจัยในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งดูการปฏิบัติงานจริงของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่ม โดยเกษตรกรจะได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการและฝึกอบรมวิธีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำรวมทั้งแนวทางปฏิบัติเมื่อได้รับโครงการ

5) มีการประชุมกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพื่อชี้แจงให้ทราบถึงรายละเอียดคุณลักษณะของโครงการตลอดจนแนวทางและข้อกำหนดในการเข้าร่วมโครงการ

6) มีการดำเนินงานโดยหลังโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จคณะทำงานและจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบสูบน้ำให้กับเกษตรกรก่อนทำการส่งมอบโครงการให้กลุ่มเกษตรกรนำไปบริหารจัดการ

7) มีการถ่ายทอดเทคนิคการซ่อมการดูแลรักษา การใช้ระบบกระจายน้ำจะให้ผู้ใช้งานระบบมีส่วนในการติดตั้งระบบสูบเพื่อให้มีทักษะและความรู้ในการใช้งานและมีคู่มือการใช้เพื่อประกอบการฝึกอบรมด้วย

8) มีการติดตามประเมินผลกระบวนงานการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ พร้อมนำไปขยายผล หรือให้กลุ่มเกษตรกรกลุ่มใหม่ๆ มาศึกษาดูงาน

9) มีการดำเนินงาน โดยทางกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมีการติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะ และคณะทำงานเข้าแนะนำการบริหารจัดการทางกลุ่มเกษตรกรเปิดโครงการให้ผู้สนใจเข้าศึกษาดูงาน ด้านการเกษตร การบริหารและระบบระบายน้ำ

10) หลังส่งมอบโครงการให้เกษตรกรใช้งานและบริหารแล้ว กรมทรัพยากรน้ำบาดาลจะประเมินในช่วง 6 เดือนแรก เมื่อให้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหาต่างๆ

11) มีการดำเนินงานโดยคณะทำงานสำนักงานกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเข้าประเมินความคุ้มค่าของโครงการและนำผลการประเมินปรับปรุงโครงการในภาพรวมซึ่งมีการดำเนินโครงการทุกปี

และเมื่อศึกษาความคิดเห็นจากประชาชน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการด้านกระบวนการว่ามี การดำเนินโครงการด้านกระบวนการในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.49) โดยเห็นว่ามีการอบรมสัมมนาถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นและ กระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น มีการเน้นความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในจำนวนที่เท่ากันคือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.51) รองลงมา คือ มีการประเมินความต้องการใช้แหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ($\bar{x}$ = 2.49) และน้อยที่สุดคือ มีการสำรวจ

พื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.45)

4. ด้านผลผลิต

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการสามารถสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1) จำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมายครบ ทั้งบ่อผลิต และบอกสังเกตการณ์

2) การพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ประโยชน์ร่วมกับน้ำผิวดิน ในเชิงอนุรักษ์ได้อย่างเหมาะสมเพราะมีการประเมินศักยภาพของน้ำบาดาลและควบคุมการใช้ไม่ให้เกินศักยภาพของบ่อ

3) การใช้น้ำบาดาลจะอยู่ในการควบคุมจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งมีบ่อสังเกตการณ์เพื่อเฝ้าระวังให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างสมดุลและเกิดผลประโยชน์สูงสุด

4) การส่งเสริมการตลาด และประสานงานกับธุรกิจเอกชนในพื้นที่เพื่อรองรับสินค้าเกษตรที่ผลิตได้ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและโฆษณาสินค้า

5) เมื่อมีโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรทำให้เกษตรการทำการเกษตรได้ทุกฤดู มีรายได้เพิ่ม คุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถทำให้เกษตรกรทำการเกษตรได้ตลอดปี ครบทุกฤดูกาล ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

6) ประชาชนมีความพึงพอใจในการบริการของรัฐในด้านแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร เพราะไม่ต้องไปหางานที่อื่น

และเมื่อศึกษาความคิดเห็นจากประชาชน พบว่า ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.46) โดยการที่โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ช่วยหมู่บ้านแห้งแล้งให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.54) รองลงมา คือ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.52) และน้อยที่สุดคือ จำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.37)

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและเกษตรในจำนวนที่เท่ากัน รายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 ปีขึ้นไปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด

จังหวัดขอนแก่น ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น การดำเนินโครงการด้านกระบวนการ ในระดับมาก โดยกระบวนการที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ การอบรมสัมนาถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นและ กระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น มีการเน้นความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในจำนวนที่เท่ากันอยู่ในระดับมาก และกระบวนการที่น้อยที่สุดคือ มีการสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ด้านผลผลิต พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ด้านผลผลิตในระดับมาก โดยด้านผลผลิตที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ การที่โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ช่วยหมู่บ้านแห้งแล้งให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ และด้านผลผลิตที่น้อยที่สุดคือจำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมาย

โดยหากพิจารณาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบในอนาคตของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ด้านบริบทในส่วนของนโยบาย พบว่า ควรมีการส่งเสริมในการลดค่าไฟหรือค่าเชื้อเพลิงพลังงานในการสูบส่งน้ำบาดาลเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร ควรมีนโยบายขยายการสำรวจพื้นที่นอกเขตการจ่ายน้ำของชลประทานเพื่อหาศักยภาพน้ำบาดาล และพัฒนาขึ้นมาใช้อย่างยั่งยืน และควรส่งเสริมให้ขยายพื้นที่โครงการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรให้ทั่วถึงในพื้นที่ขาดแคลนน้ำ เป็นต้น สำหรับในส่วนของกฎระเบียบและกฎหมายควรปรับปรุงให้กฎหมายในการส่งมอบทรัพย์สินที่กรมดำเนินการสามารถส่งมอบให้กับกลุ่มเกษตรกรได้เลย เพื่อสะดวกในการดูแลบริหารจัดการระบบ และเมื่อถ่ายโอนแล้ว เกษตรกรควรต้องมีการขออนุญาตให้ถูกต้อง เป็นต้น และหากพิจารณาถึงการบริหารจัดการควรเตรียมการบริหารต้นทุนเพื่อความยั่งยืน ควรอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกรให้เข้าใจในการบริหารจัดการโครงการอย่างจริงจัง และให้การสนับสนุนในการจัดกลุ่ม เพื่อบริหารจัดการกันในกลุ่มผู้ใช้น้ำเอง

สำหรับด้านปัจจัยนำเข้า ในส่วนของงบประมาณควรเพิ่มในส่วนของค่าติดตาม

ในภายหลังของการส่งมอบเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ช่วยส่งเสริมชาวบ้านได้มากขึ้น และควรมีงบติดตามในปีเก่าๆ ด้วย เป็นต้น อีกทั้งในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์การบริหารงานโครงการ พบว่ามีความเพียงพอ และเหมาะสมกับพื้นที่ดำเนินการแล้ว สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในโครงการควรจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย และบำรุงรักษาให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และด้านจำนวนบุคลากร ควรบรรจุบุคลากรด้านการส่งเสริมการเกษตรเข้ามาเพื่อรับผิดชอบเรื่องการตลาดของผลผลิตเกษตรกรที่ทำการเกษตรทุกฤดูกาล ตลอดจนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการควรเพิ่มการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ยิ่งขึ้น และควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการก่อนเข้าดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน สำหรับด้านกระบวนการ การสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินงานนั้นต้องสำรวจศักยภาพน้ำบาดาลในทุกพื้นที่และจัดทำแผนที่ศักยภาพน้ำบาดาลเป็นรายตำบล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการตัดสินใจพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในปริมาณที่สมดุลและเหมาะสม จัดทำแผนที่น้ำบาดาลให้ครอบคลุมทุกตำบลเพื่อแจกจ่ายให้ท้องถิ่นนำไปพัฒนาน้ำบาดาลอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และสำรวจความเหมาะสมอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถกำหนดขนาดของโครงการ ได้อย่างเหมาะสม

ในด้านของการจัดฝึกอบรม เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมก่อนการดำเนินโครงการ ควรมีการตั้งคณะทำงาน จัดทำคู่มือ ร่วมกับหน่วยงานเกี่ยวข้องจากหลายๆ สพน.เขต ร่วมกับโครงการจากส่วนกลาง และให้ความสำคัญในการจัดฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

การประเมินความคุ้มค่าและคุ้มทุนในการ จัดทำโครงการฯ ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐศาสตร์สังคม ควรร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมวิชาการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น และควรทำการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบผลที่ชัดเจน และสุดท้ายด้านผลผลิต พบว่ามีความเหมาะสมตรงตามแผนงาน ด้านการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ประโยชน์ร่วมกับน้ำผิวดินในเชิงอนุรักษ์มีการประเมินศักยภาพของบ่อน้ำบาดาลและใช้ไม่เกินศักยภาพของบ่อน้ำบาดาล สำหรับด้านการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มรายได้และเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชน ทำให้เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น ควรสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเนื่องจากลดการย้ายถิ่นฐานหรือการเดินทางเข้าเมืองเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นเพราะประชาชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ต้องไปทำงานที่อื่น และผลการดำเนินงานที่ดีควรให้มีการดูงานเพิ่มความรู้จากต่างประเทศด้วย

และในภาพรวมของประชาชนมีความพึงพอใจในการบริการของรัฐในด้าน

แหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรนั้นพบว่า มีประชาชนข้างเคียงที่ไม่ได้รับการคัดเลือกอาจประท้วงและมองว่าไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นหลักเกณฑ์คัดเลือกต้องชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ความคิดเห็นในการประเมินโครงการด้านกระบวนการพบว่า การสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ประชาชนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางหน่วยงานยังขาดการประชาสัมพันธ์ก่อนเริ่มโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ในด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการก่อนเข้าดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน

2. ความคิดเห็นในการประเมินโครงการด้านผลผลิต พบว่า จำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมายประชาชนมีความคิดเห็นน้อยที่สุดทั้งนี้เนื่องจากทางหน่วยงานขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ ให้ประชาชนได้รับรู้ ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านกระบวนการพบว่า การสำรวจพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ตำบลบ้านโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ประชาชนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ดังนั้น ในด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการก่อนเข้าดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน

2. ด้านผลผลิต พบว่า จำนวนบ่อบาดาลขุดได้ตรงตามเป้าหมายประชาชนมีความคิดเห็นน้อยที่สุดดังนั้น หลังจากสิ้นสุดโครงการควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ ให้ประชาชนได้รับรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ด้านบริบท

จากผลการศึกษา พบว่า ความต่อเนื่องของรัฐบาลถึงแม้จะมีผลต่อการดำเนินโครงการ ค่อนข้างน้อย แต่ทั้งนี้ทางสำนักกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 4 จังหวัดขอนแก่นก็ไม่ควรนิ่งนอนใจ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้รัดกุม โดยมองไปที่อนาคตของโครงการ ถึงการคาบเกี่ยวและไม่ต่อเนื่องกันของรัฐบาลให้มากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาโครงการหยุดชะงัก ไม่สามารถดำเนินงานต่อได้หากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ด้านปัจจัยนำเข้า

จากผลการศึกษา พบว่า ยังคงขาดแคลนในด้านของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์

และอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงมีศูนย์ข้อมูลของโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการ

จากผลการศึกษา พบว่า ทางสำนักกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 4 จังหวัดขอนแก่นมีการลงพื้นที่สำรวจโครงการไม่ทั่วถึง และประชาชนที่เข้าร่วมในการอบรมมีจำนวนน้อย จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริการจัดการแหล่งน้ำบาดาลได้มากเท่าที่ควร ดังนั้น การดำเนินงานครั้งต่อไปจึงควรมีการวางแผนงานให้มีการสำรวจให้ทั่วถึง มีการจัดโครงการประชาคมร่วมกันประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ด้านผลผลิต

สำนักจะต้องลงมือสำรวจจำนวนบ่อที่ประชาชนต้องการและนำเสนอกรมเพื่อขออนุมัติงบประมาณ โดยที่สำนักต้องมีแผนของการขุด

บรรณานุกรม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ. (2555). **รายงานประจำปี 2555 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**.กรุงเทพฯ:กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.กรมควบคุมมลพิษ. (2555). **รายงานประจำปี 2555 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**.กรุงเทพฯ:กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). **120 อาชีพเกษตรกรรมทางเลือก**. กรุงเทพฯ : กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

กิตติศักดิ์ ศิริมังคละ. (2546). **การมีส่วนร่วมของกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอ่างทอง**. ภาคนิพนธ์ ศิลปะศาสตร มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธนสาร อุดมโชค. (2545). **การจัดการน้ำใต้ดินและการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาน้ำใต้ดินสุโขทัย**.วิทยานิพนธ์. ปริญญาวิศวกรรมศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมชลประทานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

มรรษมน บัวภา. (2553). **การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษาอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.(2539). **รายงานการประเมินผลโครงการแหล่งน้ำในไร่นาฉบับภาพรวม**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

ยิ่งยศ ศรีจรูญ. (2545). **การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ เล่ม 4**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อรวรรณ ไกลศรีวรรธนะ และ ภรณี ศิริโชติ. (2556). **การประเมินโครงการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำล่มน้ำชีของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 4**.Graduate Research Conferrence.มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Alkin, Marvin C. (1969). **Evaluation Theory Development**. Los Angeles : U.S.A.

Cronbach, L. J. (1987). **Statistical Tests for Moderator Variables: Flaws in Analyses Recently Proposed**.Psychological Bulletin, 102, 414-417.

Provus, M. N. (1971). **Discrepancy Evaluation**.Berkeley,California :McCutcheon Publishing co.

Scriven,Michael.(1967)**The Methodology of Evaluation : Perspective in Public Service and Social Action Programs**. New York : Russell Sage Foundation.

Stake, R.E. (1967).**The Countenance of Education**.Teacher College Record.68,523-540.

Stufflebeam, D. L. (1967). **The use and Abuse of Evaluation in Title III**. Theory Into Practice 6, 126-133.

Stufflebeam, D. L. (1972). **The Relevance of The CIPP Evaluation Model for Educational Accountability.** SRIS Quarterly, 5(1)

Suchman, Lucy, and Brigitte Jordan .(1990).**Interactional Troubles inFace-to-FaceSurveyInterviews**.Journal of the American Statistical Association 85 (409):232-253.

Tyler, R. W. (1969). **Education Evaluation: New Roles Means**. Chicago: University of Chicago Press.

Welch, P.D., (1967).**The use of fast Fourier Transform for The Estimation of Power Spectra: A Method Based on TmeAveraging OverShort, Modified Period Grams: IEEE Trans.** AudioElectroacoustic ., v. AU-15, p. 70-73.

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์

Development of a Training Package on WHY-WHY ANALYSIS Techniques by Using Problem-Based Learning to Analyze Root Cause in Production

อิสเรส ตันเจริญ , ทิพย์เกสร บุญอำไพ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง “เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมของพนักงานในระดับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานในระดับหัวหน้างานต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในระดับหัวหน้างานของบริษัทไทยซัมซุงอิเล็กโทรนิคส์ จำกัด ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดฝึกอบรมเรื่อง“เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์” 2) แบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมเรื่อง“เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์” มีประสิทธิภาพ 80.92/81.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังการใช้ชุดฝึกอบรมเรื่อง“เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหางานผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์” เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการใช้ชุดฝึกอบรมในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาชุดฝึกอบรม, โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, วิเคราะห์ปัญหาการผลิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research was to: 1) to develop a training package on "Technical Why- Why Analysis by using problem as a basis to analyzing production problems for supervisors" to meet the efficiency (E_1/E_2) at 80 /80 criterion, 2) to study the achievements after trained the package, 3) to study the supervisors' satisfaction on learning with the training package. The samples were 40 employees who were supervisors level in Thailand Samsung Electronics Co. by randomized multistage (Multi-stage sampling).The research instruments were: 1) Training package on "WHY-WHY ANALYSIS Techniques by using problem-based learning to analyze root cause in production problems for electronic industry supervisors", 2) Pretest and posttest of the training package, 3) The questionnaire for satisfaction survey of learning with the training package. Statistics used for analysis the data was mean, Standard deviation and Dependent t-test.

The results showed that: 1) The training package on "WHY-WHY ANALYSIS Techniques by using problem-based learning to analyze root cause in production problem for electronic industry supervisors" had the efficiency at 80.92 / 81.42, according to 80 /80 criterion 2) the training achievement after using the training package has significantly increase at .05 criteria and 3) the trainees' satisfaction on learning with this training package was at high level.

Keywords: Development of a training package, Problem-based learning, Analyze root cause in production.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน ซึ่งแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงานให้มีความรู้ ความทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในหน่ายงานฝ่ายผลิตที่ต้องปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดโดยเฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในส่วนงานฝ่ายผลิตก็คือ "หัวหน้างาน" ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบดูแลใน 3 ด้านคือ ด้านการเพิ่มผลผลิต ด้านควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามมาตรฐานและการบริหารงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามนโยบายการผลิตของบริษัทอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สิ่งเหล่านี้คือหน้าที่ของส่วนงานฝึกอบรมที่ต้อง

จัดเตรียมหลักสูตรในการพัฒนาหัวหน้างานของบริษัทให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมประจำปี 2557 (มกราคม – ตุลาคม 2557) เรื่อง “เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS สำหรับหัวหน้างาน” ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการผลิตสำหรับหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง พบว่าพนักงานระดับหัวหน้าผ่านเกณฑ์การประเมินหลังฝึกอบรมในอัตราส่วนคิดเป็นร้อยละ 72.2 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่บริษัทตั้งไว้คือร้อยละ 80 ของพนักงานที่เข้าฝึกอบรมทั้งหมด จากข้อมูลประเมินหลักสูตรฝึกอบรม พบว่ารูปแบบการฝึกอบรมในปัจจุบันมีปัญหาสำคัญ 2 เรื่อง คือ

1. การใช้อุปกรณ์/กิจกรรมประกอบการบรรยายอยู่ในระดับต้องปรังปรุง

2. การยกตัวอย่างประกอบการฝึกอบรมอยู่ในระดับต้องปรังปรุง

รวมถึงผลสำรวจความต้องการฝึกอบรม (Training Need) ประจำปี 2558 จากการทำแบบสอบถามของหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีความต้องการให้จัดหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS สำหรับหัวหน้างาน” คิดเป็นร้อยละ 45 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งอยู่ในฝ่ายจัดการฝึกอบรมจำเป็นต้องหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2558

ชุดฝึกอบรมเป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นสื่อการฝึกอบรมและมีบทบาทสำคัญต่อการฝึกอบรมทุกระดับในปัจจุบันและอนาคต เพราะชุดฝึกอบรมจะเป็นแนวทางใหม่ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากชุดฝึกอบรมเป็นระบบของการวางแผนฝึกอบรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชานั้นๆ สามารถช่วยเร้าและกระตุ้นความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนับสนุนและสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมไปในแนวทางเดียวกันรวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสร้างประสบการณ์ของตนเองผ่านการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะที่มีอยู่ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่มีสภาพความเป็นจริงมักพบเห็นในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) จึงช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เหมาะสมกับสถานการณ์ตามสภาพความเป็นจริง จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS สำหรับหัวหน้างาน”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง“เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS สำหรับหัวหน้างาน” โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based

Learning) มาเป็นแนวทางการจัดหลักสูตรฝึกอบรมในโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยคาดหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะเป็นกระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและเพิ่มเติมความรู้ใหม่จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายร่วมกับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมด้วยกันเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง "เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน" ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมของพนักงานในระดับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานระดับหัวหน้างานที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80 (เกณฑ์ประสิทธิภาพอ้างอิง ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520: 135-143)

2. ผลสัมฤทธิ์ของพนักงานในระดับหัวหน้างานก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของพนักงานในระดับหัวหน้างานที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

กรอบ แนวคิด และทฤษฎีการวิจัย

กรอบ แนวคิด และทฤษฎีในการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง เทคนิค WHY- WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานมีดังต่อไปนี้

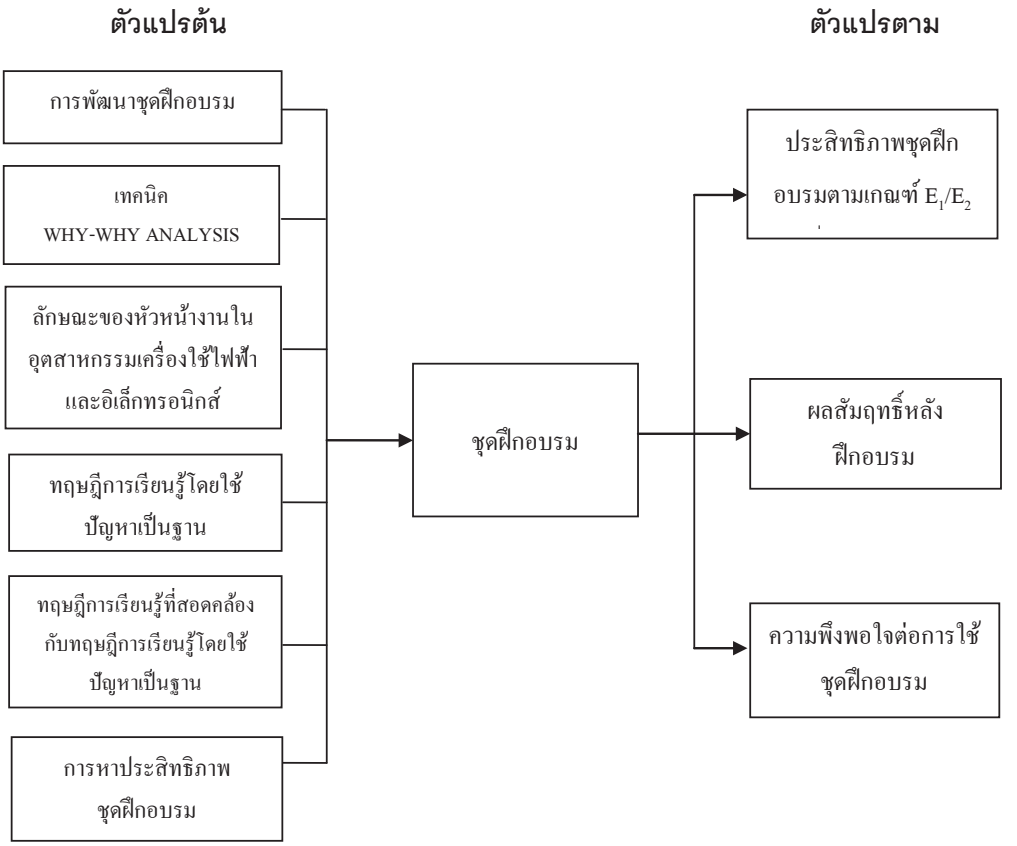

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

ชุดฝึกอบรม หมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วย เอกสารประกอบการฝึกอบรม สื่อประสม คู่มือ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ กิจกรรมการฝึกอบรม และประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดดำเนินการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติในด้านการแก้ไขปัญหาด้วยเทคนิคการหาสาเหตุของปัญหาการผลิตแบบ WHY-WHY ANALYSIS สำหรับหัวหน้างาน ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าแนะอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงบริษัทไทยซัมซุง อิเล็กโทรนิคส์ จำกัด

หัวหน้างาน หมายถึง บุคคลที่มีสายบังคับบัญชาคนงานในสายการผลิต ประกอบด้วย Line Leader, Section Leader, Supervisor ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าแนะอิเล็กทรอนิกส์

เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการหาต้นตอหรือสาเหตุรากเหง้าของปัญหา (Root Cause) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้หมดไปและป้องกันการเกิดซ้ำๆ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based learning) หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ของพวกเขามาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

ประสิทธิภาพ E_1:80/E_2:80 หมายถึงประสิทธิภาพของพฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดให้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเป็น E_1 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์เป็น E_2

ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม หมายถึงคะแนนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้หลังจากฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แบบสอบถามความพึงพอใจ หมายถึงเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดสื่อประสม เมื่อผ่านการฝึกอบรม เรื่อง เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนาชุดฝึก อบรมเรื่อง “เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน” ผู้วิจัยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (One-Group Pretest – Posttest Design) โดยมีราย ละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากรในการศึกษาเป็นพนักงานบริษัทไทยซัมซุงอิเลคโทรนิคส์ ตั้งอยู่ในพื้นที่สวนอุตสาหกรรมศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านซึ่งมีพนังงานในระดับหัวหน้างานจำนวนทั้งสิ้น 182 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการทดลองทั้งสิ้น 40 คน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ชุดฝึกอบรมเรื่อง “เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน”

2. แบบทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม

3. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. การทดลองแบบเดี่ยว 3 คน
2. การทดลองแบบกลุ่มย่อย 7 คน
3. การการทดลองภาคสนาม 30 คน

ใช้เวลาในการทดลอง 2 วันต่อ 1 การทดลอง โดยการฝึกอบรมผ่านชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

1. ลงทะเบียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม
2. แจ้งจุดประสงค์การฝึกอบรมและให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม (Pre-test)
3. ทำกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศให้พร้อมสำหรับการฝึกอบรม
4. ดำเนินการทดลองฝึกอบรมผ่านชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรม “เทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหางานผลิตสำหรับหัวหน้างาน มีกิจกรรมที่ดำเนินการโดยกระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง การอภิปราย และการเรียนรู้ปัญหาจากของจริง ทั้งกระบวนการผลิตและชิ้นงานจริง ตามหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
5. ทำแบบฝึกหัด และใบงานที่มอบหมายเพื่อวัดกระบวนการหลังจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้
6. ทำกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่กำหนดให้ด้วยเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS
7. ศึกษาทำความเข้าใจกับปัญหาจากชิ้นงานจริง เข้าไปตรวจสอบจากสถานที่เกิดปัญหาจริง เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์จริงและหาประเด็นที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหา
8. ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีกฎระเบียบต่างๆ จากแหล่งข้อมูลในโรงงาน สอบถามผู้เชี่ยวชาญและบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อรองรับข้อสมมติฐานของสาเหตุการเกิดปัญหา
9. เขียนตาราง WHY-WHY ANALYSIS เพื่อสร้างการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาอย่างเป็นระบบ
10. สรุปผลการศึกษาค้นคว้านำเสนอและร่วมอภิปราย
11. วัดผลลัพธ์ของชุดฝึกอบรมจากผลสัมฤทธิ์หลังฝึกอบรมโดยการทำแบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Post-test)
12. วัดความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรมจากแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้

ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหางานผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลของการดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 โดยกำหนดเป้าหมายที่ 80/80

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2

ประเมินผล	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	*SD*	ร้อยละ	E_1/E_2
แบบฝึกหัด	40	32.38	0.80	80.92	80.92
Posttest	40	33.42	1.83	81.42	81.42

2. ทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดฝึกอบรมของพนักงานระดับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอีเล็กทรอนิกส์ คะแนนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม โดยใช้การทดสอบ t-test ที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมจากการทดลอง

ตัวแปร	**คะแนนรวม**	**คะแนน**	**กลุ่มตัวอย่าง**	$\bar{X}$	*SD*	*t*	*P*
Pre-test	1,200	649	30	21.63	2.86	-28.852	0.000**
Posttest	1,200	1,001	30	33.36	1.83		

$* P < .05, df = 29, t = 2.0452$

3. หาดัชนีความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างาน ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และร้อยละของพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

รายการประเมิน	คะแนน			ความหมาย
	$\bar{X}$	*SD*	ลำดับที่	
1. สิ่งที่ได้รับจากการอบรม				
1.1 ความพึงพอใจในเนื้อหาวิชา	3.98	0.48	12	พึงพอใจมาก
1.2 ระดับความรู้ที่ได้หลังรับการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน	4.68	0.47	2	พึงพอใจมากที่สุด
1.3 ประโยชน์ของเนื้อหาที่นำไปประยุกต์ใช้ในงาน	4.53	0.51	3	พึงพอใจมากที่สุด
2. การจัดหลักสูตร				
2.1 ความรู้เนื้อหาสาระที่ได้รับตรงต่อความต้องการท่าน	4.45	0.50	4	พึงพอใจมาก
2.2 เนื้อหาการอบรมตรงกับหัวข้อที่กำหนดไว้	4.43	0.50	5	พึงพอใจมาก
2.3 ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการอบรม	4.15	0.62	9	พึงพอใจมาก
2.4 เอกสารประกอบการอบรม	4.03	0.48	11	พึงพอใจมาก
2.5 สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.10	0.30	10	พึงพอใจมาก
3. การประเมินวิทยากร				
3.1 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องที่ฝึกอบรม	4.43	0.50	5	พึงพอใจมาก
3.2 ลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	4.53	0.51	3	พึงพอใจมากที่สุด
3.3 การใช้ภาษาที่เหมาะสม/เข้าใจง่าย	4.25	0.59	8	พึงพอใจมาก
3.4 การยกตัวอย่างประกอบการอบรม	4.38	0.59	7	พึงพอใจมาก
3.5 การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	4.80	0.41	1	พึงพอใจมากที่สุด
3.6 การตอบประเด็นข้อซักถาม	4.40	0.50	6	พึงพอใจมาก
3.7 การใช้อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม	4.45	0.50	4	พึงพอใจมาก
เฉลี่ย	4.37	0.50		พึงพอใจมาก

สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม (E_1/E_2) เท่ากับ 80.92/81.42 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดเป้าหมายไว้ที่ระดับ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากการใช้ชุดฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$= 4.37)

อภิปรายผล

จากการพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหางานผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยการหาประสิทธิภาพและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้ชุดฝึกอบรม และประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรมสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหางานผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอีเล็กทรอนิกส์ ตามเกณฑ์ E_1/ E_2 = 80/80 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการคือคะแนนเฉลี่ยจากแบบฝึกหัดระหว่างฝึกอบรมอยู่ในระดับร้อยละ 80.92 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์คือค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังฝึกอบรมอยู่ในระดับร้อยละ 81.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องจาก

1.1. ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการออกแบบมาอย่างดี กล่าวคือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาจากข้อมูลต่างๆ ทั้งในตำราวิชาการ แบบสอบถาม ประสบการณ์ และสัมภาษณ์วิทยากรผู้มีประสบการณ์ด้านฝึกอบรม นำมากำหนดเป็นโครงสร้างชุดฝึกอบรม เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขอบเขตเนื้อหา ซึ่งทำให้ได้รายการความรู้ที่พอเพียงและสมบูรณ์กับการนำไปใช้งานจริง

1.2 ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ความชำนาญการในวิชาชีพและเนื้อหาวิชา การนำแบบทดสอบและแบบฝึกหัดไปทดลองใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงและหาค่าความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

1.3 ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดหลักทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้จากเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง มีการคิดวิเคราะห์ปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาการผลิตระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน จึงส่งเสริมให้ชุดฝึกอบรมนี้มีประสิทธิภาพในการใช้ฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น

1.4 กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมฝึกอบรมจากหน่วยงานจึงทำให้มีความตั้งใจและต้องนำไปปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจริงในไลน์ผลิต จึงทำให้ชุดฝึกอบรมที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นกุล นนทศุข (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องกิจกรรม 5 ส เพื่อพัฒนากระบวนการ คิดเชิงระบบสำหรับพนักงาน บริษัท พีบี ไพพ์ (ไทยแลนด์) จำกัด จากการวิจัยพบว่าชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดในระดับ 87.04/81.11

จิรนันท์ ป้อมพิมพ์ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับพยาบาลเรื่องการซักประวัติสุขภาพ ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่กำหนดในระดับ 81.11/ 84.58

ทรงธรรม ดีวานิชสกุล (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในสถานประกอบการ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพในระดับ 85.20/84.20

ทัศนีย์ นาคุณทรง (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรเพื่อพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องระหว่างหัวข้อการฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์ซึ่งชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 85.57 / 84.44

สุรพล ชามาตย์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อแก้ปัญหาการเกิดของเสียจากกระบวนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ พบว่าชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 85/87.5 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรม

2. จากผลการวิจัยเพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลของคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 11.73 คะแนน ซึ่งเมื่อทำการทดสอบความมีนัยสำคัญของการอบรม โดยใช้สถิติ t-test โดยพิจารณาที่ระดับ α = .05 และค่า t ที่จุดวิกฤต = 2.04 ซึ่งค่า t ที่คำนวณได้ = 28.85 สามารถสรุปผลได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าผู้เข้าฝึกอบรมมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้จากการใช้ชุดฝึกอบรมผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธวัชชัย สุขศรีโรจน์ (2551) ได้ศึกษาการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมเรื่อง การซ่อมบำรุงเครื่องจักร ผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัยได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าชุดฝึกอบรมเรื่อง การซ่อมบำรุงเครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรม คะแนนของ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ภายหลังทาการฝึกอบรมเสร็จ (Post-test) มีค่าสูงกว่าคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนที่จะทำการฝึกอบรม (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

3. ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการใช้ชุดฝึกอบรม พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นทางบวกอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรพงษ์ ไชยเจริญ (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมสำหรับช่างติดตั้งสายใยแก้วนำแสงระดับพื้นฐานงานออกแบบระบบไฟฟ้าสื่อสาร พบว่าทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในทางบวกและหัวข้อเรื่องของการฝึกอบรมเป็นเรื่องใหม่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจมาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมหัวหน้างานในสายการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าเพื่อให้ชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิค WHY-WHY ANALYSIS โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสำหรับหัวหน้างานในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 วิทยากรต้องศึกษาการใช้สื่อและกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาการฝึกอบรมโดยเน้นให้ตรงกับผลิตภัณฑ์ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมผลิตจริงจะช่วยเสริมความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการศึกษาติดตามผลว่าหัวหน้างานที่ผ่านการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมนี้แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติงานจริงได้ผลเป็นอย่างไร เช่น อัตราการเกิดซ้ำของปัญหาการผลิตลดลง ของเสียจากการผลิตลดลงเป็นต้น

1.3 ควรนำชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้ฝึกอบรมในกลุ่มอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไปแล้วนำผลการทดลองมาเปรียบเทียบกับการวิจัยครั้งนี้เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมนี้ให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทักษะการผลิตสินค้าให้รวดเร็วมากขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตให้กับองค์กร เช่น การผลิตแบบลีน (Lean Manufacturing) การลด

เวลาการเปลี่ยนรุ่น (Quick Change Over) ฯลฯ

2.2 พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรูปแบบอื่นๆ เช่น E-Learning, E-Training เป็นต้น

บรรณานุกรม

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2554). **แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574**. เข้าถึงได้จาก: http://www.oie.go.th/

จิรนันท์ ป้อมพิมพ์. (2550). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับพยาบาลเรื่องการซักประวัติสุขภาพ**: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2554). **การวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทาการศึกษา**. เข้าถึงไดจาก:http://www.skype.comdr.chaiyong.brahmawong.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ. (2520). **ระบบสื่อการสอน** : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทรงธรรม ดีวานิชสกุล. (2551). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในสถานประกอบการ**: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ทิศนา แขมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรเพื่อพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล** : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ธวัชชัย สุขศรีโรจน์. (2551). **การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมเรื่องการซ่อมบำรุงเครื่องจักร**: มหาวิท-ยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

นกูล นนทสุข. (2550). **การพัฒนาชุกฝึกอบรมเรื่อง กิจกรรม 5 ส เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับพนักงาน บริษัท พีบี ไพพ์ (ไทยแลนด์) จำกัด** : มหาวิทยาลัยบูรพา

ชรพงษ์ ไชยเจริญ. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรและชุดฝึกอบรมช่างติดตั้งสายใยแก้วนำแสงระดับพื้นฐานงานออกแบบระบบไฟฟ้าสื่อสาร**: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

วรัญญา วรัญญวงศ์. (2250). **การจักการคุณภาพในกระบวนการผลิตเบียร์ด้วยวิธี** Why-Why Analysis: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมชัย อัครทิวา และวิเชียร เบญจวัฒนาผล. (2549). Why-Why Analysis **เทคนิคการวิเคราะห์อย่างถึงแกน**

เพื่อปรับปรุงสถานประกอบการ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

สุรพล ชามาตย์. (2554). **ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อแก้ปัญหาการเกิดของเสียจากกระบวนการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์** : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ฮิโตชิ โอกุระ. (2545). **แบบฝึกหัดการวิเคราะห์ Why-Why เจาะลึกเพื่อเอาชนะอย่างมุ่งมั่น**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. หน้า 1-65

Egon Moesby. (2005). "**Curriculum Development for Project-Oriented and Problem-Based Learning (POPBL) with Emphasis on Personal Skills and Abilities.**" From pupil to student achallenge for universities: an example of a PBL study programmer. Edited by Global J. of Engng. Educ.: Vol 9, No. 2. Published in Australia.

John Barell. (2007a). **Problem-based learning—An inquiry approach (2nd ed.)**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Likert, Rensis. (1967). **The method of constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement**, P90-95. Fishbeic, Matin,Ed. New York: Wiley & Son. Sweller,J. "Cognitive load during problem solving: Effects on learning." Cognitive Science. 12(2) : 257-285.

Ronald Aylmer Fisher. (1925). **Statistical Methods for Research Workers**; เข้าถึงได้จากhttp://psycnet.apa.org/

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). **On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity**. Dutch Journal of Educational Research, 2, 49-60.

William Sealy Gosset (Student, 1908a), "**The Probable Error of a Mean**": Biometrika, 6, 1–25.

Yukio Kohara. (2011). **Why-Why analysis with five Layers methodology for IT Projects** : Shanghai, China – November 2011.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน

The Development Blended Learning Web-based Instructional Model

ปริญญา บรรณเภสัช[1] , สาโรช โศภีรักข์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานพร้อมทั้งการออกแบบและทำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ และทำการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและเนื้อหาการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ต้องการให้ระบบที่จัดทำขึ้นสามารถช่วยการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นในการออกแบบและพัฒนาระบบได้ใช้หลักการวัฏจักรชีวิตการพัฒนาระบบตามแนวทางของวิศวกรรมซอฟต์แวร์ และได้ทำการวิเคราะห์ระบบตามแผนภาพบริบท และแผนภาพกระแสข้อมูล สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นคือ ภาษา HTML, Active Server Page และโปรแกรม Access วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าพารามิเตอร์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าฐานนิยม และใช้อนุมานสถิติด้วยค่า t-test สำหรับรูปแบบของระบบที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้นประกอบด้วยบทเรียนในรูปของเอกสารคำสอน สื่อรูปภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว มีระบบการบริการเชิงอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสอนเสริมอิเล็กทรอนิกส์ ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสร้างโครงการสอนและระบบการประเมินผลออนไลน์

การออกแบบรูปแบบการเรียนและเนื้อหา โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินความเหมาะสมและผลการประเมินพบว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด สำหรับด้านเนื้อหาและโปรแกรมนั้น ได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาจำนวน 100 คน พบว่าทัศนคติและความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์มีผลอยู่ในระดับที่มาก ระบบดังกล่าวได้ถูกประเมินโดยอาจารย์จากหลายคณะในมหาวิทยาลัย และผลการประเมินด้านทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสานเชิงอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับที่มาก

ผลที่ได้จากการวิจัยคือได้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้สามารถเข้าใจระบบและเนื้อหาได้โดยง่าย ซึ่งระบบได้ช่วยให้อาจารย์สามารถสอนนักศึกษาให้เข้าใจได้มากยิ่งขึ้นและ นักศึกษาสามารถเตรียมตัวก่อนเรียนและทบทวนวิชาได้ตลอดเวลา นอกจากนั้น

[1] คณะคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

[2] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และเป็นการใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด

คำสำคัญ : การเรียนการสอนแบบผสมผสาน, อะซิงโครนัส, ระบบการประเมินผลออนไลน์

Abstract

The research objectives are study, analyze, Development Web-based instruction of Blended Leaning Model for Virtual University. The proposed model is developed for instructors and students in order to teach and learn more effectively.

The design and system development are based on software engineering concept which applied by the system development life cycle (SDLC) and its techniques such as Context Diagram and Dataflow Diagram (DFD). There are tools for the system design, for example, HTML, Active Service Pages (ASP) and Microsoft Access. In addition, data analysis is used t-test. The statistical parameters are Mean, Standard Deviation, and Mode. This model consists of content in form of e-text with graphics, audio, video, and multimedia. The main features of Blended-learning model are e-tutoring, e-advisor-template and e-evaluation. There are e-Learning experts who work as evaluation committee in E-Learning content and Model. They found that the appropriated evaluation level was very high. The attitude and opinion of 100 students who used the content and program were in high level. It was also evaluated by instructors at Sripatum University and result was in high level.

Its result is the E-Learning Model with completely proof by the users at Sripatum University. The instructors can apply their teaching more effectively on this model. Students can prepare and review content before their classes. They can study anywhere and anytime at their convenience. This style of learning is a fully student-center approach.

Keywords: Blended Leaning Model, Asychronus, E-evaluation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2542 ซึ่งเน้นกระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของตนเอง นอกจากนั้นตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาเชิงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Education) ที่เป็นการ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือทั้งนี้เพื่อการก้าวไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่พัฒนาความรู้ความสามารถให้กับบุคคลได้มีการพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน จะทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้ใช้สามารถเข้าใจระบบและเนื้อหาได้โดยง่าย ซึ่งระบบได้ช่วยให้อาจารย์สามารถสอนนักศึกษาให้เข้าใจได้มากยิ่งขึ้นและนักศึกษาเองก็สามารถเตรียมตัวก่อนเรียนและทบทวนวิชาได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และเป็นการใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด

วัตถุประสงค์

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน
2. เพื่อพัฒนาจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านเว็บ
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมในเนื้อหาและรูปแบบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ผู้สอนและนักศึกษาต่อระบบกาเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ใช้รายวิชาในหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งเป็นวิชาระบบคอมพิวเตอร์ และวิทยาการสารสนเทศเบื้องต้นในภาควิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะสารสนเทศศาสตร์ นอกจากนั้นยังได้สร้างระบบห้องปฏิบัติการเชิงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Laboratory) วิชาระบบการจัดการฐานข้อมูลเรื่อง Microsoft Access ขอบเขตของเนื้อหาสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ผู้เรียนสามารถศึกษาระบบการเรียนการสอนในวิชาที่กำหนดผ่านอินเทอร์เน็ตได้

1.2 ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.3 ผู้เรียนสามารถค้นหากิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาและแต่ละครั้งของบทเรียนได้

1.4 ผู้เรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนตลอดจนกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้เรียนคนอื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้

1.5 มีการให้นักศึกษาได้ทดสอบความรู้ก่อนและหลังจากการจบบทเรียน

1.6 มีการประมวลผลความรู้หลังจากที่นักศึกษาเรียนจบบทเรียน

1.7 สร้างระบบการประเมินออนไลน์

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่อาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยศรีปทุมในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ บัญชี บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จำนวน 66 คน และกลุ่มที่สองได้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมในสาขาบัญชี สารสนเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จำนวน 100 คน

การจัดรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสานเชิงอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning)

ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยด้านการเรียน การสอน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเข้าถึงผู้เรียนได้ทุกเวลาทุกสถานที่ โดยจัดระบบการเรียนการสอน ซึ่งมีการเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมโดยแบ่งการเรียนการสอนเป็นแบบซิงโคนัส (Synchronous Learning) และอะซิงโคนัส (Asynchronous Learning)

. E-Learning มีคำที่ใช้ใกล้เคียงกันอยู่หลายคำเช่น Distance Learning (การเรียนทางไกล) Computer based training (การฝึกอบรมโดยอาศัยคอมพิวเตอร์ หรือเรียกย่อๆว่า CBT) online learning (การเรียนทางอินเทอร์เน็ต หรือการเรียนการสอนออนไลน์) และยังมีคำอื่นๆอีกหลายคำ ในที่นี้จะขอใช้ ความหมายของ e-Learning ว่า "เป็นรูปแบบของการเรียนรู้โดยอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการ ถ่ายทอดหรือสนับสนุน หรือการปฏิสัมพันธ์ (ในไม่ช้านี้อาจจะไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์แล้ว) เครือข่ายดังกล่าวอาจจะเป็นInternet หรือ LAN (การเชื่อมต่อภายในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย) หรือแม้กระทั่ง WAN (การเชื่อมต่อ ในวงกว้างขึ้นเช่นในองค์กรหรือบริษัท) การเรียนแบบ e-Learning อาจเป็นแบบเรียนเป็นรายคน โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ หรือเรียนเป็นหมู่ก็ได้ การเรียนแบบออนไลน์ ดังกล่าวนี้จะมีลักษณะพิเศษอยู่ สองประการ

โมเดลแบบ ซิงโคนัส (Synchronous)

เป็นการเรียนการสอนที่มีการนัดเวลา สถานที่ และตัวบุคคล เพื่อให้เกิดการเรียนการสอน มีการกำหนดตารางเวลา หรือตารางสอน ซึ่งเป็นรูปแบบการโต้ตอบทันทีทันใด เช่นการเรียนในชั้นเรียน การพูดคุย (Chat) การเขียนข้อความทาง Web board, การประชุมทางไกล (teleconference, video- conference) หรือ MOOs หรือ MUDs การพูดคุยแบบเสมือนจริงโดยมีผู้พูด ร่วมกันทีเดียวหลายๆคน

เทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามาช่วยในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนของอาจารย์ผู้สอน เครื่องมือช่วย เช่น ระบบสไลด์เพาเวอร์พอยด์ ระบบจำลองรูปภาพ ระบบ

การนำเครื่องมือช่วยสอน และจำลองสถานการณ์ต่างมาใช้ให้นิสิตเรียนรู้ได้ง่าย และสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน (Active) ขณะเดียวกันก็สามารถลดเวลา ในการเรียนรู้ได้มาก ดังแสดงดังรูป

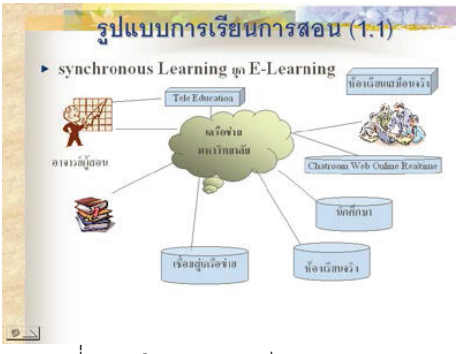

รูปที่ 1.1 โมเดลการเรียนการสอนแบบซิงโครนัส

(Synchronous Learning)

ตัวอย่างรูปแบบการเรียน การสอน เช่น การบันทึกรายการเรียน บันทึกการสอน การวัดผล การติดตามผล ช่วยรับส่งข้อมูลข่าวสาร และสามารถบันทึกกิจกรรมการสอนทั้งหมดไว้ เช่น เมื่อมีการเรียนการสอนทางไกล วีดีโอคอนฟีเรนซ์ก็สามารถบันทึกการสอนทั้งหมดแล้วใส่ไว้ใน วีดีโอเซิร์ฟเวอร์ เพื่อเรียกดูภายหลังได้

โมเดลแบบอะซิงโคนัส (Asynchronous)

ระบบอะซิงโคนัส ปัจจุบันนิยมการเรียนการสอนผ่านเว็บโดยมีบทเรียนและเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนการสอนอยู่บนเว็บ มีการสร้างโฮมเพจประจำวิชา มีการให้นิสิตมีโฮมเพจของตนเพื่อเข้ามาเรียนรู้แบบออนไลน์ เรียนรู้ตามความต้องการอัธยาศัย (On demand)

เครื่องมือที่ช่วยได้แก่ ระบบอีเมล์ที่ช่วยในการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนิสิต และนิสิตกับนิสิตด้วยกันเอง เว็บบอร์ดกระดาน ที่ใช้เป็นประโยชน์ในเรื่องการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อคิดเห็น โฮมเพจเป็นบทเรียนให้นักศึกษาได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ การรับส่งการบ้าน และสามารถติดต่ออาจารย์โต้ตอบได้ทันที แสดงดังรูป

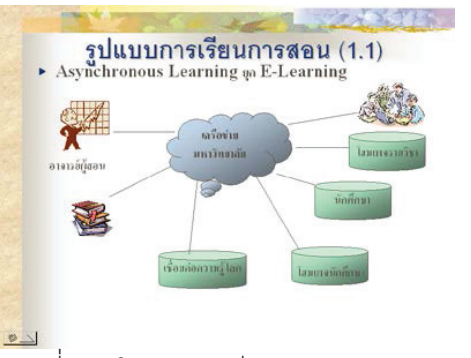

รูปที่ 1.2 โมเดลการเรียนการสอนแบบอะซิงโครนัส (Asynchronous Learning)

แบบ Asynchronous (การโต้ตอบแบบทิ้งช่วงเวลา เช่น ผู้เรียนติดต่อกับ ผู้สอนภายหลังโดยใช้ Email, Listservs (การติดต่อผ่านผู้จัดรายการเป็นกลุ่ม) Web Forums (การอภิปรายผ่านทางเครือข่าย) เป็นต้น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสานสำหรับมหาวิทยาลัย ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันโดยผ่าน

ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนเข้าไว้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการเครือข่ายและเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการเว็บการจัดการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นเว็บผู้สอนจะต้องมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

1.กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียน

2.การวิเคราะห์ผู้เรียน

3. การออกแบบเนื้อหารายวิชา

3.1 เนื้อหาตามหลักสูตรและสอดคล้องตรงความต้องการผู้เรียน

3.2 จัดลำดับเนื้อหา จำแนกหัวข้อตามหลักการ เรียนรู้

3.3 กำหนดระยะเวลาและตารางการศึกษาในแต่ ละหัวข้อ

3.4 กำหนดวิธีการศึกษา

3.5 กำหนดสื่อที่ใช้ประกอบการศึกษา

3.6 กำหนดวิธีการประเมินผล

3.7 กำหนดความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

3.8 สร้างประมวลรายวิชา

4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน อินเทอร์เน็ต

5. การเตรียมความพร้อมสิ่งแวดล้อมการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่

5.1 สำรวจแหล่งทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน

5.2 กำหนดสถานที่และอุปกรณ์ที่ให้บริการและที่ต้องใช้ในการติดต่อ

5.3 สร้างเว็บเพจเนื้อหาความรู้ตามหัวข้อของการเรียนการสอน

5.4 สร้างแฟ้มข้อมูลเนื้อหาวิชาเสริมการเรียนการสอนสำหรับการถ่ายโอน

6. การปฐมนิเทศผู้เรียน ได้แก่

6.1 แจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีการเรียนการสอน สำรวจความพร้อมของผู้เรียน

6.2 จัดการเรียนการสอนตามแบบที่กำหนดไว้โดยการใช้ข้อความเร้าความสนใจที่อาจเป็น ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว

6.3 แจ้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของรายวิชาหรือหัวข้อในแต่ละสัปดาห์

6.4 สรุปทบทวนความรู้เดิมหรือโยงไปหัวข้อ

7. จัดการเรียนการสอนตามแบบที่กำหนดไว้โดยในเว็บเพจจะมีเทคนิคและกิจกรรมที่สามารถสร้างขึ้น ได้แก่

7.1 การใช้ข้อความเร้าความสนใจที่อาจเป็นภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว

7.2 แจ้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของรายวิชาหรือหัวข้อในแต่ละสัปดาห์

7.3 สรุปทบทวนความรู้เดิมหรือโยงไปหัวข้อที่ศึกษาแล้ว

7.4 เสนอกิจกรรม แบบฝึกหัด หนังสือหรือบทความ การบ้าน การทำรายงานเดี่ยวรายงาน กลุ่มในแต่ละสัปดาห์ และแนวทางในการประเมินผล

7.5 ผู้เรียนทำกิจกรรม ศึกษา ทำแบบฝึกหัดและการบ้านส่งผู้สอนทั้งทาง

เอกสารทางเว็บเพจและส่งผลงานของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้รับทราบด้วย

7.6 ผู้สอนตรวจผลงานของผู้เรียน ส่งคะแนนและข้อมูลย้อนกลับเข้าสู่เว็บเพจประวัติของผู้ เรียน

8. การประเมินผล ผู้สอนสามารถใช้การประเมินผลระหว่างเรียนและการประเมินผลเมื่อสิ้น สุดการเรียน รวมทั้งการเรียนการ ประเมินผลผู้สอนและการประเมินผลการ จัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต

รูปที่ 1.3 องค์ประกอบของการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน

รูปที่ 1.4 ลำดับแนวคิดห้องเรียนเสมือน

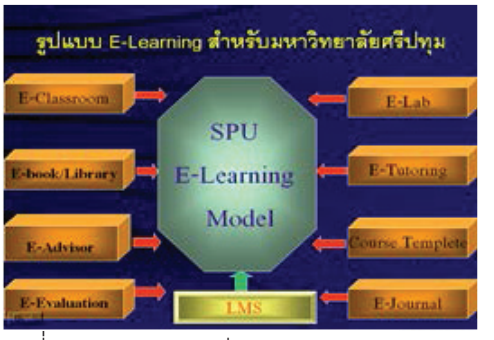

รูปที่ 1.5 รูปแบบการเรียนการสอนแบบ

รูปที่ 1.6 รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสาน

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสานเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยเสมือน ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 8 ส่วนได้แก่

1. E-Classroom เป็นห้องเรียนเชิงอิเล็ก ทรอนิกส์หรือห้องเรียนเสมือนซึ่งรายละเอียดภายในจะประกอบด้วยบทเรียนแบบฝึกหัด คำศัพท์เสริมบทเรียน คำถามที่ถามบ่อย กระดานถามตอบอิเล็กทรอนิกส์ ข่าวประชาสัมพันธ์

2. E-Lab เป็นการสร้างระบบห้องปฏิบัติการเชิงอิเล็กทรอนิกส์โดยเน้นให้

ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามบทเรียนเสมือนที่อยู่ในห้องปฏิบัติการจริงโดยนำเสนอในระบบการจัดการฐานข้อมูลด้าน ซึ่งผู้เรียนสามารถทบทวนได้ตลอดเวลา

3. Course Template เป็นรูปแบบการสร้างโครงการสอนในรายวิชาต่างๆ สำหรับอาจารย์ผู้สอนสามารถสร้างโครงการสอนสำเร็จรูปได้โดยง่ายทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาในแต่ละรายวิชาตามที่ได้กำหนดไว้ใน Course List ได้

4. E-Advisor เป็นระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเชิงอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงส่วนผู้เรียนที่เข้ามาปรึกษาอาจารย์ทั้งเรื่องการเรียนและส่วนตัว มีคำถามที่พบบ่อยกระดานถามตอบปัญหาอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถตรวจดูรายชื่อนักศึกษาภายใต้การดูแลได้ นอกจากนั้นนักศึกษาสามารถนัดหมายเพื่อเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาได้

5. E-Tutoring เป็นระบบห้องสอนเสริมเชิงอิเล็กทรอนิกส์โดยเน้นรูปแบบห้องเรียนเสริมในรายวิชาคอมพิวเตอร์และวิทยาการสารสนเทศเบื้องต้น โดยเริ่มการสมัครสมาชิก มีแบบทดสอบก่อนเรียน และการจัดลำดับคะแนนสูงสุด

6. E-book/E-Library เป็นระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่รวมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เอกสารทางวิชาการ บทคัดย่อที่เป็นฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์

7. E-Journal วารสาร และบทความอิเล็กทรอ-นิกส์ในเว็บไซต์ที่กำหนดโดยระบบได้ทำการเชื่อมโยงไปยังวารสารที่มีการเผยแพร่ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

8. E-Evaluation เป็นระบบการประเมินผลการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ที่ประกอบด้วย การประเมินอาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาและแสดงผลในรูปแบบสถิติและกราฟ นอกจากนี้มีการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นโดยสร้างหัวข้อที่น่าสนใจ (E-Poll) โดยให้อาจารย์ผู้สอนทำการสร้างโพลแบบสำเร็จรูปได้

การประเมินผลของระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนผลการประเมินด้านเนื้อหาและการออกแบบเว็บในภาพรวม 8 ด้าน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมากที่สุด (= 4.48) แสดงให้เห็นว่าระบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริงกับผู้เรียน และผลการสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 66 คนในคณะต่างๆพบว่ามีทัศนคติต่อระบบการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก (= 4.39)โดยมีความเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนควบคู่ภายในห้องเรียน และจากผลการประเมินทัศนคติและความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 100 คนพบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระดับที่เห็นด้วยมาก (= 4.17) กับการนำการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์มาประกอบการเรียนการสอนควบคู่ภายในห้องเรียนปกติ

สรุปและเสนอแนะ

ในการออกแบบและจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเชิงอิเล็กทรอนิกส์ พบว่ามีรูปแบบที่มีความเหมาะสมต่อการใช้เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและการใช้งานของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยเฉพาะผู้เรียนนั้นสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและช่วยให้การเรียนการสอนในห้องปกติมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนการสอนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาลงได้มากเมื่อเทียบกับการเรียนในห้องปกติ สรุปผลโดยรวมจะพบว่าการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์นั้นประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบย่อย และผู้เรียนมีโอกาสทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนได้ตามความต้องการแสดงให้เห็นว่าการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถใช้เป็นส่วนประกอบหรือสื่อเสริมเพื่อทำให้การเรียนในรูปแบบปกติได้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เห็นควรมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บแบบผสมผสานจากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ และสิ่งสำคัญในการใช้สื่อลักษณะนี้ อีกประการหนึ่งคือผู้เรียนต้องมีวินัยและความรับผิดชอบในตัวเองสูง

บรรณานุกรม

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2543).“**การศึกษาผ่านระบบเครือข่าย** e-Learning”. วารสารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฉบับที่ 513 .16-31 ตุลาคม 2543 หน้า 25-38.

ทิพย์เกสร บุญอำไพ. (2542). “**การพัฒนาระบบการสอนทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต**”. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาคุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเรือง เนียมหอม. (2542) “**การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา**”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาคุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาโรช โศภีรักข์. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงทางเทคโนโลยีการศึกษา**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. พริกหวานการพิมพ์ จำกัด.

ยืน ภู่วรรณ.(2546). ไอซีทีเพื่อการศึกษาของไทย. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

B.H.Khan, ED. (1997). **Web-Based Instruction. Englewood**, Cliffs NJ.Educ.Technol.Pub.

James David Reye. (2002). **Dynamic planning for Flexible Tutoring**. Doctor of Philosophy. Faculty of Science and Technology Griffith University. Australia

Kenneth E., Kendall and Julie E. Kendall, (1996). **System Analysis and Design**, 4thed, NewYork, McGraw – Hill.

Porter Lynnette R. (1997). **Creating the Virtual Classroom: Distance Learning with the Internet**,Wiley Computer Publishing,USA.

Rosenberg. Marc J. (2001).e-Learning: Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age, McGraw-Hill.

คุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร

Characteristics Affecting the Effectiveness of Administration in Teaching Chinese Language at Private Schools in Bangkok Metropolitan Area

ชัยวุฒิ คูอาริยะกุล , พีรพงศ์ ทิพนาค

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสถานศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบวิจัยแบบผสมวิธีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ระยะแรกเป็นการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนภาษาจีน จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ระยะที่สอง ศึกษาความสอดคล้องของคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 436 คน และครูผู้สอนภาษาจีน จำนวน 22 คน และระยะที่สาม ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนการสอน จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้ค่าสถิติได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structure Equation Model) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1.กรอบคุณลักษณะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านคุณภาพการเรียนการสอน และคุณลักษณะของตัวนักเรียนเอง โดยคุณลักษณะดังกล่าวทดสอบแล้วพบว่าเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.ปัจจัยคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านดังกล่าว สามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียนได้ร้อยละ 42 โดยคุณลักษณะของตัวนักเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รองลงมาคือ คุณภาพการเรียนการสอน คุณลักษณะของครู และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ตามลำดับ

3. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นลักษณะหนึ่งของคุณลักษณะของนักเรียน ที่พบว่ามีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิผลในเรียนมากกว่าลักษณะอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากแรงบันดาลใจ อันเกิดจากแรงจูงใจภายในและภายนอก จากการเลี้ยงดู ครูผู้สอน และการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

4. แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ ส่งผลให้มีประสิทธิผลหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สำคัญอยู่ที่การเลี้ยงดูจากผู้ปกครองที่ต้องคอยควบคุม เป็นแบบอย่างที่ดี มีการลงโทษและให้รางวัล และมีการฝึกฝนการทำงานตั้งแต่วัยเด็ก ผสมผสานกับความผูกพันใกล้ชิดกับครูที่เป็นต้นแบบ ที่มีเทคนิควิธีการสอนที่ดี ทำให้รักการอ่าน อยากรู้อยากเห็น เกิดกระบวนการในการพัฒนาการคิด มีการวางแผน จากการคิด การจินตนาการ ความฝัน ข้อมูลสารสนเทศ วิสัยทัศน์ นำไปสู่การปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผล และนำผลที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, ประสิทธิผล, การบริหารจัดการเรียนการสอน, ภาษาจีน

Abstract

The objective of research was mainly to study the characteristics affecting the effectiveness of administration in teaching Chinese language at private schools in Bangkok Metropolitan Area . The research design was a mixed method including quantitative and qualitative research. The research study was divided into 3 phases, the first one was to find out the theoretical framework of the characteristics affecting the effectiveness of administration in teaching Chinese language from documentary research, the second one was to determine the structural relationship between the characteristics affecting the effectiveness of administration in teaching Chinese language and empirical data from sample of 436 students and 22 teachers, and the third one was to acquire the administrative guideline to build up characteristics affecting the effectiveness of administration in teaching Chinese language from 12 experts.

The research findings revealed that :

1. The core characteristic framework affecting the effectiveness of administration in teaching Chinese language comprised of five factors which were teacher's characteristics, family environment, friend group, instructional quality, and student's characteristics.

2. All five factors of characteristics as a causal structural relationship model were conformed to empirical data and 40 percent could explain the variance of Chinese instructional achievement. As considering with an individual factor, it was found that student's characteristics had the highest impact while the others factors had the impact in descending order as follows; instructional quality, teacher's characteristics, and family environment respectively .

3. Seeking knowledge was ranked as the most influenced aspect affecting the effectiveness of student achievement among the others. As a consequence, it was caused by inspiration from both internal and external motivation, family background, teacher, and interaction with surroundings.

4. Guidelines for educational administration to develop student's characteristics in seeking knowledge affecting effectiveness or achievement were found as follows:- parenting by family in good social environment, and role model from teacher in childhood period. These two main causes could lead students to master good characteristics in physical and emotional development and self-improvement as a consequence.

Keywords : characteristics, effectiveness, student achievement, Chinese language

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งในการติดต่อสื่อสารในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้า ธุรกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และในบรรดาภาษาต่างๆ นั้น ภาษจีนนับเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่ต้องมีการศึกษาและเรียนรู้ เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศมหาอำนาจ มีบทบาทสำคัญในเวทีการค้าโลกรวมทั้งกับประเทศไทยด้วย เหตุนี้จึงทำให้มีการบรรจุวิชาภาษาจีนไว้ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา และจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเข้าสู่อาชีพและเพื่อสร้างสังคมฐานเศรษฐกิจ โดยอาศัยภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จึงได้ทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ แต่จากผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษายังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ให้มีประสิทธิผลสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นนั้น มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยด้านคุณลักษณะต่างๆ อาทิ ตัวผู้เรียนเอง ครูผู้สอน การเรียนการสอน พ่อแม่ผู้ปกครอง และเพื่อนในกลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540:34-39) ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาภาษาจีนของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งมีนักเรียนสนใจเรียนจำนวนมาก จึงมีความตระหนักอย่างยิ่งในภาระหน้าที่และการบริหารจัดการที่ยึดหลักการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะในส่วนของผลผลิต (Out-put) ว่าจะต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่ง ที่จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะฉะนั้นในเบื้องต้นของการศึกษาพัฒนา จึงจำเป็นต้องหาคำตอบที่ถูกต้องเสียก่อนว่ามีปัจจัยด้านคุณลักษณะใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยมุ่งเน้นให้ความสนใจต่อการวิเคราะห์ในเชิงสาเหตุ ซึ่งในลำดับแรก จำเป็นต้องสำรวจตรวจสอบองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด (Conceptualization) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหลักแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ นำมาผสานรวมกันเป็นกรอบในการแสวงหาแก่นแท้ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา จากนั้นจึงนำไปศึกษาหาแนวทางต่อและพัฒนาให้เห็นเป็นรูปธรรม

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษาของสถานศึกษาเอกชน รวมทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาอื่นในรายวิชาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันสำหรับนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสถานศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อศึกษากรอบปัจจัยด้านคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน

2. ศึกษาความสอดคล้องของคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนการสอน

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้แบบวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนวิชาภาษาจีน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์สาระต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาศึกษาความสอดคล้องของคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับ ปวช. ของสถานศึกษาเอกชน จำนวน 436 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบจัด ชั้นภูมิ และจากครูผู้สอน จำนวน 22 คน ใช้แบบสอบถาม แบบบันทึกรายการ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ด้วยโปรแกรม LISREL

ขั้นตอนที่ 3 นำผลจากขั้นตอนที่ 2 ซึ่งทราบคุณลักษณะที่มีอิทธิพลสูงสุด ไปศึกษาเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการให้ส่งผลต่อประสิทธิผลในการเรียนการสอน โดยจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางคุณภาพ (Triangulations technique)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย พอสรุปได้ดังนี้

1. กรอบคุณลักษณะที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนที่ได้มานั้นมีทั้งหมด 5 คุณลักษณะ สรุปดังภาพที่ 1

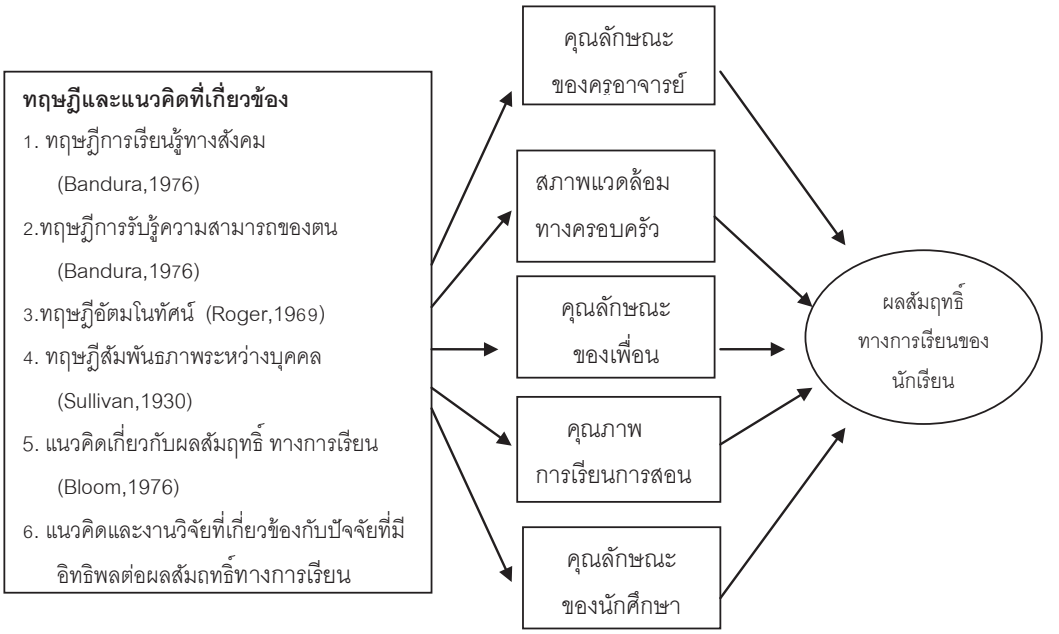

ภาพที่ 1 ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม LISREL หลังปรับรูปแบบเพื่อความเหมาะสมแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายถึงอิทธิพลทั้งทางตรงทางอ้อม สรุปได้ดัง ภาพที่ 2

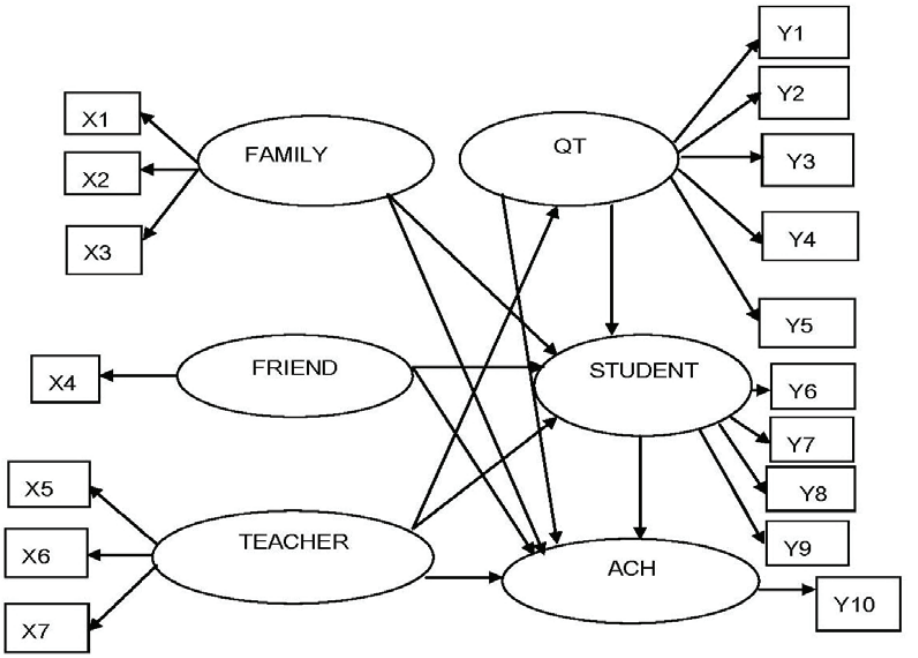

ภาพที่ 2 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามสมมติฐาน

ตามภาพที่ 2 แสดงว่าตัวแปรคุณลักษณะต่างๆ ที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์กันสอดคล้องตามแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้จริง ดังนี้

2.1 ตัวแปรคุณลักษณะสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (FAMILY) สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้คือ ศักยภาพของนักเรียน (X1) ความสามารถของนักเรียน (X2) และความเอาใจใส่ต่อนักเรียน (X3)

2.2 ตัวแปรคุณลักษณะของเพื่อน (FRIEND) สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ คือ พฤติกรรมของเพื่อนในกลุ่ม (X4)

2.3 ตัวแปรคุณลักษณะของครู-อาจารย์ (TEACHER) สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ คือ ความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน (X5) ทักษะในการสื่อสาร (X6) และความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน (X7)

2.4. ตัวแปรคุณภาพการเรียนการสอน (QT) สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ คือ บทเรียนที่สนุกและน่าสนใจ

(Y1) บรรยากาศในการเรียนการสอน (Y2) กิจกรรมในการเรียนการสอน (Y3) สื่อในการเรียนการสอน (Y4) และการประเมินผลการเรียนการสอน (Y5)

2.5 ตัวแปรคุณลักษณะของนักเรียน (STUDENT) สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ สุขภาพอนามัย (Y6) พฤติกรรมความใฝ่รู้ (Y7) อัตมโนทัศน์ (Y8) และความรู้สึกดีต่อผู้อื่น (Y9)

2.6 ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACH) สามารถวัดได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ คือ เกรดเฉลี่ยในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียน (Y10)

จากรูปแบบตามสมมติฐาน สรุปได้ว่ามีตัวแปรสังเกตได้ 17 ตัวแปร ตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ดังนั้น รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงมีตัวแปรคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 23 ตัวแปร

3. คุณลักษณะของนักเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รองลงมาคือ คุณภาพการเรียนการสอน คุณลักษณะของครู-อาจารย์ และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ตามลำดับ และพบว่าตัวแปรพฤติกรรมความใฝ่รู้ เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสำคัญสูงสุด

4. ลักษณะของครูที่ส่งผล คือ ครูต้นแบบที่มีความรัก ความเอาใจใส่ต่อนักเรียน มีเทคนิคการสอน และมีการจัดสภาพสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน เช่น ห้อง sound lab ห้องสมุด ฯลฯ เป็นต้น

5. การบริหารจัดการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อยู่ที่ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งต้องเริ่มต้นที่การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนก่อน ด้วยการผสมผสาน ระหว่างการสร้างแรงจูงใจภายในและภายนอก ซึ่งอันดับแรกอยู่ที่การเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องคอยควบคุม เป็นแบบอย่าง มีการลงโทษให้รางวัล ปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในคุณงามความดี มีความรู้สึกผูกพันกับสิ่งดี มีการฝึกฝนการงานตั้งแต่วัยเด็ก ให้รักการอ่าน และเมื่อเข้าเรียนที่โรงเรียนก็ ต้องมีความใกล้ชิดผูกพันกับครูต้นแบบ ให้ได้สัมผัสและพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่อยู่โดยรอบเพื่อนำมาใช้เป็นบทเรียนในการพัฒนาคุณค่าให้แก่ตนเอง ซึ่งจะค่อยๆ สะสมและพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาน (Critical thinking) เกิดจินตนาการ ความฝันหรือวิสัยทัศน์ (Critical mind) จนในที่สุดได้นำสิ่งที่คิดไปวางแผนและปฏิบัติ (Implementation) มีการติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งนำผลมาปรับปรุงพัฒนาจนได้สิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า (Innovation) อยู่เสมอ

อภิปรายผล

ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันนำไปสู่ประสิทธิผลในการบริหารจัดการ จากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย คุณลักษณะของนักศึกษา และของครูอาจารย์ คุณภาพการสอน สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ซึ่งจากการตรวจสอบความตรงของรูปแบบคุณลักษณะดังกล่าวพบว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี จึงเป็นกรอบคิดที่สามารถนำไปใช้กับการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนได้ และผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้แสดงความคิดที่สอดคล้องกันอีกว่าน่าจะนำไปใช้กับการเรียนวิชาอื่นๆ ได้อีกด้วยไม่เฉพาะกับการเรียนวิชาภาษาจีน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อยืนยันกันในโอกาสต่อไป

ในการนี้พบว่าคุณลักษณะของนักเรียนมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ตนเองของ Rogers (1978: 429) ที่ว่า ผู้เรียนต้องรับรู้ในความสามารถของตนเองและสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1) ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล แรงจูงใจ และการแข่งขันในการเลือกอาชีพ 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 3) ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ ดังนั้นคุณลักษณะของบุคคลจึงเป็นแก่น (Core) ของการบริหารจัดการตนเองให้ไปถึงจุดหมายของชีวิต รู้ว่าตนเองจะต้องปฏิบัติอะไร อย่างไรจึงจะทำให้การเรียนบรรลุผล นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 8-14) และ อเนก นรสาร (2546: 22) ที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านความพร้อมของร่างกาย สมอง และอารมณ์ เช่นเดียวกับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541: 424) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผู้เรียนว่าต้องนึกคิด ทัศนคติ ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆ มองและเข้าใจตนเอง เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดสติปัญญา การปรับตัวและความสำเร็จในชีวิต นอกจากนั้น ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน (2553: 85-87) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมร่วมมือในการเรียน ให้ความสำคัญกับการเรียน ตั้งใจใฝ่รู้ มีความกล้าในการเข้าพบปรึกษากับครูอาจารย์ที่เป็นต้นแบบย่อมทำให้มีผลการเรียนที่ดี งานวิจัยของเติมศักดิ์ คทวณิช (2540: 123) ก็ได้รายงานไว้เช่นกันว่า นิสัยรักการอ่าน รักการเรียน และกล้าเผชิญกับปัญหาในการเรียน จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เช่นเดียวกับ Carter (1982: 4375-A) ที่ศึกษาและพบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมในการเรียนดี ตั้งใจเรียน มักมีผลสัมฤทธิ์สูง ขณะที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมในการเรียนไม่ดี เช่น ขาดเรียน ไม่ใส่ใจ เรียนโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่รู้ว่าเรียนไปทำไม จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งหมดนี้โดยสรุปแล้วมีความสอดคล้องกับความเห็นของ

ครูผู้สอนและจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะของนักเรียน โดยเฉพาะตัวแปรคุณลักษณะความใฝ่รู้ พบว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญสูงสุดมากกว่าลักษณะอื่น จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมด กล่าวได้ว่าเป็นตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลมาจาก คุณลักษณะของครู-อาจารย์ คุณภาพการสอน และคุณลักษณะทางครอบครัวของนักเรียน เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ดังนั้นในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน จึงต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ซึ่งก็สามารถทำได้โดยอาศัยการเร้าจากปัจจัยดังกล่าว ผสมผสานกันทั้งที่เกิดภายในตัวนักเรียนเอง และจากภายนอก ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งจากการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้อาจเนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดขึ้นได้ต้องมีอัตมโนทัศน์ มีสุขภาพที่ดี ตั้งใจเรียน และรู้สึกดีต่อผู้อื่น เป็นไปตามทฤษฎีของการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977: 191 – 215) และแนวคิดของกิติยวดี บุญซื่อ และคณะ (2540)ก็ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบมีความสุข นักศึกษาจะต้องมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น จึงจะผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้และเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งต้องมีความขยันและอดทน ตั้งใจเรียน และมีเป้าหมายในการเรียน กล้าแสดงออก

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน เพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่อยู่โดยรอบ และตัวบ่งชี้ความเป็นคนมีการศึกษาก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่ามีปัจจัยเชิงสาเหตุหลัก ๆ อยู่ 5 ด้าน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในตัวนักศึกษา จะต้องจัดองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผล ให้มีความสอดคล้องกลมกลืนตามลักษณะอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวเพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากตัวนักศึกษาเอง คุณภาพการสอนของครูอาจารย์ และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ดังนี้

1. คุณลักษณะของนักศึกษาซึ่งประกอบด้วยสุขภาพ ความตั้งใจเรียนอัตมโนทัศน์ และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ดังนั้นตัวนักศึกษาจึงต้องรู้ รับผิดชอบ และตระหนักในหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย คุณลักษณะของบุคคลเป็นแก่น (Core) ในการบริหารจัดการตนเอง นักศึกษาจึงต้องตระหนัก เอาใจใส่ในตนเองว่า จะต้องปฏิบัติอะไร และอย่างไร จึงจะสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน

2. คุณภาพการสอน ซึ่งประกอบด้วยบทเรียนที่สนุกและน่าสนใจ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัด

ประเมินผล เพื่อเป็นตัวกำหนดคุณภาพของนักศึกษา ดังนั้น ฝ่ายบริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับนักศึกษาจึงต้องกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ในการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความเป็นครูต้นแบบที่มีเทคนิควิธีการสอน ทำบทเรียนโดยใช้สื่อ และกิจกรรมที่นักเรียนสามารถเข้าร่วมแล้วมีความสนุกสนาน น่าสนใจ มีเกณฑ์ที่ยุติธรรมในการวัดและประเมินผล นักศึกษามีเป้าหมายในการเรียน ด้วยความอดทนและตั้งใจไม่ท้อแท้

3. คุณลักษณะของครู-อาจารย์ ซึ่งประกอบด้วย ความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน ความเป็นกัลยาณมิตรของครูเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการทำให้นักศึกษาเกิดความรักและศรัทธา นอกจากนั้น ครูอาจารย์ผู้สอน ควรมีทักษะการสื่อสาร สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กระจ่าง เมื่อครูรักและเอาใจใส่นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ นักศึกษาก็จะเกิดความเชื่อใจครู เปิดเผยในสิ่งที่คับข้องใจ และเกิดความสบายใจ ดังนั้นการปฏิบัติการสอนของครูอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจ อยากเรียนอยากรู้และตั้งใจเรียน ดังนั้น ลักษณะของครูอาจารย์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน จึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ครูที่ดีจึงควรมีวิถีชีวิตดังที่กล่าวมา

4. การสนใจใฝ่รู้ในการเรียนของนักศึกษาเป็นแกนกลางที่สำคัญที่สุดทำให้มีลักษณะที่ดี มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบในการบริหารจัดการให้นักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวจึงต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษา โดยอาศัยการผสมผสานทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก เริ่มจากการเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ให้ความรัก ความใกล้ชิด อบรมสั่งสอนในสิ่งดีงาม ฝึกหัดให้ทำหน้าที่การงานตามแบบอย่าง จนเกิดความรู้สึกอบอุ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multigroup Analysis) เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบ โดยอาจแยกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ หรือระดับการศึกษา

2. ควรมีการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ตัวแปรอื่นร่วมด้วย เช่น ความถนัดและเจตคติร่วมด้วย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบริบทอื่นๆ

3. ควรมีการนำรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ไปใช้กับประชากรกลุ่มอื่นๆ เพื่อทดสอบความไปไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบการศึกษาภาคตัดขวาง หรือการศึกษาระยะยาว เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เนื่องจากระยะเวลาที่สั้นเกินไปอาจจะเห็นผลไม่ชัดเจน ถ้าติดตามระยะเวลาที่ยาวขึ้น อาจเห็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กิติยวดี บุญซื่อ, ปิตินันทน์ สุทธสาร, สุนทร ช่วงสุวนิช และ วิภา ตัณฑุลพงศ์. (2540). "**การเรียนรู้อย่างมีความสุข**." วารสารครุศาสตร์. 26 (1): 7-22.

เติมศักดิ์ คทวณิช. (2540). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนและวิธีเผชิญปัญหาทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน. (2553). **ปัจจัยและความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนฟิสิกส์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.(2545)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อเนก นรสาร. (2546). **การติดตั้งไฟฟ้าภายนอกอาคาร**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีวะ

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). **ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

Bandura, A. (1977). "Social learning analysis of aggression." In E. Ribes-Inesta and A. Bandura. (eds.). **Analysis Delinquency of**

Aggression.Hillsdale,NJ:Erlbaum . 42-58.

Carter, J. A. (1982). **Student Behavior of high Achievement Student and Low Achievement Student.** Dissertation International. 39(11)

Rogers, A. (1978). **Teaching Adults.** Buckingham: Open University Press.

การติดการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

Facebook Addict of Students in Bangkok Metropolitan Area

พิจารณ์ เจริญศรี[1] , วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตราส่วนของนักศึกษาที่ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษาจำแนกตาม เพศ สาขาที่เรียน และประเภทของสถาบันการศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ สุ่มตัวอย่างนักศึกษา 1,080 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบแบบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ติดการใช้งานมีอยู่ร้อยละ 34.8 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คไม่แตกต่างกัน นักศึกษาวิทยาศาสตร์มีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คมากกว่านักศึกษาสังคมศาสตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐมีความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คมากที่สุด รองลงมาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏตามลำดับ

คำสำคัญ: การติดการใช้งานเฟสบุ๊ค, นักศึกษา

Abstract

This study examined students' usage of Facebook regarding ratio of students addicted to Facebook and compare Facebook intensity by gender, course of study and type of institute. By using survey research collected data from 1,080 samples. T-test and Analysis of Variance were employed. The results revealed that 34.8 percent of students were found to be addicted to Facebook usage. Male and female students had no difference in Facebook intensity, Sciences students were more Facebook intensity than Social Sciences students, and public university students had the most Facebook intensity following by private university students and Ratchabath university students.

Keywords: Facebook addict, students

[1] คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[2] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บทนำ

เฟสบุ๊คได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก ผู้ใช้เฟสบุ๊คมีอยู่ทุกเพศทุกวัย แต่จากการสำรวจของเว็บไซต์เฟสบุ๊คพบว่า การใช้เฟสบุ๊คจะแพร่หลายมากในกลุ่มวัยรุ่นมากกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ (Facebook, 2012) ซึ่งช่วงอายุที่เป็นวัยรุ่นนี้เป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจการใช้เฟสบุ๊คในหลาย ๆ ประเทศพบว่า เฟสบุ๊คเป็นสื่อทางสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในกลุ่มนักศึกษา มีการรายงานว่า นักศึกษาที่ใช้เฟสบุ๊คมีอยู่ประมาณร้อยละ 85 ถึง 99 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด (Hargittai, 2008; Jones & Fox, 2009; Matney & Borland, 2009) สำหรับในประเทศไทย จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2556 พบว่า กลุ่มผู้ที่ใช้โซเชี่ยลมีเดียมากเป็นอันดับหนึ่งเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 24 ปี (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกซ์, 2556) เฟสบุ๊คได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักศึกษา ทั้งจำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มมากขึ้นและมีระยะเวลาการใช้งานที่นานมากขึ้น ดังปรากฏในการศึกษาของ Junco (2012) ที่สำรวจการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษาอเมริกันพบว่า นักศึกษาใช้เฟสบุ๊คเฉลี่ยวันละประมาณ 1 ชั่วโมง 40นาที สำหรับนักศึกษาไทยจากผลการศึกษาของ วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ (2554) ศึกษาการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครพบว่า มีนักศึกษาถึงร้อยละ 57.5 ที่ใช้เฟสบุ๊คทุกวัน และส่วนใหญ่ใช้มากกว่าวันละ 2 ชั่วโมง การแพร่หลายของการใช้เฟสบุ๊คในกลุ่มนักศึกษาทวีความเข้มข้นมากขึ้น

จากการที่เฟสบุ๊คได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มคนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ประกอบกับเฟสบุ๊คมีแอพพลิเคชั่นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการสื่อสาร สามารถใช้เป็นเวทีเปิดรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้หลายช่องทาง ด้วยคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์นี้เอง ทำให้สถาบันการศึกษานำเฟสบุ๊คมาใช้พัฒนาการบริหารจัดการในสถาบัน เช่น เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์สถาบัน ใช้ในการติดต่อระหว่างบุคลากรและระหว่างสถาบันกับนักศึกษา นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนก็ได้นำเฟสบุ๊คมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรยากาศการสอนดูทันสมัย เป็นการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้สามารถติดต่อกับผู้เรียนได้สะดวกรวดเร็ว ช่วยในการเรียนแบบมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนจะเข้ามาให้ร่วมกิจกรรมการเรียนได้ เฟสบุ๊คเป็นเวทีที่กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าในห้องเรียน

ดังนั้นการศึกษาถึงการติดการใช้เฟสบุ๊คในกลุ่มนักศึกษาจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันมีการใช้

เฟสบุ๊คแพร่หลายมากในกลุ่มนักศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เฟสบุ๊คอย่างเหมาะสมในกลุ่มนักศึกษา เพื่อลดผลกระทบทางลบ และช่วยกระตุ้นให้เกิดการใช้เฟสบุ๊คอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาอัตราส่วนของนักศึกษาที่ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค

2) เปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คจำแนกตาม เพศ สาขาที่เรียน ประเภทของสถาบันการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดว่าผู้ที่มีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คในระดับสูงและระดับสูงมากถือว่าเป็นผู้ที่ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค

กรอบแนวคิดการวิจัย

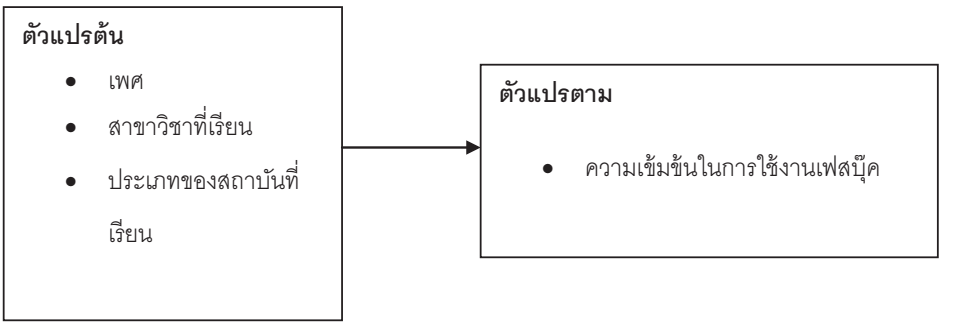

การดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นสถาบันการศึกษาประเภทจำกัดรับ ไม่รวมมหาวิทยาลัยเปิด (เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) ซึ่งแบ่งประเภทสถาบันได้เป็น 3 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน จากข้อมูลสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2555 พบว่ามีสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนรวมทั้งสิ้น 28 แห่ง มีนักศึกษาจำนวน 422,984 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

สุ่มตัวอย่างสถาบันการศึกษาโดยวิธีการจับฉลาก ได้สถาบันการศึกษา 6 แห่ง ได้แก่ 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 4) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 5) มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ 6) มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ใช้เฟสบุ๊คมาจำนวน 1,080 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ให้นักศึกษาตอบด้วยตนเอง เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งได้เป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊ค ซึ่งแบบทดสอบมีคำตอบเป็น มาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5

แบบสอบถามมีการตรวจสอบคุณภาพทั้งการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทางด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC (Index of item objective congruence) สูงกว่า 0.8 ทุกข้อคำถามซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และมีการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ ครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) พบว่า แบบวัดตัวแปรในแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงสูงกว่า 0.8 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows ตามรายละเอียดดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัย ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คจำแนกตามเพศ สาขาที่เรียน และประเภทของสถาบันการศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบแบบที กรณีข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent data) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชายเล็กน้อย (นักศึกษาชายร้อยละ 43.9 และนักศึกษาหญิงร้อยละ 56.1) มีนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มากกว่าชั้นปีอื่น ๆ เล็กน้อย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.4) เป็นนักศึกษาในสาขาสังคมศาสตร์ อันประกอบด้วยคณะบัญชี บริหารธุรกิจ

เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ อักษรศาสตร์ และ ศิลปศาสตร์ ที่เหลืออีกร้อยละ 36.6 เป็นนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ประมง วนศาสตร์ สัตวศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เทคนิคการแพทย์

นักศึกษาเกินครึ่ง (ร้อยละ 54.4) มีเพื่อนในเฟสบุ๊คมากกว่า 500 คน ส่วนใหญ่จะใช้กันมานานมากกว่า 3 ปีแล้ว สำหรับระยะเวลาที่นักศึกษาใช้เฟสบุ๊คต่อเนื่องกันในแต่ละครั้งที่ล๊อกอินจะอยู่ที่ประมาณ 10 - 20 นาที และเมื่อพิจารณาร่วมกับผลการสำรวจการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในตารางที่ 4.3 พบว่านักศึกษามีการใช้ทุกวัน ๆ ละ มากกว่า 5 ชั่วโมง

การติดการใช้งานเฟสบุ๊ค

ประเด็นคำถามที่ใช้วัดการติดการใช้งานเฟสบุ๊คในงานวิจัยนี้ใช้แบบทดสอบ Facebook Intensity Quiz ซึ่งพัฒนาโดย Ellison, Steinfield and Lampe (2013) แบบทดสอบนี้ใช้วัดความเข้มข้นของการใช้ Facebook ซึ่งมีเนื้อหาของคำถามใกล้เคียงกับการวัดอาการเสพติดอินเทอร์เน็ต แต่เปลี่ยนข้อความมาใช้ข้อความที่จะไม่ทำให้ผู้ตอบเกิดความรู้สึกทางด้านลบ โดยมีข้อคำถามรวม 14 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษา 3 ข้อ ได้แก่ (1) จำนวนเพื่อนในเฟสบุ๊ค (2) จำนวนปีที่ใช้เฟสบุ๊ค (3) ระยะเวลาที่ใช้เฟสบุ๊คติดต่อกันในแต่ละครั้งที่ใช้ และคำถามความคิดเห็นที่นักศึกษามีต่อเฟสบุ๊คอีก 11 ข้อ คำตอบของคำถามแต่ละข้อเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5) หากนักศึกษาตอบครบทุกข้อก็มีได้คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 14 ถึง 70 คะแนน นำคะแนนรวมที่ได้มาใช้ระบุอาการติดการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษาได้ หากนักศึกษาได้คะแนนความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คในระดับสูงถึงระดับสูงมาก (คะแนนความเข้มข้นตั้งแต่ 49 จนถึง 70) ถือว่านักศึกษาติดการใช้งานเฟสบุ๊ค นำคะแนนที่ได้จากการวัดการติดการใช้งานเฟสบุ๊คทั้ง 14 ข้อมารวมกันแล้วจัดกลุ่มตามระดับความเข้มข้นของการใช้งาน ได้ผลการจัดกลุ่มดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราร้อยละของระดับความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษา (n = 1,080)

ระดับคะแนน	ระดับความเข้มข้นของการใช้เฟสบุ๊ค	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 60 คะแนน	มีการใช้ในระดับสูงมาก	48	4.4
49 – 59 คะแนน	มีการใช้ระดับสูง	328	30.4
35 - 48 คะแนน	มีการใช้ระดับปกติทั่วไป	505	46.8
20 – 34 คะแนน	มีการใช้ระดับต่ำ	197	18.2
0 – 19 คะแนน	มีการใช้ระดับต่ำมาก	2	0.2
รวม		1,080	100

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดว่าหากนักศึกษาได้คะแนนความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คใน ระดับสูงถึงระดับสูงมาก (คะแนนความเข้มข้นตั้งแต่ 49 จนถึง 60) ถือว่านักศึกษาติดการใช้งานเฟสบุ๊ค จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.8) จัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีความเข้มข้นของการใช้งานในระดับปกติทั่วไป นักศึกษาที่มีความเข้มข้นของการใช้ในเกณฑ์ที่เรียกว่าติดการใช้งาน คืออยู่ในระดับสูงถึงระดับสูงมากมีอยู่ร้อยละ 34.8 แต่ผู้ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มมีความเข้มข้นของการใช้งานระดับต่ำมีอยู่เพียงร้อยละ 18.4 เท่านั้นเปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษา ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

(ก) นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกัน

(ข) นักศึกษาที่เรียนสาขาแตกต่างกันมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกัน

(ค) นักศึกษาที่เรียนในสถาบันต่างประเภทกันมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน “นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกัน” การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบแบบที (t-test) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คระหว่างนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง

FB-intensity	n	$\bar{X}$	SD	t	*p*-value
ชาย	474	3.18	0.69	1.870	0.062
หญิง	606	3.10	0.68		

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่านักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คไม่แตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน "นักศึกษาที่เรียนสาขาแตกต่างกันมีความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกัน" การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบแบบที (t-test) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คระหว่างนักศึกษาที่เรียนสาขาสังคมศาสตร์กับสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์

FB-intensity	n	$\bar{X}$	SD	t	*p*-value
สังคมศาสตร์	729	2.99	0.68	-10.675	0.000**
วิทยาศาสตร์	351	3.43	0.60		

** *p*-value < 0.01

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า นักศึกษาสายสังคมศาสตร์และนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์มีความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คแตกต่างกัน (*p*-value = 0.000) โดยนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์มีความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คมากกว่านักศึกษาสายสังคมศาสตร์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน "ประเภทของสถาบันการศึกษามีอิทธิพลต่อการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษา" หรืออีกนัยหนึ่งคือ ต้องการเปรียบเทียบว่านักศึกษาที่เรียนในสถาบันการศึกษาต่างประเภทกันจะมีการใช้เฟสบุ๊คแตกต่างกันหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4 (Analysis of Variance)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คระหว่างนักศึกษาที่เรียนในสถาบันการศึกษา 3 ประเภท

FB-intensity	n	$\overline{X}$	SD	F	*p*-value
มหาวิทยาลัยเอกชน	482	3.11	0.72	119.439	0.000**
มหาวิทยาลัยรัฐ	417	3.42	0.56		
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	181	2.56	0.46		

** *p*-value < 0.01

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า นักศึกษาที่เรียนในสถาบันการศึกษาต่างประเภทกันมีความเข้มข้นในการใช้งานเฟสบุ๊คแตกต่างกัน (*p*-value = 0.000)

อภิปรายผล

1. การติดการใช้งานเฟสบุ๊คในงานวิจัยนี้วัดจากคะแนนความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คที่นักศึกษาได้จากการประเมินด้วยแบบทดสอบ Facebook Intensity Quiz ซึ่งพัฒนาโดย Ellison, Steinfield and Lampe (2013) ซึ่งผลการประเมินพบว่า มีนักศึกษาที่ถูกจัดอยู่ในเกณฑ์ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค ร้อยละ 34.8 ซึ่งอัตราส่วนนักศึกษาที่ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค ร้อยละ 34.8 จากการวิจัย นี้ ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ กันต์ธีร์ อนันตพงศ์ และจารุรินทร์ ปิตานุพงศ์ (2557) ที่ศึกษาการติดการใช้งานเฟสบุ๊คของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ที่ให้นักศึกษาประเมินตนเองว่าติดเฟสบุ๊คหรือไม่ พบว่ามีนักศึกษาที่ประเมินตนเองว่าติดเฟสบุ๊ค ร้อยละ 27.6

2. สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาติดการใช้งานเฟสบุ๊คอาจเนื่องมาจาก นักศึกษาใช้เฟสบุ๊คผ่านทางสมาร์ทโฟน ซึ่งในปัจจุบัน นักศึกษาส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟนใช้ และนักศึกษาสามารถนำสมาร์ทโฟนติดตัวไปได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นเมื่อเวลาที่รู้สึก เบื่อ เหงา เครียด หรือต้องการฆ่าเวลาก็หยิบสมาร์ทโฟน ขึ้นมาเล่นเฟสบุ๊คได้

ข้อเสนอแนะ

การติดการใช้งานเฟสบุ๊คในงานวิจัยนี้วัดจากคะแนนความเข้มข้นในการใช้เฟสบุ๊คที่นักศึกษาได้จากการประเมินด้วยแบบทดสอบ Facebook Intensity Quiz ซึ่งพัฒนาโดย Ellison, Steinfield and Lampe (2013) ซึ่งผลการประเมินพบว่า มีนักศึกษาที่ถูกจัดอยู่ในเกณฑ์ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค ร้อยละ 34.8 นักศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติมีร้อยละ 46.8 และอีกร้อยละ 18.4 เป็นผู้มีความเข้มข้นในการใช้งานในระดับต่ำ แต่จากผลการสนทนากลุ่ม นักศึกษาทั้งหมดในกลุ่มสนทนาเห็นว่า ตนเองไม่ได้ติดการใช้งานเฟสบุ๊ค

เพราะตนเองจะใช้เฟสบุ๊คเมื่อมีเวลาว่าง แต่ถ้าไม่ว่างก็ไม่ใช้ก็ได้ สาเหตุที่นักศึกษาติดการใช้งานเฟสบุ๊ค อาจเนื่องมาจากนักศึกษาใช้เฟสบุ๊คผ่านทางสมาร์ทโฟน ซึ่งในปัจจุบัน นักศึกษาส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟนใช้ และนักศึกษาสามารถนำสมาร์ทโฟนติดตัวไปได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นเมื่อเวลาที่รู้สึก เบื่อ เหงา เครียด หรือต้องการฆ่าเวลาก็หยิบสมาร์ทโฟน ขึ้นมาเล่นเฟสบุ๊คได้

บรรณานุกรม

กันต์ธีร์ อนันตพงศ์ และจารุรินทร์ ปิตานุพงศ์. (2557). ผลของ Facebook ต่อนักศึกษมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. **สงขลานครินทร์เวชสาร**, *32(6)*, 393 – 404.

วิมลพรรณ อาภาเวท, สาวิตรี ชีวะสาธน์, ชาญ เดชอัศวนง. (2554). **พฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊คของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. รายงานการวิจัมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555).**ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วันที่ค้นข้อมูล 15 ตุลาคม 2555.** สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/data_stat/

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกซ์. (2556).**รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2556.** วันที่ค้นข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2556. สืบค้นจาก http://www.etda.or.th/internetuserprofile2013/presentationinternetuserprofile.pdf

Ellison, N. B., Steinfield, C., Lampe, C. (2013). **Facebook Intensity Quiz.** Retrieved 10.05.2013, from http://psychcentral.com/quizzes/facebook-addict.htm

Facebook.(2012).**Statistics of Facebook.** Palo Alto, CA: Facebook. Retrieved10.10.2013,from ttp://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22

Hargittai, E. (2008). Whose space? Differences among users and non-users of social network sites. **Journal of Computer – Mediated Communication**, 13(1), 276–297.

Hew, K. F. (2011). Students' and teachers' use of Facebook. **Computers in Human Behavior**,27(2),662-676 .doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2010.11.020

Jones, S., & Fox, S. (2009). **Generations online in 2009.** Data memo. Washington, DC: Pew Internet and American Life Project. Retrieved 7.3, 2010, from http://www.pewinternet.org/w/media//Files/Reports/2009/PIP_Generations_2009.p

การวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

The Administrative Planning of Bangkruay Municipality, Bang Kruay District, Nonthaburi Province

ฐิติมา โห้ลำยอง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนต่อการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 387 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละและ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และสถิติเชิงอ้างอิง ใช้ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.29)

2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยรายได้ และปัจจัยระยะเวลาพักอาศัย มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การวางแผน, การบริหารงาน

Abstract

This study aims to study 1) the level of the administrative planning of Bangkruayi Municipality, Bangkruay District, Nonthaburi Province. 2) a comparision of personal factors including sex, age, income, occupation, education and length of stay in the community. This study utilized the questionnaire to collect data from 387 sampled people

As a quantitative research, there was an application of descriptive statistics and inferential statistics. As for the descriptive, the frequency distribution, percentage

คณะรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

and mean were applied and the inferential statistics were used through the t-test and F-test

The results found that, 1) people highly in the administrative planning of Bangkruay Municipality, Bangkruy District, Nonthaburi shown with $\bar{x}$ = 4.29

2) After the comparison of people's personal data differed by income and length of stay (0.05 statistical significance).

Keywords: administrative, planning,

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ช่วยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม มีโอกาสในการพิจารณาตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบโดยตรงถึงประชาชน (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526: 20 อ้างถึงใน ณัฐฐา วินิจนัยภาค, 2556: 65)

จิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นและการสร้างอนาคตของชุมชนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ก่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วม ความรู้สึกร่วมและความผูกพันร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การมีจิตสำนึกที่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและการมีความประสงค์ที่จะร่วมกำหนดอนาคตและแนวทางการพัฒนาของชุมชน จะช่วยส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

โดยทั่วไป การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ถูกแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ (อคิน รพีพัฒน์, 2527: 320 อ้างถึงใน ณัฐฐา วินิจนัยภาค, 2556: 65)

1. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
3. ร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนแก้ปัญหา
4. ร่วมในการดำเนินงานตามแผน
5. ร่วมในการประเมิน วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

ทั้งนี้เมื่อนำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาเชื่อมโยงกับการปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการปกครอง(นภารัตน์ เจริญรัตน์, 2545: 2)

การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกดำเนินการตามนโยบายและทิศทางของรัฐ และในขณะเดียวกันต้องตอบสนองลักษณะของแต่ละท้องถิ่น ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ที่ความสามารถในการดำเนินงานอย่างคล่องตัวเพื่อให้สามารถ

ดำเนินการตามภาระที่รัฐมอบหมาย และพันธกิจของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สภาพความแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีผลต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ท้องถิ่นที่กำลังพัฒนาจะต้องเผชิญกับความท้าทายที่ต้องให้บริการประชาชนอย่างครอบคลุมให้ครบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณูปโภค การคมนาคม หรือการศึกษา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนที่ดี

การดำเนินงานของท้องถิ่นจะบรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องได้รับการประสานงานและความร่วมมือจากประชาชน เริ่มตั้งแต่กระบวนการการมีส่วนร่วมในการวางแผน เนื่องจากการวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการโครงการต่างๆ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งมาจากการที่ประชาชน องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งกับองค์กรปกครองท้องถิ่น เปรียบเสมือนได้ว่าความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผลงานของทุกคนในชุมชน เพราะทุก ๆ คนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ (โกวิทย์ พวงงาม, ม.ป.ป.:31)

ทั้งนี้ จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ต่อการวางแผนการบริหารเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือตัวแทนของครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยทั้งสิ้น 11,412 ครัวเรือน (แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ. 2557-2559 เทศบาลเมืองบางกรวย, 2557: 12) ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ประชากรที่สามารถให้ความเห็นต่อผลสำรวจเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อประเมินผลการวางแผนการบริหารงาน เป็นกลุ่มประชากรซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ซึ่งเป็นตัวแทนของครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย

การวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ใช้เทคนิคการสุ่ม Simple Random Sampling (SRS) จากประชากร (Population) ได้จำนวนตัวอย่าง (Samples) ทั้งสิ้นจำนวน 387 ตัวอย่าง ซึ่ง เป็นจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม สามารถใช้เป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ผลการวิจัยของประชากร 11,412 ราย ที่ความเชื่อมั่น 95% ตามหลักการของ Taro Yamane

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประมวลผลแบบสอบถาม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชน และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชน และความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย

2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic) ได้แก่ t-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรเพศ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ รายได้ อาชีพ วุฒิการศึกษา แล ระยะเวลาการพักอาศัย สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย LSD (Least Significant Difference) โดยกำหนด ค่า

นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 254 คนคิดเป็นร้อยละ 65.6 อยู่ในกลุ่ม อายุ 25-34 ปี และ 35 – 44 ปี มากที่สุดเป็นจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีรายได้ต่อเดือนในระดับ 20,001 บาทขึ้นไป มากที่สุด โดยมีจำนวน 243 คนคิดเป็นร้อยละ 62.8 ประกอบอาชีพเกษตกรรมมากที่สุดเป็นจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยล่ะ 42.9 มีระดับการศึกษาอนุปริญญามากที่สุด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 อยู่ในกลุ่มที่มีระยะเวลาพักอาศัยในชุมชน 11 -20 ปี มากที่สุด จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6

2.การวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 บุคคลที่มีอิทธิพลและมีอำนาจในชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรมในชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.40) อยู่ในระดับมาก อันดับรองลงมาประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดใช้ทรัพยากรในชุมชนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.37) อยู่ในระดับมากและน้อยที่สุดคือประชาชนในชุมชนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และร่วมในการจัดทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนและเทศบาล($\overline{X}$ = 4.17) ในระดับมาก

และเมื่อพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัย เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างในการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย ในขณะที่ ปัจจัยรายได้และระยะเวลาที่อาศัยเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย โดยแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามรายได้ในการวางแผนการบริหารงาน

ระดับรายได้	$\overline{X}$	ต่ำกว่า 5,000	5,000-10,000	11,001-20,000	20,001 ขึ้นไป
		4.01	4.22	4.39	4.27
ต่ำกว่า 5,000	4.01	-	0.209	0.384*	0.260
5,000-10,000	4.22	-	-	0.175	0.051
10,001-20,000	4.39	-	-	-	0.124
20,001 ขึ้นไป	4.27	-	-	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และระดับรายได้ 10,001 – 20,000 บาท มีความแตกต่างกันในการวางแผนการบริหารงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามระยะเวลาที่พักอาศัยในการวางแผนการบริหารงาน

ระยะเวลา	$\overline{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-20 ปี	21 ปีขึ้นไป
		4.25	4.46	4.20	4.31
ต่ำกว่า 5 ปี	4.25	-	0.206	0.056	0.059
5-10 ปี	4.26	-	-	0.261*	0.146
11-20 ปี	4.20	-	-	-	0.115
21 ปีขึ้นไป	4.31	-	-	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการพักอาศัย 5-10 ปีและ 11-20 ปี มีความแตกต่างกันในการวางแผนการบริหารงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การวางแผนการบริหารงาน ของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคคลที่มีอิทธิพลและมีอำนาจในชุมชนและประชาชน

ในชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดใช้ทรัพยากรในชุมชน มีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรมในชุมชน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ มีอิทธิพลในการใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งสามารถเกลี้ยกล่อมบุคคลในชุมชนให้ร่วมกันสรรค์สร้างประโยชน์ หรือมีอิทธิพลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการดำเนินงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจและสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นได้

ในส่วนของผลการศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยรายได้ และปัจจัยระยะเวลาพักอาศัย มีความแตกต่างกันในการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากผลจากการวางแผนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวยมีอิทธิพลต่อสภาพเศรษฐกิจของชุมชน และในขณะเดียวกันสภาพเศรษฐกิจมีผลต่อรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ รายได้ของประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในด้านการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย

ระยะเวลาในการพักอาศัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความแตกต่างกันในการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย เนื่องจากระยะเวลาในการพักอาศัยเป็นปัจจัยที่บ่งบอกและสะท้อนความผูกพันต่อชุมชน ระยะเวลาพักอาศัยที่แตกต่างกันจึงมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการวางแผน

จากปัจจัยทั้งสองอันได้แก่ระดับรายได้ และระยะเวลาในการพักอาศัยที่มีความแตกต่างกันในการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย สอดคล้องกับโกวิทย์ พวงงาม (2545:8) ที่นำเสนอว่าการพัฒนาจะเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่สภาพเศรษฐกิจ ความผูกพันในชุมชน และกระแสความต้องการด้านต่างๆ จะช่วยกำหนดการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมจะสะท้อนออกมาใน 4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการกำหนดปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลงาน

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ระดับการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย อยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีความแตกต่างด้านการมีส่วนร่วมคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง และปัจจัยด้านความผูกพันกับชุมชนซึ่งสะท้อนออกมาในตัวแปรระยะเวลาพักอาศัย ซึ่งสภาพเศรษฐกิจและความผูกพันที่มีต่อชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการวางแผนการบริหารงานของเทศบาลเมืองบางกรวย

ข้อเสนอแนะ

1. เทศบาลเมืองบางกรวยควรมีการสำรวจและสอบถามความต้องการของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนคุ้นเคยและเห็นความสำคัญในการแสดงความต้องการของตนเอง อันจะเป็นผลให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิตในชุมชน

2. เทศบาลเมืองบางกรวยควรจัดประชุมเพื่อให้โอกาสประชาชนในการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของชุมชน เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมในชุมชน และเกิดบรรยากาศของการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน และก่อให้เกิดแรงผลักดันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. ม.ป.ท.

ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร. (2532). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน** (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วยที่ 8) .นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทยธรรมาธิราช.

ณัฐพร แสงประดับ. (2527). **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว:ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**.วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนภน วัฒนกุล. (2550). **การเมืองเรื่องพื้นที่.พลวัตทางสังคมของชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนป้อมมหากาฬ**.มูลนิธิสถาบันวิชาการ 14 ตุลา.

ธนาภรณ์เมทณีสดุดี. (2543). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ: กรณีศึกษาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราราชวิหาร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร**: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจไม่มีวันตายของประเทศไทย**. กรุงเทพ:ซี.พี. บุ๊ค สแตนดาร์ด.

ประชุม สุวัตถี. (2551). **การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** กรุงเทพ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ประพันธ์พงษ์ ชิณพงษ์.(2551). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** ปทุมธานี:มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

มงคล จันทร์ส่อง. (2544). **ระดับความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของสมาชิก อบต. อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.

มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). **ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เกาะมุก จังหวัดตรัง.** วิทยานิพนธ์ สถ.ม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

มณฑล เอกอดุลย์พันธ์. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพ.** วิทยานิพนธ์ รศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). **การส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณ ในการปฏิรูป ระบบราชการ.** ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2552). **ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.**วิทยานิพนธ์ สถ.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพ.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). **การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร**: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณา วงษ์วานิช. (2549). **พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.**กรุงเทพ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกาะช้าง จังหวัดตราด.**กรุงเทพ: บุญศิริการพิมพ์.

สุจินต์ ดาววีระกุล. (2527). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี พ.ศ.2527.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2551). **การศึกษาวิจัยในหน่วยงาน**

ท่องเที่ยวของรัฐ.จุลสารการท่องเที่ยว.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

Cohen, J.M. and Upoff, N.T. Rural. **Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. RuralDevelopment Committee Cente for International Studies, Cornell University, 1981:6.

รายละเอียดผู้ลงบทความ

1. ชูชิต ชายทวีป

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : watshie@gmail.com

2. ดร.ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170

3. ผศ. ดร. บังอร เบ็ญจาธิกุล

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170

4. ผศ.ดร.กมลพร กัลยาณมิตร

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : kramonporn@hotmail.com

5. กรศิริ คตภูธร

รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม

ติดต่อ : เลขที่ 583 ถ.ลาดร้าววังหิน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230

E-mail : kotpootorn@gmail.com

6. ดร.กฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล

รายละเอียด : อาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : krisruji@gmail.com

7. ชยุต โพธิรัตน์

รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสื่อสารธุรกิจบริการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ติดต่อ : เลขที่ 46 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 45 ถ. จรัญสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

E-mail : mteam2523@gmail.com

8. พยอม วงษ์พูล

รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

ติดต่อ : เลขที่ 59/1 หมู่ 2 ตำบล ดงเดือย อำเภอ กงไกลาส

E-mail : Phayom2507@hotmail.com

9. รายละเอียด : รศ.ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค
ติดต่อ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170
E-mail : ptipnak@gmail.com

10. มณฑนี อุบลสิงห์
รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ติดต่อ : เลขที่ 1/1121 หมู่ 6 ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม 73140
E-mail : kpsmnu@ku.ac.th

11. วรางคณา ศิริวัย
รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ติดต่อ : เลขที่ 245 ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

12. สุนทรี จินดาสอน
รายละเอียด : นักศึกษาปริญญโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ติดต่อ : เลขที่ 268 ซ. 4 ถ. ทิพากร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : soontharee-new@gmail.com

13. สุภาสินีย์ ปริญญานิพนธ์
รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาเอก คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ติดต่อ : เลขที่ 516 ถ. บรมราชชนนี – ตลิ่งชัน แขวงศาลาธรรมสพน์
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 101700
E-mail : kai25258@outlook.com

14. อานนท์ ผงกุลา

รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ติดต่อ : เลขที่ 63/112 หมู่ 1 ซ. 7 ต.หลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

E-mail : ph_amon@yahoo.com

15. อิสเรส ตันเจริญ

รายละเอียด : นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ติดต่อ : เลขที่ 148/68 หมู่ 4 ซอยโรงเรียนสารพัดช่าง ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20130

E-mail : ret.la@hotmail.co.th

15. ดร.ปริญญา บรรณเภสัช

รายละเอียด : อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา คณะคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ติดต่อ : คณะคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก(คลองหก) อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

E-mail : dr.parinya.th@gmail.com

รศ. ดร. สาโรช โศภีรักข์

ติดต่อ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : sarochap@yahoo.com

17. ชัยวุฒิ คูอาริยะกุล

รายละเอียด : นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : chaiwut_6608@hotmail.com

18. ดร. พิจารณ์ เจริญศรี

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ติดต่อ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เลขที่ 9/1 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน ต. คลองหนึ่ง อ. คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120

E-mail : address: pijarn.c@bu.ac.th

ผศ. ดร. วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล

รายละเอียด : อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ติดต่อ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เลขที่ 16/10 ม. 2 ถ. ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

E-mail : wilailuks2555@gmail.com

19. ฐิติมา โห้ลำยอง

รายละเอียด : อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ติดต่อ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ เลขที่ 9 หมู่ 1 ถ.นครอินทร์ ต.บางขนุน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130

E-mail : thitimah@gmail.com

แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการ
แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ประเภทของผลงานวิจัยทางวิชาการ

1. บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย หมายถึง เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทวิจารณ์หนังสือ (book review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณูปการของหนังสือ บทความหรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรีโดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม

4. บทความปริทัศน์ (Review article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้ามีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

องค์ประกอบของบทความ

1. **บทความวิจัย** (Research article)

บทความวิจัยประกอบด้วย หน้าชื่อเรื่องบทคัดย่อ และเนื้อหาของบทความ ในส่วนหน้าชื่อเรื่องควรมีข้อมูลตามลำดับดังนี้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ สังกัด (ภาควิชา และมหาวิทยาลัย) และอีเมล์ของผู้นิพนธ์สำหรับติดต่อ บทคัดย่อต้องระบุถึงความสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา และบทสรุป ความยาว 1 หน้ากระดาษ A4 ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้ผู้นิพนธ์เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำสำคัญของเรื่อง (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ในส่วนของเนื้อหาของบทความ ให้เริ่มต้นจากบทนำ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ ผลการศึกษาอภิปรายผลการศึกษา และกิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ที่มาและความสำคัญของปัญหาในงานวิจัย ภูมิหลังของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เขียนไว้ในส่วนบทนำ เทคนิคและวิธีการทั่วไปให้อธิบายไว้ในส่วนวัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษาผลการทดลองต่าง ๆ ให้อธิบายไว้ใน

ส่วนผลการศึกษาการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดลองกับงานของผู้อื่นให้เขียนไว้ในส่วนอภิปรายผลการศึกษา และการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ให้เขียนไว้ในส่วนสรุปผลการศึกษา

2. **บทความปริทัศน์** (Review article)

บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่น่าสนใจหน้าแรกของบทความปริทัศน์ประกอบด้วยมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ ที่อยู่ผู้นิพนธ์ ผู้นิพนธ์สำหรับติดต่อ (Corresponding author) และบทสรุป (summary) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่าเรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจและความเป็นมาอย่างไร พร้อมระบุความสำคัญของเรื่อง (Keyword) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ในส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทสนทนา (Introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่นำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น และต้องมีบทสรุป (conclusion) เพื่อขมวดปมเรื่องที่นำเสนอพร้อมข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวสำหรับให้ผู้อ่านได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป ผู้วิจัยควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่านในสาขาอื่นหรือนิสิต นักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

การเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์ผลงานทางวิชาการ ควรจัดพิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows หรือ Macintosh บนกระดาษขนาด A 4 โดยแบ่งเป็น 2 คอลัมน์ ในหนึ่งหน้ากระดาษ

1.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- บน 2.7 ซม.
- ซ้าย 3.5 ซม.
- ล่าง 5.5 ซม.
- ขวา 3.0 ซม.

1.2 ขนาดตัวอักษรใช้อักษร Cordia New ขนาดของตัวอักษรหัวข้อใหญ่ใช้ตัวเข้ม ขนาด 18 หัวข้อย่อย ใช้ตัวเข้ม ขนาด 16 เนื้อหาใช้ตัวปกติ ขนาด 16 ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และตัวเลขและใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความยกเว้นหน้าแรก

2. บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ จะต้องมีคำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และ Keyword ในบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษของบทความ เรื่องนั้น

ด้วย จำนวนไม่เกิน 5 คำ (บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกบทความ)

3. ถ้ามีรูปภาพ / ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย

4. ประวัติผู้แต่ง ให้ระบุชื่อของผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) วุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป พร้อมสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงานและผลงานทางวิชาการ1-3 ปีที่ผ่านมา และ File.jpg รูปถ่ายหน้าตรง 1 รูป (สวมสูท)

5. บรรณานุกรมจำแนกผลงานภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (เรียงตามลาดับตัวอักษร)

6. ผลงานวิชาการที่ส่งมาต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ใดมาก่อน

7. การส่งต้นฉบับ จะต้องส่งเอกสารบทความจำนวน 1 ฉบับ และแบบฟอร์มส่งบทความ 1 ฉบับพร้อมทั้ง CD บันทึกข้อมูลของเนื้อหาและประวัติผู้แต่ง (เอกสารที่ส่งทั้งหมด) จำนวน 1 แผ่น โดยบทความจำนวน 1 ฉบับ ข้างต้นแบ่งให้เป็น

7.1 บทความที่มีรายละเอียดของผู้เขียนบทความครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในข้อ 4 จำนวน 1 ฉบับ นำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการตีพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนจะต้องดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

8. ผู้เขียนตรวจความถูกต้องทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนไม่ควรมีคำผิด และคำที่มี ๆ (ไม้ยมก) ในคำว่าต่าง ๆ เป็นต้น โดยเคาะวรรค แล้วเสร็จจึงส่งบทความพร้อมต้นฉบับของท่านที่สำนักวิจัย ชั้น 2 อาคารคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่นบันทึกข้อมูลก่อนส่งให้กองบรรณาธิการดำเนินต่อไป

รูปแบบการเขียนอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจระบุ เลขหน้าของเอกสารด้วยก็ได้หากต้องการตัวอย่างและให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “**บรรณานุกรม**” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทยหรือ Reference สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1. **บรรณานุกรมหนังสือ**

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือ** .ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สานักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชวนพิศ วงศ์สามัญ, และกล้าเผชิญ โชคบำรุง. (2546). **การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการพยาบาล** .พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

2. **บรรณานุกรมบทความ**

ชื่อ - ชื่อสกุลผู้เขียนบท หรือ ตอน. (ปีพิมพ์). ชื่อบทหรือตอน. ใน ชื่อ-ชื่อสกุล (บรรณาธิการ). **ชื่อหนังสือ** (ครั้งที่พิมพ์ หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทหรือ ตอน). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ปิยทัศน์ ทัศนาวิวัฒน์. (2550). ประวัติโรคไหลตาย. ใน สุมาลี นิมมานนิตย์ และ ปรีดา มาลาสิน (บรรณาธิการ), **โรคไหลตาย**: Sudden unexplained death syndrome (หน้า12-25). กรุงเทพมหานคร : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

3. **บรรณานุกรมบทความวารสาร**

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร** ปีที่, (ฉบับที่) : หน้าที่ปรากฏบทความในวารสาร.

ตัวอย่าง

กฤษณา น้อมสกุล, ลักขณา กานดี, สิริพร สืบสาน, ปวีณ เกื้อกุล, มาลี อุดมผล, สวัสดิ์ รักดี, และคณะ. (2550). การดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน. **วารสารกรมอนามัย** 25, (52): 56-60.

4. **บรรณานุกรมออนไลน์**

ชื่อผู้รับผิดชอบเว็บไซต์/หน่วยงาน/บุคคล. (ปีที่ปรากฏ). ชื่อบทความ.ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จาก http://.....

ตัวอย่าง

ชวนะ ภวกานันท์.(2548). ธุรกิจสปาไทยน่าก้าวไกลไปกว่านี้. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2554, จาก http://www.businesstgai.co.th/content.php?data= 407720–opinion

5. บรรณานุกรมฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่). ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จากชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

ชาญชัย เจริญรื่น. (2544). การจัดแรงด้านทางอากาศพลศาสตร์ ของเมล็ดข้าวเปลือก. วารสารวิชาการ. 9(3). ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2549, จาก ฐานข้อมูลวารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

6. บรรณานุกรมบทความจากการสืบค้น CD-ROM

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ (ชื่อ CD ROM). ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จากชื่อฐานข้อมูลที่สืบค้น. (หมายเลขเอกสารที่สืบค้น)

ตัวอย่าง

Baker, J. (2008). **Acceptability of interventions to staff in long-terms case setting for older adults: Comparing rating.** (Doctoral Dissertation). Retrieved November 26, 2009, from ProQuest Dissertation & Theses databases. (Publication No. AAT3354064) **ดาวน์โหลดรูปแบบการเขียนได้ที่** www.bkkthon.ac.th / หน่วยงาน อื่นๆ / วารสารวิชาการ

การสมัครสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อัตราค่าสมัครสมาชิกราย 6 เดือน ฉบับละ 150 บาท 1 ปี จำนวน 2 ฉบับ เป็นเงิน 300 บาท

การส่งเงินค่าสมัครสมาชิก

1. เงินสด (กรณีสมัครด้วยตนเอง)
2. ติดต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดจำหน่ายและสมาชิก
   โทรศัพท์ (02) – 8006800-5 โทรสาร (02) - 8006806

(รูปแบบการเขียนบทความวิจัยลงวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี)

ชื่อเรื่องภาษาไทย
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อผู้นิพนธ์*

บทคัดย่อ ……

……

……

คำสำคัญ :

Abstract

……

……

……

……

Keywords :

บทนำ

…… ……

…… ……

…… ……

วัตถุประสงค์การวิจัย

…… ……

…… ……

…… ……

* รายละเอียดของผู้เขียนบทความ (Cordia New ขนาด 12)

การดำเนินการวิจัย

....
....
....
....

สรุปผลการวิจัย

....
....
....
....

อภิปรายผล

....
....
....
....

ข้อเสนอแนะ

....
....
....

บรรณานุกรม

....
....
....

ใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

อาชีพ ☐ อาจารย์ประจำสาขาวิชา.....คณะ.....
สถาบัน/ มหาวิทยาลัย.....

☐ นักศึกษา ระดับ ..... คณะ ..... มหาวิทยาลัย .....

☐ อื่นๆ .....

เหตุผลที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิก

.....

.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
โทรสาร..... E-mail : .....

การสมัครสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อัตราค่าสมาชิกราย 6 เดือน ฉบับล่ะ 150 บาท 1 ปี จำนวน 2 ฉบับ เป็นเงิน 300 บาท

การส่งเงินค่าสมัครสมาชิก

1. ☐ เงินสด ชำระได้ที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. ☐ ชำระผ่านธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาท่าพระ เลขบัญชี 142-1-234-452

ลงนาม.....

(.....)

...../...../.....

* ดาวน์โหลดใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการได้ที่ www.bkkthon.ac.th/หน่วยงานอื่นๆ/วารสารวิชาการ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

เรื่อง ขอส่งบทความวิชาการลงในวารสารวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักวิจัย

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

อาชีพ ☐ อาจารย์ประจำสาขาวิชา.....คณะ.....
สถาบัน/ มหาวิทยาลัย.....
☐ นักศึกษา ระดับ ..... คณะ ..... มหาวิทยาลัย .....
☐ อื่นๆ .....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ
☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ☐ บทความปริทัศน์ (review article)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....
.....

ชื่อเรื่อง(ภาษาอังกฤษ).....
.....

ชื่อคำสำคัญ (ภาษาไทย) .....

Keywords **(ภาษาอังกฤษ)** .....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ) .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
โทรสาร..... E-mail : .....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ลงนาม.....ผู้ส่งบทความ
(.....)